

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ,
ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ, ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΤΟΥ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ
ΔΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

ΦΑΣΗ Β' – ΣΤΑΔΙΟ Β1

ΤΕΥΧΟΣ ΙΙ

**Β.1.2 Εισηγητική Έκθεση και Σχέδιο Προτάσεων Απόφασης
Β.1.2.α Εισηγητική Έκθεση
Β.1.2.β Σχέδιο Προτάσεων Απόφασης**

Φεβρουάριος 2014

Μελετητικό Δυναμικό

Πανταζής Αλέξανδρος	Χωροτάκτης-Πολεοδόμος (Ph.D), Αρχιτέκτων Μηχ., Συντονιστής ομάδας μελέτης
Ιατρού Αλέξανδρος	Περιβαλλοντολόγος, MSc Διαχείριση Περιβάλλοντος
Παππάς Ευάγγελος	Βιολόγος, MSc Διαχείριση Φυσικού Περιβάλλοντος
Αγγελίδης Ιωάννης	Οικονομολόγος
Μηλιώνης Νικόλαος	Πολιτικός Μηχανικός - Συγκοινωνιολόγος
Κυριοπούλου Παναγιωτίτσα	Πολεοδόμος, Αρχιτέκτων
Παπαγεωργίου Αντώνιος	Πολεοδόμος, Αρχιτέκτων
Νερούτσου Κατερίνα	MSc Χωροτάκτης – Πολεοδόμος, Αρχιτέκτων
Μαναήλογλου Ελευθερία	MSc Χωροτάκτης – Πολεοδόμος, Αρχιτέκτων
Κακλίδης Αργύρης	Μηχανικός Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Msc Γεωπληροφορικής
Ρώμας Ευάγγελος	Αρχιτέκτων Μηχανικός
Αδαμοπούλου Στυλιανή	Τεχνολόγος Πολιτικός Μηχανικός
Μπίλιου Μαρία	Τεχνολόγος Πολιτικός Μηχανικός

Σύμβουλοι – Συνεργάτες

Δελής Δημήτριος	Συγκοινωνιολόγος - Πολιτικός Μηχανικός
Κονιωτάκη Άννα	Ph.D. Κοινωνιολόγος
Μέλισσας Δημήτρης	Διδάκτωρ Νομικός, Αναπληρωτής Καθηγητής Ε.Μ.Π.
Ριζομυλιώτης Χρυσόστομος	MSc Συγκοινωνιολόγος – Πολιτικός Μηχανικός
Μιχαλοπούλου Μαρία	Οικονομολόγος, MBA
Φραντζεσκάκης Μιχαήλ	MSc Συγκοινωνιολόγος – Πολιτικός Μηχανικός

B.1.2.α ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Στα πλαίσια των ευρωπαϊκών κατευθύνσεων και πολιτικών της "Εδαφικής Ατζέντας της Ε.Ε. 2020" και ιδίως με την ενσωμάτωση της διάστασης της εδαφικής συνοχής, ως έννοιας ισότιμης με την κοινωνική και οικονομική συνοχή, ο ρόλος του χωρικού σχεδιασμού έχει αναβαθμιστεί. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική η Βιώσιμη Ανάπτυξη, είναι ένας στρατηγικής σημασίας στόχος για το σύνολο των πολιτικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, περιλαμβάνοντας τρεις διαστάσεις: την προστασία του περιβάλλοντος, την κοινωνική ισότητα και συνοχή και την οικονομική ευημερία.

Η πραγματική βιώσιμη ανάπτυξη απαιτεί ένα σχεδιασμένο χωρικό περιβάλλον το οποίο να αναδεικνύει τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα (φυσικά, πολιτιστικά, παραγωγικά) στις διάφορες χωρικές του ενότητες (από τις μεγαλύτερες ως τις τοπικές) με βάση τις αρχές και κατευθύνσεις της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.

Γενικά συμπεράσματα από την σύνοψη πορισμάτων της Έκθεσης Αξιολόγησης

Από τη συνθετική θεώρηση και αξιολόγηση των νεώτερων στοιχείων της τελευταίας 10ετίας και των προοπτικών τους εντοπίστηκαν ως σημαντικότερα προβλήματα της αναπτυξιακής θέσης της Περιφέρειας της Δυτικής Ελλάδος σε σχέση με το ρόλο της: α) η επιδείνωση της αναπτυξιακής θέσης της περιφέρειας λόγω κυρίως της οικονομικής κρίσης, β) οι μεγάλες καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση των σημαντικών αναπτυξιακών έργων, γ) η έλλειψη ανάδειξης της περιφέρειας σε διεθνή πόλο πολιτιστικού και τουριστικού προορισμού και δ) η έλλειψη περαιτέρω ανάδειξης της περιφέρειας σε πόλο καινοτομίας, έρευνας και τεχνολογίας και ε) οι ελλείψεις σε υποδομές προστασίας περιβάλλοντος και η απουσία επαρκούς προστασίας / διατήρησης των περιοχών με υψηλή οικολογική σημασία (βλ. περιοχές του Δικτύου Natura 2000, Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας Ramsar, Εθνικά Πάρκα, κλπ.).

Ειδικότερα:

Την τελευταία δετία μεγάλο πρόβλημα για την ανάπτυξη της ΠΔΕ αποτελεί η σχετική στασιμότητα και οι μεγάλες καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση των σημαντικών αναπτυξιακών έργων λόγω της στασιμότητας των προγραμματιζόμενων μεγάλων έργων μεταφορικών υποδομών.

Η περιφέρεια εξακολουθεί να μην είναι τουριστικά αναπτυγμένη καθότι, παρά τους διεθνούς και εθνικής σημασίας φυσικούς και πολιτιστικούς της πόρους, οι δράσεις σε αυτόν τον τομέα είναι αποσπασματικές και συγκυριακές (Ολυμπιακοί Αγώνες 2004, Πάτρα: πολιτιστική πρωτεύουσα 2006) και έχουν αποτελέσματα που δεν ήταν τα αναμενόμενα, ενώ εμφανής είναι η καθυστέρηση λειτουργίας ενός πλήρους πολιτικού αεροδρομίου εθνικής σημασίας στις Π.Ε. Ηλείας - Αχαΐας που είναι απαραίτητο για την τουριστική ανάπτυξη της ΠΔΕ.

Παρά τις υπάρχουσες αναπτυγμένες τεχνολογικές υποδομές και τις σχετικές δαπάνες για έρευνα και καινοτομία κατά την τελευταία δεκαετία, ο τομέας της έρευνας δεν παρουσιάζει την αναμενόμενη αποτελεσματικότητα και χαρακτηρίζεται από αργό ρυθμό ενσωμάτωσης ΤΠΕ από την περιφερειακή και τοπική διοίκηση, χαμηλό ποσοστό στη χρήση Η/Υ και διαδικτύου και στην ενασχόληση με ηλεκτρονικό εμπόριο, από ανισότητα διείσδυσης ΤΠΕ μεταξύ Π.Ε. Αχαΐας και υπολοίπων Π.Ε. και ελλιπή διάχυση των αποτελεσμάτων των ερευνητικών προγραμμάτων στην παραγωγική διαδικασία.

Με βάση τις αξιολογήσεις της υπάρχουσας κατάστασης και των προοπτικών της, οι προοπτικές για τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιφέρειας που αναφέρονται στο ρόλο της στο διεθνή, ευρωπαϊκό και εθνικό χώρο (πρότυπο χωρικής οργάνωσης) είναι: α) η σταδιακή ενίσχυση και διεύρυνση της εξωστρέφειας της περιφέρειας στον εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο για την άρση της σχετικής της απομόνωσης και της αναπτυξιακής της υστέρησης, με κατεύθυνση την άμβλυση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών του ελληνικού και ευρωπαϊκού χώρου σε συνάφεια με τον στόχο για οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, β) η προώθηση προγραμμάτων και δράσεων ανακοπής της διεύρυνσης και στην επόμενη προγραμματική περίοδο άμβλυσης των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων ανάμεσα στην ευρύτερη περιοχή της Πάτρας και της Αχαΐας από την μια πλευρά και των ΠΕ Αιτωλ/νίας και Ηλείας από την άλλη, όπως και μεταξύ των περιοχών που βρίσκονται σε εγγύτητα με διαδρόμους και πόλους ανάπτυξης με τις ορεινές / μειονεκτικές περιοχές, και γ) η ευρύτερη αξιοποίηση των νέων δυνατοτήτων που δίνονται για ανάπτυξη αειφορικών δραστηριοτήτων, ιδιαίτερα σε 'ευαίσθητες' ή μειονεκτικές περιοχές (ορεινός χώρος, αγροτικός χώρος, παράκτιες περιοχές), όπως η συστηματική αξιοποίηση των ΑΠΕ, του πλούσιου υδάτινου δυναμικού, των σημαντικών υποδομών έρευνας, τεχνολογίας και διάχυσης της καινοτομίας (Πανεπιστήμια, Επιστημονικό Πάρκο Πατρών, ΙΤΥ, ΤΕΙ, κ.α.), η ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, η ανάπτυξη ποιοτικού τουρισμού στις ακτές και εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην ορεινή ενδοχώρα και στις παραλίμνιες εκτάσεις με αξιοποίηση και ανάδειξη των διεθνούς και εθνικής σημασίας φυσικών και πολιτιστικών (αρχαιολογικών και ιστορικών) πόρων της.

Επιπροσθέτως, με το νόμο 3852/2010 ("Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης"), η αποκεντρωμένη διοίκηση (κρατική περιφέρεια) αναδιαρθρώθηκε και οργανώθηκε σε ευρύτερα γεωγραφικά όρια, με την δημιουργία ενιαίας αυτοδιοικητικής Περιφέρειας με αρμοδιότητες της πρώην Ν.Α. και της κρατικής περιφέρειας και την ίδρυση νέων ιδρυση νέων καλλικράτειων Δήμων με ενισχυμένες αρμοδιότητες σε θέματα χωροταξικού σχεδιασμού, πολεοδομικών μελετών και επεμβάσεων, προστασίας του περιβάλλοντος, παιδείας, υγείας, απασχόλησης και μεταφορών. Ωστόσο, η χωρική διάρθρωση της αποκεντρωμένης διοίκησης δεν είναι η καταλληλότερη, καθώς ολόκληρη η προγραμματική διαπεριφερειακή ενότητα NUTS1: "Κεντρική Ελλάδα", όπως την χαρακτηρίζουν στην Ε.Ε. που περιλαμβάνει και ολόκληρο το Δυτικό Διαμέρισμα της χώρας, όφειλε να αποτελεί μία αναπτυξιακή και χωρική ενότητα με βάση γεωγραφικά, ιστορικά, πολιτιστικά και κυρίως χωροταξικά και αναπτυξιακά κριτήρια, με την Πάτρα ως σημαντικότερο αστικό κέντρο σε κεντροβαρική θέση στην παραπάνω χωρική ενότητα που περιλαμβάνει τα Ιόνια Νησιά, την Ήπειρο, την Δυτ. Ελλάδα, την Πελοπόννησο και την Στερεά Ελλάδα.

Την τελευταία δεκαετία παρατηρήθηκαν επίσης αποκλίσεις στην πληθυσμιακή εξέλιξη και τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά σε σχέση με τους στόχους του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ. Τα πληθυσμιακά δεδομένα της ΠΔΕ ακολουθούν πτωτική τάση, όπως και στο σύνολο της χώρας. Επιπλέον, σε ό,τι αφορά τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά, εξελίσσεται ένα άνοιγμα της ψαλίδας των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων (κυρίως λόγω της μετακίνησης του πληθυσμού προς τις πόλεις, με παράλληλη αποδυνάμωση κυρίως των ορεινών περιοχών), ενώ συνολικά η ΠΔΕ υπολείπεται της χώρας και πολύ περισσότερο του μέσου όρου των περιφερειών της Ε.Ε. σε ό,τι αφορά τους δείκτες ευημερίας. Οι προοπτικές που εντοπίζονται στην προώθηση του στόχου της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής και της άρσης των ενδοπεριφερειακών πληθυσμιακών ανισοτήτων, είναι η κατά το δυνατόν συγκράτηση του πληθυσμού στην ορεινή ενδοχώρα, μέσω μέτρων, αναπτυξιακών έργων και επενδυτικών προγραμμάτων τα οποία βελτιώνουν την πρόσβαση, τις συνθήκες διαβίωσης και την προσφορά θέσεων εργασίας στον ορεινό χώρο.

Όσον αφορά τις παραγωγικές δραστηριότητες, ο πρωτογενής τομέας χρήζει εκσυγχρονισμού και εξωστρέφειας και ειδικότερα είναι αναγκαίο να βελτιωθεί και να επεκταθεί το πεπεπαιωμένο αρδευτικό δίκτυο κυρίως στην Αιτ/νία και την Ηλεία, να αναδιαρθρωθούν οι καλλιέργειες λόγω της αναθεώρησης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής του καπνού και του βαμβακιού, να προστατευθεί η γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας από την περιβαλλοντική ρύπανση και τον μη συμβατό με τη γεωργική χρήση ανταγωνισμό, να καταπολεμηθούν οι αδυναμίες στη διακίνηση και εμπορία προϊόντων, να διευρυνθεί η βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία, να ενισχυθεί η ανάπτυξη νέων καλλιεργειών και η παραγωγή προϊόντων ποιότητας ΠΟΠ, ΠΓΕ και Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, να αντιμετωπιστεί η υπερβόσκηση των βοσκότοπων και να οριοθετηθούν νέοι, να εκσυγχρονιστούν οι κτηνοτροφικές μονάδες, να οργανωθούν κτηνοτροφικά πάρκα ιδίως στην Αιτ/νία και την Ηλεία, να ενισχυθεί η αλιεία και η ιχθυοκαλλιέργεια που αποτελεί το δυναμικότερο κλάδο στη πρωτογενή παραγωγή της περιοχής, με τα προϊόντα της εντατικής ιχθυοκαλλιέργειας να αποτελούν το δεύτερο εξαγωγικό προϊόν της χώρας. Ο δευτερογενής τομέας, που χαρακτηρίζεται από διάσπαρτη και άναρχη χωροθέτηση των εγκαταστάσεων τόσο στις εντός όσο και στις εκτός σχεδίου πόλεως περιοχές, απαιτείται να ανασυγκροτηθεί και εκσυγχρονιστεί με την απαραίτητη επέκταση της ΒΙΠΕ Πατρών, τη σχεδιασμένη χωροθέτηση επιχειρηματικών πάρκων στις μεγαλύτερες πόλεις της περιφέρειας σε κατάλληλες θέσεις που θα υποδεικνύονται τεκμηριωμένα από τα ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ και την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Τέλος, ο τριτογενής τομέας χρήζει αναβάθμισης με την αξιοποίηση των πλούσιων πολιτιστικών και αρχαιολογικών πόρων της ΠΔΕ, αλλά και την ανάπτυξη περιηγητικού και πολιτιστικού θαλάσσιου τουρισμού στον παράκτιο χώρο και ήπιων μορφών εναλλακτικού τουρισμού στην ορεινή και παραλίμνια ενδοχώρα. Αν και η ξενοδοχειακή υποδομή την τελευταία 10ετία σημείωσε αύξηση του 27% περίπου σε σύγκριση με 21,8% του συνόλου της χώρας, ωστόσο σε ό,τι αφορά την απαιτούμενη στήριξη ειδικών μορφών τουρισμού διαπιστώνεται ότι η ειδική τουριστική υποδομή μέχρι σήμερα είναι ελλιπής έως υποβαθμισμένη (π.χ. εγκαταστάσεις ιαματικού τουρισμού Καϊάφα κ.α.).

Η άναρχη διάχυση και εξάπλωση των οικιστικών χρήσεων και η υποβάθμιση κυρίως των παραλιακών περιοχών της Αχαΐας και της νοτιοδυτικής Ηλείας και σε μετριότερο βαθμό της νοτιοανατολικής Αιτ/νίας, συνοδευόμενες από τις τεράστιες καθυστερήσεις στις εγκρίσεις των μελετών ΣΧΟΟΑΠ και ΓΠΣ, έχουν ως συνέπεια την εντεινόμενη και συνεχή επιβάρυνση αυτών των περιοχών σε βάρος της βιώσιμης ανάπτυξης. Προς την κατεύθυνση αντιμετώπισης των προβλημάτων του οικιστικού δικτύου προτείνονται: α) η σταδιακή ενίσχυση των επαρχιακών κέντρων (5^{ου} και 6^{ου} βαθμού σύμφωνα με τα νέα οικιστικά επίπεδα του ΠΠΧΣΑΑ) ως έδρες των νέων δήμων ή των δεύτερων σε πληθυσμό και σημασία πόλεων των νέων δήμων και η παράλληλη δημιουργία των συνθηκών για βαθμιαία ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων πόλης – υπαίθρου, μέσα από την εντεινόμενη ενεργοποίηση δραστηριοτήτων που συμβάλλουν στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, β) η ενίσχυση των ορεινών κωμοπόλεων ως επαρχιακών κέντρων των ορεινών μειονεκτικών περιοχών, ιδιαίτερα στις ΠΕ της Ηλείας και Αιτ/νίας, στα πλαίσια της ευρωπαϊκής πολιτικής της εδαφικής, κοινωνικής και οικονομικής συνοχής, με δραστηριότητες όπως η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, μεταποίησης παραδοσιακών προϊόντων, αξιοποίησης των ΑΠΕ και ανάδειξης των φυσικών και

πολιτιστικών πόρων των ευρύτερων ορεινών μικρών περιφερειών, γ) η ανάπτυξη της εξωστρέφειας και των συνεργασιών και δικτυώσεων των πόλεων της περιφέρειας σε διεθνές, εθνικό, διαπεριφερειακό και ενδοπεριφερειακό επίπεδο σε ζητήματα που αποτελούν προβλήματα ή / και συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής τους, αξιοποιώντας προοπτικά τις νέες δυνατότητες που παρέχει η νέα αρχιτεκτονική της αυτοδιοίκησης, και δ) η εκπόνηση τοπικών χωροταξικών σχεδίων στο επίπεδο του Καλλικράτειου δήμου στα πλαίσια της αιφώδους χωρικής ανάπτυξης με στόχο τον έλεγχο των χρήσεων γης και των όρων δόμησης στις εκτός σχεδίου περιοχές, την προστασία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, τη δραστητική μείωση της οικιστικής διάχυσης στην ύπαιθρο και τη βιώσιμη οικιστική οργάνωση του οικιστικού δικτύου.

Οι πιέσεις που ασκούνται στο φυσικό περιβάλλον της ΠΔΕ, αλλά και στα υφιστάμενα τοπιολογικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας, είναι πολλές και ποικίλες. Μεταξύ των σημαντικότερων συγκαταλέγονται η ανεξέλεγκτη διάθεση στερεών απορριμμάτων ως αποτέλεσμα της ελλιπούς διαχείρισης και των αντιστοίχων υποδομών, οι παράνομες απορρίψεις υγρών αποβλήτων σε επιφανειακούς (αλλά και υπόγειους) υδάτινους αποδέκτες, η άναρχη οικιστική ανάπτυξη - ιδίως κατά μήκος της παράκτιας ζώνης, οι παράνομες ανθρωπογενείς δραστηριότητες (αποψίλωση βλάστησης, αμμοληψίες, λαθροθηρία, κ.α.), η αστική / βιομηχανική ατμοσφαιρική ρύπανση, κ.ά. Μέρος των πιέσεων αυτών εξελίσσεται ήδη σε ένα υποβαθμισμένο από τις πυρκαγιές περιβάλλον, με κυριότερες εκείνες του 2007 που άλλαξαν κατά τύπους την φυσιογνωμία του τοπίου, στην Ηλεία και Αχαΐα. Τα παραπάνω, αν συνδυαστούν με τις αναδασώσεις χωρίς σχεδιασμό και την εγκατάλειψη των παραδοσιακών καλλιερχειών, κάνουν σαφή την ανάγκη υλοποίησης μιας πολιτικής προστασίας του τοπίου.

Οι δράσεις που προτάθηκαν μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές αφορούσαν κυρίως μέτρα κοινωνικού, οικονομικού και φορολογικού χαρακτήρα, που εφαρμόστηκαν για τη συντομότερη δυνατή ανακούφιση και διευκόλυνση των πληγέντων από τις πυρκαγιές φυσικών προσώπων και επιχειρήσεων, ενώ η οικονομική κρίση, η έλλειψη ιεράρχησης και αξιολόγησης των αναγκών των περιοχών που επλήγησαν και οι μεγάλοι ύψους προϋπολογισμοί των σχετικών προγραμμάτων δεν επέτρεψαν ούτε τη μερική υλοποίηση των προβλεπόμενων έργων. Παράλληλα, η παραγωγή και η ανεξέλεγκτη διάθεση των στερεών απορριμμάτων διογκώνεται, ενώ ίδιας σπουδαιότητας πίεση είναι και εκείνη που αφορά στις παράνομες απορρίψεις των υγρών αποβλήτων, είτε λόγω ελλείψεων σε Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Αστικών Λυμάτων, είτε λόγω της απουσίας λειτουργούντων μονάδων επεξεργασίας από τις διάφορες βιομηχανικές μονάδες που είναι εγκατεστημένες στη Δυτική Ελλάδα. Εδαφικοί και υδατικοί πόροι χρησιμοποιούνται συνήθως ως τελικοί αποδέκτες (λίμνες, λιμνοθάλασσες, χείμαρροι, ποταμοί, υπεδάφιος απορρίψεις, κ.α.) για τη διάθεση των ανεπεξέργαστων υγρών αποβλήτων. Για τον λόγο αυτό, επιβάλλονται έλεγχοι και ιδιαίτερη μέριμνα σε μονάδες όπως ελαιοτριβεία, τυροκομεία, χοιροτροφεία, σφαγεία, κ.λπ. Στα ανωτέρω προστίθενται οι παράνομες απολήψεις νερού, ο αυξημένος αριθμός παράνομων γεωτρήσεων και οι παράνομες αμμοληψίες, με αποτέλεσμα η υποβάθμιση του υδροφόρου ορίζοντα και η ρύπανση του περιβάλλοντος να μεγιστοποιούνται. Προς το σκοπό της αιφώδους ανάπτυξης του φυσικού και κατ' επέκταση του πολιτιστικού περιβάλλοντος προτείνονται: α) η διαχείριση και ανάδειξη του σημαντικού αριθμού προστατευόμενων περιοχών (περιοχές του Δικτύου Natura 2000, Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας Ramsar, Εθνικά Πάρκα, Μνημεία Παγκόσμια Κληρονομιάς, περιοχές Σύμβασης Βαρκελώνης, Βιογενετικά Αποθέματα, Αισθητικά Δάση, Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης, Καταφύγια Άγριας Ζωής), β) η αξιοποίηση, ανάδειξη και σύνδεση σε δίκτυα του σημαντικού αριθμού αρχαιολογικών χώρων, μνημείων και ιστορικών τόπων – ορισμένα εκ των οποίων παγκόσμιας εμβέλειας και σημασίας - που γειτνιάζουν ή εμπεριέχουν αξιόλογα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος, γ) η ορθολογική εκμετάλλευση του πλούσιου αποθέματος σε φυσικούς πόρους, του ορυκτού πλούτου, του πυκνού δικτύου επιφανειακών υδατικών πόρων που αποτελείται από λίμνες, λιμνοθάλασσες, ποτάμια, χείμαρρους, κ.α., δ) η έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στον Πατραϊκό κόλπο και το Δυτικό Κατάκολο (στην ΠΔΕ απαντώνται οι 2 από τις 3 θαλάσσιες περιοχές, στις οποίες θα παραχωρηθούν τα δικαιώματα), ε) οι εξαιρετικά σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης διαφόρων οικονομικών δραστηριοτήτων, σε σχέση με την ανάδειξη κυρίως του τουρισμού και της αλιείας, στις εκτεταμένες ακτές και παραλίες του δυτικού μετώπου της ΠΔΕ από την Αιτωλοακαρνανία έως την Ηλεία, νότια της Αιτωλοακαρνανίας και βόρεια της Αχαΐας, και στ) η ανάδειξη των αξιόλογων οικισμών / τμημάτων οικισμών της ΠΔΕ, με την εφαρμογή των προτάσεων που θα προκύψουν από τις μελέτες που έχουν προκηρυχθεί από το ΥΠΕΚΑ υπό τον τίτλο «Μελέτες μορφολογικών κανόνων δόμησης και αρχιτεκτονικής».

Όσον αφορά τα μεγάλα αναπτυξιακά έργα μεταφορών στην ΠΔΕ, οι μεγάλες καθυστερήσεις αφορούν κυρίως τη μεταφορική υποδομή του προγραμματισμένου νέου Δυτικού Άξονα της χώρας (οδικού και σιδηροδρομικού), την ολοκλήρωση της Ολυμπίας Οδού και του άξονα Δ-Α της Πελοποννήσου, τη σύνδεση με τους παραπάνω άξονες οδικώς και σιδηροδρομικώς του λιμένα της Πάτρας, την ολοκλήρωση της "Διαγωνίου", την ολοκλήρωση της λειτουργίας του νέου λιμένα της Πάτρας και τη σύνδεση της ζεύξης Ακτίου-Πρέβεζας με τον Δυτικό άξονα βορρά-νότου. Για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης στον τομέα των μεταφορών προτείνονται: α) η σταδιακή μετατροπή σε κόμβο συνδυασμένων μεταφορών της ευρύτερης περιοχής της Πάτρας και του τρίπολου Αγρίνιο – Μεσολόγγι - Πλατυγιάλι Αστακού με παράλληλη ολοκλήρωση της λειτουργίας των οδικών και σιδηροδρομικών διευρωπαϊκών αξόνων σε συνάφεια με τον στόχο της Κοινής Πολιτικής Μεταφορών της Ε.Ε. και του εθνικού στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης των μεταφορών (2007-2013) για τη δημιουργία ενιαίου μεταφορικού χώρου που περιλαμβάνει και την ανάπτυξη

των Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών, β) η λειτουργία αναβαθμισμένης διπλής ηλεκτροδοτούμενης σιδηροδρομικής γραμμής κανονικού διεθνούς πλάτους στο τμήμα Αθήνα – Κόρινθος - Πάτρα και μονής κανονικού πλάτους στο τμήμα Πάτρα – Πύργος - Καλαμάτα σε σύνδεση με το νέο λιμένα Πατρών και με την ΒΙΠΕ Πατρών και το αεροδρόμιο του Αράξου, γ) η άρση της απομόνωσης των ορεινών μειονεκτικών περιοχών και ιδίως η βελτίωση της προσπελασιμότητας των ορεινών κωμοπόλεων / «κεφαλοχωριών» με την ολοκλήρωση της αναβαθμισμένης λειτουργίας των στρατηγικής σημασίας ενδοπεριφερειακών αξόνων που διέρχονται από αυτές τις περιοχές, δ) η δραστική μείωση της διαμπερούς – υπερτοπικού χαρακτήρα κίνησης οχημάτων στις πόλεις και οικισμούς της περιφέρειας με την ολοκλήρωση της λειτουργίας οδικών παρακάμψεων και περιμετρικών αρτηριών που αποτελούν τμήματα ή συνδέσεις με τους διευρωπαϊκούς, εθνικούς – διαπεριφερειακούς ή / και ενδοπεριφερειακούς οδικούς άξονες, και ε) η οργάνωση της κυκλοφορίας οχημάτων / πεζών στις πόλεις και κωμοπόλεις της περιφέρειας μέσα από την οργάνωση και ιεράρχηση ενός ενιαίου συστήματος μεταφορών, την ενίσχυση των μέσων μαζικής μεταφοράς, την αποσυμφόρηση από την κυκλοφορία ΙΧ των κέντρων των πόλεων με ολοκληρωμένες αναπλάσεις και μέτρα περιορισμού της χρήσης ΙΧ και τη δημιουργία ενός βασικού δικτύου πεζοδρόμων – ποδηλατοδρόμων και δρόμων ήπιας κυκλοφορίας με προτεραιότητα τα μεγάλα και μεσαία αστικά κέντρα της περιφέρειας.

Πέραν του δικτύου των μεταφορών, σοβαρό πρόβλημα και μειονέκτημα για την ενεργειακή κατάσταση της ΠΔΕ αποτελεί η έλλειψη δικτύου φυσικού αερίου, το οποίο παρά το γεγονός ότι έχει χαρακτηριστεί ως έργο υψηλής προτεραιότητας, δεν έχει εξεταστεί επαρκώς η ωριμότητά του ως προς τις τεχνικές προϋποθέσεις για την πραγματοποίησή του. Η αξιοποίηση του φυσικού αερίου και η διέλευσή του από την ΠΔΕ θεωρούνται απαραίτητες για τη βιώσιμη ανάπτυξη ιδιαίτερα των παραγωγικών της εγκαταστάσεων. Επιπλέον, το δίκτυο άρδευσης παρουσιάζει έντονα προβλήματα γήρανσης, παρατηρείται αδράνεια όσον αφορά στην εξυπηρέτηση ιδιωτών στις ευρυζωνικές υπηρεσίες δικτύου, ενώ σημαντικά προβλήματα εντοπίζονται στη διαχείριση των αστικών λυμάτων, τα οποία δημιουργούνται κατά τη λειτουργία των εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων κυρίως από μικρές ή μεγαλύτερες ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Το ποσοστό των περιοχών με θεσμοθετημένες χρήσεις γης στην ΠΔΕ, σε σχέση με τη συνολική έκταση, είναι πολύ μικρό. Οι καθυστερήσεις στην προώθηση και έγκριση των τοπικών χωροταξικών σχεδίων και των οριοθετήσεων περιοχών του δευτερογενούς τομέα είναι τεράστιες. Επιπλέον, έχουν διαπιστωθεί αποσπασματικές χωροθετήσεις και ελλείψεις ως προς τη συγκεκριμενοποίηση ορίων και χρήσεων γης περιοχών υψηλής προστασίας και αυξανόμενη ένταση χωρικών πιέσεων λόγω μετασχηματισμών από την υλοποίηση μεγάλων έργων υποδομής, συγκρούσεις χρήσεων γης, ιδίως σε παράκτιες περιοχές και περιοχές με σημαντικούς πολιτιστικούς και φυσικούς πόρους, καθώς και απαξίωση περιοχών της ενδοχώρας με φθίνοντα πληθυσμό και χαμηλή προσιτότητα. Συγκρούσεις των υφιστάμενων ή προβλεπόμενων χρήσεων γης εντοπίζονται ιδιαίτερα στις παράκτιες ζώνες που παρουσιάζουν περαιτέρω σαφείς δυνατότητες και προοπτικές ανάπτυξης του θαλάσσιου - ιστιοπλοϊκού τουρισμού, όπως στα παράλια της ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας όπου παρατηρείται σύγκρουση μεταξύ του τουρισμού και των υδατοκαλλιεργειών και στα παράλια της ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας και στα ΝΔ και Δυτικά παράλια της ΠΕ Ηλείας, όπου σημειώνεται σύγκρουση μεταξύ του τουρισμού, της προστασίας του αξιόλογου φυσικού περιβάλλοντος και της προστασίας της γεωργικής γης, ενώ στις ευρύτερες περιοχές των μεγαλύτερων κυρίως αστικών κέντρων παρατηρείται σύγκρουση μεταξύ των οικιστικών χρήσεων, της προστασίας της γεωργικής γης και του αξιόλογου φυσικού περιβάλλοντος. Σε συνάφεια με την κατεύθυνση αναβάθμισης των κρίσιμων ζωνών του ενδοπεριφερειακού χώρου προτείνεται: α) η ενίσχυση της ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού (αγροτουρισμού, οικολογικού, πολιτιστικού, αθλητικού τουρισμού-rafting, ναυαθλητικού τουρισμού και ειδικού τουρισμού π.χ. χιονοδρομικού τουρισμού στα Καλάβρυτα) στις μειονεκτικές περιοχές του ορεινού και αγροτικού χώρου, με παράλληλη ανάδειξη του τοπίου και του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου των περιοχών αυτών, β) η προώθηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μέσω της αξιοποίησης ορισμένων κλιματολογικών πλεονεκτημάτων επιμέρους χωρικών ενότητων του αγροτικού και ορεινού χώρου της περιφέρειας (μεγάλη ηλιοφάνεια, υδάτινο δυναμικό, αιολικό δυναμικό), γ) η προώθηση και ανάπτυξη βιολογικών αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων καθώς και ΠΟΠ, ΠΓΕ, και προϊόντων ολοκληρωμένης διαχείρισης, αξιοποιώντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των αγροτικών περιοχών της περιφέρειας (ιδιαίτερα εύκρατες κλιματολογικές συνθήκες, εύφορα εδάφη στις δυναμικές ζώνες των πεδιάδων Αιτωλίας, Ηλείας και Αχαΐας), και δ) ο δραστικός περιορισμός της οικιστικής διάχυσης, μέσα από την απαραίτητη έγκριση τοπικών χωροταξικών σχεδίων, κατά προτεραιότητα στις ευαίσθητες παράκτιες περιοχές και στις αγροτικές και ορεινές περιοχές που διακρίνονται για την ένταξη σ' αυτές περιοχών ζωνών προστασίας (Ramsar, Natura, τοπία φυσικού κάλλους, δάση κ.α).

Από την αξιολόγηση τόσο της υπάρχουσας κατάστασης και των προοπτικών της όσο και της εφαρμογής των στρατηγικών κατευθύνσεων του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ διαπιστώθηκε ότι η πολύ μεγάλη πλειοψηφία των κατευθύνσεων του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ δεν έχει εφαρμοσθεί σε ικανοποιητικό βαθμό, ενώ οι περισσότερες κατευθύνσεις έχουν χαμηλό βαθμό εφαρμογής με τα μέχρι σήμερα δεδομένα. Ωστόσο, η συντριπτική τους πλειοψηφία αξιολογήθηκε ότι βρίσκεται σε ικανοποιητικό βαθμό συνάφειας με τα υπερκείμενα επίπεδα χωροταξικού σχεδιασμού και με τις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές, αλλά και σε ικανοποιητικό βαθμό συνάφειας και συνέργειας με το ΕΣΠΑ 2007-2013, με το ΠΕΠ Πελοποννήσου, Δυτ. Ελλάδας, Ιονίων Νήσων

2007-2013 και τα Επιχειρησιακά Προγράμματα, όπως και σε υψηλό βαθμό συνάφειας με το τριετές ΕΠ της ΠΔΕ 2012-2014. Η αξιολόγηση της εφαρμογής του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ συνοψίζεται στις εξής διαπιστώσεις: α) η θέση και ο ρόλος της ΠΔΕ στον ευρωπαϊκό και εθνικό χώρο δεν βελτιώθηκε αλλά παρέμεινε σε στασιμότητα, με τάσεις περισσότερο πτωτικές την τελευταία δετία της ύφεσης και της οικονομικής κρίσης, β) υφίσταται καθυστέρηση στη διαμόρφωση των νέων αναπτυξιακών διαδρόμων και επιβράδυνση στη διαμόρφωση του αναπτυξιακού τριπόλου «Αργίλιο- Μεσολόγγι – NABΙΠΕ Αστακού / Πλατυγιάλι» και του διπόλου «Πύργου – Αμαλιάδας», γ) τα τελευταία χρόνια της οικονομικής κρίσης οι αναπτυξιακοί δείκτες (κκ ΑΕΠ, απασχόληση, ανεργία) έχουν επιδεινωθεί σε μεγάλο βαθμό, δ) η δέσμη των κατευθύνσεων του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ που αναφέρονται στην αναβάθμιση της δομής και της εξέλιξης του οικιστικού δικτύου της περιφέρειας έχουν εφαρμοσθεί σε χαμηλό έως μέτριο βαθμό, με χαμηλότερη την εφαρμογή της κατεύθυνσης για περιορισμό της αστικής εξάπλωσης, ε) οι κατευθύνσεις του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ παρουσιάζουν χαμηλό έως πολύ χαμηλό βαθμό εφαρμογής στα ζητήματα της προστασίας και ανάδειξης του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, παρά τον μεγάλο αριθμό θεσμοθέτησης ζωνών προστασίας ευαίσθητων περιβαλλοντικά περιοχών τα τελευταία χρόνια, και στ) η πορεία υλοποίησης των έργων των μεγάλων μεταφορικών υποδομών που αποτελούν στρατηγική κατεύθυνση του ισχύοντος Περιφερειακού Πλαισίου αξιολογείται με πολύ χαμηλό βαθμό εφαρμογής τα τελευταία έξη χρόνια της ύφεσης και οικονομικής κρίσης, λόγω των προβλημάτων και δυσλειτουργιών που έχουν προκύψει στις δανειοδοτήσεις των εταιρειών, σε αδυναμίες χρηματοδότησης κ.α.

Η παραπάνω αξιολόγηση αποδίδεται κυρίως στους ακόλουθους παράγοντες. Πρωτίστως συνδέεται με την περίοδο της οικονομικής κρίσης της ελληνικής οικονομίας, ήτοι με τις δυσλειτουργίες, τις μειώσεις δαπανών, τις ελλείψεις χρηματοδοτήσεων, τις ανασφάλειες και τα προβλήματα δανειοδοτήσεων των εταιρειών, οι οποίες επηρέασαν με άμεσο ή έμμεσο τρόπο τη χρηματοδότηση των περισσότερων έργων και δράσεων που προβλέπονται από το ΠΠΧΣΑΑ στην ΠΔΕ. Ωστόσο, οι αναμφισβήτητες αρνητικές επιπτώσεις που έχει η εξαιρετικά δύσκολη οικονομική και κοινωνική συγκυρία στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιφέρειας μπορούν να αποτελέσουν αφορμή για να καταστεί κοινή συνείδηση η σημασία και η αξία ορισμένων κρίσιμων παραμέτρων της βιώσιμης χωρικής και οικονομικής ανάπτυξης που σχετίζονται άρρηκτα με την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή. Κατά δεύτερον, πέραν της οικονομικής κρίσης και ανεξαρτήτως αυτής, υπάρχουν στρατηγικές επιλογές, όπως π.χ. η αναβάθμιση της ΠΔΕ ως διεθνούς πολιτιστικού - τουριστικού προορισμού ή ως εθνικού και διεθνούς εμπορευματικού κόμβου, των οποίων η σχετικά χαμηλή εφαρμογή οφείλεται στην έλλειψη συντονισμένης και συστημικής συνεργασίας υπουργείων, περιφερειακών και τοπικών φορέων. Κατά τρίτον, αποδίδεται στην έλλειψη συντονισμένων δράσεων για τη θεσμοθέτηση και ενεργοποίηση του τοπικού χωροταξικού σχεδιασμού, στο μέτρο που κατά το χρονικό διάστημα των 10 ετών από την ισχύ του ΠΠΧΣΑΑ δεν έγινε δυνατό να θεσμοθετηθούν και να ενεργοποιηθούν όσα από τα ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ του ν.2508/97 εκπονούνται σε πρώην καποδιστριακούς δήμους της περιφέρειας.

Συμπερασματικά, από τις αξιολογήσεις κατά θεματική ενότητα δεν προκύπτει ανάγκη ουσιαστικής αναθεώρησης της στρατηγικής του ισχύοντος περιφερειακού πλαισίου. Αυτή η διαπίστωση αφορά σε όλες τις στρατηγικές κατευθύνσεις του ΠΠΧΣΑΑ. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι στον τομέα της διαχείρισης και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος οι κατευθύνσεις του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ χρειάζονται τις ευρύτερες εξειδικεύσεις, συμπληρώσεις και τροποποιήσεις σε σχέση με άλλους τομείς του Περιφερειακού Πλαισίου. Αυτές οι τροποποιήσεις αποδίδουν μεγαλύτερη έμφαση στην εξειδίκευση που πρέπει να αποδοθεί στον τομέα αυτό λόγω διεθνών κοινοτικών και εθνικών πολιτικών (κλιματική αλλαγή, βιοποικιλότητα, υδατικοί πόροι, θαλάσσια στρατηγική, ορθολογική χρήση & εξοικονόμηση ενέργειας, αξιοποίηση των ΑΠΕ κ.α.). Με βάση αυτή τη διευκρίνιση, διαπιστώνεται ότι είναι αναγκαία η εξειδίκευση και συμπλήρωση του ΠΠΧΣΑΑ και των ειδικότερων κατευθύνσεων του ιδίως στα ακόλουθα σημεία: α) μετατίθεται ο χρονικός ορίζοντας των στρατηγικών κατευθύνσεων που αφορούν στη διαμόρφωση των μεγάλων αναπτυξιακών πόλων και διαδρόμων, χωρίς αυτές να αναθεωρούνται, στο μέτρο που αποτελούν ορισμένες από τις κύριες συνιστώσες για την άρση της σχετικής απομόνωσης της περιφέρειας και της αναβάθμισης του ρόλου της στον εθνικό και ευρωπαϊκό χώρο, β) απαιτείται η απόδοση προτεραιότητας στον εκσυγχρονισμό και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς τομέα λόγω της αυξημένης σημασίας του για την περιοχή ενόψει και της οικονομικής συγκυρίας, στα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού του δευτερογενούς τομέα, καθώς και στον ενεργειακό τομέα και στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας που αμφότερα πρέπει να αναπτυχθούν περισσότερο κατά την επόμενη 15ετία, γ) είναι απαραίτητη η προσαρμογή των οικιστικών επιπέδων των οικισμών της περιφέρειας στα επίπεδα του οικιστικού δικτύου του ΠΠΧΣΑΑ, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε πιθανές προσαρμογές στις τοπικές εξαρτήσεις ορισμένων οικισμών, δ) απαιτείται ο προγραμματισμός ενός νέου σχεδίου διαχείρισης φυσικών κινδύνων στον τομέα της διαχείρισης και προστασίας του περιβάλλοντος, ιδίως μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές και πλημμύρες των τελευταίων ετών, καθώς και ο προγραμματισμός ειδικότερων μέτρων και δράσεων για τη διαχείριση των στερεών απορριμμάτων και υγρών αποβλήτων και τις ελλείψεις τους σε υποδομές, ε) μετατοπίζεται χρονικά η ολοκλήρωση ορισμένων μεγάλων έργων στον τομέα των μεταφορών (δυτικός σιδηροδρομικός άξονας Ιωάννινα – Αντίρριο, Α/Δ Ανδραβίδας ως συμπληρωματικός του Α/Δ Αράξου, εμπορικό τμήμα του λιμένος Πατρών, σιδηροδρομικός άξονας Πάτρα – Πύργος – Καλαμάτα) με παράλληλη διερεύνηση σε ορισμένα από αυτά της βιώσιμης λειτουργίας τους (εκτίμηση αναπτυξιακού οφέλους για την περιφέρεια σε σχέση με το κατασκευαστικό και λειτουργικό τους κόστος), ε) απαιτείται μεγαλύτερη έμφαση και εξειδίκευση κατά ορεινή ενότητα των ειδικών κατευθύνσεων

και μέτρων του ΠΠΧΣΑΑ για την ενίσχυση της απασχόλησης και για τη συγκράτηση του πληθυσμού, κυρίως των νέων, στις ορεινές μειονεκτικές περιοχές, οι οποίες αποτελούν τις πιο προβληματικές αναπτυξιακά και δημογραφικά ζώνες της περιφέρειας. Οι εξειδικεύσεις αυτές είναι αναγκαίο να εστιάζουν στην αξιοποίηση και επέκταση των ΑΠΕ στον αγροτικό και ορεινό χώρο και στις θετικές επιπτώσεις που οι τελευταίες θα έχουν στην ενίσχυση των εισοδημάτων και της απασχόλησης, παράλληλα με τη λήψη εξειδικευμένων μέτρων ενίσχυσης των εναλλακτικών μορφών τουρισμού ιδιαίτερα στις ορεινές περιοχές, και στ) απαιτούνται χωρικές εξειδικεύσεις σε ό,τι αφορά τις κρίσιμες παράκτιες περιοχές με προσδιορισμό αυτών κατά προτεραιότητα, οι οποίες θα σχεδιασθούν με συμπληρώσεις και εξειδικεύσεις των κατευθύνσεων του Πλαισίου ως προς το χαρακτήρα και τις απαραίτητες δράσεις για κάθε περιοχή.

Υπό το φως των ανωτέρω συμπερασμάτων, καθορίζονται οι προοπτικές βιώσιμης ανάπτυξης της ΠΔΕ κατά την επόμενη 15ετία με βάση ορισμένες προτεραιότητες αιχμής, οι οποίες συνίστανται στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς τομέα, την αξιοποίηση των σημαντικών υποδομών και του ανθρώπινου δυναμικού, την προώθηση της έρευνας και τεχνολογίας, καθώς και της κοινωνίας της πληροφορίας στην ευρύτερη περιοχή των Πατρών, την επέκταση και ποιοτική ανασυγκρότηση του τουριστικού τομέα, την εκτεταμένη αξιοποίηση του ενεργειακού δυναμικού, του ορυκτού πλούτου και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (έμφαση στην έλευση φυσικού αερίου στην ΠΔΕ και αξιοποίηση των προσδοκώμενων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, του υδάτινου δυναμικού, των αιολικών πάρκων και φωτοβολταϊκών και λοιπών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας), την ανάδειξη και παραγωγική αξιοποίηση των διεθνούς, κοινοτικής και εθνικής σημασίας τοπίων της ΠΔΕ, την προστασία / διατήρηση της βιοποικιλότητας των προστατευόμενων περιοχών στο πλαίσιο του διεθνούς / κοινοτικού / εθνικού δικαίου και της πρόσφατης Εθνικής Στρατηγικής για την Βιοποικιλότητα (2014), την αύξηση και επέκταση των οργανωμένων υποδοχέων και εδαφικών εκτάσεων της βιοτεχνίας και βιομηχανίας, τη σταδιακή ανακοπή των εντεινόμενων ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και τέλος, την ανάδειξη των υπηρεσιών διεθνούς εμπορίου και μεταφορών, μέσω της υλοποίησης μεγάλων αναπτυξιακών έργων μεταφορών, σε προωθητική δραστηριότητα για την ευρύτερη περιοχή των Πατρών και για το τρίπολο Πλατυγιάλι – Αγρίνιο – Μεσολόγγι / Αιτωλικό, ώστε να δημιουργηθεί μία ουσιαστική Νότια Δυτική πύλη της χώρας.

Σκοπός και περιεχόμενο του Αναθεωρημένου ΠΠΧΣΑΑ της ΠΔΕ

Το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος διαρθρώνεται σε τέσσερα κεφάλαια ως εξής:

Κεφάλαιο Α: Σκοπός - περιεχόμενο

Κεφάλαιο Β: Πρότυπο χωρικής ανάπτυξης: στρατηγικοί στόχοι και αναπτυξιακές επιλογές σε σχέση με τη θέση και το ρόλο της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και την χωρική της διάρθρωση

Κεφάλαιο Γ: Στρατηγικές κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης

Κεφάλαιο Δ: Εξειδίκευση των κατευθύνσεων του Περιφερειακού Πλαισίου σε χωρικές υποενότητες της Περιφέρειας.

Πρότυπο Χωρικής Ανάπτυξης

Το πρότυπο Χωρικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας προσδιορίζει, με προοπτική δεκαπέντε ετών, τα βασικά χαρακτηριστικά, τις προτεραιότητες και τις στρατηγικές επιλογές για την ολοκληρωμένη και αειφόρο ανάπτυξη της Περιφέρειας, ακολουθώντας τις κύριες επιλογές της «Εδαφικής Ατζέντας της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2020» για την εδαφική συνοχή, με βάση την οποία η βέλτιστη ισορροπία, η βιωσιμότητα, η ανταγωνιστικότητα και η κοινωνική συνοχή μπορεί να πραγματοποιηθούν μέσω της ολοκληρωμένης εδαφικής ανάπτυξης.

Σύμφωνα με τη νεότερη κατάταξη των περιφερειών της Ε.Ε., και με δεδομένο ότι η αναπτυξιακή θέση της ΠΔΕ παρέμεινε σε στασιμότητα κατά την τελευταία 10ετία με εντεινόμενη πτωτική πορεία κατά την τελευταία εξαετία λόγω της οικονομικής κρίσης, η ΠΔΕ κατατάσσεται στη χαμηλότερη κατηγορία των λιγότερο αναπτυγμένων περιφερειών της Ε.Ε. μαζί με τις περιφέρειες Ηπείρου, Θεσσαλίας, Κεντρικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Οι δείκτες ευημερίας της ΠΔΕ είναι χαμηλοί και η επιδείνωση της κατάστασης φτώχειας είναι ορατή, με μεγαλύτερη έμφαση στις κοινωνικές ομάδες που πλήττονται περισσότερο, όπως τα μονογονεϊκά νοικοκυριά με ένα τουλάχιστον παιδί, οι άνεργοι, τα άτομα με χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο, οι νέοι ηλικίας 16-24 ετών και τα άτομα σε μερική ή προσωρινή απασχόληση, ενώ η ΠΔΕ βρίσκεται στην τρίτη θέση με τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας στη χώρα.

Πραγματική βιώσιμη ανάπτυξη στην υπάρχουσα διεθνή συγκυρία μπορεί να υπάρξει με συντονισμένες προσπάθειες, δράσεις και αποτελέσματα που θα καταστήσουν σταδιακά την οικονομία και την παραγωγή ανταγωνιστικές και ποιοτικές, μέσα σε ένα σχεδιασμένο χωρικό περιβάλλον που να αναδεικνύει τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα (φυσικά, πολιτιστικά, παραγωγικά) στις διάφορες χωρικές του ενότητες με βάση τις αρχές και κατευθύνσεις της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής. Με στόχο τον εκσυγχρονισμό και την αναδιάρθρωση των τομέων παραγωγής στους οποίους η περιφέρεια έχει συγκριτικά

πλεονεκτήματα και με προτεραιότητα την ολοκλήρωση των μεγάλων αναπτυξιακών έργων των μεταφορών, η βελτίωση της θέσης της περιφέρειας ως προς τους δείκτες ευημερίας και ανάπτυξης και η διατήρηση της κοινωνικής συνοχής μπορεί να θεωρηθούν υλοποιήσιμες. Η άμβλυνση των ανισοτήτων και η στήριξη της κοινωνικής συνοχής μπορούν να επιχειρηθούν με κατάλληλες πολιτικές που θα βασίζονται σε μια σειρά μέτρων για την ενίσχυση των παραγωγικών και κοινωνικών υποδομών, την αξιοποίηση και επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού, του κεφαλαίου και των μηχανισμών διοίκησης, έτσι ώστε να ενισχύσουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των περιφερειών με αναπτυξιακή υστέρηση.

Προτεραιότητα στην κατεύθυνση για βιώσιμη ανάπτυξη της Περιφέρειας είναι ο εκσυγχρονισμός και η τεχνολογική ανάπτυξη και ενίσχυση της καινοτομίας στους πλεονασματικούς κλάδους της περιφέρειας στους οποίους διαθέτει σχετικά συγκριτικά πλεονεκτήματα. Όσον αφορά τον πρωτογενή τομέα, η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς του αποτελεί προτεραιότητα για να καταστεί σταδιακά η Δυτική Ελλάδα περιοχή βιώσιμης ανάπτυξης με αναγνωρίσιμη και διευρυνόμενη ανταγωνιστικότητα, βασιζόμενη στα ιδιαίτερα χωρικά χαρακτηριστικά της περιοχής (ήπιο κλίμα, μεγάλο ποσοστό εύφορων πεδινών εκτάσεων ιδίως στις ΠΕ Ηλείας και Αιτωλνίας, πλούσιο υδάτινο δυναμικό, εξαιρετική βιοποικιλότητα και τοπογραφία της περιοχής που προσδίδουν στα κτηνοτροφικά προϊόντα εξαιρετική ποιότητα κ.α.). Περαιτέρω, κρίνεται σκόπιμη η ανάπτυξη του αειφορικού του χαρακτήρα μέσα από τον εκσυγχρονισμό και την αναδιάρθρωσή του, τη συνεχή διεύρυνση της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, την εισαγωγή και δραστική ανάπτυξη νέων καλλιεργειών, την παραγωγή προϊόντων ποιότητας ΠΟΠ, ΠΓΕ και προϊόντων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, την ανάπτυξη της συμβολαιακής γεωργίας και την παραγωγή εγχώριων βιολογικών ζωοτροφών.

Όσον αφορά το δευτερογενή τομέα, επιβάλλεται η συστηματική στήριξη των επιχειρήσεων μεταποίησης αγροτικών προϊόντων όσον αφορά την υιοθέτηση και ανάπτυξη καινοτομιών, τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της ποιότητας, της υγιεινής και ασφάλειας των προϊόντων. Επιβάλλεται επίσης, χάριν της βιώσιμης ανάπτυξης και της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της ΠΔΕ, ο σχεδιασμός της βιομηχανικής – βιοτεχνικής δραστηριότητας σε οργανωμένα, πολεοδομημένα Επιχειρηματικά Πάρκα και ο περιορισμός της διάσπαρτης, εντός ή εκτός οικιστικών περιοχών δραστηριότητας, του δευτερογενούς τομέα. Ιδιαίτερη προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (φωτοβολταϊκά, αιολικά πάρκα, υδάτινο δυναμικό, βιομάζα κ.α.) για τη χωροθέτηση των οποίων υπάρχουν συγκριτικά πλεονεκτήματα, καθώς και στην αξιοποίηση του ενεργειακού δυναμικού (φυσικό αέριο, προσδοκώμενα κοιτάσματα υδρογονανθράκων κ.α.) ώστε να ενισχυθεί η βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής.

Όσον αφορά τον τριτογενή τομέα, οι κλάδοι στους οποίους η ΠΔΕ έχει τα μεγαλύτερα συγκριτικά πλεονεκτήματα και παρουσιάζει ευνοϊκές προοπτικές ανάπτυξης (με συγκεκριμένες για τον κάθε κλάδο προϋποθέσεις) είναι:

- α) η έρευνα, η τεχνολογική ανάπτυξη και η καινοτομία
- β) οι υπηρεσίες μεταφορών και ιδιαίτερα εμπορευματικών μεταφορών
- γ) οι τουριστικές υπηρεσίες σε διάφορες μορφές τουρισμού, όπως ο παράκτιος τουρισμός, οι διάφορες μορφές εναλλακτικού και ειδικού τουρισμού
- δ) οι υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης
- ε) οι υπηρεσίες που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος, την ενίσχυση των ήπιων μορφών ενέργειας, την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την πρόληψη και τη διαχείριση κινδύνων, καθώς και τη μετάβαση προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

Οι στρατηγικοί στόχοι και κατευθύνσεις του αναθεωρημένου Περιφερειακού Πλαισίου, λαμβάνοντας υπόψη τις βασικές αναπτυξιακές επιλογές της πρότασης της ΠΔΕ για το Πρόγραμμα ΕΣΠΑ 2014-2020 είναι οι ακόλουθοι:

1. Αναβάθμιση της χωρικής ένταξης της περιφέρειας στον εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο ως:
  - α) κεντρικής περιοχής ανάπτυξης στην μακροπεριφέρεια Αδριατικής - Ιονίου και νοτιοδυτικής πύλης της χώρας προς την κεντρική Μεσόγειο και την Ε.Ε., λειτουργώντας συμπληρωματικά με την περιφέρεια της Ηπείρου (Ηγουμενίτσα), που αποτελεί τη βορειοδυτική πύλη,
  - β) κόμβου συνδυασμένων διεθνών μεταφορών και κέντρου ανάπτυξης νέων τεχνολογιών στο χώρο της ΝΑ Ευρώπης,
  - γ) διεθνούς πολιτιστικού προορισμού, με επίκεντρο την Αρχαία Ολυμπία και την Ήλιδα, σε συνδυασμό με άλλους σημαντικούς πολιτιστικούς και τουριστικούς προορισμούς (Επίδαυρος, Μυκήνες, Δελφοί, Δωδώνη κ.α.),
  - δ) ενεργειακού παραγωγικού πόλου μέσω της αξιοποίησης των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, του πλούσιου υδάτινου δυναμικού και των ΑΠΕ,
  - ε) περιοχή σύγκλισης έξι διευρωπαϊκών διαδρόμων ανάπτυξης.

2. Αναπτυξιακή αναδιάρθρωση και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και εξωστρέφειας της ΠΔΕ στους κρίσιμους παραγωγικούς τομείς ως εξής:

- α) ανταγωνιστική λειτουργία του πρωτογενούς τομέα, ως σημαντικού παραγωγικού πόρου και μέσου προστασίας των φυσικών τοπίων, με ενίσχυση και διάδοση της βιολογικής γεωργίας, κτηνοτροφίας και υδατοκαλλιέργειας,
- β) ανάπτυξη προηγμένων υπηρεσιών στην έρευνα, τις νέες τεχνολογίες και την καινοτομία, με έμφαση στις Πανεπιστημιακές Σχολές (Πατρών και Αγρινίου), τα ΤΕΙ της Περιφέρειας, το Επιστημονικό Πάρκο Πατρών και ενίσχυση της συνεργασίας των επιχειρήσεων της περιφέρειας με τους ερευνητικούς φορείς,
- γ) ανάπτυξη του εμπορίου, της διαμετακόμισης και των μεταφορικών υπηρεσιών εν γένει,
- δ) ανάπτυξη του ποιοτικού τουρισμού στα παράλια της ΠΔΕ, καθώς και ειδικών και ήπιων μορφών τουρισμού σε πολιτιστικά και περιβαλλοντικά δίκτυα (τουρισμός κρουαζιέρας, ορεινός, οικολογικός, πολιτιστικός τουρισμός, θαλάσσιος, κ.α.),
- ε) ενδοπεριφερειακή σύγκλιση μέσω της σταδιακής συγκρότησης διαπεριφερειακών και ενδοπεριφερειακών αναπτυξιακών χωρικών ενότητων.

3. Οικιστική διάρθρωση και ανάδειξη της εταιρικής σχέσης πόλης – υπαίθρου προς όφελος της αειφόρου ανάπτυξης.

4. Προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της ΠΔΕ.

5. Ανάδειξη των βιώσιμων μεταφορών με προτεραιότητα των ΔΕΔ – Μ και των φιλικών στο περιβάλλον δικτύων.

6. Χωρική αναβάθμιση κρίσιμων ζωνών του ενδοπεριφερειακού χώρου (παράκτιες και ορεινές περιοχές).

7. Εκσυγχρονισμός και αναδιάρθρωση της Διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Ως ευρύτερη διαπεριφερειακή χωρική ενότητα της ΠΔΕ στον εθνικό χώρο θεωρείται αυτή που αποτελείται από τις περιφέρειες Ιονίων Νήσων – Ηπείρου – Δυτικής Ελλάδας – Πελοποννήσου και Στερεάς Ελλάδας, η οποία ταυτίζεται με την “προγραμματική περιφέρεια ΝΥΤ1: “Κεντρική Ελλάδα”, σύμφωνα με τα κριτήρια της Ε.Ε. (βλεπ. κεφ. Β.1.1.β.1 της μελέτης) και στον διεθνή χώρο η Μακροπεριφέρεια Αδριατικής - Ιονίου.

Ως κύριες ενδοπεριφερειακές χωρικές ενότητες της ΠΔΕ θεωρούνται οι τρεις Περιφερειακές Ενότητες:

- α) η Αιτωλνία που έχει συγκριτικά πλεονεκτήματα στην κτηνοτροφική παραγωγή, στην μεταποίηση κτηνοτροφικών προϊόντων, στις ιχθυοκαλλιέργειες και την αλιεία, στο πλούσιο υδάτινο δυναμικό και στις μεγάλες δυνατότητες ανάδειξης / αξιοποίησης του συστήματος λιμνών και λιμνοθαλασσών,
- β) η Αχαΐα, λόγω κυρίως του πρωτεύοντος αναπτυξιακού πόλου της ευρύτερης περιοχής Πατρών, παρουσιάζει πολύ μεγαλύτερη δυναμική στον τομέα των υπηρεσιών, ιδιαίτερα στον τομέα των μεταφορών, της εκπαίδευσης, της υγείας αλλά και αυξημένες δυνατότητες στην έρευνα και τεχνολογία και συγκριτικά πλεονεκτήματα στον δευτερογενή τομέα παραγωγής σε σχέση με τις άλλες δύο Π.Ε.,
- γ) η Ηλεία (λόγω της εύφορης και μεγάλης σε έκταση πεδινής περιοχής), έχει συγκριτικό πλεονέκτημα και μεγαλύτερες δυνατότητες στον τομέα της γεωργικής παραγωγής, ενώ, λόγω της υψηλότερης ποιότητας των παραλιών της και του διεθνούς αξίας αρχαιολογικού τριπόλου (Αρχαία Ολυμπία - Ήλιδα – Επικούρειος Απόλλων) παρουσιάζει συγκριτικά μεγαλύτερες δυνατότητες ανάπτυξης του τουριστικού τομέα.

Με βάση πιο εξειδικευμένα και ομοιογενή χωρικά και αναπτυξιακά κριτήρια που αναλύονται στο κεφ. Β.1.1.γ.1 της μελέτης προσδιορίστηκαν οκτώ μικρότερες ενδοπεριφερειακές χωρικές ενότητες ως εξής:

α) Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας

- i. χωρική ενότητα δήμων Ι.Π. Μεσολογγίου και Ξηρομέρου πλην της Δ.Ε. Φυτειών του Δ. Ξηρομέρου
- ii. χωρική ενότητα δήμων Αγρινίου και Θέρμου και η Δ.Ε. Φυτειών του δήμου Ξηρομέρου
- iii. χωρική ενότητα δήμου Ναυπακτίας
- iv. χωρική ενότητα δήμων Αμφιλοχίας και Ακτίου – Βόνιτσας

β) Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας

- i. χωρική ενότητα δήμων Πατρέων, Δυτ. Αχαΐας και Ερυμάνθου
- ii. χωρική ενότητα δήμων Αιγιαλείας και Καλαβρύτων

γ) Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας

- i. χωρική ενότητα δήμων Πύργου, Αρχαίας Ολυμπίας, Ζαχάρως και Ανδρίτσαινας – Κρεστένων
- ii. χωρική ενότητα δήμων Ήλιδας, Πηνειού, Ανδραβίδας - Κυλλήνης

Ως πόλοι ανάπτυξης της περιφέρειας με συνάφεια με το ΓΠΧΣΑΑ είναι:

- α) ο αναπτυξιακός πόλος ευρύτερης περιοχής Πατρών, ο πιο σημαντικός πρωτεύων εθνικός πόλος ανάπτυξης σε ολόκληρο το δυτικό διαμέρισμα της χώρας, με συγκριτικά πλεονεκτήματα στις μεταφορές, στις υπηρεσίες – τεχνολογία – καινοτομία και προοπτικές, στην παραγωγή ενέργειας (Πατραϊκός Κόλπος) και στον ειδικό και ποιοτικό τουρισμό (συνεδριακός και αστικός τουρισμός),

β) το αναπτυξιακό τρίπολο ευρύτερης περιοχής Αγρινίου – Μεσολογγίου – Αστακού, με συγκριτικά πλεονεκτήματα στο διαμετακομιστικό εμπόριο (λιμάνι - ελεύθερη ζώνη NABIGE Πλατυγιάλι Αστακού σε συμπληρωματική σχέση με τα λιμάνια Πατρών και Ηγουμενίσσας), στον ειδικό και εναλλακτικό τουρισμό (θαλάσσιος, αλιευτικός, οικοτουρισμός, ορεινός τουρισμός) και με δυνατότητες εξειδίκευσης στη βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία,

γ) το αναπτυξιακό δίπολο ευρύτερης περιοχής Πύργου – Αμαλιάδας με συγκριτικά πλεονεκτήματα στον πολιτισμό -ειδικό και εναλλακτικό τουρισμό - αθλητισμό (Διεθνούς σημασίας μνημεία - Αρχαία Ολυμπία, Ήλιδα, Επικούρειος Απόλλων, σημαντικοί λιμένες Κατακόλου (κρουαζιέρα), Κυλλήνης (ανήκει στο εκτεταμένο δίκτυο ΔΕΔ-Μ), διεθνούς σημασίας υγρότοποι, προστατευόμενα τοπία διεθνούς και εθνικής σημασίας, ιαματικές πηγές κλπ.), στη γεωργία (εύφορες πεδινές εκτάσεις Ηλείας) με δυνατότητες εξειδίκευσης στη βιολογική γεωργία και στην παραγωγή ενέργειας (βεβαιωμένο κοίτασμα στη θαλάσσια περιοχή Κατακόλου).

Οι άξονες (διάδρομοι) ανάπτυξης και οι πύλες του δικτύου μεταφορών, σε συνάφεια με το ΓΠΧΣΑΑ και τις εξειδικεύσεις του καθώς και με τις νεώτερες ιεραρχήσεις στα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών (ΔΕΔ – Η) και την αξιολόγηση των νεώτερων στοιχείων της τελευταίας 10ετίας είναι αυτοί που τεκμηριωμένα αναφέρονται στο κεφ. Β.1.1.β.2 του Β1 σταδίου της μελέτης.

Η ΠΔΕ περιλαμβάνεται στις πλουσιότερες της χώρας σε ό,τι αφορά τους διεθνούς αξίας φυσικούς και τοπιακούς πόρους. Ως εκ τούτου, αποτελεί κύρια προτεραιότητα και ανάγκη η προστασία, διαχείριση και ανάδειξη των θεσμοθετημένων προστατευόμενων περιοχών (Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας της Συνθήκης Ramsar, Περιοχές της Σύμβασης Βαρκελώνης, Βιογενετικά Αποθέματα, Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (Οδηγία 92/43/ΕΚ), Ζώνες Ειδικής Προστασίας για την ορνιθοπανίδα (Οδηγία 2009/147/ΕΚ), Εθνικά Πάρκα, Αισθητικά Δάση, Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης, Καταφύγια Άγριας Ζωής, Εκτροφεία Θηραμάτων).

Οι επιφανειακοί και υπόγειοι υδατικοί πόροι είναι απαραίτητο να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο των κατευθύνσεων της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ και των Ολοκληρωμένων Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής σε όλες τους τις διαστάσεις, καλύπτοντας ταυτόχρονα τις ανάγκες της βιοποικιλότητας, της ύδρευσης του πληθυσμού και της άρδευσης των σημαντικά καλλιεργούμενων εκτάσεων της ΠΔΕ. Επιτακτική είναι και η ανάγκη ολοκλήρωσης κρίσιμων έργων για την ορθολογική χρήση, αποθήκευση και αξιοποίηση του νερού.

Στον τομέα της ενέργειας και των ενεργειακών πόρων η ΠΔΕ μπορεί να αναδειχθεί σε μια στρατηγική Περιφέρεια, αν και στερείται ακόμη των δυνατοτήτων που προσφέρει η χρήση του φυσικού αερίου, γεγονός για οποίο θα πρέπει να καταδειχθεί ιδιαίτερη μέριμνα προκειμένου να αρθεί αυτό το μειονέκτημα. Το αιολικό και υδάτινο δυναμικό, η ηλιακή ενέργεια, η γεωθερμία και η βιομάζα είναι αναγκαίο να αξιοποιηθούν πολύπλευρα για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την ελαχιστοποίηση της χρήσης των ορυκτών καυσίμων. Στην ενεργειακή αυτή δυναμική προστίθενται οι δύο από τις τρεις θαλάσσιες περιοχές της χώρας, στις οποίες έχουν παραχωρηθεί τα δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων (Πατραϊκός κόλπος και Δυτικό Κατάκολο). Οι υδρογονάνθρακες και η εκμετάλλευσή τους αποτελούν μια επενδυτική ευκαιρία για την ανάπτυξη της χώρας και των τοπικών κοινωνιών της ΠΔΕ. Απαιτείται, ωστόσο, ιδιαίτερη μέριμνα και πρόληψη για τη διασφάλιση της ακεραιότητας του περιβάλλοντος (ειδικά του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των παράκτιων περιοχών), αλλά και για την αποφυγή τυχόν ζημίας σε βασικές οικονομικές δραστηριότητες του παράκτιου μετώπου.

Αν ο ένας στρατηγικός πυλώνας βιώσιμης ανάπτυξης είναι το πλούσιο φυσικό περιβάλλον της ΠΔΕ, ο δεύτερος είναι το σημαντικό πολιτιστικό της απόθεμα. Το πλήθος των μνημείων, των αρχαιολογικών χώρων και των ιστορικών τόπων της ΠΔΕ είναι απαραίτητο να αποτελέσει τον πόλο για την ανάδειξη του πολιτισμού και της ιστορίας της μέσω της ανάπτυξης του πολιτιστικού τουρισμού που θα πρέπει να διαχέεται σε όλες τις περιόδους του έτους. Τα δύο μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς που φιλοξενεί η ΠΔΕ και που πρέπει δεόντως να αναδειχθούν είναι, αφενός η Αρχαία Ολυμπία και ο Ναός του Επικούρειου Απόλλωνα μαζί με την Αρχαία Ήλιδα και αφετέρου το ιστορικό και πολιτιστικό τρίπολο της ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας (Μεσολόγγι – Θέρμο – Ναύπακτος).

Από την αξιολόγηση των στοιχείων της υπάρχουσας κατάστασης της τελευταίας δεκαετίας σχετικά με τις πηγές υποβάθμισης του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου της ΠΔΕ, προκύπτει ότι η παραγωγή και ανεξέλεγκτη διάθεση των στερεών απορριμμάτων συνιστά μια από τις κύριες και κρίσιμες πηγές ρύπανσης. Το πρόβλημα αυτό αποκτά σοβαρές διαστάσεις αν αναλογιστούμε ότι σήμερα στην ΠΔΕ απουσιάζουν οι ολοκληρωμένες μέθοδοι διαχείρισης των στερεών απορριμμάτων. Απαιτείται, συνεπώς, η εφαρμογή μιας άμεσης πολιτικής στον τομέα της διαχείρισης απορριμμάτων, η οποία να συνδυάζει ταυτόχρονα το κλείσιμο και την αποκατάσταση των ΧΑΔΑ, την προώθηση της ανακύκλωσης, την προμήθεια και τοποθέτηση ειδικών κάδων για χαρτί, πλαστικό, γυαλί και οργανική ύλη, την αξιολόγηση και εφαρμογή ενός συστήματος δίκαιης χρέωσης των δημοτικών τελών, τη δημιουργία ΚΔΑΥ, τη δημιουργία κάδων κομποστοποίησης, την ανάκτηση ενέργειας από την επεξεργασία των απορριμμάτων κ.α. Μεταξύ των κύριων πηγών ρύπανσης

ιδιαίτερη μέριμνα είναι απαραίτητο να καταδειχθεί στη διαχείριση και βιώσιμη αξιοποίηση των υγρών αποβλήτων, στις παράνομες αμμοληψίες, στην εξορυκτική δραστηριότητα, στην αστική και βιομηχανική ατμοσφαιρική ρύπανση, στη χρήση αζωτούχων και φωσφορικών λιπασμάτων στη γεωργία, στην αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών κλπ.

Στρατηγικές κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης

Προσδιορισμός βιώσιμων αναπτυξιακών ενοτήτων σε διαδημοτικό / δημοτικό επίπεδο

Οι μικρότερες ενδοπεριφερειακές (διαδημοτικές ή δημοτικές) χωρικές ενότητες της Περιφέρειας προσδιορίστηκαν με βάση πέντε συγκεκριμένα κριτήρια¹, όπως αυτά αναλυτικά τεκμηριώνονται στο κεφ. Β.1.1.γ.1 και στο Παράρτημα της μελέτης.

Οι ειδικότεροι στόχοι για τον προσδιορισμό μικρότερων ομοιογενών χωρικών ενοτήτων πρωτίστως σε διαδημοτικό επίπεδο, είναι η διεύρυνση των δικτυώσεων και συνεργασιών σε τομείς ανάπτυξης στους οποίους γειτονικοί δήμοι έχουν κοινά συγκριτικά πλεονεκτήματα και προβλήματα ή παρουσιάζουν συμπληρωματικότητα, καθώς και η όσο το δυνατόν πιο ισόρροπη στο χώρο κατανομή των αστικών λειτουργιών και κοινωνικών εξυπηρετήσεων. Ο προσδιορισμός αυτός συμβάλλει στην περαιτέρω πιο συγκεκριμένη διατύπωση ειδικότερων κατευθύνσεων της πρότασης του Περιφερειακού Πλαισίου για κάθε μια διαδημοτική ή δημοτική χωρική ενότητα, προς τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού (ΓΠΣ / ΣΧΟΟΑΠ). Επίσης, αυτός ο προσδιορισμός εξυπηρετεί άμεσα τον εδαφικό εντοπισμό ενοτήτων Προγραμμάτων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης και Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων, που αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους στόχους του νέου ΕΣΠΑ 2014 – 2020 και των ΠΕΠ.

Κατευθύνσεις για το οικιστικό δίκτυο

Η πολιτική που ακολουθείται στην προτεινόμενη διάρθρωση και ιεράρχηση του οικιστικού δικτύου βασίζεται στις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης, της εδαφικής συνοχής, της ισόρροπης ανταγωνιστικότητας και της πολυκεντρικότητας. Επιπλέον, λαμβάνονται υπόψη οι αναπτυξιακές υποδομές, οι πόλοι, τα κέντρα, οι άξονες ανάπτυξης και οι ενότητες που αυτά συγκροτούν.

Η ανάπτυξη του οικιστικού δικτύου γίνεται μέσω της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των κέντρων, της βελτίωσης των διεθνών διασυνδέσεων μεταξύ πόλεων, της θέσπισης στρατηγικών συμμαχιών, καθώς και της προώθησης αναπτυξιακών δικτυώσεων σε ομάδες οικισμών και της δημιουργίας υποδομών μεταξύ των οικισμών. Οι παραπάνω κατευθύνσεις εξειδικεύονται ανά οικισμό, δίνοντας προτεραιότητα στο διεθνή ρόλο και την εξωστρέφεια όσον αφορά τα μεγάλα αστικά κέντρα και παράλληλα στην άμιλλα και τη συμπληρωματικότητα όσον αφορά τα συμπλέγματα μεγάλων και μεσαίων οικιστικών κέντρων. Με την προτεινόμενη ιεράρχηση, εκτός από την ενίσχυση των ισχυρών πόλων του οικιστικού δικτύου, δίνεται πρωτίστως έμφαση στην ενδυνάμωση τόσο των μεσαίων πόλεων, όσο και των εδρών των καλλικράτειων δήμων. Σε δεύτερο βαθμό ενισχύονται οι έδρες πρώην καποδιστριακών δήμων που είναι αγροτικά κέντρα της ορεινής και ημιορεινής ενδοχώρας και έχουν ιδιαίτερη σημασία για την ανάπτυξη των προβληματικών αυτών περιοχών, στο πλαίσιο των κατευθύνσεων της εδαφικής συνοχής.

Πρωθείται ως σημαντικότερη η συνεργασία μεταξύ πόλεων που ανήκουν στην ίδια Π.Ε. και κυρίως μεταξύ πόλεων ή κωμοπόλεων που ανήκουν στην ίδια ενδοπεριφερειακή χωρική ενότητα, καθώς και μεταξύ γειτονικών δήμων, με σκοπό την ενίσχυση της αναπτυξιακής και εδαφικής συνοχής σε θέματα που αποτελούν κοινά συγκριτικά τους πλεονεκτήματα.

Όσον αφορά την οικιστική διάρθρωση στο αναθεωρημένο ΠΠΧΣΑΑ προτείνονται ως κύριες κατευθύνσεις:

α) η πολυκεντρική διάρθρωση, με διάχυση της ανάπτυξης σε περισσότερους πόλους - οικιστικά κέντρα, λαμβάνοντας υπόψη τη χωρική τους ένταξη σε διαδρόμους ανάπτυξης, τη σχέση τους με κόμβους συνδυασμένων μεταφορών και τη γειννιάσή τους με τουριστικούς και φυσικούς – τοπιακούς πόρους υπερτοπικής εμβέλειας,

---

¹ Τα κριτήρια είναι:

- α) η αυτοδιοικητική δομή α' βαθμού με την εδαφική της οριοθέτηση, τους σημερινούς Καλλικράτειους και τους πρώην Καποδιστριακούς Δήμους (τωρινές Δημοτικές Ενοότητες) με τις έδρες τους,
- β) η εκτατική εμβέλεια των αστικών, λειτουργιών / κοινωνικών εξυπηρετήσεων τουλάχιστον διαδημοτικού επιπέδου,
- γ) η δομή των αναπτυξιακών ενοτήτων με βάση τον κυρίαρχο παραγωγικό τομέα κάθε Δήμου και τη συμμετοχή των παραγωγικών τομέων στη διαμόρφωση της οικονομικής βάσης τους,
- δ) η κατεύθυνση για ενίσχυση της κοινωνικής, εδαφικής και οικονομικής συνοχής και ενίσχυσης της εξωστρέφειας της Περιφέρειας και των ενδοπεριφερειακών αναπτυξιακών ενοτήτων και
- ε) οι ζώνες τοπίου, που μπορούν να συμβάλλουν ως συμπληρωματικό κριτήριο σ' αυτόν τον προσδιορισμό.

- β) η ανάπτυξη εταιρικής σχέσης μεταξύ πόλης και υπαίθρου, με σταδιακή ενίσχυση των περιφερειακών κέντρων (5^{ου} και 6^{ου} επιπέδου) ως εδρών των νυν καλλικράτειων δήμων ή των πρώην καποδιστριακών δήμων,
- γ) η πολλαπλή ενίσχυση των ορεινών κωμοπόλεων ως επαρχιακών κέντρων των ορεινών μειονεκτικών περιοχών, ιδιαίτερα στις ΠΕ της Ηλείας και Αιτωλ/νίας, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πολιτικής της εδαφικής, κοινωνικής και οικονομικής συνοχής,
- δ) η ανάπτυξη της εξωστρέφειας των πόλεων της περιφέρειας σε διεθνές, εθνικό, διαπεριφερειακό και ενδοπεριφερειακό επίπεδο, μέσω της ανάπτυξης των συνεργασιών και δικτυώσεων,
- ε) η ενίσχυση των διοικητικών και κοινωνικών λειτουργιών στη βάση του ιεραρχημένου οικιστικού δικτύου, με παράλληλη ανάδειξη της ταυτότητας και ποιότητας του αστικού δημόσιου χώρου και με περιορισμό της αστικής διάχυσης,
- στ) η αντιμετώπιση των προβλημάτων των μεγάλων αστικών κέντρων, τα οποία παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες συγκεντρώσεις δραστηριοτήτων του δευτερογενούς τομέα (ευρύτερη περιοχή Πατρών - Αιγίου και Αγρινίου), καθώς και η ενίσχυση της παραγωγής, της μεταποίησης και της καινοτομίας.

Κατευθύνσεις Πολιτικής γης

Οι γενικές κατευθύνσεις πολιτικής γης διαρθρώνονται σε τρεις κύριους άξονες:

- α) προστασία και ανάδειξη της γης και των πόρων,
- β) σχεδιασμένη ρύθμιση και έλεγχος των συγκρούσεων δραστηριοτήτων και των πιέσεων, οι οποίες έχουν διαπιστωθεί ή προβλέπονται στο εγγύς μέλλον σε συγκεκριμένη εδαφική περιοχή,
- γ) βιώσιμη οργανωμένη ανάπτυξη των επιθυμητών δραστηριοτήτων με βάση πρωτίστως την προτεραιότητα και δευτερευόντως την αποκλειστικότητα έναντι άλλων χρήσεων ή στο πλαίσιο ολοκληρωμένων παρεμβάσεων ανάπτυξης περιοχών.
- Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις του χώρου στο πλαίσιο των τριών αυτών αξόνων αντιμετωπίζονται θετικά, δίνοντας έμφαση στις δυνατότητες ανάπτυξης, με διαφορετικούς όρους και προϋποθέσεις σε κάθε περίπτωση και με παράλληλη διαφοροποίηση των προτεινόμενων θεσμικών εργαλείων.

Η προστασία και ανάδειξη αφορά πρωτίστως τους πιο σημαντικούς φυσικούς παραγωγικούς και πολιτιστικούς πόρους της περιφέρειας και δευτερευόντως όλες τις προστατευόμενες περιοχές (Natura, εθνικά πάρκα, καταφύγια άγριας ζωής, τοπία φυσικού κάλους, αρχαιολογικούς χώρους, δάση και δασικές εκτάσεις κ.α.), καθώς και τη γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας, η σημασία της οποίας είναι θεμελιώδης για την ΠΔΕ.

Η πολιτική γης για τις εξεταζόμενες περιοχές είναι κυρίως μια πολιτική ανάδειξης και αξιοποίησης των πόρων και των παραγωγικών δυνατοτήτων και προοπτικών τους, μέσω υπηρεσιών και προϊόντων υψηλής ποιότητας, ανάλογης με την οικολογική, ιστορική, πολιτιστική ή τοπιακή αξία των αντίστοιχων περιοχών. Ως εκ τούτου, στις προστατευόμενες περιοχές λόγω φυσικής ή πολιτιστικής αξίας πρέπει να ακολουθείται μία τέτοια πολιτική ώστε να επιτρέπονται χρήσεις και δραστηριότητες (όπως π.χ. ήπιες μορφές εναλλακτικού τουρισμού, εκτατικές υδατοκαλλιέργειες σε προστατευόμενες λιμνοθάλασσες, λίμνες ή υγροβιότοπους, βιολογικές καλλιέργειες τοπικών προϊόντων, αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με την ενεργειακή κάλυψη της ζήτησης των περιοχών αυτών με ΑΠΕ και οργάνωση και αναβάθμιση των παραγωγικών τους δυνατοτήτων με ολοκληρωμένες παρεμβάσεις) οι οποίες αφενός δεν θίγουν την οικολογική τους ισορροπία και αφετέρου προωθούν την οργανωμένη και συντονισμένη διαχείρισή τους.

Ο σχεδιασμένος έλεγχος και ρύθμιση της ανάπτυξης αφορά κυρίως σε περιοχές με εμφανείς ή προβλεπόμενες συγκρούσεις χρήσεων γης, σε ευρύτερες περιοχές φυσικών πόρων οι οποίες κινδυνεύουν από δυσμενείς επιπτώσεις πάσης φύσεως (π.χ. Αμβρακικός), σε τμήματα παράκτιων ζωνών με έντονες συγκρούσεις χρήσεων γης, σε ευρύτερες περιοχές μεγάλων έργων μεταφορών (οδικών έργων, κόμβων μεταφορών) και σε ευρύτερες περιοχές αστικών κέντρων (π.χ. πολεοδομικό συγκρότημα Πατρών, Αγρίνιο, Αίγιο, Πύργος). Η σχεδιασμένη αντιμετώπιση προτείνεται μέσω χωρικών αναπλάσεων και Σχεδίων Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης Περιοχών (ΣΟΑΠ), καθώς και μέσω του χαρακτηρισμού των περιοχών που είναι ιδιαίτερα υποβαθμισμένες και μειονεκτικές ως Περιοχών Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (ΠΕΧΠ) και μέσω της εφαρμογής ειδικών μελετών που θα πρέπει να καταρτιστούν για τον λόγο αυτό.

Η βιώσιμη οργανωμένη ανάπτυξη δραστηριοτήτων αφορά τις περιοχές οι οποίες ήδη αναπτύσσονται άναρχα, ώστε να αποφευχθεί η υποβάθμιση του χώρου μέσω συμπληρωματικών και ειδικών υποδομών και υπηρεσιών. Κύρια αρχή της βιώσιμης χωρικής και οικιστικής ανάπτυξης είναι η δημιουργία συμπαγών πόλεων και οικισμών και ο δραστήριος περιορισμός της άναρχης, συνεχούς εξάπλωσης του οικιστικού χώρου και των αντίστοιχων εγκαταστάσεων των παραγωγικών δραστηριοτήτων. Η βιώσιμη οργανωμένη ανάπτυξη δραστηριοτήτων είναι περαιτέρω αναγκαία αφενός για λόγους οικονομίας και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και του τοπίου, το οποίο συνεχώς απομειώνεται από την ανεξέλεγκτη επέκταση του οικιστικού χώρου και αφετέρου για λόγους οικονομίας των απαιτούμενων υποδομών, της κατανάλωσης ενέργειας και της διόγκωσης της ρύπανσης και συγκεκριμένες κατευθύνσεις (βλεπ. κεφ. Β.1.1.γ.4).

Κατευθύνσεις για την μεταφορική και λοιπή τεχνική υποδομή

Ο βασικός προσανατολισμός για την ανάπτυξη του τομέα των μεταφορών της χώρας γενικότερα και της ΠΔΕ ειδικότερα ορίζεται από τις κατευθυντήριες γραμμές της Λευκής Βίβλου του 2011 «Χάρτης πορείας για έναν ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο μεταφορών». Η σημασία του ενιαίου συστήματος μεταφορών καταδεικνύεται και από την ανακοίνωση της ΕΕ στο πλαίσιο του οράματος για την «Ευρώπη 2020». Η εξειδίκευση των κατευθύνσεων αυτών με τη μορφή αποφάσεων σχετικών με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών [ΔΕΔ-Μ], συμπεριλαμβανομένου του πρόσφατου Κανονισμού 650/2011, αποσαφηνίζει το στόχο υλοποίησης ενός Κεντρικού Δικτύου (Core network) μεταφορικών υποδομών μέχρι το 2030 και ενός Εκτεταμένου Δικτύου (Comprehensive network) μέχρι το 2050, προνοώντας για την εξασφάλιση των αναγκαίων χρηματοδοτικών πόρων. Το προτεινόμενο δίκτυο είναι σύμφωνο ακόμη με τις κατευθύνσεις του ΓΠΧΣΑΑ και το εξειδικεύει με βάση τα νεώτερα στοιχεία της τελευταίας 10ετίας και περιγράφεται αναλυτικά στο Β.1.1.γ.5 κεφ. του Β1 σταδίου της μελέτης. Οι κατευθύνσεις για την λοιπή τεχνική υποδομή περιγράφονται στο Β.1.1.γ.6 κεφ. της μελέτης.

Στρατηγικές κατευθύνσεις για την προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος

Οι στρατηγικές προτεραιότητες για την προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και τοπίου είναι:

1. Η προστασία, διατήρηση, διαχείριση και ανάδειξη των θεσμοθετημένων προστατευόμενων περιοχών της ΠΔΕ, η επίτευξη ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης των ειδών και των τύπων οικοτόπων και η ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας με την εφαρμογή των προτάσεων που θα προκύψουν από την μελέτη του ΥΠΕΚΑ (2012) «Εποπτεία και Αξιολόγηση της Κατάστασης Διατήρησης ειδών και τύπων οικοτόπων στην Ελλάδα».
2. Η υλοποίηση δράσεων για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Οι δράσεις είναι απαραίτητο να εμπεριέχουν την προστασία του παράκτιου μετώπου και γενικότερα την αλλαγή του υφιστάμενου αναπτυξιακού μοντέλου προς μια κατεύθυνση βιώσιμης και πράσινης οικονομίας χαμηλών ή και μηδενικών εκπομπών άνθρακα. Η ανάπτυξη του μοντέλου αυτού είναι απαραίτητο να στηριχθεί στον οριζόντιο συντονισμό των πολιτικών μετριασμού αλλά και προσαρμογής στους τομείς της βιομηχανίας, της γεωργικής παραγωγής και της ενέργειας (προώθηση των ΑΠΕ, ορθολογική χρήση και εξοικονόμηση ενέργειας σε όλους τους τομείς).
3. Η διατήρηση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων σε καλή κατάσταση, σύμφωνα με τους ορισμούς της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ και η βιώσιμη αξιοποίησή τους για την παραγωγή ενέργειας, την ύδρευση οικισμών και τη διατήρηση των οικοσυστημάτων. Η προαγωγή της αειφόρου χρήσης των θαλασσών, η διατήρηση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και η προστασία των βασικών πόρων από τους οποίους εξαρτώνται οι κοινωνικές και οικονομικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τη θάλασσα.
4. Οι υδρογονάνθρακες και η εκμετάλλευσή τους είναι αναγκαίο να αποτελέσουν μια επενδυτική ευκαιρία για την ανάπτυξη της χώρας και των τοπικών κοινωνιών της ΠΔΕ. Απαιτείται, ωστόσο, ιδιαίτερη μέριμνα για τη διασφάλιση της ακεραιότητας του περιβάλλοντος (ειδικά του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των παράκτιων περιοχών) και για την αποφυγή τυχόν ζημίας σε βασικές οικονομικές δραστηριότητες του παράκτιου μετώπου (ιδίως τουρισμός κρουαζιέρας, παράκτιος τουρισμός).
5. Αξιοποίηση των ΑΠΕ και προώθηση των επενδύσεων έργων ΑΠΕ με έμφαση στην προστασία του περιβάλλοντος, την ορθολογική χρήση και εξοικονόμηση ενέργειας σε όλους τους τομείς (μεταφορές, βιομηχανία, κτίρια) ως μέσο για την προστασία του κλίματος, τη βιώσιμη αξιοποίηση του φυσικού ορυκτού πλούτου μέσω της επαρκούς θεσμοθέτησης περιοχών εκμετάλλευσης.
6. Η βιώσιμη διαχείρισή των στερεών απορριμμάτων, η οποία όπου είναι εφικτό δεν πρέπει να αποβλέπει μόνο στη μείωση του όγκου και στην ελάττωση του ρυπαντικού φορτίου και της τοξικότητας, αλλά και στην ταυτόχρονη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Ειδικά για τα στερεά απορρίμματα και τη διαχείρισή του θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν συνδυασμένες μέθοδοι, όπως είναι το κλείσιμο και η αποκατάσταση των ΧΑΔΑ, η προώθηση της ανακύκλωσης, η προμήθεια και τοποθέτηση ειδικών κάδων για χαρτί, πλαστικό, γυαλί και οργανική ύλη, η αξιολόγηση και εφαρμογή ενός συστήματος δίκαιης χρέωσης των δημοτικών τελών, η δημιουργία ΚΔΑΥ, η δημιουργία ΚΑ και η προώθηση της κομποστοποίησης.

Εξειδίκευση κατευθύνσεων για τις ευρύτερες ανθρωπογεωγραφικές ενότητες του παράκτιου και ορεινού χώρου

Ο χωρικός προσδιορισμός των ενοτήτων του παράκτιου χώρου έγινε με βάση μια σειρά κριτηρίων, τα κυριότερα εκ των οποίων ήταν η μορφολογία του εδάφους, οι πιέσεις από τον τουρισμό (παραθερισμό), η οικιστική ανάπτυξη, η διοικητική διαίρεση, η χωροταξική δομή (ενδοπεριφερειακές χωρικές ενότητες), οι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι και οι βασικές υποδομές μεταφορών της παράκτιας ζώνης. Οι παράκτιες χωρικές ενότητες της ΠΔΕ κατηγοριοποιήθηκαν σε επιμέρους ομάδες, η κάθε μια εκ των οποίων χαρακτηρίζεται από διαφορετικό βαθμό συγκέντρωσης και έντασης των οικιστικών, παραθεριστικών, τουριστικών ή άλλων πιέσεων, υπάρχουσας ή εξελισσόμενης υποβάθμισης του φυσικού, πολιτιστικού και οικιστικού περιβάλλοντος, καθώς και ύπαρξης θεσμοθετημένων προστατευόμενων περιοχών αλλά και εκτάσεων που προβλέπεται ότι θα πληγούν από την κλιματική αλλαγή. Οι ομάδες αυτές είναι οι ακόλουθες:

- α) Παράκτιες ενότητες με έντονες οικιστικές και τουριστικές πιέσεις, το περιβάλλον των οποίων χρειάζεται εξυγίανση και αναβάθμιση.
- β) Παράκτιες ενότητες με χαμηλού βαθμού οικιστικές και περιβαλλοντικές πιέσεις, οι οποίες παρουσιάζουν αναπτυσσόμενη δυναμική στην τουριστική κίνηση, ανωδομή και υποδομή.
- γ) Ενότητες οι οποίες στο σύνολό τους ή στην μεγαλύτερη έκτασή τους χαρακτηρίζονται από προστατευόμενες περιοχές διεθνούς σημασίας, αλλά έχουν δυνατότητες ήπιας ανάπτυξης με παράλληλη ανάδειξη των φυσικών πλουτοπαραγωγικών πόρων των περιοχών τους.

Η κυριότερη κατεύθυνση που αφορά όλες τις παράκτιες ενότητες είναι η προστασία και η άμυνά τους απέναντι στις αρνητικές συνέπειες από την κλιματική αλλαγή. Ιδιαίτερα για όσες είναι πεδινές και βρίσκονται σε μεγάλο βάθος της παράκτιας ζώνης η υψομετρική διαφορά από τη στάθμη της θάλασσας είναι πολύ μικρή. Στα κεφ. Β.1.1.γ.8 και Β.1.1.δ.1-2 δίνονται συγκεκριμένες κατευθύνσεις για κάθε μια κατηγορία παράκτιων περιοχών ή / και συγκεκριμένη παράκτια περιοχή.

Ο χωρικός προσδιορισμός των ενοτήτων του ορεινού χώρου έγινε με βάση μια σειρά κριτηρίων, τα κυριότερα εκ των οποίων ήταν η διοικητική διαίρεση, η χωροταξική δομή στις ενδοπεριφερειακές ενότητες, η προσπελασιμότητα της ορεινής ζώνης μέσω των υποδομών μεταφορών, η σπουδαιότητα των φυσικών, πολιτιστικών και τουριστικών πόρων και ο βαθμός μειονεξίας των ενοτήτων. Οι ενότητες του ορεινού χώρου κατηγοριοποιήθηκαν σε τρεις ομάδες:

- α) ενότητες του ορεινού χώρου που παρουσιάζουν ορατά σημάδια ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού και παραθεριστικής κατοικίας, καθώς και τάσεις περαιτέρω ανάπτυξης.
- β) ενότητες οι οποίες δεν παρουσιάζουν ακόμη αισθητή βελτίωση αλλά χρήζουν ενίσχυσης με διάφορες μορφές εναλλακτικού τουρισμού.
- γ) η ορεινή περιοχή της Ηλείας, η οποία βρίσκεται στην πιο μειονεκτική θέση σε σχέση με τις άλλες ενότητες του ορεινού χώρου και λόγω των αρνητικών συνεπειών από τις πυρκαγιές του 2007.

Κύρια κατεύθυνση αποτελεί η διαμόρφωση και υλοποίηση ολοκληρωμένων διαχειριστικών σχεδίων για κάθε ενότητα του ορεινού χώρου με στόχευση σε πρώτο στάδιο στη βαθμιαία αναστολή της μείωσης πληθυσμού αυτών των περιοχών και σε δεύτερο στάδιο στην σταθεροποίησή του, ιδιαίτερα με:

- α) την ενίσχυση του πλέγματος των ορεινών κωμοπόλεων και κεφαλοχωριών (εδρών ή δεύτερων κέντρων πρώην Καποδιστριακών δήμων) μεταξύ τους και τη σύνδεσή τους με ορεινά επαρχιακά κέντρα γειτονικών ορεινών ενοτήτων της ίδιας ή άλλης ΠΕ (π.χ. ορεινές ενότητες ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας με αυτές της Ευρυτανίας),
- β) την ενίσχυση της πολυαπασχόλησης και της εισαγωγής νέων κλάδων και τομέων παραγωγής στον ορεινό χώρο πέραν της κτηνοτροφίας και γεωργίας, και κυρίως την ενίσχυση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού μέσω κινήτρων συμμετοχής σε κοινοτικά προγράμματα και μέσω της στήριξης της επιχειρηματικότητας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων,
- γ) τη στήριξη της βιοτεχνίας και χειροτεχνίας παραδοσιακών προϊόντων και την αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας,
- δ) την αναβάθμιση των υποδομών των ορεινών κωμοπόλεων και κεφαλοχωριών και των σημαντικών περιβαλλοντικών και τουριστικών τους πόρων, τη βελτίωση της οδικής σύνδεσής τους με τα πλησιέστερα αστικά κέντρα και τη θέσπιση χωροταξικών κινήτρων για την εγκατάσταση επιχειρήσεων σε μια ζώνη 500 μέτρων γύρω από τα όρια των ορεινών οικισμών, κυρίως των οικισμών 6^{ου} επιπέδου και των κεφαλοχωριών,
- ε) μεγαλύτερα ποσοστά επιδότησης για την εγκατάσταση επιχειρήσεων σε ορεινές περιοχές σε σχέση με αυτά που ισχύουν για την υπόλοιπη περιφέρεια,
- στ) την έμφαση στην παραγωγή τοπικών προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ και την προώθηση της βιολογικής κτηνοτροφίας.

Πλαίσια για τη χωροθέτηση των βασικών παραγωγικών δραστηριοτήτων

1. Κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης του πρωτογενούς τομέα παραγωγής

Οι δυναμικές ζώνες της ΠΔΕ παραμένουν οι ίδιες κατά την τελευταία δεκαετία και είναι:

α) οι πεδινές περιοχές της Ηλείας, της Δυτικής Αχαΐας και του Αργινίου και Μεσολογίου, οι οποίες παράγουν γεωργικά προϊόντα, β) οι ημιορεινές περιοχές, πρωτίστως της Αιτωλοακαρνανίας και δευτερευόντως της Ηλείας και της Αχαΐας για την κτηνοτροφία, γ) οι περιοχές εσωτερικών υδάτων της Αιτωλοακαρνανίας και της Ηλείας, καθώς και οι εκτάσεις στις δυτικές ακτές της Αιτωλοακαρνανίας και του Αμβρακικού, αλλά και τον Δ. Ανδραβίδα – Κυλλήνης και Δυτ. Αχαΐας και δευτερευόντως της περιοχής λίμνης Καϊάφα, οι οποίες είναι οι δυναμικές περιοχές υδατοκαλλιεργειών.

Όσον αφορά στη γεωργική παραγωγή, ενόψει της συμβολής του αναθεωρημένου Περιφερειακού Πλαισίου Δυτικής Ελλάδος στη βελτίωση της γεωργικής παραγωγής και ανταγωνιστικότητας της ΠΔΕ, προτείνονται συγκεκριμένες κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης, οι οποίες εναρμονίζονται με τις γενικότερες κατευθύνσεις του ΕΓΤΠΑ και με τις πρωτοβουλίες της ΠΔΕ σχετικά με το «καλάθι προϊόντων της ΔΕ» που αναφέρονται στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς τομέα.

Όσον αφορά στην κτηνοτροφική παραγωγή, οι κύριες χωρικές κατευθύνσεις για την ενίσχυσή της συνίστανται κυρίως:

α) στην οριοθέτηση ευρύτερων περιοχών από τα τοπικά χωροταξικά σχέδια των δήμων της ΠΔΕ με στόχο την αναζήτηση νέων βοσκότοπων, στη χωροθέτηση και οργάνωση ενός πιλοτικού εκτατικού κτηνοτροφικού πάρκου σε κάθε ΠΕ (με προτεραιότητα στο νομό Αιτωλοακαρνανίας) με τη συμβολή ομάδων κτηνοτρόφων παραγωγών σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση, εξοπλισμένου με τις αναγκαίες υποδομές και με την εποπτεία κτηνιάτρου,

β) στην ενίσχυση και επέκταση της βιολογικής κτηνοτροφίας μέσα σε ένα γενικότερο πλαίσιο δράσης που θα στοχεύει μακροπρόθεσμα στον εκσυγχρονισμό των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, στη βελτίωση της στάθμης του ζωικού πληθυσμού, στην προώθηση της κτηνοτροφικής έρευνας, στην εξασφάλιση καλύτερων όρων εμπορίας, στη λήψη μέτρων υγιεινής του ζωικού κεφαλαίου, στην εξασφάλιση επαρκών και φθηνών ζωοτροφών και στην κατασκευή αποθηκευτικών χώρων.

2. Κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης του δευτερογενούς τομέα παραγωγής

Κατά την τελευταία δεκαετία επιχειρείται μία αναδιάρθρωση της βιομηχανικής βάσης της ΠΔΕ με στόχο να μετατοπιστούν οι δραστηριότητες του δευτερογενούς τομέα από τους φθίνοντες και παρηκμασμένους κλάδους προς την κατεύθυνση πιο σύγχρονων ανταγωνιστικών και βιώσιμων δραστηριοτήτων, έστω και μικρότερης κλίμακας. Ο μεταποιητικός τομέας, ο οποίος συμβάλλει σημαντικά στην αύξηση της απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές, εξαρτάται άμεσα από την αντίστοιχη αναδιάρθρωση του πρωτογενούς τομέα, δεδομένου ότι υφίστανται χωροταξικά και λοιπά πλεονεκτήματα, τα οποία, εάν αξιοποιηθούν κατάλληλα και συντονισμένα, μπορεί να συμβάλλουν στην ευρύτερη ανάπτυξη της ΠΔΕ. Ειδικότερα, η παραγωγή του πρωτογενούς τομέα και ιδίως η παραγωγή πιστοποιημένων προϊόντων ΠΟΠ, ΠΓΕ, ΟΠΑΠ, παρουσιάζει δυνατότητες στήριξης μεταποιητικών δραστηριοτήτων σε συνδυασμό με τη συντονισμένη ανάπτυξη της τυποποίησης και συσκευασίας προϊόντων για εξαγωγή. Παράλληλα, η προνομιακή γεωγραφική θέση της ΠΔΕ μπορεί να προσφέρει αναπτυξιακές δυνατότητες με την εξασφάλιση άμεσης πρόσβασης στις αγορές του εσωτερικού και του εξωτερικού (νέο λιμάνι Πατρών, διευρωπαϊκοί άξονες, σιδηροδρομική σύνδεση κ.α.). Αναπτυξιακές δυνατότητες μπορεί να προσφέρει επίσης η προσέλκυση καινοτόμων επενδυτικών δραστηριοτήτων λόγω των σημαντικών υποδομών των ΑΕΙ και ΤΕΙ, των ερευνητικών ινστιτούτων της ΠΔΕ και του Επιστημονικού Πάρκου Πατρών, το οποίο διαθέτει αξιόλογο επιστημονικό και ερευνητικό δυναμικό.

Στην ΠΔΕ κυριαρχεί σε μεγάλο βαθμό η διάσπαρτη και άναρχη χωροθέτηση των εγκαταστάσεων του δευτερογενούς τομέα μεταποιητικών δραστηριοτήτων στις εντός και εκτός σχεδίου περιοχές. Οι δυναμικές ζώνες του δευτερογενούς τομέα έχουν ως πρώτο και κύριο πόλο συγκέντρωσης την ευρύτερη περιοχή των Πατρών, όπου λειτουργούν οι δύο ενεργές και οργανωμένες περιοχές της ΒΙΠΕ και του ΒΙΟΠΑ Πατρών, και ως δευτερεύοντα πόλο συγκέντρωσης την ευρύτερη περιοχή του Αιγίου. Η βιομηχανική δραστηριότητα στις άλλες δύο ΠΕ αξιολογείται ως αρκετά μικρότερης κλίμακας και αφορά τις ευρύτερες περιοχές των αστικών κέντρων Αργινίου, Πύργου – Αμαλιάδας, Μεσολογίου – Ναυπάκτου, Βαρθολομιού και Ζαχάρως. Η μεγάλη προσδοκία ουσιαστικής ενεργοποίησης της ΝΑΒΙΠΕ Πλατυγιαλίου - Αστακού ως δεύτερου και κυρίου πόλου της ΠΔΕ μπορεί να επιβεβαιωθεί μετά την ολοκλήρωση της οδικής της σύνδεσης με την Ιονία Οδό και τη λειτουργία της τελευταίας και ιδίως μετά την ενδεχόμενη σιδηροδρομική της σύνδεση με τον υπό διερεύνηση δυτικό σιδηροδρομικό άξονα.

Κύριες κατευθύνσεις για την ανασυγκρότηση του δευτερογενούς τομέα και της μεταποίησης στην ΠΔΕ είναι:

- α) η συστηματική στήριξη των επιχειρήσεων του τομέα σε θέματα υιοθέτησης και ανάπτυξης καινοτομιών, εκσυγχρονισμού, βελτίωσης της ποιότητας, υγιεινής και ασφάλειας των προϊόντων τους,
- β) η επιδιωκόμενη αύξηση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς τομέα,
- γ) ο χαρακτηρισμός του λιμένα Πατρών ως ελεύθερης ζώνης εμπορίου (εκτός από του Πλατυγιαλίου - Αστακού που ήδη λειτουργεί ως τέτοια) και ο συνολικός σχεδιασμός των λιμένων της Δυτικής Ελλάδας ώστε να λειτουργούν υπό ενιαία διοίκηση,
- δ) η απόδοση προτεραιότητας στη λειτουργία οργανωμένων και πολεοδομημένων χώρων του δευτερογενούς τομέα με: i. σημαντική επέκταση της ΒΙΠΕ Πατρών και οργάνωση της σε σύγχρονο επιχειρηματικό Πάρκο με επαρκή οδική και σιδηροδρομική σύνδεση με την Ολυμπία Οδό και τη σιδηροδρομική γραμμή Αθήνα – Πάτρα – Πύργος, ii. ενεργοποίηση της ΝΑΒΙΠΕ Πλατυγιαλίου Αστακού και οδική της σύνδεση με Ιόνια Οδό, iii. πολεοδόμηση και ενεργοποίηση των δύο επιχειρηματικών πάρκων του Αγρινίου (που προβλέπονται από το νέο ΓΠΣ ΔΕ Αγρινίου), χωροθέτηση επιχειρηματικών πάρκων ώστε ένα να βρίσκεται στην ευρύτερη περιοχή Αιγίου, ένα νότια του Πύργου, ένα βόρεια της Αμαλιάδας σε εγγύτητα με την Ολυμπία Οδό, καθώς και στις ευρύτερες περιοχές Μεσολογγίου, Ναυπάκτου και Αμφιλοχίας – Βόνιτσας, όπως τεκμηριωμένα θα προταθούν από τα ΓΠΣ αυτών των περιοχών,
- ε) διατήρηση ενός ιστού μονάδων στις ορεινές μειονεκτικές περιοχές της ΠΔΕ και ιδίως σε εκείνες που αξιοποιούν τοπικούς πόρους, με τη χορήγηση κινήτρων όπως είναι οι φοροαπαλλαγές, το υψηλότερο ποσοστό επιδότησης σε σχέση με εκείνο που καθορίζεται στο ΕΣΠΑ (2007-2013) και άλλα κίνητρα που αφορούν την αξιοποίηση παραδοσιακών κτισμάτων για τη λειτουργία βιοτεχνικών μονάδων.

3. Κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης του τριτογενούς τομέα παραγωγής

3.1 Έρευνα, νέα τεχνολογία και καινοτομία

Στρατηγική κατεύθυνση αποτελεί η αναβάθμιση του ρόλου της ΠΔΕ ως αναπτυσσόμενης κεντρικής περιοχής στη Μακροπεριφέρεια Αδριατικής - Ιονίου στους τομείς των νέων τεχνολογιών καθώς και της έρευνας και τεχνολογίας. Στο πλαίσιο αυτής της κατεύθυνσης προτείνεται η χωροθέτηση της ευρύτερης περιοχής του Πανεπιστημίου Πατρών ως επιστημονικού - Τεχνολογικού Πάρκου. Οι προαναφερθέντες τομείς εξειδικεύονται στις παρακάτω κατευθύνσεις με θετικές χωρικές επιπτώσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη της ΠΔΕ ως εξής:

- α) με εξειδικευμένες παρεμβάσεις ενίσχυσης και στήριξης της καινοτομίας σε αστικά κέντρα με σκοπό την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και των αστικών υποδομών στους τομείς δράσεων: i) έξυπνη πόλη, ii) πράσινη ενεργειακή πόλη, iii) η πόλη ως πόλος έλξης εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού,
- β) με εξειδικευμένες δράσεις εστιάζοντας στους τομείς που συνιστούν συγκριτικά πλεονεκτήματα, καθώς και στους τομείς αναπτυξιακών προτεραιοτήτων με σημαντική εξαγωγική δραστηριότητα για την περιφέρεια όπως: i. τουρισμός και πολιτισμός, ii. γεωργία, κτηνοτροφία, ιχθυοκαλλιέργειες, τρόφιμα και ποτά, iii. προηγμένα υλικά και μικροηλεκτρονική,
- γ) με διάχυση εφαρμογών πληροφορικής: i. σε εγκαταστάσεις ή δράσεις πολιτισμού και τουρισμού, όπως δημιουργία και διάδοση εικονικών μουσείων (π.χ. εικονικό μουσείο της εξόδου του Μεσολογγίου) και στον εκσυγχρονισμό τουριστικών μονάδων, ii. στον εμπλουτισμό αγροτικών προϊόντων με εισαγωγή δυναμικών καλλιεργειών και είδη ψαριών, iii. στη διάχυση ενεργειακών τεχνολογιών,
- δ) με δημιουργία εταιρικών σχέσεων συνεργασίας ερευνητικών φορέων και επιχειρήσεων και με ΣΔΙΤ.

3.2 Υπηρεσίες εμπορευματικών μεταφορών

Κύρια στρατηγική κατεύθυνση αποτελεί η ενίσχυση και ανάδειξη του διεθνούς και εθνικού ρόλου της ΠΔΕ ως κόμβου συνδυασμένων μεταφορών και ως εμπορικού και διαμετακομιστικού κόμβου στο χώρο της Μακροπεριφέρειας Αδριατικής – Ιονίου με βασικούς πόλους το νέο λιμένα Πατρών και το λιμένα Πλατυγιαλίου Αστακού. Στο πλαίσιο αυτό χαράσσεται η προοπτική η ΠΔΕ να καταστεί περιοχή σύγκλισης αναπτυξιακών αξόνων. Προς τούτο προτείνονται μια σειρά ειδικότερων κατευθύνσεων, μέτρων και έργων.

3.3 Τουρισμός

Η ποιοτική αναβάθμιση, ο εμπλουτισμός με νέες μορφές και η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της ΠΔΕ θα πρέπει να αποτελέσει το στόχο για τη μετατροπή των συνιστωσών της οικονομικής ύφεσης σε άξονες ευκαιριών. Τα ιδιαίτερα ιστορικά, πολιτιστικά, και φυσικά περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά προσδίδουν στην ΠΔΕ συγκριτικό πλεονέκτημα, εντούτοις η τουριστική ανάπτυξη βασίστηκε μέχρι σήμερα κυρίως στο πρότυπο του μαζικού τουρισμού μέσης προς χαμηλής εισοδηματικής στάθμης. Η αξιοποίηση των υφιστάμενων τουριστικών πόρων καθώς και των μεταφορικών και ειδικών τουριστικών υποδομών μπορεί να οδηγήσει στη σύνθεση ενός βιώσιμου και ανταγωνιστικού τουριστικού προϊόντος, βασισμένου στον εμπλουτισμό και την διαφοροποίησή του κατά μικροπεριοχές. Προσδιορίζονται έντεκα (11) μικροπεριοχές - ενότητες με ειδικά χωρικά, περιβαλλοντικά, κοινωνικοοικονομικά και τουριστικά χαρακτηριστικά, προκειμένου να χρησιμοποιηθούν ως αναπτυξιακές ενότητες τουρισμού, εξειδικεύοντας με αυτή την έννοια τις κατευθύνσεις του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τον Τουρισμό σε ότι αφορά την Π.Δ.Ε. Ο προσδιορισμός των ενότητων αυτών έγινε με κριτήρια την αυτοδιοικητική διαίρεση, τη μορφολογία του εδάφους και τις κύριες κατηγορίες χώρου (ορεινές ή παράκτιες περιοχές), τη χωροταξική δομή (ενδοπεριφερειακές ενότητες), τη βασική προσπέλαση (υφιστάμενη και προβλεπόμενη υποδομή μεταφορών), τους τουριστικούς πόρους (φυσικούς

και πολιτιστικούς), την υπάρχουσα τουριστική ανωδομή και υποδομή, τα κέντρα στήριξης υπηρεσιών τουρισμού και τα υφιστάμενα τουριστικά κυκλώματα.

Είναι σκόπιμο να σημειωθεί ότι καμία τουριστική ενότητα ή περιοχή της ΠΔΕ δεν ανήκει στην κατηγορία των "Αναπτυγμένων τουριστικά περιοχών" του πρόσφατα αναθεωρημένου ΕΠΧΣΑΑ για τον τουρισμό. Ανήκουν είτε στην κατηγορία των αναπτυσσόμενων τουριστικά περιοχών είτε αυτών που αναπτύσσονται κυρίως ως περιοχές ενδεικνυόμενες για την ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Στο πλαίσιο αυτό και λαμβάνοντας υπόψη κριτήρια όπως οι τουριστικοί πόροι, η τοπική οικονομία, τα υφιστάμενα τουριστικά καταλύματα, οι ειδικές τουριστικές υποδομές και εξυπηρετήσεις, η προσπελασιμότητα και η τουριστική κίνηση, οι περιοχές (ενότητες) τουρισμού και αναψυχής κατηγοριοποιήθηκαν σε:

- α) αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές με έντονες οικιστικές και τουριστικές πιέσεις που χρήζουν ποιοτικής αναβάθμισης και εξυγίανσης.
- β) δυναμικά αναπτυσσόμενες περιοχές.
- γ) αναξιοποίητες περιοχές.
- δ) περιοχές με δυνατότητες ανάπτυξης ήπιων εναλλακτικών μορφών τουρισμού σε προστατευόμενες κατά κανόνα περιοχές.

Οι συγκεκριμένες κατευθύνσεις για κάθε μια κατηγορία περιοχών δίνονται στο κεφ. Β.1.1.γ.9.3.3 και σε ορισμένες κατηγορίες πιο εξειδικευμένες κατευθύνσεις δίνονται στα κεφ. Β.1.1.δ.1-2 της μελέτης.

Καθορισμός Περιοχών Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (Π.Ε.Χ.Π.), (Π.Ο.Α.Π.Δ.), Σχεδίων Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων (Σ.Ο.Α.Π.) και κατά προτεραιότητα σχεδίων υποκείμενου σχεδιασμού (Γ.Π.Σ. / Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.)

1. Στο πλαίσιο του γενικότερου στόχου για την ενίσχυση της παραγωγικής ανασυγκρότησης και της ανταγωνιστικότητας της ΠΔΕ, καθώς και για την ενδυνάμωση της κοινωνικής, οικονομικής και εδαφικής της συνοχής και ως εκ τούτου της άμβλυνσης των ενδοπεριφερειακών της ανισοτήτων, οι κύριες κατευθύνσεις που προτείνονται είναι η χρήση των κατάλληλων χωρικών και αναπτυξιακών εργαλείων σε συγκεκριμένες περιοχές με σκοπό τη βιώσιμη ανάπτυξη του συνόλου της Περιφέρειας.

2. Περιοχές Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (Π.Ε.Χ.Π.)

Εντοπίζονται τέτοιες περιοχές στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, οι οποίες είναι οι ακόλουθες:

- α) όλες οι εκτάσεις της Π.Ε. Ηλείας που επλήγησαν από τις πυρκαγιές του 2007,
- β) οι μειονεκτικές και φθίνουσες δημογραφικά περιοχές, δηλαδή ορεινές περιοχές οι οποίες παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες, με αρνητικό πρόσημο, δημογραφικές και αναπτυξιακές αποκλίσεις, όπως είναι οι ορεινές και ημιορεινές περιοχές της Δ.Ε. Ινάχου του Δ. Αμφιλοχίας, η ορεινή περιοχή στα Ακαρνανικά Όρη και οι ορεινές περιοχές των Δ.Ε. Δ. Αγρινίου και του Δ. Θέρμου,
- γ) η προβληματική παράκτια περιοχή νότια του Κατακόλου μέχρι τις εκβολές του Αλφειού ποταμού, η οποία για αρκετές δεκαετίες έχει καταληφθεί από χιλιάδες αυθαίρετες και χαμηλής ποιότητας δευτερεύουσες κατοικίες εντός καταπατημένης έκτασης του Δημοσίου.

3. Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (Π.Ο.Α.Π.Δ.)

Στην ΠΔΕ προτείνεται να καθοριστούν Π.Ο.Α.Π.Δ. με βάση ειδικές μελέτες στις παρακάτω περιοχές ως εξής:

- α) Δύο ΠΟΑΠΔ, αφενός στις δυτικές ακτές της Αιτωλοακαρνανίας (δήμοι Ξηρόμερου και Μεσολογίου) και στις Εχινάδες νήσους και αφετέρου στις δυτικές ακτές της Αιτωλοακαρνανίας και του νοτίου Αμβρακικού (δήμοι Ακτίου - Βόνιτσας και Αμφιλοχίας), οι οποίες θα εστιάζουν στους τομείς του τουρισμού και των υδατοκαλλιεργειών. Στόχος είναι η συγκέντρωση και οργάνωση των μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας ώστε να μην εκτείνονται ανεξέλεγκτα και παράλληλα η χωροθέτηση ζωνών ανάπτυξης ήπιου εναλλακτικού τουρισμού και ορισμένων μόνο παράκτιου μαζικού τουρισμού,
- β) Στην παράκτια περιοχή των ακτών της Κυλλήνης μέχρι το Κατάκολο προτείνεται ως πιλοτική μελέτη η εκπόνηση μελέτης ΠΟΑΠΔ με κύριους στόχους τον ποιοτικό παράκτιο τουρισμό και παραθερισμό, την οργάνωση του μαζικού τουρισμού και της δευτερεύουσας κατοικίας που αναπτύσσεται στην περιοχή δεδομένου ότι έχει εκδηλωθεί ιδιαίτερο ενδιαφέρον για επενδύσεις, υπό τον όρο της προστασίας και της ανάδειξης της γης υψηλής παραγωγικότητας, καθώς και της απρόσκοπτης ανάπτυξης της βιολογικής γεωργίας.

4. Εντοπισμός σημειακών παραγωγικών δραστηριοτήτων εθνικής, περιφερειακής ή διαδημοτικής εμβέλειας
Εντοπίζονται και προτείνονται οι ακόλουθες σημειακές ποιοτικές παρεμβάσεις και εγκαταστάσεις, ορισμένες εκ των οποίων είναι μεγαλύτερης κλίμακας και άλλες μικρότερης, ανάλογα με το βαθμό προστασίας και ευαισθησίας του τοπίου και του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής:

- α) επέκταση και αναβάθμιση των τουριστικών υποδομών για τη δραστηκή αύξηση της τουριστικής περιόδου και της κίνησης του χιονοδρομικού κέντρου Καλαβρύτων με βάση συγκεκριμένη μελέτη (master plan),
- β) ενεργοποίηση της σχεδιαζόμενης χωροθέτησης ΠΟΤΑ στην παράκτια ζώνη στις ακτές Μύτικα,

- γ) ενίσχυση του ιαματικού τουρισμού στις εγκαταστάσεις της ευρύτερης περιοχής της λίμνης Καϊάφα και στο Κουνουπέλι,
- δ) ενίσχυση του ειδικού αθλητικού τουρισμού στην έκταση της ΔΕΠΟΣ στο Βαρθολομιό
- ε) αναβάθμιση της παράκτιας περιοχής του Δ. Ήλιδας.
- στ) Αξιοποίηση της δημόσιας έκτασης του πρώην εργοταξίου της γέφυρας Ρίου – Αντιρρίου με κύρια χρήση τουρισμού – αναψυχής.

5. Σχέδια Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων (Σ.Ο.Α.Π.)

Στην ΠΔΕ προτείνεται κατά προτεραιότητα η κατάρτιση Σ.Ο.Α.Π. ή εναλλακτικά μελετών και ολοκληρωμένων προγραμμάτων ανάπλασης για τα παρακάτω αστικά κέντρα ως εξής:

- α) Πάτρα: ανάδειξη του ιστορικού κέντρου της πόλης με μεγάλο αριθμό αξιόλογων κτιρίων, μνημείων και βιομηχανικών κτιρίων, καθώς και αξιοποίηση και αναβάθμιση του παραλιακού μετώπου μέσω λειτουργικού ανοίγματος και σύνδεσής του με την πόλη.
- β) Αργίνο: κεντρική περιοχή με σημαντικά δείγματα αστικών και βιομηχανικών κτιρίων
- γ) Μεσολόγγι: ιστορικό κέντρο με πλήθος ιστορικών τόπων, ιερών ναών, μοναστηριακών και αμυντικών συγκροτημάτων,
- δ) Ναύπακτος: παραδοσιακός οικισμός με μεγάλο αριθμό αξιόλογων κτιρίων
- ε) Αίγιο: με αξιοσημείωτα οικιστικά σύνολα και βιομηχανικά κτίρια
- στ) Πύργος – Αμαλιάδα: σημαντική η ανάγκη δραστηρικής αναβάθμισης του υποβαθμισμένου αστικού τοπίου και περιβάλλοντος των δύο πόλεων στο πλαίσιο της ενίσχυσης του ποιοτικού τουρισμού (αρχαιολογικό τρίπολο).

Εξειδίκευση των κατευθύνσεων του Π.Π. στις Περιφερειακές Ενότητες Αιτωλοακαρνανίας, Αχαΐας, Ηλείας

Στο κεφ. Β11δ.1 της μελέτης γίνεται η εξειδίκευση του ρόλου και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων κάθε περιφερειακής ενότητας της Περιφέρειας και ιδιαίτερη αναφορά και επισήμανση των παραγωγικών τομέων και κλάδων που είναι πλεονασματικοί σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο και με την έννοια αυτή η συγκεκριμένη Π.Ε. για τον ή τους συγκεκριμένους κλάδους έχει διαπεριφερειακό ή περιφερειακό ρόλο / σημασία.

Στην κάθε μια Π.Ε. (Αιτωλ/νία, Αχαΐα, Ηλεία) διατυπώνονται και προτείνονται ειδικότερες κατευθύνσεις και στους τρεις παραγωγικούς τομείς (πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή) με περισσότερο εξειδικευμένη χωρική διάσταση αποδίδοντας μεγαλύτερη έμφαση στους παραγωγικούς τομείς και τις περιοχές που η κάθε Π.Ε. έχει συγκριτικό πλεονέκτημα και μεγαλύτερες δυνατότητες και προοπτικές.

Οι ειδικότερες κατευθύνσεις σε κάθε μια Περιφερειακή Ενότητα αφορούν επιπρόσθετα στη διάρθρωση του οικιστικού δικτύου της Π.Ε. καθώς και στη μεταφορική και λοιπή τεχνική υποδομή.

Ειδικότερες κατευθύνσεις για τις μικρότερες ενδοπεριφερειακές (κατά βάση διαδημοτικές) αναπτυξιακές ενότητες

Σε κάθε μια από τις οκτώ μικρότερες ενδοπεριφερειακές χωρικές αναπτυξιακές ενότητες γίνεται αναφορά και εξειδίκευση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και των κύριων αναπτυξιακών χωρικών, περιβαλλοντικών και τοπιακών χαρακτηριστικών της.

Για την κάθε ενδοπεριφερειακή (κατά βάση διαδημοτική) χωρική ενότητα εξειδικεύονται οι κύριες στρατηγικές αναπτυξιακές – χωρικές κατευθύνσεις που αφορούν την βιώσιμη ανάπτυξη της ΠΔΕ στην εδαφική έκταση της χωρικής ενότητας με την κύρια έμφαση να αποδίδεται στα συγκριτικά πλεονεκτήματα και στις κύριες δυνατότητες / προοπτικές αλλά και προβλήματα της κάθε ενότητας.

Με αυτόν τον τρόπο γίνεται πιο συγκεκριμένη η διατύπωση ειδικότερων κατευθύνσεων της πρότασης του Περιφερειακού Πλαισίου για κάθε μια διαδημοτική ή δημοτική χωρική ενότητα προς τα υποκείμενα επίπεδα χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού (ΡΣ, ΓΠΣ / ΣΧΟΟΑΠ, ΠΟΑΠΔ, ΠΕΧΠ, πολεοδομικές μελέτες κ.α.) καθώς και διευκολύνεται ο εντοπισμός χωρικών υπο-ενοτήτων εφαρμογής επενδύσεων που αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς στόχους και επιδιώξεις του νέου ΕΣΠΑ 2014 - 2020 και των ΠΕΠ.

B.1.2.β ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΑΠΟΦΑΣΗΣ (ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ)

I. Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις των άρθρων 1, 2 και 8 του ν. 2742 / 1999 υπό τον τίτλο «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α 207 / 1999) και ιδίως τις παρ. 3, 4, 5 και 6 του άρθρου 8 του νόμου αυτού.
2. Την υπ' αριθμ. 51949 / 2010 υπουργική απόφαση υπό τον τίτλο «Παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής του Γενικού, των Ειδικών και των Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης» (ΦΕΚ Β 1925 / 2010) και ιδίως τα άρθρα 3 και 4 και το Παράρτημα ΙΙ αυτής.
3. Το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΦΕΚ Α 128 / 2008) μετά της εκθέσεως αξιολόγησης αυτού.
4. Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον τουρισμό (ΦΕΚ Β 3155 / 2013) μετά της εκθέσεως αξιολόγησης αυτού.
5. Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις υδατοκαλλιέργειες (ΦΕΚ Β 2505 / 2011) μετά της εκθέσεως αξιολόγησης αυτού.
6. Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη βιομηχανία (ΦΕΚ ΑΑΠ 151 / 2009) μετά της εκθέσεως αξιολόγησης αυτού.
7. Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΦΕΚ Β 2464 / 2008) μετά της εκθέσεως αξιολόγησης αυτού.
8. Την από .... γνωμοδότηση του Περιφερειακού Συμβουλίου της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος προς το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.
9. Την Έκθεση Αξιολόγησης, αναθεώρησης και εξειδίκευσης του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
10. Την από ... εισήγηση της Δ/σης Χωροταξίας του ΥΠΕΚΑ για την αναθεώρηση και εξειδίκευση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
11. Τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για την τροποποίηση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος.
12. Την από ... ανακοίνωση που δημοσιεύθηκε στις εφημερίδες .... , καθώς και στο διαδικτυακό κόμβο του Υ.Π.Ε.Κ.Α., με την οποία γνωστοποιήθηκε στο κοινό η έναρξη της διαδικασίας διαβούλευσης επί της οικείας Σ.Μ.Π.Ε.
13. Τις απόψεις που διατυπώθηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας δημόσιας διαβούλευσης για την τροποποίηση του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος και τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού.
14. Τις διατάξεις της υπ' αριθμ. ΥΠΕΧΩΔΕ / ΕΥΠΕ / οικ. 107017 / 28.8.2006 κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και του Υφυπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης «Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της υπ' αριθμ. 2001 / 42 / ΕΚ οδηγίας "σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων" του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2001» (ΦΕΚ Β 1225 2 006)
15. Την από ..... εισήγηση του Υ.Π.Ε.Κ.Α. προς την Επιτροπή Συντονισμού της Κυβερνητικής Πολιτικής στον τομέα του Χωροταξικού Σχεδιασμού και της Αειφόρου Ανάπτυξης.
16. Την υπ' αριθμ. .... κοινή υπουργική απόφαση «Έγκριση πορισμάτων της έκθεσης αξιολόγησης της εφαρμογής του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος.
17. Το τριετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 10 / 2011

18. Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας – Πελοποννήσου – Ιονίων Νήσων, 2007-2013, 6/2007

19. Το Πρόγραμμα «ΘΗΣΕΑΣ»

20. Το γεγονός ότι από τις κανονιστικές διατάξεις της απόφασης αυτής δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού.

II. Εκτιμώντας ιδίως τα ακόλουθα:

1. Ο ρόλος του χωρικού σχεδιασμού έχει αναβαθμιστεί, στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών κατευθύνσεων και πολιτικών και της ενσωμάτωσης της διάστασης της εδαφικής συνοχής, ως έννοιας ισότιμης με την κοινωνική και οικονομική συνοχή. Η σύγχρονη προσέγγιση επιβάλλει τη βελτιωμένη στόχευση των οικονομικών πόρων, τόσο γεωγραφικά, όσο και θεματικά. Η βιώσιμη ανάπτυξη, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, είναι ένας στρατηγικής σημασίας στόχος για το σύνολο των πολιτικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Περιλαμβάνει τρεις διαστάσεις: την προστασία του περιβάλλοντος, την κοινωνική ισότητα και συνοχή και την οικονομική ευημερία.

2. Από τη συνθετική θεώρηση και αξιολόγηση των νεώτερων στοιχείων της τελευταίας 10ετίας και των προοπτικών τους εντοπίστηκαν ως σημαντικότερα προβλήματα της αναπτυξιακής θέσης της Περιφέρειας της Δυτικής Ελλάδος σε σχέση με το ρόλο της, τα ακόλουθα : η επιδείνωση της αναπτυξιακής θέσης της περιφέρειας λόγω της οικονομικής κρίσης, η έλλειψη ανάδειξης της περιφέρειας σε διεθνή πόλο πολιτιστικού και τουριστικού προορισμού, οι μεγάλες καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση των σημαντικών αναπτυξιακών έργων και η έλλειψη ανάδειξης της περιφέρειας σε πόλο καινοτομίας, έρευνας και τεχνολογίας. Ειδικότερα:

3. Η χώρα βιώνει μία πρωτοφανή οικονομική κρίση (με υψηλούς δείκτες στο δημόσιο χρέος, στο έλλειμμα, στο εμπορικό ισοζύγιο και με χαμηλή ανταγωνιστικότητα στην οικονομία της) η οποία στη βάση της είναι κρίση του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος, με κύριο πυρήνα της τις χώρες-οικονομίες του ευρωπαϊκού νότου. Το διευρυνόμενο με τις 10ετίες άνοιγμα της ψαλίδας ανάμεσα στην κατανάλωση και την παραγωγή, στις εισαγωγές και τις εξαγωγές, στην αδήλωτη κερδοφορία και στην παραγωγική εργασία, στην συνεχώς εντεινόμενη φοροδιαφυγή και την μεγέθυνση της γραφειοκρατίας είναι συνέπειες και αντανάκλασεις ενός μοντέλου ανάπτυξης που με την παρέλευση 10ετιών αντιμετωπίζει πολυσύνθετα προβλήματα. Συνεπώς, η πραγματική βιώσιμη ανάπτυξη απαιτεί ένα σχεδιασμένο χωρικό περιβάλλον το οποίο να αναδεικνύει τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα (φυσικά, πολιτιστικά, παραγωγικά) στις διάφορες χωρικές του ενότητες (από τις μεγαλύτερες ως τις τοπικές) με βάση τις αρχές και κατευθύνσεις της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.

4. Την τελευταία 5ετία μεγάλο πρόβλημα για την ανάπτυξη της ΠΔΕ αποτελεί η σχετική στασιμότητα και οι μεγάλες καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση των σημαντικών αναπτυξιακών έργων λόγω της στασιμότητας των προγραμματιζόμενων μεγάλων έργων μεταφορικών υποδομών και ιδιαίτερα της μη έναρξης των έργων για τη δημιουργία του εμπορικού τμήματος του νέου λιμένα Πατρών καθώς και της έλλειψης χωροθέτησης ενός σύγχρονου εμπορευματοκέντρου σε εγγύτητα με το νέο λιμένα.

5. Η περιφέρεια εξακολουθεί να μην είναι τουριστικά αναπτυγμένη καθότι, παρά τους διεθνούς, κοινοτικής και εθνικής σημασίας φυσικούς και πολιτιστικούς της πόρους, οι δράσεις σε αυτόν τον τομέα είναι αποσπασματικές και συγκυριακές (Ολυμπιακοί Αγώνες 2004, Πάτρα: πολιτιστική πρωτεύουσα 2006) και έχουν αποτελέσματα που δεν ήταν τα αναμενόμενα, ενώ εμφανής είναι η έλλειψη λειτουργίας ενός πλήρους πολιτικού αεροδρομίου εθνικής σημασίας στις Π.Ε. Ηλείας-Αχαΐας που είναι απαραίτητο για την τουριστική ανάπτυξη της ΠΔΕ.

6. Παρά τις υπάρχουσες αναπτυγμένες τεχνολογικές υποδομές και τις σχετικές δαπάνες για έρευνα και καινοτομία κατά την τελευταία δεκαετία, ο τομέας της έρευνας δεν παρουσιάζει την αναμενόμενη αποτελεσματικότητα και χαρακτηρίζεται από αργό ρυθμό ενσωμάτωσης ΤΠΕ από την περιφερειακή και τοπική διοίκηση, χαμηλό ποσοστό στη χρήση Η/Υ και διαδικτύου και στην ενασχόληση με ηλεκτρονικό εμπόριο, από ανισότητα διείσδυσης ΤΠΕ μεταξύ Π.Ε. Αχαΐας και υπολοίπων Π.Ε. και ελλιπή διάχυση των αποτελεσμάτων των ερευνητικών προγραμμάτων στην παραγωγική διαδικασία. Με βάση τις αξιολογήσεις της υπάρχουσας κατάστασης και των προοπτικών της, οι προοπτικές για τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιφέρειας που αναφέρονται στο ρόλο της στο διεθνή, ευρωπαϊκό και εθνικό χώρο (πρότυπο χωρικής οργάνωσης) είναι: α) η σταδιακή ενίσχυση και διεύρυνση της εξωστρέφειας της περιφέρειας στον εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο για την άρση της σχετικής της απομόνωσης και της αναπτυξιακής της υστέρησης, με κατεύθυνση την άμβλυνση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών του ελληνικού και ευρωπαϊκού χώρου σε συνάφεια με τον στόχο για οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, β) η προώθηση προγραμμάτων και δράσεων ανακοπής της διεύρυνσης και στην επόμενη προγραμματική περίοδο άμβλυνσης των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων ανάμεσα στην ευρύτερη περιοχή της Πάτρας και της Αχαΐας από την μια πλευρά και των ΠΕ Αιτωλ/νίας και Ηλείας από την άλλη, όπως και μεταξύ των

περιοχών που βρίσκονται σε εγγύτητα με διαδρόμους και πόλους ανάπτυξης με τις ορεινές / μειονεκτικές περιοχές, και γ) η ευρύτερη αξιοποίηση των νέων δυνατοτήτων που δίνονται για ανάπτυξη αειφορικών δραστηριοτήτων, ιδιαίτερα σε 'ευαίσθητες' ή μειονεκτικές περιοχές (ορεινός χώρος, αγροτικός χώρος, παράκτιες περιοχές), όπως η συστηματική αξιοποίηση των ΑΠΕ, και του ορυκτού πλούτου, του πλούσιου υδάτινου δυναμικού, των σημαντικών υποδομών έρευνας, τεχνολογίας και διάχυσης της καινοτομίας (Πανεπιστήμια, Επιστημονικό Πάρκο Πατρών, ΙΤΥ, ΤΕΙ), η ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, η ανάπτυξη ποιοτικού τουρισμού στις ακτές και εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην ορεινή ενδοχώρα και στις παραλίμνιες εκτάσεις με αξιοποίηση και ανάδειξη των διεθνούς και εθνικής σημαίας φυσικών και πολιτιστικών (αρχαιολογικών και ιστορικών) πόρων της.

7. Πέραν τούτων, τα τελευταία δέκα χρόνια έχουν επέλθει μεταβολές (μικρότερες ή μεγαλύτερες) στα μορφολογικά και εδαφολογικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος. Παράγοντες όπως οι πυρκαγιές (κυρίως του 2007), η φυσική αποσύνθεση των πετρωμάτων που οδηγεί σε κατολισθητικά φαινόμενα, η διάβρωση των εδαφών, οι πλημμύρες, αλλά και η εντονότερη εκμετάλλευση της γεωργικής γης και των υδάτων, σε συνδυασμό με το παγκόσμιο περιβαλλοντικό πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής, οδηγούν στη μεταβολή των μορφολογικών χαρακτηριστικών της ΠΔΕ, στη σταδιακή υποβάθμιση των εδαφικών της πόρων και στην τάση για ερημοποίηση εδαφών της.

8. Επιπροσθέτως, με το νόμο 3852/2010 υπό τον τίτλο «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης», η αποκεντρωμένη διοίκηση (κρατική περιφέρεια) αναδιαρθρώθηκε και οργανώθηκε σε ευρύτερα γεωγραφικά όρια, καθότι δημιουργήθηκε ενιαία αυτοδιοικητική Περιφέρεια με αρμοδιότητες της πρώην Ν.Α. και της κρατικής περιφέρειας και ιδρύθηκαν νέοι καλλικράτειοι Δήμοι με ενισχυμένες αρμοδιότητες σε θέματα χωροταξικού σχεδιασμού, πολεοδομικών μελετών και επεμβάσεων, προστασίας του περιβάλλοντος, παιδείας, υγείας, απασχόλησης και μεταφορών. Ωστόσο, η χωρική διάρθρωση της αποκεντρωμένης διοίκησης δεν είναι η καταλληλότερη, καθώς ολόκληρο το Δυτικό Διαμέρισμα της χώρας (Ιόνια νησιά, Ήπειρος, Δυτική Ελλάδα, Πελοπόννησος) όφειλε να αποτελεί μία αναπτυξιακή και χωρική ενότητα με βάση γεωγραφικά, ιστορικά, πολιτιστικά και κυρίως χωροταξικά και αναπτυξιακά κριτήρια, με την Πάτρα ως σημαντικότερο αστικό κέντρο. Η γεωγραφική οργάνωση της διοίκησης και αυτοδιοίκησης στο εσωτερικό της περιφέρειας, εντούτοις, είναι και έχει τις προοπτικές να γίνει πιο συνεκτική, πιο οικονομική και βελτιωμένη θεσμικά σε ό,τι αφορά τις διοικητικές λειτουργίες και τις εγκαταστάσεις κοινωνικού εξοπλισμού.

9. Την τελευταία δεκαετία παρατηρήθηκαν επίσης αποκλίσεις στην πληθυσμιακή εξέλιξη και τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά σε σχέση με τους στόχους του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ. Τα πληθυσμιακά δεδομένα της ΠΔΕ ακολουθούν πτωτική τάση, όπως και στο σύνολο της χώρας. Επιπλέον, σε ό,τι αφορά τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά, εξελίσσεται ένα άνοιγμα της ψαλίδας των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων (κυρίως λόγω της μετακίνησης του πληθυσμού προς τις πόλεις, με παράλληλη αποδυνάμωση κυρίως των ορεινών περιοχών), ενώ συνολικά η ΠΔΕ υπολείπεται της χώρας και πολύ περισσότερο του μέσου όρου των περιφερειών της Ε.Ε. σε ό,τι αφορά τους δείκτες ευημερίας. Οι προοπτικές που εντοπίζονται στην προώθηση του στόχου της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής και της άρσης των ενδοπεριφερειακών πληθυσμιακών ανισοτήτων, είναι η συγκράτηση του πληθυσμού στην ορεινή ενδοχώρα, μέσω μέτρων, αναπτυξιακών έργων και επενδυτικών προγραμμάτων τα οποία βελτιώνουν την πρόσβαση, τις συνθήκες διαβίωσης και την προσφορά θέσεων εργασίας στον ορεινό χώρο.

10. Όσον αφορά τις παραγωγικές δραστηριότητες, ο πρωτογενής τομέας χρήζει εκσυγχρονισμού και ειδικότερα δέον είναι να βελτιωθεί και να επεκταθεί το πεπαλαιωμένο αρδευτικό δίκτυο κυρίως στην Αιτ/νία και την Ηλεία, να αναδιαρθρωθούν οι καλλιέργειες λόγω της αναθεώρησης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής του καπνού και του βαμβακιού, να προστατευθεί η γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας από την περιβαλλοντική ρύπανση και τον μη συμβατό με τη γεωργική χρήση ανταγωνισμό, να καταπολεμηθούν οι αδυναμίες στη διακίνηση και εμπορία προϊόντων, να διευρυνθεί η βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία, να ενισχυθεί η ανάπτυξη νέων καλλιεργειών και η παραγωγή προϊόντων ποιότητας ΠΟΠ, ΠΓΕ και Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, να αντιμετωπιστεί η υπερβόσκηση των βοσκότοπων και να οριοθετηθούν νέοι, να εκσυγχρονιστούν οι κτηνοτροφικές μονάδες, να οργανωθούν κτηνοτροφικά πάρκα ιδίως στην Αιτ/νία και την Ηλεία, να ενισχυθεί η αλιεία και η ιχθυοκαλλιέργεια που αποτελεί το δυναμικότερο κλάδο στη πρωτογενή παραγωγή της περιοχής, με τα προϊόντα της εντατικής ιχθυοκαλλιέργειας να αποτελούν το δεύτερο εξαγωγικό προϊόν της χώρας. Ο δε δευτερογενής τομέας, που χαρακτηρίζεται από διάσπαρτη και άναρχη χωροθέτηση των εγκαταστάσεων τόσο στις εντός όσο και στις εκτός σχεδίου πόλης περιοχές, χρήζει βελτιώσεως με την απαραίτητη επέκταση της ΒΙΠΕ Πατρών, τη σχεδιασμένη χωροθέτηση επιχειρηματικών πάρκων στις μεγαλύτερες πόλεις της περιφέρειας σε κατάλληλες θέσεις που θα υποδεικνύονται τεκμηριωμένα από τα ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ και την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Τέλος, ο τριτογενής τομέας χρήζει αναβάθμισης με την αξιοποίηση των πλούσιων πολιτιστικών και αρχαιολογικών πόρων της ΠΔΕ, αλλά και την ανάπτυξη περιηγητικού και πολιτιστικού θαλάσσιου τουρισμού στον παράκτιο χώρο και ήπιων μορφών εναλλακτικού τουρισμού στην ορεινή και παραλίμνια ενδοχώρα. Αν και η ξενοδοχειακή υποδομή την τελευταία 10ετία σημείωσε αύξηση του 27% περίπου σε σύγκριση με 21,8% του

συνόλου της χώρας, ωστόσο σε ότι αφορά την απαιτούμενη στήριξη ειδικών μορφών τουρισμού διαπιστώνεται ότι η ειδική τουριστική υποδομή μέχρι σήμερα είναι ελλιπής έως υποβαθμισμένη (π.χ. εγκαταστάσεις ιαματικού τουρισμού Καϊάφα κ.α.).

11. Η άναρχη διάχυση και εξάπλωση των οικιστικών χρήσεων και η υποβάθμιση κυρίως των παραλιακών περιοχών της Αχαΐας και της νοτιοδυτικής Ηλείας και σε μετριότερο βαθμό της νοτιοανατολικής Αιτ/νίας, συνοδευόμενες από τις τεράστιες καθυστερήσεις στις εγκρίσεις των μελετών ΣΧΟΟΑΠ και ΓΠΣ, έχουν ως συνέπεια την εντεινόμενη και συνεχή επιβάρυνση αυτών των περιοχών σε βάρος της βιώσιμης ανάπτυξης. Προς την κατεύθυνση αντιμετώπισης των προβλημάτων του οικιστικού δικτύου προτείνονται: α) η σταδιακή ενίσχυση των επαρχιακών κέντρων (5^{ου} και 6^{ου} βαθμού σύμφωνα με τα νέα οικιστικά επίπεδα του ΓΠΧΣΑΑ) ως έδρες των νέων δήμων ή των δεύτερων σε πληθυσμό και σημασία πόλεων των νέων δήμων και η παράλληλη δημιουργία των συνθηκών για βαθμιαία ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων πόλης – υπαίθρου, μέσα από την εντεινόμενη ενεργοποίηση δραστηριοτήτων που συμβάλλουν στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, β) η ενίσχυση των ορεινών κωμοπόλεων ως επαρχιακών κέντρων των ορεινών μειονεκτικών περιοχών, ιδιαίτερα στις ΠΕ της Ηλείας και Αιτωλ/νίας, στα πλαίσια της ευρωπαϊκής πολιτικής της εδαφικής, κοινωνικής και οικονομικής συνοχής, με δραστηριότητες όπως η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, μεταποίησης παραδοσιακών προϊόντων, αξιοποίησης των ΑΠΕ και ανάδειξης των φυσικών και πολιτιστικών πόρων των ευρύτερων ορεινών μικρών περιφερειών, γ) η ανάπτυξη της εξωστρέφειας και των συνεργασιών και δικτυώσεων των πόλεων της περιφέρειας σε διεθνές, εθνικό, διαπεριφερειακό και ενδοπεριφερειακό επίπεδο σε ζητήματα που αποτελούν προβλήματα ή/ και συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής τους, αξιοποιώντας προοπτικά τις νέες δυνατότητες που παρέχει η νέα αρχιτεκτονική της αυτοδιοίκησης, και δ) η εκπόνηση τοπικών χωροταξικών σχεδίων στο επίπεδο του Καλλικράτειου δήμου στα πλαίσια της αειφόρου χωρικής ανάπτυξης με στόχο τον έλεγχο των χρήσεων γης και των όρων δόμησης στις εκτός σχεδίου περιοχές, την προστασία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, τη δραστική μείωση της οικιστικής διάχυσης στην ύπαιθρο και τη βιώσιμη οικιστική οργάνωση του οικιστικού δικτύου.

12. Οι πιέσεις που ασκούνται στο φυσικό περιβάλλον της ΠΔΕ, αλλά και στα υφιστάμενα τοπιολογικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας, είναι πολλές και ποικίλες. Μεταξύ των σημαντικότερων συγκαταλέγονται η ανεξέλεγκτη διάθεση στερεών απορριμμάτων ως αποτέλεσμα της ελλιπούς διαχείρισης και των αντιστοίχων υποδομών, οι παράνομες απορρίψεις υγρών αποβλήτων σε επιφανειακούς (αλλά και υπόγειους) υδάτινους αποδέκτες, η άναρχη οικιστική ανάπτυξη - ιδίως κατά μήκος της παράκτιας ζώνης, οι παράνομες ανθρωπογενείς δραστηριότητες (αποψίλωση βλάστησης, αμμοληψίες, λαθροθηρία, κ.α.), η αστική / βιομηχανική ατμοσφαιρική ρύπανση, κ.ά. Μέρος των πιέσεων αυτών εξελίσσεται ήδη σε ένα υποβαθμισμένο από τις πυρκαγιές περιβάλλον, με κυριότερες εκείνες του 2007 που άλλαξαν κατά τόπους την φυσιογνωμία του τοπίου, στην Ηλεία και Αχαΐα. Τα παραπάνω, αν συνδυαστούν με τις αναδασώσεις χωρίς σχεδιασμό και την εγκατάλειψη των παραδοσιακών καλλιέργειών, κάνουν σαφή την ανάγκη υλοποίησης μιας πολιτικής προστασίας του τοπίου. Οι δράσεις που προτάθηκαν μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές αφορούσαν κυρίως μέτρα κοινωνικού, οικονομικού και φορολογικού χαρακτήρα, που εφαρμόστηκαν για τη συντομότερη δυνατή ανακούφιση και διευκόλυνση των πληγέντων από τις πυρκαγιές φυσικών προσώπων και επιχειρήσεων, ενώ η οικονομική κρίση, η έλλειψη ιεράρχησης και αξιολόγησης των αναγκών των περιοχών που επλήγησαν και οι μεγάλοι ύψους προϋπολογισμοί των σχετικών προγραμμάτων δεν επέτρεψαν ούτε τη μερική υλοποίηση των προβλεπόμενων έργων. Παράλληλα, η παραγωγή και η ανεξέλεγκτη διάθεση των στερεών απορριμμάτων, ενώ ίδιας σπουδαιότητας πίεση είναι και εκείνη που αφορά στις παράνομες απορρίψεις των υγρών αποβλήτων είτε λόγω ελλείψεων σε Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Αστικών Λυμάτων, είτε λόγω της απουσίας λειτουργούντων μονάδων επεξεργασίας αποβλήτων από τις διάφορες βιομηχανικές μονάδες που είναι εγκατεστημένες στη Δυτική Ελλάδα. Εδαφικοί και υδατικοί πόροι χρησιμοποιούνται συνήθως ως τελικοί αποδέκτες (λίμνες, λιμνοθάλασσες, χείμαρροι, ποταμοί, υπεδάφεις απορρίψεις, κ.α.) για τη διάθεση των ανεπεξέργαστων υγρών αποβλήτων. Για τον λόγο αυτό, επιβάλλονται έλεγχοι και ιδιαίτερη μέριμνα σε μονάδες όπως ελαιотριβεία, τυροκομεία, χοιροτροφεία, σφαγεία, κλπ. Στα ανωτέρω προστίθενται οι παράνομες απολήψεις νερού, ο αυξημένος αριθμός παράνομων γεωτρήσεων και οι παράνομες αμμοληψίες, με αποτέλεσμα η υποβάθμιση του υδροφόρου ορίζοντα και η ρύπανση του περιβάλλοντος να μεγιστοποιούνται. Προς το σκοπό της αειφορικής ανάπτυξης του φυσικού και κατ' επέκταση του πολιτιστικού περιβάλλοντος προτείνονται: α) η διαχείριση και ανάδειξη του σημαντικού αριθμού προστατευόμενων περιοχών (περιοχές του Δικτύου Natura 2000, Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας Ramsar, Εθνικά Πάρκα, Μνημεία Παγκόσμια Κληρονομιάς, περιοχές Σύμβασης Βαρκελώνης, Βιογενετικά Αποθέματα, Αισθητικά Δάση, Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης, Καταφύγια Άγριας Ζωής), β) η αξιοποίηση, ανάδειξη και σύνδεση σε δίκτυα του σημαντικού αριθμού αρχαιολογικών χώρων, μνημείων και ιστορικών τόπων – ορισμένα εκ των οποίων παγκόσμιας εμβέλειας και σημασίας - που γειτνιάζουν ή εμπεριέχουν αξιόλογα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος, γ) η ορθολογική εκμετάλλευση του πλούσιου αποθέματος σε φυσικούς πόρους, του ορυκτού πλούτου, του πυκνού δικτύου επιφανειακών υδατικών πόρων που αποτελείται από λίμνες, λιμνοθάλασσες, ποτάμια, χείμαρρους, κ.ά., δ) η έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στον Πατραϊκό κόλπο και το Δυτικό Κατάκολο (στην ΠΔΕ απαντώνται οι 2 από τις 3 θαλάσσιες περιοχές, στις οποίες θα παραχωρηθούν τα δικαιώματα), ε) οι εξαιρετικά σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης διαφόρων οικονομικών δραστηριοτήτων, σε σχέση με την ανάδειξη κυρίως του τουρισμού και της αλιείας, στις εκτεταμένες ακτές και παραλίες του δυτικού μετώπου της ΠΔΕ από την Αιτωλοακαρνανία έως την Ηλεία, νότια της Αιτωλοακαρνανίας και βόρεια

της Αχαΐας, και στ) η ανάδειξη των αξιόλογων οικισμών / τμημάτων οικισμών της ΠΔΕ, με την εφαρμογή των προτάσεων που θα προκύψουν από τις μελέτες που έχουν προκηρυχθεί από το ΥΠΕΚΑ υπό τον τίτλο «Μελέτες μορφολογικών κανόνων δόμησης και αρχιτεκτονικής».

13. Όσον αφορά τα μεγάλα αναπτυξιακά έργα μεταφορών στην ΠΔΕ, οι μεγάλες καθυστερήσεις αυτών αφορούν κυρίως τη μεταφορική υποδομή του προγραμματισμένου νέου Δυτικού Άξονα της χώρας (οδικού και σιδηροδρομικού), την ολοκλήρωση του τμήματος του ΠΑΘΕ Κόρινθος-Πάτρα (οδικού και σιδηροδρομικού), τη σύνδεση και των δύο αξόνων με τον λιμένα της Πάτρας, την ολοκλήρωση της "Διαγωνίου", την ολοκλήρωση της λειτουργίας του νέου λιμένα της Πάτρας και τη σύνδεση της ζεύξης Ακτίου-Πρέβεζας με τον Δυτικό άξονα βορρά-νότου. Για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης στον τομέα των μεταφορών προτείνονται: α) η σταδιακή μετατροπή σε κόμβο συνδυασμένων μεταφορών της ευρύτερης περιοχής της Πάτρας και του τρίπολου Αγρίνιο – Μεσολόγγι - Πλατυγιάλι Αστακού με παράλληλη ολοκλήρωση της λειτουργίας των οδικών και σιδηροδρομικών διευρωπαϊκών αξόνων σε συνάφεια με τον στόχο της Κοινής Πολιτικής Μεταφορών της Ε.Ε. και του εθνικού στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης των μεταφορών (2007-2013) για τη δημιουργία ενιαίου μεταφορικού χώρου που περιλαμβάνει και την ανάπτυξη των Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών, β) η λειτουργία αναβαθμισμένης διπλής ηλεκτροδοτούμενης σιδηροδρομικής γραμμής κανονικού διεθνούς πλάτους στο τμήμα Αθήνα-Κόρινθος-Πάτρα και μονής κανονικού πλάτους στο τμήμα Πάτρα-Πύργος-Καλαμάτα σε σύνδεση με το νέο λιμένα Πατρών και με την ΒΙΠΕ Πατρών και το αεροδρόμιο του Αράξου, γ) η άρση της απομόνωσης των ορεινών μειονεκτικών περιοχών και ιδίως η βελτίωση της προσπελασιμότητας των ορεινών κωμοπόλεων/«κεφαλοχωριών» με την ολοκλήρωση της αναβαθμισμένης λειτουργίας των στρατηγικής σημασίας ενδοπεριφερειακών αξόνων που διέρχονται από αυτές τις περιοχές, δ) η δραστική μείωση της διαμπερούς – υπερτοπικού χαρακτήρα κίνησης οχημάτων στις πόλεις και οικισμούς της περιφέρειας με την ολοκλήρωση της λειτουργίας οδικών παρακάμπσεων και περιμετρικών αρτηριών που αποτελούν τμήματα ή συνδέσεις με τους διευρωπαϊκούς, εθνικούς – διαπεριφερειακούς ή/και ενδοπεριφερειακούς οδικούς άξονες, και ε) η οργάνωση της κυκλοφορίας οχημάτων/πεζών στις πόλεις και κωμοπόλεις της περιφέρειας μέσα από την οργάνωση και ιεράρχηση ενός ενιαίου συστήματος μεταφορών, την ενίσχυση των μέσων μαζικής μεταφοράς, την αποσυμφόρηση από την κυκλοφορία ΙΧ των κέντρων των πόλεων με ολοκληρωμένες αναπλάσεις και μέτρα περιορισμού της χρήσης ΙΧ και τη δημιουργία ενός βασικού δικτύου πεζοδρόμων – ποδηλατοδρόμων και δρόμων ήπιας κυκλοφορίας με προτεραιότητα τα μεγάλα και μεσαία αστικά κέντρα της περιφέρειας.

14. Πέραν του δικτύου των μεταφορών, σοβαρό πρόβλημα και μειονέκτημα για την ενεργειακή κατάσταση της ΠΔΕ αποτελεί η έλλειψη δικτύου φυσικού αερίου, το οποίο παρά το γεγονός ότι έχει χαρακτηριστεί ως έργο υψηλής προτεραιότητας, δεν έχει εξεταστεί επαρκώς η ωριμότητά του ως προς τις τεχνικές προϋποθέσεις για την πραγματοποίησή του. Η αξιοποίηση του φυσικού αερίου και η διέλευσή του από την ΠΔΕ θεωρούνται απαραίτητες για τη βιώσιμη ανάπτυξη ιδιαίτερα των παραγωγικών της εγκαταστάσεων. Απαραίτητη επίσης προϋπόθεση για τη βιώσιμη ανάπτυξη είναι και η αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, αλλά και οι ολοκληρωμένες δράσεις ορθολογικής χρήσης και εξοικονόμησης ενέργειας, στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης ενεργειακής πολιτικής, αλλά και των διεθνών δεσμεύσεων που έχει αναλάβει η χώρα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Επιπλέον, το δίκτυο άρδευσης παρουσιάζει έντονα προβλήματα γήρανσης, παρατηρείται αδράνεια όσον αφορά στην εξυπηρέτηση ιδιωτών στις ευρυζωνικές υπηρεσίες δικτύου, ενώ σημαντικά προβλήματα εντοπίζονται στη διαχείριση των αστικών λυμάτων, τα οποία δημιουργούνται κατά τη λειτουργία των εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων κυρίως από μικρές ή μεγαλύτερες ιδιωτικές επιχειρήσεις.

15. Το ποσοστό των περιοχών με θεσμοθετημένες χρήσεις γης στην ΠΔΕ, σε σχέση με τη συνολική έκταση, είναι πολύ μικρό. Οι καθυστερήσεις στην προώθηση και έγκριση των τοπικών χωροταξικών σχεδίων και των οριοθετήσεων περιοχών του δευτερογενούς τομέα είναι τεράστιες. Επιπλέον, έχουν διαπιστωθεί αποσπασματικές χωροθετήσεις και ελλείψεις ως προς τη συγκεκριμενοποίηση ορίων και χρήσεων γης περιοχών υψηλής προστασίας και αυξανόμενη ένταση χωρικών πιέσεων λόγω μετασχηματισμών από την υλοποίηση μεγάλων έργων υποδομής, συγκρούσεις χρήσεων γης, ιδίως σε παράκτιες περιοχές και περιοχές με σημαντικούς πολιτιστικούς και φυσικούς πόρους, καθώς και απαξίωση περιοχών της ενδοχώρας με φθίνοντα πληθυσμό και χαμηλή προσιτότητα. Συγκρούσεις των υφιστάμενων ή προβλεπόμενων χρήσεων γης εντοπίζονται ιδιαίτερα στις παράκτιες ζώνες που παρουσιάζουν περαιτέρω σαφείς δυνατότητες και προοπτικές ανάπτυξης του θαλάσσιου - ιστιοπλοϊκού τουρισμού, όπως στα παράλια της ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας όπου παρατηρείται σύγκρουση μεταξύ του τουρισμού και των υδατοκαλλιεργειών και στα παράλια της ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας και στα ΝΔ και Δυτικά παράλια της ΠΕ Ηλείας, όπου σημειώνεται σύγκρουση μεταξύ του τουρισμού, της προστασίας του αξιόλογου φυσικού περιβάλλοντος και της προστασίας της γεωργικής γης, ενώ στις ευρύτερες περιοχές των μεγαλύτερων κυρίως αστικών κέντρων παρατηρείται σύγκρουση μεταξύ των οικιστικών χρήσεων, της προστασίας της γεωργικής γης και του αξιόλογου φυσικού περιβάλλοντος. Συναφώς, προς την κατεύθυνση αναβάθμισης των κρίσιμων ζωνών του ενδοπεριφερειακού χώρου προτείνεται: α) η ενίσχυση της ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού (αγροτουρισμού, οικολογικού, πολιτιστικού, αθλητικού τουρισμού-rafting, ναυταθλητικού τουρισμού και ειδικού τουρισμού π.χ. χιονοδρομικού τουρισμού στα Καλάβρυτα) στις μειονεκτικές περιοχές του ορεινού και αγροτικού χώρου, με παράλληλη ανάδειξη του τοπίου και του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου των

περιοχών αυτών, β) η προώθηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μέσω της αξιοποίησης ορισμένων κλιματολογικών πλεονεκτημάτων επιμέρους χωρικών ενότητων του αγροτικού και ορεινού χώρου της περιφέρειας (μεγάλη ηλιοφάνεια, υδάτινο δυναμικό, αιολικό δυναμικό), γ) η προώθηση και ανάπτυξη βιολογικών αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων καθώς και ΠΟΠ, ΠΓΕ, και προϊόντων ολοκληρωμένης διαχείρισης, αξιοποιώντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των αγροτικών περιοχών της περιφέρειας (ιδιαίτερα εύκρατες κλιματολογικές συνθήκες, εύφορα εδάφη στις δυναμικές ζώνες των πεδιάδων Αιτωλίας, Ηλείας, πλούσια βιοποικιλότητα), και δ) ο δραστικός περιορισμός της οικιστικής διάχυσης, μέσα από την απαραίτητη έγκριση τοπικών χωροταξικών σχεδίων, κατά προτεραιότητα στις ευαίσθητες παράκτιες περιοχές και στις αγροτικές και ορεινές περιοχές που διακρίνονται για την ένταξη σ' αυτές περιοχών ζωνών προστασίας (Ramsar, Natura, τοπία φυσικού κάλλους, δάση κ.α).

16. Σε σχέση με το βαθμό συνάφειας των στρατηγικών κατευθύνσεων του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ με τον υπερκείμενο χωροταξικό σχεδιασμό, τις νεότερες ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές και τα προγράμματα της περιφέρειας, έχουν διαπιστωθεί τα κάτωθι: α) Ο βαθμός συνάφειας των κατευθύνσεων του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ σε σχέση με τους στόχους και τις αντίστοιχες κατευθύνσεις του ΓΠΧΣΑΑ είναι ικανοποιητικός έως υψηλός, με συνέπεια να μην απαιτείται αναθεώρηση του Περιφερειακού Πλαισίου λόγω ασυμφωνιών ή φανερών αποκλίσεων από το Γενικό Πλαίσιο, γιατί τέτοιες διαφορές και αποκλίσεις στρατηγικού επιπέδου δεν υφίστανται, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά την εδαφική περιοχή της ΠΔΕ. Χρειάζεται απλά η προσαρμογή της ιεράρχησης του οικιστικού δικτύου της περιφέρειας στα επτά επίπεδα του οικιστικού δικτύου του Γενικού Πλαισίου (από τα πέντε επίπεδα οικιστικού δικτύου που υπαγόρευαν οι προδιαγραφές των μελετών του 1997 με βάση τις οποίες προέκυψαν και εγκρίθηκαν τα Περιφερειακά Πλαίσια). Σε ό,τι αφορά την ευρύτερη χωρική ενότητα του Δυτικού Τμήματος της χώρας, ήτοι τη χωρική ενότητα που διατρέχεται από τον Δυτικό αναπτυξιακό άξονα και τον Αδριατικό διάδρομο, αξιολογήθηκε ότι η σχετική κατεύθυνση του ΠΠΧΣΑΑ της ΠΔΕ για ενιαία διοικητική, προγραμματική και χωρική λειτουργία της ενότητας (Πελοπόννησος, Δυτική Ελλάδα, Ήπειρος, Ιόνια Νησιά) δεν πρέπει να αναθεωρηθεί για λόγους ιστορικούς, χωροταξικούς και αναπτυξιακούς στα πλαίσια μάλιστα της ευρωπαϊκής πολιτικής της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, β) Ο βαθμός συνάφειας των κατευθύνσεων του ΠΠΧΣΑΑ με τις αντίστοιχες κατευθύνσεις των ΕΠΧΣΑΑ αξιολογείται γενικά ως αρκετά ικανοποιητικός. Εντοπίζονται ωστόσο ορισμένες διαφορές, οι οποίες δεν απαιτούν ουσιαστική αναθεώρηση των αντίστοιχων στρατηγικών κατευθύνσεων του ΠΠΧΣΑΑ, αλλά μπορούν να αποτελέσουν σημεία εξειδίκευσης, συμπλήρωσης ή μερικής τροποποίησής του, γ) Επισημαίνεται ότι, παρά το ότι το ισχύον ΠΠΧΣΑΑ προηγείται χρονολογικά των νεότερων ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών για τον σχεδιασμό της εδαφικής ανάπτυξης και τον σχεδιασμό βιώσιμης χωρικής ανάπτυξης, οι στρατηγικές του κατευθύνσεις εναρμονίζονται σε ικανοποιητικό βαθμό με τις κατευθύνσεις της "Εδαφικής Ατζέντας της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2020", της "Χάρτας της Λειψίας για τις βιώσιμες Ευρωπαϊκές πόλεις" και της "Στρατηγικής για την Ευρώπη του 2020". Ωστόσο, αξιολογείται ότι οι κατευθύνσεις του ΠΠΧΣΑΑ πρέπει να συμπληρωθούν, να αναθεωρηθούν και να εξειδικευθούν περισσότερο στα πλαίσια του νεότερου διεθνούς, κοινοτικού, και εθνικού θεσμικού πλαισίου, όπως λ.χ για την κλιματική αλλαγή, την διατήρηση της βιοποικιλότητας και των προστατευόμενων περιοχών (βλ. Ν.3937/2011, Εθνική Στρατηγική για την Βιοποικιλότητα – 2014, κλπ.), την προστασία και διατήρηση των υδάτων (βλ. Ν.3199/2003, Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών, κλπ.), την προστασία και διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος (βλ. Ν. 3983/2011, κ.λπ.).

17. Περαιτέρω, έχει καταγραφεί ο βαθμός αλλά και ο τρόπος εφαρμογής των κατευθύνσεων και του προγράμματος δράσεως του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ, στην αναθεώρηση του οποίου προβαίνει το παρόν Περιφερειακό Πλαίσιο. Από την αξιολόγηση τόσο της υπάρχουσας κατάστασης και των προοπτικών της όσο και της εφαρμογής των στρατηγικών κατευθύνσεων του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ διαπιστώθηκε ότι η πολύ μεγάλη πλειοψηφία των κατευθύνσεων του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ δεν έχει εφαρμοσθεί σε ικανοποιητικό βαθμό, ενώ οι περισσότερες κατευθύνσεις έχουν χαμηλό βαθμό εφαρμογής με τα μέχρι σήμερα δεδομένα. Ωστόσο, η συντριπτική τους πλειοψηφία αξιολογήθηκε ότι βρίσκεται σε ικανοποιητικό βαθμό συνάφειας με τα υπερκείμενα επίπεδα χωροταξικού σχεδιασμού και με τις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές, αλλά και σε ικανοποιητικό βαθμό συνάφειας και συνέργειας με το ΕΣΠΑ 2007-2013, με το ΠΕΠ Πελοποννήσου, Δυτ. Ελλάδας, Ιονίων Νήσων 2007-2013 και τα Επιχειρησιακά Προγράμματα, όπως και σε υψηλό βαθμό συνάφειας με το τριετές ΕΠ της ΠΔΕ 2012-2014. Η αξιολόγηση της εφαρμογής του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ συνοψίζεται στις εξής διαπιστώσεις: α) η θέση και ο ρόλος της ΠΔΕ στον ευρωπαϊκό και εθνικό χώρο δεν βελτιώθηκε αλλά παρέμεινε σε στασιμότητα, με τάσεις περισσότερο πτωτικές την τελευταία 5ετία της ύφεσης και της οικονομικής κρίσης, β) την τελευταία 5ετία έχει ανοίξει η ψαλίδα των ανισοτήτων μεταξύ των Περιφερειακών Ενότητων αλλά και των ανισοτήτων μέσα στην κάθε ΠΕ, γ) υφίσταται καθυστέρηση στη διαμόρφωση των νέων αναπτυξιακών διαδρόμων και επιβράδυνση στη διαμόρφωση του αναπτυξιακού τριπόλου «Αγρίνιο- Μεσολόγγι – ΝΑΒΙΠΕ Αστακού / Πλατυγιάλι» και του διπόλου «Πύργου – Αμαλιάδας», δ) τα τελευταία χρόνια της οικονομικής κρίσης οι αναπτυξιακοί δείκτες (κ.κ. ΑΕΠ, απασχόληση, ανεργία) έχουν επιδεινωθεί σε μεγάλο βαθμό, ε) η δέσμη των κατευθύνσεων του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ που αναφέρονται στην αναβάθμιση της δομής και της εξέλιξης του οικιστικού δικτύου της περιφέρειας έχουν εφαρμοσθεί σε χαμηλό έως μέτριο βαθμό, με χαμηλότερη την εφαρμογή της κατεύθυνσης για περιορισμό της αστικής εξάπλωσης, στ) οι κατευθύνσεις του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ παρουσιάζουν χαμηλό έως πολύ χαμηλό βαθμό εφαρμογής στα ζητήματα της προστασίας και ανάδειξης του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, παρά τον μεγάλο

αριθμό θεσμοθέτησης ζωνών προστασίας ευαίσθητων περιβαλλοντικά περιοχών τα τελευταία χρόνια, και στ) η πορεία υλοποίησης των έργων των μεγάλων μεταφορικών υποδομών που αποτελούν στρατηγική κατεύθυνση του ισχύοντος Περιφερειακού Πλαισίου αξιολογείται με πολύ χαμηλό βαθμό εφαρμογής τα τελευταία πέντε χρόνια της ύφεσης και οικονομικής κρίσης, λόγω των προβλημάτων και δυσλειτουργιών που έχουν προκύψει στις δανειοδοτήσεις των εταιρειών, σε αδυναμίες χρηματοδότησης κ.α.

18. Η παραπάνω αξιολόγηση αποδίδεται κυρίως στους ακόλουθους παράγοντες. Πρωτίστως συνδέεται με την περίοδο της οικονομικής κρίσης της ελληνικής οικονομίας, ήτοι με τις δυσλειτουργίες, τις μειώσεις δαπανών, τις ελλείψεις χρηματοδοτήσεων, τις ανασφάλειες και τα προβλήματα δανειοδοτήσεων των εταιρειών, οι οποίες επηρέασαν με άμεσο ή έμμεσο τρόπο τη χρηματοδότηση των περισσότερων έργων και δράσεων που προβλέπονται από το ΠΠΧΣΑΑ στην ΠΔΕ. Ωστόσο, οι αναμφισβήτητες αρνητικές επιπτώσεις που έχει η εξαιρετικά δύσκολη οικονομική και κοινωνική συγκυρία στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιφέρειας μπορούν να αποτελέσουν αφορμή για να καταστεί κοινή συνείδηση η σημασία και η αξία ορισμένων κρίσιμων παραμέτρων της βιώσιμης χωρικής και οικονομικής ανάπτυξης που σχετίζονται άρρηκτα με την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή. Κατά δεύτερον, πέραν της οικονομικής κρίσης και ανεξαρτήτως αυτής, υπάρχουν στρατηγικές επιλογές, όπως π.χ. η αναβάθμιση της ΠΔΕ ως διεθνούς πολιτιστικού-τουριστικού προορισμού ή ως εθνικού και διεθνούς εμπορευματικού κόμβου, των οποίων η σχετικά χαμηλή εφαρμογή οφείλεται στην έλλειψη συντονισμένης και συστηματικής συνεργασίας υπουργείων, περιφερειακών και τοπικών φορέων. Κατά τρίτον, αποδίδεται στην έλλειψη συντονισμένων δράσεων για τη θεσμοθέτηση και ενεργοποίηση του τοπικού χωροταξικού σχεδιασμού, στο μέτρο που κατά το χρονικό διάστημα των 10 ετών από την ισχύ του ΠΠΧΣΑΑ δεν έγινε δυνατό να θεσμοθετηθούν και να ενεργοποιηθούν όσα από τα ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ του ν.2508/97 εκπονούνται σε πρώην καποδιστριακούς δήμους της περιφέρειας, ενώ παράλληλα δεν προκηρύχθηκε καμία ΠΕΧΠ ή ΠΟΑΠΔ σε εφαρμογή του ν. 2742/99 και των προτάσεων του Περιφερειακού Πλαισίου.

19. Συμπερασματικά, από τις αξιολογήσεις κατά θεματική ενότητα δεν προκύπτει ανάγκη ουσιαστικής αναθεώρησης της στρατηγικής του ισχύοντος περιφερειακού πλαισίου. Αυτή η διαπίστωση αφορά σε όλες τις στρατηγικές κατευθύνσεις του ΠΠΧΣΑΑ. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι στον τομέα της διαχείρισης και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος οι κατευθύνσεις του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ χρειάζονται τις ευρύτερες εξειδικεύσεις, συμπληρώσεις και τροποποιήσεις σε σχέση με άλλους τομείς του Περιφερειακού Πλαισίου. Αυτές οι τροποποιήσεις αποδίδουν μεγαλύτερη έμφαση στην εξειδίκευση που πρέπει να αποδοθεί στον τομέα αυτό λόγω διεθνών, κοινοτικών και εθνικών πολιτικών (κλιματική αλλαγή, βιοποικιλότητα, υδατικοί πόροι, θαλάσσια στρατηγική, ορυκτός πλούτος, ορθολογική χρήση & εξοικονόμηση ενέργειας, αξιοποίηση των ΑΠΕ κ.α.), χωρίς ωστόσο να σημαίνει ότι αναθεωρείται στην ουσία της η στρατηγική που διατυπώνεται στο ισχύον ΠΠΧΣΑΑ. Με βάση αυτή τη διευκρίνιση, διαπιστώνεται ότι είναι αναγκαία η εξειδίκευση και συμπλήρωση του ΠΠΧΣΑΑ και των ειδικότερων κατευθύνσεων του στα ακόλουθα σημεία: α) μετατίθεται ο χρονικός ορίζοντας των στρατηγικών κατευθύνσεων που αφορούν στη διαμόρφωση των μεγάλων αναπτυξιακών πόλων και διαδρόμων, χωρίς αυτές να αναθεωρούνται, στο μέτρο που αποτελούν ορισμένες από τις κύριες συνιστώσες για την άρση της σχετικής απομόνωσης της περιφέρειας και της αναβάθμισης του ρόλου της στον εθνικό και ευρωπαϊκό χώρο, β) απαιτείται η απόδοση προτεραιότητας στον εκσυγχρονισμό και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς τομέα λόγω της αυξημένης σημασίας του για την περιοχή ενόψει και της οικονομικής συγκυρίας, στα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού του δευτερογενούς τομέα, καθώς και στον ενεργειακό τομέα και στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας που αμφότερα πρέπει να αναπτυχθούν περισσότερο κατά την επόμενη 15ετία, γ) είναι απαραίτητη η προσαρμογή των οικιστικών επιπέδων των οικισμών της περιφέρειας στα επτά επίπεδα του οικιστικού δικτύου του ΠΠΧΣΑΑ, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε πιθανές προσαρμογές στις τοπικές εξαρτήσεις ορισμένων οικισμών, δ) απαιτείται ο προγραμματισμός ενός νέου σχεδίου διαχείρισης φυσικών κινδύνων στον τομέα της διαχείρισης και προστασίας του περιβάλλοντος, ιδίως μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές και πλημμύρες των τελευταίων ετών, καθώς και ο προγραμματισμός ειδικότερων μέτρων και δράσεων για τη διαχείριση των στερεών απορριμμάτων και υγρών αποβλήτων και τις ελλείψεις τους σε υποδομές, ε) μετατοπίζεται χρονικά η ολοκλήρωση ορισμένων μεγάλων έργων στον τομέα των μεταφορών (δυτικός σιδηροδρομικός άξονας Ιωάννινα – Αντίρριο, Α/Δ Ανδραβίδας ως συμπληρωματικός του Α/Δ Αράξου, εμπορικό τμήμα του λιμένα Πατρών, σιδηροδρομικός άξονας Πάτρα – Πύργος – Καλαμάτα) με παράλληλη διερεύνηση σε ορισμένα από αυτά της βιώσιμης λειτουργίας τους (εκτίμηση αναπτυξιακού οφέλους για την περιφέρεια σε σχέση με το κατασκευαστικό και λειτουργικό τους κόστος), ε) απαιτείται μεγαλύτερη έμφαση και εξειδίκευση κατά ορεινή ενότητα των ειδικών κατευθύνσεων και μέτρων του ΠΠΧΣΑΑ για την ενίσχυση της απασχόλησης και για τη συγκράτηση του πληθυσμού, κυρίως των νέων, στις ορεινές μειονεκτικές περιοχές, οι οποίες αποτελούν τις πιο προβληματικές αναπτυξιακά και δημογραφικά ζώνες της περιφέρειας. Οι εξειδικεύσεις αυτές είναι αναγκαίο να εστιάζουν στην αξιοποίηση και επέκταση των ΑΠΕ στον αγροτικό και ορεινό χώρο και στις θετικές επιπτώσεις που οι τελευταίες θα έχουν στην ενίσχυση των εισοδημάτων και της απασχόλησης, παράλληλα με τη λήψη εξειδικευμένων μέτρων ενίσχυσης των εναλλακτικών μορφών τουρισμού ιδιαίτερα στις ορεινές περιοχές, και στ) απαιτούνται χωρικές εξειδικεύσεις σε ό,τι αφορά τις κρίσιμες παράκτιες περιοχές με προσδιορισμό αυτών κατά προτεραιότητα, οι οποίες θα σχεδιασθούν με συμπληρώσεις και εξειδικεύσεις των κατευθύνσεων του Πλαισίου ως προς το χαρακτήρα και τις απαραίτητες δράσεις για κάθε περιοχή.

20. Υπό το φως των ανωτέρω συμπερασμάτων, καθορίζονται οι προοπτικές βιώσιμης ανάπτυξης της ΠΔΕ κατά την επόμενη 15ετία με βάση ορισμένες προτεραιότητες αιχμής, οι οποίες συνίστανται στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς τομέα, την αξιοποίηση των σημαντικών υποδομών και του ανθρώπινου δυναμικού, την προώθηση της έρευνας και τεχνολογίας, καθώς και της κοινωνίας της πληροφορίας στην ευρύτερη περιοχή των Πατρών, την επέκταση και ποιοτική ανασυγκρότηση του τουριστικού τομέα, την εκτεταμένη αξιοποίηση του ενεργειακού δυναμικού, του ορυκτού πλούτου και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (έμφαση στην έλευση φυσικού αερίου στην ΠΔΕ και αξιοποίηση των προσδοκώμενων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, του υδάτινου δυναμικού, των αιολικών πάρκων και φωτοβολταϊκών και λοιπών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας), την ανάδειξη και παραγωγική αξιοποίηση των διεθνούς, κοινοτικής και εθνικής σημασίας τοπίων της ΠΔΕ, την προστασία / διατήρηση της βιοποικιλότητας των προστατευόμενων περιοχών στο πλαίσιο του διεθνούς / κοινοτικού / εθνικού δικαίου και της πρόσφατης Εθνικής Στρατηγικής για την Βιοποικιλότητα (2014), την αύξηση και επέκταση των οργανωμένων υποδοχέων και εδαφικών εκτάσεων της βιοτεχνίας και βιομηχανίας, τη σταδιακή ανακοπή των εντεινόμενων ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και τέλος, την ανάδειξη των υπηρεσιών διεθνούς εμπορίου και μεταφορών, μέσω της υλοποίησης μεγάλων αναπτυξιακών έργων μεταφορών, σε προωθητική δραστηριότητα για την ευρύτερη περιοχή των Πατρών και για το τρίπολο Πλατυγιάλι – Αργίνιο – Μεσολόγγι / Αιτωλικό, ώστε να δημιουργηθεί μία ουσιαστική Νότια Δυτική πύλη της χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α: ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1 - Σκοπός

Το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος σκοπεύει:

- α) Στην προώθηση της αειφόρου και ισόρροπης ανάπτυξης της Περιφέρειας σύμφωνα με τις φυσικές, οικονομικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητές της, τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα και τις αρχές της "Εδαφικής Ατζέντας της ΕΕ 2020".
- β) Στην εξειδίκευση των εγκεκριμένων Γενικού και Ειδικών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, στην εναρμόνιση με αυτά και στη συμπλήρωση των βασικών προτεραιοτήτων και επιλογών τους, στο επίπεδο της Περιφέρειας.
- γ) Στην ενσωμάτωση των κατευθύνσεων του περιφερειακού προγράμματος δημοσίων επενδύσεων, του ΕΣΠΑ (2014-2020), του ΠΕΠ της ΠΔΕ, καθώς και άλλων γενικών ή ειδικών αναπτυξιακών προγραμμάτων που έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη διάρθρωση και ανάπτυξη του χώρου της Περιφέρειας.
- δ) Στην εξασφάλιση της ικανότητάς του να αποτελέσει τη βάση αναφοράς για το συντονισμό και την εναρμόνιση των επιμέρους πολιτικών, προγραμμάτων και επενδυτικών σχεδίων που έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη συνοχή και ανάπτυξη του περιφερειακού χώρου.
- ε) Στην εξασφάλιση της ικανότητάς του να λειτουργεί ως κατευθυντήριο πλαίσιο στα κατώτερα επίπεδα χωρικού σχεδιασμού (Ρ.Σ., ΓΠΣ, ΣΧΟΟΑΠ, ΠΕΡΠΟ, ΠΟΑΠΔ και ΖΟΕ) εξασφαλίζοντας την συνεκτική διαχείριση του χώρου.
- στ) Στον καθορισμό προγράμματος δράσης στο οποίο εξειδικεύονται οι απαιτούμενες ενέργειες για την εφαρμογή των προτάσεων των ΠΠΧΣΑΑ, οι ρυθμίσεις, τα μέτρα και προγράμματα, το κόστος και οι πηγές χρηματοδότησης των προτεινόμενων παρεμβάσεων, καθώς και οι φορείς και το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής των προτεινόμενων μέτρων και δράσεων.

Άρθρο 2 - Περιεχόμενο

Το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος διαρθρώνεται σε πέντε κεφάλαια ως εξής:

Κεφάλαιο Α: Γενικές διατάξεις

Κεφάλαιο Β: Πρότυπο χωρικής ανάπτυξης: η θέση και ο ρόλος της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και η χωροταξική της διάρθρωση – αναπτυξιακές επιλογές - στρατηγικοί στόχοι

Κεφάλαιο Γ: Στρατηγικές κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης

Κεφάλαιο Δ: Εξειδίκευση των κατευθύνσεων του Περιφερειακού Πλαισίου σε χωρικές υποενότητες της Περιφέρειας.

Κεφάλαιο Ε: Πρόγραμμα Δράσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β: ΠΡΟΤΥΠΟ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - ΘΕΣΗ ΚΑΙ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ – ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ – ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Άρθρο 3 – Θέση και ρόλος της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

1. Το πρότυπο Χωρικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας προσδιορίζει, με προοπτική δεκαπέντε ετών, τα βασικά χαρακτηριστικά, τις προτεραιότητες και τις στρατηγικές επιλογές για την ολοκληρωμένη και αειφόρο ανάπτυξη της Περιφέρειας, ακολουθώντας τις κύριες επιλογές της «Εδαφικής Ατζέντας της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2020» για την εδαφική συνοχή, με βάση την οποία η βέλτιστη ισορροπία,

η βιωσιμότητα, η ανταγωνιστικότητα και η κοινωνική συνοχή μπορεί να πραγματοποιηθούν μέσω της ολοκληρωμένης εδαφικής ανάπτυξης.

2. Η αναπτυξιακή θέση και ο ρόλος της ΠΔΕ παρέμεινε σε στασιμότητα την τελευταία 10ετία με τις τάσεις να είναι μάλλον πτωτικές λόγω κυρίως της ύφεσης και οικονομικής κρίσης των 6 τελευταίων ετών και των καθυστερήσεων ολοκλήρωσης των μεγάλων αναπτυξιακών της διαδρόμων. Με βάση την νεότερη κατάταξη των Περιφερειών της Ε.Ε., η ΠΔΕ κατατάσσεται στη χαμηλότερη κατηγορία των “λιγότερο αναπτυγμένων” Περιφερειών της, μαζί με τις Περιφέρειες Ηπείρου, Θεσσαλίας, Κεντρικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

3. Εκτιμάται, με βάση τα νεώτερα στοιχεία, ότι από το τέλος της περιόδου 2014 – 2020, θα ενισχύεται τόσο ο διεθνής όσο και ο εθνικός ρόλος της Περιφέρειας, με απαραίτητη προϋπόθεση την ολοκλήρωση των διευρωπαϊκών δικτύων, που αφορούν στα μεγάλα έργα και υποδομές μεταφορών. Την ενίσχυση αυτή εκτιμάται ότι θα υποστηρίξει (κυρίως στο εθνικό επίπεδο) και η πιο συστηματική αξιοποίηση του ενεργειακού δυναμικού της Περιφέρειας, με τις προσδοκώμενες προοπτικές αξιοποίησης των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στο Ιόνιο και τον Πατραϊκό κόλπο, την παράλληλη ορθολογική αξιοποίηση του πλουσιότατου υδάτινου δυναμικού της Περιφέρειας, καθώς και των δυνατοτήτων της για ανάπτυξη ήπιων μορφών ενέργειας.

4. Γίνεται η παραδοχή ότι η απαρχή ανάκαμψης της οικονομίας, η πρόσφατη επανεκκίνηση ορισμένων μεγάλων έργων μεταφορών και η ολοκλήρωσή τους θα έχουν θετικές επιπτώσεις με προβλεπόμενη δημογραφική προσέγγιση, για το έτος στόχο 2030, η ΠΔΕ να αποκτήσει πληθυσμό ελαφρώς μεγαλύτερο από την απογραφή του 2001.

5. Η ΠΔΕ είναι στην τρίτη θέση με τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας στη χώρα και εξακολουθεί να παρουσιάζει επιδείνωση, αν και με βραδύτερους ρυθμούς, από τα προηγούμενα χρόνια της κρίσης. Με αυτά τα δεδομένα η αποκλιμάκωση και μείωση της ανεργίας θα απαιτήσει μακροχρόνια προσπάθεια και δεν προβλέπεται να επανέλθει σε φυσιολογικά επίπεδα στα επόμενα χρόνια. Η πρόβλεψη για την εξέλιξη των δεικτών της ανεργίας, όσο διαρκεί η οικονομική ύφεση είναι παρακινδυνευμένη. Με βάση τις τελευταίες προβλέψεις είναι εφικτή η κατεύθυνση για κατ’ αρχήν σταδιακή και στη συνέχεια μέχρι το έτος στόχο 2030 δραστική μείωση της ανεργίας περίπου στα επίπεδα προ της ύφεσης και της κρίσης. Με βάση το αισιόδοξο σενάριο για εκκίνηση της οικονομικής / παραγωγικής ανάκαμψης και σε σχέση με τη σημερινή εικόνα των δεικτών της απασχόλησης είναι βραχυπρόθεσμα εφικτή η σταδιακή αύξηση της απασχόλησης στον δευτερογενή και ιδιαίτερα στους κλάδους του τριτογενή τομέα παραγωγής, στους οποίους η ΠΔΕ παρουσιάζει συγκριτικά πλεονεκτήματα όπως: της εκπαίδευσης, της έρευνας και καινοτομίας, της υγείας και κοινωνικής μέριμνας, καθώς και των εμπορευματικών μεταφορών και του τουρισμού.

6. Σε ό,τι αφορά τους δείκτες ευημερίας και την φτώχεια η επιδείνωση της κατάστασης στην Περιφέρεια (όπως και σ’ όλη τη χώρα) είναι αναμφισβήτητη, με τις κοινωνικές ομάδες που πλήττονται περισσότερο και παρουσιάζουν περισσότερες πιθανότητες να βρεθούν σε κατάσταση απόλυτης φτώχειας να είναι τα μονογονεϊκά νοικοκυριά με ένα τουλάχιστον παιδί, οι άνεργοι, τα άτομα με χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο, οι νέοι ηλικίας 16-24 ετών, τα άτομα με μερική απασχόληση, καθώς επίσης και αυτά που εργάζονται με προσωρινή απασχόληση. Ο μειωμένος βαθμός κοινωνικής κάλυψης αυτών των ατόμων αποδεικνύει πόσο σημαντική είναι η εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης παρέμβασης, όπως είναι το πρόγραμμα του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος. Με στόχο την εστίαση στον εκσυγχρονισμό και αναδιάρθρωση των τομέων παραγωγής στους οποίους η Περιφέρεια έχει συγκριτικά πλεονεκτήματα και με προτεραιότητα την ολοκλήρωση των μεγάλων αναπτυξιακών έργων των μεταφορών, η κατεύθυνση για βελτίωση της θέσης της Περιφέρειας ως προς τους δείκτες ευημερίας και ανάπτυξης και για διατήρηση της κοινωνικής συνοχής μπορεί να θεωρηθεί ως υλοποιήσιμη. Η άμβλυση των ανισοτήτων και η στήριξη της κοινωνικής συνοχής μπορεί να επιχειρηθεί με κατάλληλες πολιτικές που θα βασίζονται σε μια σειρά μέτρων για την ενίσχυση των παραγωγικών και κοινωνικών υποδομών και για την αξιοποίηση και επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού, του κεφαλαίου και των μηχανισμών διοίκησης, έτσι ώστε να ενισχύσουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των περιφερειών με αναπτυξιακή υστέρηση. Τέτοιες δράσεις μεταξύ άλλων μπορεί να είναι:

α) Η διαμόρφωση ενός εθνικού στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για τη μείωση της φτώχειας, στα πλαίσια του οποίου η ΠΔΕ θα πρέπει να καταγράψει την υπάρχουσα κατάσταση και τις μελλοντικές προοπτικές, β) η συμμετοχή και η υλοποίηση προγραμμάτων απασχόλησης ΤοπΣΑ προσαρμοσμένων στις ανάγκες των τοπικών αγορών εργασίας και συμμετοχή και η υλοποίηση προγραμμάτων απασχόλησης Τοπ ΕΚΟ, γ) η εφαρμογή της αρχής του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, δ) η συμβουλευτική υποστήριξη και η αναβάθμιση των προσόντων και των δεξιοτήτων των ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων (ΕΚΟ) μέσω προγραμμάτων κατάρτισης και εκπαίδευσης και δράσεις ψυχολογικής υποστήριξης ΕΚΟ, ε) η εφαρμογή προγραμμάτων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών, κυρίως μαθητών και νέων, σχετικά με τα δικαιώματα των ευπαθών κοινωνικά ομάδων, στ) η προσέλκυση και υποστήριξη δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και ζ) η εφαρμογή προγραμμάτων επαγγελματικού προσανατολισμού και επιμόρφωσης – ευαισθητοποίησης.

7. Οι δράσεις αυτές συμβάλλουν στο να γίνει εφικτή η κατεύθυνση του ΠΠΧΣΑΑ για αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού με μέτρα κατάρτισης – επιμόρφωσης, με βάση και αφετηρία τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

8. Τα τελευταία στοιχεία, σε συνδυασμό με τις προβλέψεις της Ε.Ε. και του ΚΕΠΕ για τερματισμό της ύφεσης το 2014, καθιστούν δυνατές, αν και αισιόδοξες, τις εκτιμήσεις για σταδιακή αύξηση του ΑΕΠ, τόσο σε επίπεδο χώρας, όσο και σε επίπεδο ΠΔΕ, το οποίο (παρά τις δυσκολίες της οικονομικής ανάκαμψης) μπορεί σε λίγα χρόνια να κινηθεί σε ρυθμούς αύξησης συγκρίσιμους με αυτούς πριν την περίοδο της οικονομικής ύφεσης.

Άρθρο 4 – Αναπτυξιακές επιλογές – πλεονασματικοί κλάδοι

1. Πραγματική βιώσιμη ανάπτυξη στην υπάρχουσα διεθνή συγκυρία μπορεί να υπάρξει με συντονισμένες προσπάθειες, δράσεις και αποτελέσματα που θα καταστήσουν σταδιακά την οικονομία και την παραγωγή ανταγωνιστική και ποιοτική, σ' ένα σχεδιασμένο χωρικά περιβάλλον, που να αναδεικνύει τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα (φυσικά, πολιτιστικά, παραγωγικά), στις διάφορες χωρικές του ενότητες (από τις μεγαλύτερες ως τις τοπικές), με βάση τις αρχές και κατευθύνσεις της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.

2. Προτεραιότητα στην κατεύθυνση για βιώσιμη ανάπτυξη της Περιφέρειας είναι ο εκσυγχρονισμός και η τεχνολογική ανάπτυξη και ενίσχυση της καινοτομίας στους πλεονασματικούς κλάδους της περιφέρειας στους οποίους διαθέτει σχετικά συγκριτικά πλεονεκτήματα.

3. Οι πλεονασματικοί κλάδοι της περιφέρειας σε εθνικό επίπεδο είναι οι εξής: Πρωτογενής τομέας (Αιτωλοακαρνανία, Ηλεία), Κατασκευές (Αχαΐα, Αιτωλοακαρνανία), Εμπόριο (Αχαΐα, Αιτωλοακαρνανία), Εκπαίδευση – υγεία (Αχαΐα, Αιτωλοακαρνανία), Βιομηχανίες – Βιοτεχνίες (Αχαΐα, Ηλεία).

Οι κλάδοι με εξειδίκευση σε εθνικό επίπεδο είναι: Μεταφορές – επικοινωνίες (Αχαΐα), Υδατοκαλλιέργεια (Αιτωλοακαρνανία), Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος (Ηλεία, Αχαΐα).

Οι πλεονασματικές δραστηριότητες σε περιφερειακό επίπεδο είναι: Μεταποίηση (Αχαΐα), Υπηρεσίες εστίασης (Αιτωλοακαρνανία, Αχαΐα), Καταλύματα (Ηλεία), Ορυχεία (Αιτωλοακαρνανία, Αχαΐα), Ηλεκτρισμός – φωταέριο – νερό (Αιτωλοακαρνανία), Τράπεζες – ασφάλειες – διεκπεραιώσεις (Αχαΐα, Ηλεία), Δημόσια διοίκηση και άμυνα (Αχαΐα).

Οι κλάδοι της μεταποίησης με εξειδίκευση σε εθνικό επίπεδο είναι οι εξής: Είδη διατροφής (Αχαΐα, Ηλεία, Αιτωλοακαρνανία), Ξύλο (Αχαΐα, Αιτωλοακαρνανία, Ηλεία), Μη μεταλλικά ορυκτά (Ηλεία, Αχαΐα), Μεταλλικά προϊόντα (Αχαΐα, Αιτωλοακαρνανία), Έπιπλα (Αχαΐα, Αιτωλοακαρνανία), Είδη ένδυσης (Αχαΐα, Αιτωλοακαρνανία).

Οι μεταποιητικοί κλάδοι με εξειδίκευση σε περιφερειακό επίπεδο είναι: Ποτά (Αχαΐα), Εκτυπώσεις (Αχαΐα), Κλωστουφαντουργικές ύλες (Αχαΐα), Δέρμα (Αχαΐα), Χημικά (Αχαΐα), Βασικά μέταλλα (Αχαΐα), Χαρτί (Αχαΐα), Μηχανήματα και είδη εξοπλισμού (Αχαΐα, Αιτωλοακαρνανία), Ηλεκτρικός εξοπλισμός (Αχαΐα), Άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες (Αχαΐα).

4. Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενή τομέα αποτελεί αφετηριακή προτεραιότητα για να καταστεί σταδιακά η Δυτική Ελλάδα περιοχή βιώσιμης ανάπτυξης με αναγνωρίσιμη και διευρυνόμενη ανταγωνιστικότητα - βασιζόμενη στα ιδιαίτερα χωρικά χαρακτηριστικά της περιοχής (ήπιο κλίμα, σχετικά μεγάλο ποσοστό εύφορων πεδινών εκτάσεων, ιδίως στην Ηλεία και κατά δεύτερο λόγο στην Αιτωλνία, πλουσιότατο υδάτινο δυναμικό που μπορεί ακόμη περισσότερο να αξιοποιηθεί, εξαιρετική βιοποικιλότητα και τοπογραφία που προσδίδουν ιδίως στα κτηνοτροφικά προϊόντα την εξαιρετική τους ποιότητα κ.α.).

Η σταδιακή ανάδειξη του πρωτογενή τομέα της Περιφέρειας σε δραστηριότητα με φιλοπεριβαλλοντικό (αιφορικό) χαρακτήρα, μέσα από τον εκσυγχρονισμό και την αναδιάρθρωσή του, τη συνεχή διεύρυνση της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας και την εισαγωγή και δραστική ανάπτυξη νέων καλλιεργειών και την προώθηση της έρευνας και καινοτομίας, αποτελούν κύριες προοπτικές για την βιώσιμη αιφόρο ανάπτυξη της ΠΔΕ. Στόχο και κύρια κατεύθυνση αποτελεί η επάρκεια της Περιφέρειας. Η παραγωγή προϊόντων ποιότητας ΠΟΠ, ΠΓΕ και προϊόντων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, επίσης η ανάπτυξη της συμβολαιακής γεωργίας και η παραγωγή εγχώριων βιολογικών ζωοτροφών παράλληλα με την κτηνοτροφία θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της τελευταίας.

5. Οι επιχειρήσεις μεταποίησης αγροτικών προϊόντων, **χρειάζονται συστηματική στήριξη για θέματα υιοθέτησης και ανάπτυξης καινοτομιών, εκσυγχρονισμού, βελτίωσης της ποιότητας, της υγιεινής και ασφάλειας των προϊόντων τους.** Οι προοπτικές για την βιώσιμη αιφόρο ανάπτυξη της ΠΔΕ ως προς την οικονομική φυσιογνωμία και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας του δευτερογενή τομέα είναι η έμφαση στο σχεδιασμό σε οργανωμένα, πολεοδομημένα Επιχειρηματικά Πάρκα της βιομηχανικής – βιοτεχνικής δραστηριότητας και ο περιορισμός της διάσπαρτης εντός ή εκτός οικιστικών περιοχών δραστηριότητας του δευτερογενή τομέα. Ιδιαίτερη προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, καθώς και στην αξιοποίηση του ενεργειακού δυναμικού (φυσικό αέριο, προσδοκώμενα κοιτάσματα υδρογονανθράκων κ.α.) ώστε να ενισχυθεί η βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής.

6. Όσον αφορά τον τριτογενή τομέα, οι κλάδοι στους οποίους η ΠΔΕ έχει τα μεγαλύτερα συγκριτικά πλεονεκτήματα και παρουσιάζει ευνοϊκές προοπτικές ανάπτυξης (με συγκεκριμένες για τον κάθε κλάδο προϋποθέσεις) είναι:

- α) η έρευνα, η τεχνολογική ανάπτυξη και η καινοτομία
- β) οι υπηρεσίες μεταφορών και ιδιαίτερα εμπορευματικών μεταφορών
- γ) οι τουριστικές υπηρεσίες σε διάφορες μορφές τουρισμού, όπως ο παράκτιος τουρισμός, οι διάφορες μορφές εναλλακτικού και ειδικού τουρισμού (οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, ιαματικός τουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός, τουρισμός κρουαζιέρας, κλπ.)
- δ) οι υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης
- ε) οι υπηρεσίες που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος, την ενίσχυση των ήπιων μορφών ενέργειας, την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την πρόληψη και τη διαχείριση κινδύνων, καθώς και τη μετάβαση προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

Άρθρο 5 – Στρατηγικοί στόχοι

Οι στρατηγικοί στόχοι και κατευθύνσεις του αναθεωρημένου Περιφερειακού Πλαισίου, λαμβάνοντας υπόψη τις βασικές αναπτυξιακές επιλογές της πρότασης της ΠΔΕ για το Πρόγραμμα ΕΣΠΑ 2014 - 2020 και τις κατευθύνσεις του άρθρου 4, είναι οι ακόλουθοι:

1. Αναβάθμιση της χωρικής ένταξης της Περιφέρειας στο εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο, ως:
  - α) Κεντρικής περιοχής ανάπτυξης στην Μακροπεριφέρεια Αδριατικής - Ιονίου και Νότιας Δυτικής Πύλης της χώρας προς την Κεντρική Μεσόγειο και την Ε.Ε., λειτουργώντας συμπληρωματικά με την Περιφέρεια της Ηπείρου (Ηγουμενίτσα), που αποτελεί τη Βόρεια Δυτική Πύλη.
  - β) Κόμβου συνδυσασμένων διεθνών μεταφορών και κέντρου ανάπτυξης νέων τεχνολογιών στο χώρο της ΝΑ Ευρώπης.
  - γ) Διεθνούς πολιτιστικού προορισμού (με επίκεντρο την Αρχαία Ολυμπία – Αρχαία Ήλιδα - Επικούρειο Απόλλωνα) σε δικτύωση με άλλους διεθνούς σημασίας πολιτιστικούς - τουριστικούς προορισμούς (Επίδαυρος, Μυκίνες, Δελφοί, Δωδώνη κ.α.) της δυτικής – κεντρικής Ελλάδας.
  - δ) Ενεργειακού παραγωγικού πόλου με αξιοποίηση των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, του πλούσιου υδάτινου δυναμικού και των ΑΠΕ.
  - ε) Περιοχής σύγκλισης έξι διευρωπαϊκών διαδρόμων ανάπτυξης.

2. Αναπτυξιακή αναδιάρθρωση και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας / εξωστρέφειας της ΠΔΕ σε κρίσιμους παραγωγικούς τομείς:

- α) Ανταγωνιστική λειτουργία του πρωτογενή τομέα, ως σημαντικού παραγωγικού πόρου και μέσου προστασίας των φυσικών τοπίων, με ενίσχυση και διάδοση της βιολογικής γεωργίας, κτηνοτροφίας και υδατοκαλλιέργειας.
- β) Ανάπτυξη προηγμένων υπηρεσιών στην έρευνα, τις νέες τεχνολογίες και την καινοτομία, με εστίαση στις Πανεπιστημιακές Σχολές (Πατρών και Αγρινίου), τα ΤΕΙ της Περιφέρειας, το Επιστημονικό Πάρκο Πατρών και ενίσχυση της συνεργασίας των επιχειρήσεων της Περιφέρειας με τους ερευνητικούς φορείς.
- γ) Ανάπτυξη του εμπορίου, της διαμετακόμισης και των μεταφορικών υπηρεσιών εν γένει.
- δ) Ανάπτυξη του ποιοτικού, υψηλού επιπέδου τουρισμού στα παράλια της ΠΔΕ, καθώς και ειδικών και ήπιων μορφών τουρισμού σε συνδυσασμένα πολιτιστικά-περιβαλλοντικά δίκτυα (τουρισμός κρουαζιέρας, ορεινός, οικολογικός, πολιτιστικός, θαλάσσιος τουρισμός κ.α.) ιδίως στην ορεινή ενδοχώρα.
- ε) Ενδοπεριφερειακή σύγκλιση μέσα και από τη σταδιακή συγκρότηση διαπεριφερειακών και ενδοπεριφερειακών αναπτυξιακών χωρικών ενότητων.

3. Βιώσιμη ανάπτυξη – Οικιστική διάρθρωση και ανάδειξη της εταιρικής σχέσης πόλης – υπαίθρου με: α) πολυκεντρική οργάνωση του οικιστικού δικτύου και ισόρροπη σχέση του αστικού με τον περιβάλλοντα αγροτικό χώρο με τη σταδιακή λειτουργία εταιρικής σχέσης πόλης-υπαίθρου, β) ανάδειξη της ιδιαίτερης ταυτότητας των οικισμών 2^{ου}-6^{ου} οικιστικού επιπέδου και δραστικό περιορισμό της αστικής διάχυσης.

4. Προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και των τοπίων της ΠΔΕ με: α) προστασία, ολοκληρωμένη διαχείριση (integrated management) και ανάδειξη των προστατευόμενων περιοχών και των τοπίων διεθνούς, κοινοτικής και εθνικής σημασίας, β) υλοποίηση δράσεων αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, ορθολογική χρήση και αξιοποίηση βιώσιμη αξιοποίηση των υδατικών πόρων, προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, ορθολογική χρήση των ενεργειακών πόρων και ορυκτού πλούτου, προώθηση των ΑΠΕ και βελτίωση / ολοκλήρωση των υποδομών διαχείρισης στερεών απορριμμάτων και υγρών αποβλήτων και των λοιπών δικτύων, γ) ανάδειξη - προστασία και σύνδεση σε δίκτυα των αρχαιολογικών χώρων, μνημείων και ιστορικών τόπων.

5. Ανάδειξη των βιώσιμων μεταφορών με προτεραιότητα των ΔΕΔ – Μ και των φιλικών προς το περιβάλλον δικτύων και ανάπτυξη των συνδυσασμένων μεταφορών.

6. Χωρική αναβάθμιση κρίσιμων ζωνών του ενδοπεριφερειακού χώρου με τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό του παράκτιου χώρου (ιδιαίτερα αυτού που δέχεται οικιστικές - τουριστικές πιέσεις) και με ολοκληρωμένες παρεμβάσεις ανάπτυξης του μειονεκτικού ορεινού χώρου.

7. Εκσυγχρονισμός και αναδιάρθρωση της Διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Άρθρο 6 – Οι ευρύτερες χωρικές ενότητες της Περιφέρειας (διαπεριφερειακές και ενδοπεριφερειακές)

1. Ως ευρύτερη αναπτυξιακή χωρική ενότητα της ΠΔΕ στον διεθνή χώρο είναι η Μακροπεριφέρεια Αδριατικής – Ιονίου.

Ως ευρύτερη διαπεριφερειακή αναπτυξιακή χωρική ενότητα της ΠΔΕ στον εθνικό χώρο θεωρείται αυτή που αποτελείται από τις Περιφέρειες Ιονίων Νήσων – Ηπείρου – Δυτικής Ελλάδας – Πελοποννήσου και Στερεάς Ελλάδας, η οποία ταυτίζεται με την “προγραμματική Περιφέρεια NUTS1: “Κεντρική Ελλάδα”, σύμφωνα με τα κριτήρια της Ε.Ε.

2. Ως κύριες ενδοπεριφερειακές χωρικές ενότητες της ΠΔΕ θεωρούνται οι τρεις Περιφερειακές Ενότητες:

- α) η Αιτωλνία που έχει συγκριτικά πλεονεκτήματα στην κτηνοτροφική παραγωγή, στην μεταποίηση κτηνοτροφικών προϊόντων, στις ιχθυοκαλλιέργειες και την αλιεία, στο πλούσιο υδάτινο δυναμικό και στις μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης / αξιοποίησης του συστήματος λιμνών και λιμνοθαλασσών,
- β) η Αχαΐα, λόγω κυρίως του πρωτεύοντος αναπτυξιακού πόλου της ευρύτερης περιοχής Πατρών, παρουσιάζει πολύ μεγαλύτερη δυναμική στον τομέα των υπηρεσιών, ιδιαίτερα στον τομέα των μεταφορών, της εκπαίδευσης, της υγείας αλλά και αυξημένες δυνατότητες στην έρευνα και τεχνολογία και συγκριτικά πλεονεκτήματα στον δευτερογενή τομέα παραγωγής σε σχέση με τις άλλες δύο Π.Ε.,
- γ) η Ηλεία, που έχει συγκριτικό πλεονέκτημα και μεγαλύτερες δυνατότητες στον τομέα της γεωργικής παραγωγής, λόγω της εύφορης και μεγάλης σε έκταση πεδινής περιοχής, ενώ παρουσιάζει συγκριτικά μεγαλύτερες δυνατότητες ανάπτυξης του τουριστικού τομέα, λόγω της υψηλότερης ποιότητας των παραλιών της και του διεθνούς αξίας αρχαιολογικού τριπόλου (Αρχαία Ολυμπία - Ήλιδα – Επικούρειος Απόλλων).

3. Με βάση πιο εξειδικευμένα χωρικά και αναπτυξιακά κριτήρια προσδιορίστηκαν μικρότερες ενδοπεριφερειακές χωρικές ενότητες με περισσότερο ομοιογενή ή συμπληρωματικά χαρακτηριστικά στην έκτασή τους.

Οι ενότητες είναι οι εξής:

α) Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας

- i. χωρική ενότητα δήμων Ι.Π. Μεσολογγίου και Ξηρομέρου πλην της Δ.Ε. Φυτειών του Δ. Ξηρομέρου
- ii. χωρική ενότητα δήμων Αγρινίου και Θέρμου και η Δ.Ε. Φυτειών του δήμου Ξηρομέρου
- iii. χωρική ενότητα δήμου Ναυπακτίας
- iv. χωρική ενότητα δήμων Αμφιλοχίας και Ακτίου – Βόνιτσας

β) Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας

- i. χωρική ενότητα δήμων Πατρέων, Δυτ. Αχαΐας και Ερυμάνθου
- ii. χωρική ενότητα δήμων Αιγιαλείας και Καλαβρύτων

γ) Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας

- i. χωρική ενότητα δήμων Πύργου, Αρχαίας Ολυμπίας, Ζαχάρως και Ανδρίτσαινας – Κρεστένων
- ii. χωρική ενότητα δήμων Ήλιδας, Πηνειού, Ανδραβίδας - Κυλλήνης

Άρθρο 7 – Πόλοι, άξονες (διάδρομοι) ανάπτυξης και πύλες δικτύου μεταφορών

1. Ως πόλοι ανάπτυξης της περιφέρειας σε συνάφεια με το ΓΠΧΣΑΑ είναι:

- α) ο αναπτυξιακός πόλος ευρύτερης περιοχής Πατρών, ο πιο σημαντικός πρωτεύων εθνικός πόλος ανάπτυξης σε ολόκληρο το δυτικό διαμέρισμα της χώρας και νότια / δυτική πύλη της, με συγκριτικά πλεονεκτήματα στις μεταφορές, στις υπηρεσίες – τεχνολογία - καινοτομία, στην παραγωγή ενέργειας (Πατραϊκός Κόλπος) και στον ειδικό και ποιοτικό τουρισμό (συνεδριακός και αστικός τουρισμός),
- β) το αναπτυξιακό τρίπολο ευρύτερης περιοχής Αγρινίου – Μεσολογγίου – Αστακού, με συγκριτικά πλεονεκτήματα στο διαμετακομιστικό εμπόριο (λιμάνι - ελεύθερη ζώνη ΝΑΒΙΠΕ Πλατυγιάλι Αστακού σε συμπληρωματική σχέση με τα λιμάνια Πατρών και Ηγουμενίτσας), στον ειδικό και εναλλακτικό τουρισμό (θαλάσσιος, αλιευτικός, οικοτουρισμός, ορεινός τουρισμός) και με δυνατότητες εξειδίκευσης στη βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία,
- γ) το αναπτυξιακό δίπολο ευρύτερης περιοχής Πύργου – Αμαλιάδας με συγκριτικά πλεονεκτήματα στον πολιτισμό - ειδικό και εναλλακτικό τουρισμό - αθλητισμό (Διεθνούς σημασίας μνημεία - Αρχαία Ολυμπία, Ήλιδα, Επικούρειος Απόλλων, σημαντικοί λιμένες Κατακόλου (κρουαζιέρα), Κυλλήνης (ανήκει στο εκτεταμένο δίκτυο ΔΕΔ-Μ), διεθνούς σημασίας υγράτοποι, προστατευόμενες περιοχές και προστατευόμενα τοπία διεθνούς και εθνικής σημασίας, ιαματικές πηγές κλπ.), στη γεωργία (εύφορες πεδινές εκτάσεις Ηλείας) με δυνατότητες εξειδίκευσης στη βιολογική γεωργία και στην παραγωγή ενέργειας.

2. Άξονες (διάδρομοι) ανάπτυξης

α) Κύριοι άξονες (διάδρομοι) ανάπτυξης (Ευρωπαϊκοί - εθνικοί):

- i. Άξονας ανάπτυξης Αθήνα – Κόρινθος - Πάτρα – Αμαλιάδα - Πύργος – Καλαμάτα και σύνδεση με λιμένες Κυλλήνης και Κατακόλου, ο οποίος συνδέει την ΠΔΕ με την πρωτεύουσα της χώρας και ενισχύει έμμεσα την σύνδεση και την συνεργασία με την Περιφέρεια Πελοποννήσου σε παραγωγικούς τομείς
- ii. Δυτικός άξονας ανάπτυξης (Κακαβιά – Ιωάννινα – Άρτα – Αγρίνιο – Μεσολόγγι – Πάτρα) και σύνδεση με λιμένα Πλατυγαλιού και ΝΑΒΙΠΕ Αστακού. Σημαντικός άξονας που διατρέχει όλο το δυτικό διαμέρισμα της χώρας
- iii. Άξονας ανάπτυξης Βόλος – Λαμία – Άμφισσα – Ναύπακτος – σύνδεση με νότια δυτική πύλη χώρας (Πάτρα – Πλατυγάλι) (Διαγώνιος) που συνδέει την ΠΔΕ με Στερεά και ΒΑ Ελλάδα χωρίς την “χωρική διαμεσολάβηση” της Πρωτεύουσας
- iv. Άξονας Ηγουμενίτσα – Πρέβεζα – Άκτιο – Βόνιτσα – σύνδεση με Ιόνια Οδό (Αμβρακία) – Αγρίνιο – Καρπενήσι – Λαμία (σύνδεση σημαντικών εθνικών πόλων και λιμένων – πυλών)
- v. Άξονας ανάπτυξης – σύνδεσης Πάτρας (ν.δ. πύλη της χώρας με Τρίπολη (έδρα περ. Πελοποννήσου)
- vi. Άξονας σύνδεσης διπλόου Πύργου – Αμαλιάδας με Τρίπολη – Άργος – Ναύπλιο – Μυκήνες / Επίδαυρος. Σημαντικός “οριζόντιος” άξονας της Πελοποννήσου, (ενισχύει τις συνδέσεις και δικτυώσεις διεθνούς σημασίας πολιτιστικών - αρχαιολογικών πόλων).

β) Δευτερεύοντες διαπεριφερειακοί άξονες ανάπτυξης:

Άξονας σύνδεσης Αιγίου – Διακοπτού – Καλαβρύτων – ΕΟ 111 – Τρίπολη, που ενισχύει την ενδοχώρα της ΠΔΕ και την διαπεριφερειακή συνεργασία με την Περιφέρεια Πελοποννήσου.

γ) Ενδοπεριφερειακοί άξονες ανάπτυξης:

- i. Άξονας Πάτρα - Χαλανδρίτσα – Καλάβρυτα, με σκοπό την τόνωση των ορεινών περιοχών της Αχαΐας, και την βελτίωση της προσπελασιμότητας των τουριστικών μονάδων της περιοχής
- ii. Άξονας Πύργου - Αμαλιάδας (Δυτικός άξονας) - Σιμόπουλο (σύνδεση με εθνική οδό 111 Πάτρας - Τρίπολης), σύνδεση του διπλόου με την ενδοχώρα της ΠΔΕ και περαιτέρω με την Τρίπολη
- iii. Άξονας Ναύπακτος – Θέρμο – Αγρίνιο. Άξονας ανάπτυξης με εστίαση κύρια σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού (αγροτουρισμός, ορεινός, λίμνες κλπ)
- iv. Άξονας Ναύπακτος - Θέρμο – Προυσός, με εστίαση σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού.
- v. Άξονας Αστακός – Μύτικας - Πάλαιρος – Βόνιτσα. Παραλιακός άξονας ανάπτυξης, με κύρια έμφαση στον τουρισμό των δυτικών ακτών Αιτωλοακαρνανίας.
- vi. Άξονας Αμφιλοχία - Περιοχή Βάλτου – λίμνη Κρεμαστών (σύνδεση με Καρπενήσι και Καρδίτσα).
- vii. Άξονας ανάπτυξης Ορεινή Αρχ. Ολυμπία – Κρέστενα – Ανδρίτσαινα, που ενισχύει τον ορεινό χώρο.

3. Πύλες του δικτύου μεταφορών / διαμετακομιστικά κέντρα εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας

Οι εγκαταστάσεις που λειτουργούν στην ΠΔΕ και κατατάσσονται στην κατηγορία των «πυλών» του δικτύου μεταφορών είναι:

- α) Οι δύο λιμενικές εγκαταστάσεις συνδυασμένων μεταφορών: ο λιμένας Πάτρας (διαχειριστής ΟΛΠΑ ΑΕ) και ο ιδιωτικός λιμένας Αστακού (διαχειριστής ΑΚΑΡΠΟΡΤ ΑΕ),
- β) Ο λιμένας Κατακόλου, ως ειδικός τουριστικός λιμένας που εξυπηρετεί κρουαζιερόπλοια ως λιμένας διέλευσης.

Άρθρο 8 – Οι φυσικοί, πολιτιστικοί και τοπιακοί πόροι εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας

1. Η ΠΔΕ περιλαμβάνεται στις πλουσιότερες της χώρας σε ό,τι αφορά στον αριθμό των θεσμοθετημένων προστατευόμενων περιοχών και στους διεθνούς αξίας φυσικούς και τοπιακούς πόρους. Ως εκ τούτου, αποτελεί κύρια προτεραιότητα και ανάγκη η προστασία, διαχείριση και ανάδειξη των θεσμοθετημένων προστατευόμενων περιοχών (περιοχές του Δικτύου Natura 2000, Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας Ramsar, Εθνικά Πάρκα, Περιοχές της Σύμβασης Βαρκελώνης, Βιογενετικά Αποθέματα, Αισθητικά Δάση, Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης, Καταφύγια Άγριας Ζωής) καθώς και η ενεργοποίηση της προστασίας και ανάδειξης των τοπίων που προτείνονται ως διεθνούς και εθνικής σημασίας.

2. Η σημαντική παράκτια ζώνη και οι ακτές της ΠΔΕ είναι απαραίτητο να σχεδιαστούν με βάση την πολιτική μιας ολοκληρωμένης διαχείρισης όπου θα συνδυάζονται από κοινού η προστασία των παράκτιων προστατευόμενων περιοχών, η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και η ανάπτυξη ποιοτικών οικονομικών δραστηριοτήτων (τουρισμός, αλιεία, ιχθυοκαλλιέργειες). Για την παράκτια ζώνη κρίνεται ως άμεση ανάγκη η εφαρμογή μιας πολιτικής ειδικής προστασίας προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι δυσμενείς επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και της ανόδου της στάθμης της θάλασσας. Η προτεραιότητα αυτή είναι κρίσιμη για την ΠΔΕ λόγω του μεγάλου μήκους της ακτογραμμής της που χαρακτηρίζεται από μέση και υψηλή τρωτότητα.

3. Οι επιφανειακοί και υπόγειοι υδατικοί πόροι είναι απαραίτητο να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο των κατευθύνσεων της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ και των Ολοκληρωμένων Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής σε όλες τους τις διαστάσεις, καλύπτοντας ταυτόχρονα τις ανάγκες της βιοποικιλότητας, της

ύδρευσης του πληθυσμού και της άρδευσης των σημαντικά καλλιεργούμενων εκτάσεων της ΠΔΕ. Επιτακτική είναι και η ανάγκη ολοκλήρωσης κρίσιμων έργων για την ορθολογική χρήση, αποθήκευση και αξιοποίηση του νερού.

4. Στον τομέα της ενέργειας και των ενεργειακών πόρων η ΠΔΕ μπορεί να αναδειχθεί σε μια στρατηγική Περιφέρεια, αν και στερείται ακόμη των δυνατοτήτων που προσφέρει η χρήση του φυσικού αερίου, γεγονός για οποίο θα πρέπει να καταδειχθεί ιδιαίτερη μέριμνα προκειμένου να αρθεί αυτό το μειονέκτημα. Το αιολικό και υδάτινο δυναμικό, η ηλιακή ενέργεια, η γεωθερμία και η βιομάζα είναι αναγκαίο να αξιοποιηθούν πολύπλευρα για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την ελαχιστοποίηση της χρήσης των ορυκτών καυσίμων. Στην ενεργειακή αυτή δυναμική προστίθενται οι δύο από τις τρεις θαλάσσιες περιοχές της χώρας, στις οποίες έχουν παραχωρηθεί τα δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων (Πατραϊκός κόλπος και Δυτικό Κατάκολο). Οι υδρογονάνθρακες και η εκμετάλλευσή τους αποτελούν μια επενδυτική ευκαιρία για την ανάπτυξη της χώρας και των τοπικών κοινωνιών της ΠΔΕ. Απαιτείται, ωστόσο, ιδιαίτερη μέριμνα και πρόληψη για τη διασφάλιση της ακεραιότητας του περιβάλλοντος (ειδικά του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των παράκτιων περιοχών), αλλά και για την αποφυγή τυχόν ζημίας σε βασικές οικονομικές δραστηριότητες του παράκτιου μετώπου. Τέλος, όσον αφορά στον ενεργειακό τομέα αναγκαία είναι και η υλοποίηση ολοκληρωμένων δράσεων ορθολογικής χρήσης και εξοικονόμησης ενέργειας, στο πλαίσιο και των διεθνών δεσμεύσεων που έχει αναλάβει η χώρα για την κλιματική αλλαγή.

5. Αν ο ένας στρατηγικός πυλώνας βιώσιμης ανάπτυξης είναι το πλούσιο φυσικό περιβάλλον της ΠΔΕ, ο δεύτερος είναι το σημαντικό πολιτιστικό της απόθεμα. Το πλήθος των μνημείων, των αρχαιολογικών χώρων και των ιστορικών τόπων της ΠΔΕ είναι απαραίτητο να αποτελέσει τον πόλο για την ανάδειξη του πολιτισμού και της ιστορίας της μέσω της ανάπτυξης του πολιτιστικού τουρισμού που θα πρέπει να διαχέεται σε όλες τις περιόδους του έτους. Τα δύο μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς που φιλοξενεί η ΠΔΕ και που πρέπει δεόντως να αναδειχθούν είναι, αφενός η Αρχαία Ολυμπία και ο Ναός του Επικούρειου Απόλλωνα μαζί με την Αρχαία Ήλιδα και αφετέρου το ιστορικό και πολιτιστικό τρίπολο της ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας (Μεσολόγγι – Θέρμο – Ναύπακτος).

6. Από την αξιολόγηση των στοιχείων της υπάρχουσας κατάστασης της τελευταίας δεκαετίας σχετικά με τις πηγές υποβάθμισης του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου της ΠΔΕ, προκύπτει ότι η παραγωγή και ανεξέλεγκτη διάθεση των στερεών απορριμμάτων συνιστά μια από τις κύριες και κρίσιμες πηγές ρύπανσης. Το πρόβλημα αυτό αποκτά σοβαρές διαστάσεις αν αναλογιστούμε ότι σήμερα στην ΠΔΕ απουσιάζουν οι ολοκληρωμένες μέθοδοι διαχείρισης των στερεών απορριμμάτων. Απαιτείται, συνεπώς, η εφαρμογή μιας άμεσης πολιτικής στον τομέα της διαχείρισης απορριμμάτων, η οποία να συνδυάζει ταυτόχρονα το κλείσιμο και την αποκατάσταση των ΧΑΔΑ, την δημιουργία υποδομών διαχείρισης των στερεών απορριμμάτων και την προώθηση ολοκληρωμένων μεθόδων διαχείρισης (βλ. αναλυτικά Άρθρο 13). Μεταξύ των κύριων πηγών ρύπανσης ιδιαίτερη μέριμνα είναι απαραίτητο να καταδειχθεί στη διαχείριση και βιώσιμη αξιοποίηση των υγρών αποβλήτων, στις παράνομες αμμοληψίες, στην εξορυκτική δραστηριότητα, στην αστική και βιομηχανική ατμοσφαιρική ρύπανση, στη χρήση αζωτούχων και φωσφορικών λιπασμάτων στη γεωργία, στην αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Άρθρο 9 - Χωρικός προσδιορισμός βιώσιμων τοπικών αναπτυξιακών ενότητων

1. Οι μικρότερες ενδοπεριφερειακές (διαδημοτικές ή δημοτικές) χωρικές ενότητες της Περιφέρειας προσδιορίστηκαν με βάση πέντε συγκεκριμένα κριτήρια:

- α) την αυτοδιοικητική δομή α΄ βαθμού με την εδαφική της οριοθέτηση, δηλαδή τους νυν καλλικράτειους και πρώην καποδιστριακούς δήμους (νυν δημοτικές ενότητες) με τις έδρες τους,
- β) την εκτατική εμβέλεια των αστικών λειτουργιών – εξυπηρετήσεων, τουλάχιστον διαδημοτικού επιπέδου,
- γ) τη δομή των αναπτυξιακών ενότητων με βάση τον κυρίαρχο παραγωγικό τομέα κάθε δήμου και τη συμμετοχή των παραγωγικών τομέων στη διαμόρφωση της οικονομικής βάσης τους,
- δ) την ενίσχυση της κοινωνικής, εδαφικής και οικονομικής συνοχής και της εξωστρέφειας της περιφέρειας και των ενδοπεριφερειακών αναπτυξιακών ενότητων,
- ε) τις ζώνες τοπίου.

2. Οι ειδικότεροι στόχοι για τον προσδιορισμό μικρότερων ομοιογενών χωρικών ενότητων πρωτίστως σε διαδημοτικό επίπεδο είναι η διεύρυνση των δικτυώσεων και συνεργασιών σε τομείς ανάπτυξης στους οποίους γειτονικοί δήμοι έχουν κοινά συγκριτικά πλεονεκτήματα και προβλήματα ή παρουσιάζουν συμπληρωματικότητα, καθώς και η όσο το δυνατόν πιο ισόρροπη στο χώρο κατανομή των αστικών λειτουργιών και κοινωνικών εξυπηρετήσεων. Ο προσδιορισμός αυτός συμβάλλει στην περαιτέρω πιο συγκεκριμένη διατύπωση ειδικότερων κατευθύνσεων της πρότασης του Περιφερειακού Πλαισίου για κάθε μια διαδημοτική ή δημοτική χωρική ενότητα, προς τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού (ΓΠΣ / ΣΧΟΟΑΠ). Επίσης, αυτός ο προσδιορισμός εξυπηρετεί άμεσα τον εδαφικό εντοπισμό ενότητων Προγραμμάτων

Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης και Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων, που αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους στόχους του νέου ΕΣΠΑ 2014 – 2020 και των ΠΕΠ.

Άρθρο 10 - Κατευθύνσεις για το οικιστικό δίκτυο

1. Η πολιτική που ακολουθείται στην προτεινόμενη διάρθρωση και ιεράρχηση του οικιστικού δικτύου βασίζεται στις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης, της εδαφικής συνοχής, της ισόρροπης ανταγωνιστικότητας και της πολυκεντρικότητας. Επιπλέον, λαμβάνονται υπόψη οι αναπτυξιακές υποδομές, οι πόλοι, τα κέντρα, οι άξονες ανάπτυξης και οι ενότητες που αυτά συγκροτούν.

2. Η ανάπτυξη του οικιστικού δικτύου γίνεται μέσω της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των κέντρων, της βελτίωσης των διεθνών διασυνδέσεων μεταξύ πόλεων, της θέσπισης στρατηγικών συμμαχιών, καθώς και της προώθησης αναπτυξιακών δικτυώσεων σε ομάδες οικισμών και της δημιουργίας υποδομών μεταξύ των οικισμών. Οι παραπάνω κατευθύνσεις εξειδικεύονται ανά οικισμό, δίνοντας προτεραιότητα στο διεθνή ρόλο και την εξωστρέφεια όσον αφορά τα μεγάλα αστικά κέντρα και παράλληλα στην άμιλλα και τη συμπληρωματικότητα όσον αφορά τα συμπλέγματα μεγάλων και μεσαίων οικιστικών κέντρων. Με την προτεινόμενη ιεράρχηση, εκτός από την ενίσχυση των ισχυρών πόλων του οικιστικού δικτύου, δίνεται πρωτίστως έμφαση στην ενδυνάμωση τόσο των μεσαίων πόλεων, όσο και των εδρών των καλλικράτειων δήμων. Σε δεύτερο βαθμό ενισχύονται οι έδρες πρώην καποδιστριακών δήμων που είναι αγροτικά κέντρα της ορεινής και ημιορεινής ενδοχώρας και έχουν ιδιαίτερη σημασία για την ανάπτυξη των προβληματικών αυτών περιοχών, στο πλαίσιο των κατευθύνσεων της εδαφικής συνοχής.

3. Όσον αφορά στη δικτύωση των οικισμών με γειτονικές περιφέρειες, δίνεται έμφαση στην ενδυνάμωση των σχέσεων της ΠΔΕ με τις λοιπές περιφέρειες της NUTS1: "Κεντρική Ελλάδα" και όσον αφορά την ενδοπεριφερειακή δικτύωση των οικισμών, ενισχύονται τα δίκτυα στους εξής τομείς:

α) στον τομέα της αξιοποίησης για τη διοικητική μεταρρύθμιση των τεχνολογιών της πληροφορικής και των επικοινωνιών, καθώς και της συνεργασίας μεταξύ του ανθρώπινου δυναμικού των δήμων για ευρύτερα θέματα (κοινωνική πολιτική, υγεία, παιδεία, περιβάλλον, τουρισμός κ.α.),

β) στον τομέα της δημόσιας υγείας,

γ) στον τομέα του πολιτισμού (π.χ. περιοχές ιστορικής μνήμης όπως τα Καλάβρυτα και το Αίγιο),

δ) στον τομέα του περιβάλλοντος και της αειφόρου ανάπτυξης των αστικών κέντρων.

Πρωτεύεται, ωστόσο, ως σημαντικότερη η συνεργασία μεταξύ πόλεων που ανήκουν στην ίδια Π.Ε. και κυρίως μεταξύ πόλεων ή κωμοπόλεων που ανήκουν στην ίδια ενδοπεριφερειακή χωρική ενότητα, καθώς και μεταξύ γειτονικών δήμων, με σκοπό την ενίσχυση της αναπτυξιακής και εδαφικής συνοχής σε θέματα που αποτελούν κοινά συγκριτικά τους πλεονεκτήματα.

4. Όσον αφορά την οικιστική διάρθρωση προτείνονται ως κύριες κατευθύνσεις:

α) η πολυκεντρική διάρθρωση, με διάχυση της ανάπτυξης σε περισσότερους πόλους - οικιστικά κέντρα, λαμβάνοντας υπόψη τη χωρική τους ένταξη σε διαδρόμους ανάπτυξης, τη σχέση τους με κόμβους συνδυασμένων μεταφορών και τη γειτνιάσή τους με τουριστικούς και φυσικούς – τοπιακούς πόρους υπερτοπικής εμβέλειας,

β) η ανάπτυξη εταιρικής σχέσης μεταξύ πόλης και υπαίθρου, με σταδιακή ενίσχυση των περιφερειακών κέντρων (5^{ου} και 6^{ου} επιπέδου) ως εδρών των νυν καλλικράτειων δήμων ή των πρώην καποδιστριακών δήμων ή τοπικών κέντρων,

γ) η πολλαπλή ενίσχυση των ορεινών κωμοπόλεων ως επαρχιακών κέντρων των ορεινών μειονεκτικών περιοχών, ιδιαίτερα στις ΠΕ της Ηλείας και Αιτωλνίας, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πολιτικής της εδαφικής, κοινωνικής και οικονομικής συνοχής,

δ) η ανάπτυξη της εξωστρέφειας των πόλεων της περιφέρειας σε διεθνές, εθνικό, διαπεριφερειακό και ενδοπεριφερειακό επίπεδο, μέσω της ανάπτυξης των συνεργασιών και δικτυώσεων,

ε) η ενίσχυση των διοικητικών και κοινωνικών λειτουργιών στη βάση του ιεραρχημένου οικιστικού δικτύου, με παράλληλη ανάδειξη της ταυτότητας και ποιότητας του αστικού δημόσιου χώρου και με περιορισμό της αστικής διάχυσης,

στ) η αντιμετώπιση των προβλημάτων των μεγάλων αστικών κέντρων, τα οποία παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες συγκεντρώσεις δραστηριοτήτων του δευτερογενούς τομέα (ευρύτερη περιοχή Πατρών - Αιγίου και Αγρινίου), καθώς και η ενίσχυση της παραγωγής, της μεταποίησης και της καινοτομίας.

Πίνακας – Ιεράρχηση οικιστικού δικτύου

Πρωτεύων Εθνικός Πόλος	Λοιποί Εθνικοί Πόλοι	Πρωτεύων Περιφερειακός Πόλος		Δευτερεύων Περιφερειακός Πόλος	Λοιποί περιφερειακοί πόλοι	Οικισμός 7ου					
Οικισμός 2ου επιπέδου	Οικισμός 4ου επιπέδου	Οικισμός 5ου επιπέδου ενισχυμένου	Οικισμός 5ου επιπέδου	Οικισμός 6ου επιπέδου ενισχυμένο	Οικισμός 6ου επιπέδου						
2.1 Πάτρα				6.1.1 Ρίο	6.2.1 Ομβριά	Όλοι οι υπόλοιποι οικισμοί					
					6.2.2 Παραλία						
					6.2.3 Βραχναίικα						
				6.1.2 Κάτω Αχαΐα	6.2.4 Λουσικά						
					6.2.5 Σαγαίικα						
					6.2.6 Μετόχι						
				6.1.3 Χαλανδρίτσα	6.2.7 Λεόντιο						
					6.2.8 Καλέντζι						
					6.2.9 Σταυροδρόμι						
				5.2.1 Αίγιο	6.1.4 Ακράτα		6.2.10 Αιγείρα				
							6.2.11 Ακράτα				
							6.2.12 Διακοπτό				
							6.2.13 Ροδοδάφνη				
					6.1.5 Καλάβρυτα		6.2.14 Λαμπίρι				
							6.2.15 Δάφνη				
							6.2.16 Ψωφίδα				
							6.2.17 Κλειτορία				
	4.1 Αγρίνιο				6.2.18 Αγγελόκαστρο						
					6.2.19 Παπάδάτες						
					6.2.20 Γαβαλού						
					6.2.21 Καινούργιο						
					6.2.22 Παραβόλα						
					6.2.23 Σκουτερά						
					6.2.24 Άνω Άγιος Βλάσιος						
					6.2.25 Τριανταίικα						
					6.2.26 Στράτος						
					6.2.27 Φυτειές						
				6.1.6 Θέρμο							
				6.1.7 Αστακός	6.2.28 Κανδήλα						
					6.2.29 Μύτικας						
				6.1.8 Αμφιλοχία	6.2.30 Μενίδι						
					6.2.31 Νέο Χαλκιάπουλο						
				6.1.9 Βόνιτσα	6.2.32 Πάλαιρος						
					6.2.33 Κατούνα						
				6.1.10 Αιτωλικό	6.2.34 Νεοχώρι						
		5.1.1 Μεσολόγγι			6.2.35 Άνω Χώρα						
						6.2.36 Αντίρριο					
						6.2.37 Σίμος					
						6.2.38 Πλάτανος					
						6.2.39 Γαβρολίμνη					
		5.1.2 Πύργος			6.2.40 Βούναργο						
						6.2.41 Καράτουλας					
						6.2.42 Επιτάλιο					
						6.2.43 Κατάκολο					
				6.1.11 Αρχαία Ολυμπία	6.2.44 Λάλας						
						6.2.45 Πανόπουλος					
						6.2.46 Λάμπτεια					
				6.1.12 Κρέστενα	6.2.47 Καλλιθέα						
					6.2.48 Ανδρίτσαϊνα						
				6.1.13 Ζαχάρω	6.2.49 Νέα Φιγαλεία						
							5.2.3 Αμαλιάδα		6.2.50 Σιμόπουλο		
									6.1.14 Λεχαινά	6.2.51 Ανδραβίδα	
											6.2.52 Κυλλήνη
											6.2.53 Βάρδα
6.1.15 Γαστούνη	6.2.54 Βαρθολομιό										
	6.2.55 Τραγανό										

Άρθρο 11 – Κατευθύνσεις Πολιτικής γης

1. Οι γενικές κατευθύνσεις πολιτικής γης διαρθρώνονται σε τρεις κύριους άξονες:

- α) προστασία και ανάδειξη της γης και των πόρων,
- β) σχεδιασμένη ρύθμιση και έλεγχος των συγκρούσεων δραστηριοτήτων και των πιέσεων, οι οποίες έχουν διαπιστωθεί ή προβλέπονται στο εγγύς μέλλον σε συγκεκριμένη εδαφική περιοχή,
- γ) βιώσιμη οργανωμένη ανάπτυξη των επιθυμητών δραστηριοτήτων με βάση πρωτίστως την προτεραιότητα και δευτερευόντως την αποκλειστικότητα έναντι άλλων χρήσεων ή στο πλαίσιο ολοκληρωμένων παρεμβάσεων ανάπτυξης περιοχών.

Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις του χώρου στο πλαίσιο των τριών αυτών αξόνων αντιμετωπίζονται θετικά, δίνοντας έμφαση στις δυνατότητες ανάπτυξης, με διαφορετικούς όρους και προϋποθέσεις σε κάθε περίπτωση και με παράλληλη διαφοροποίηση των προτεινόμενων θεσμικών εργαλείων.

2. Η προστασία και η ανάδειξη της γης και των πόρων υλοποιούνται μέσα από την ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πλουτοπαραγωγικών πόρων, την ολοκληρωμένη διαχείριση γης και πόρων, τις κατάλληλες θεσμοθετήσεις επιτρεπόμενων χρήσεων γης και δραστηριοτήτων, καθώς και τον έλεγχο, διαχείριση και παρακολούθηση της εφαρμογής από τους ειδικούς φορείς διαχείρισης ή τις αρμόδιες γι' αυτό το σκοπό υπηρεσίες.

Η πολιτική γης για τις εξεταζόμενες περιοχές είναι κυρίως μια πολιτική ανάδειξης και ορθολογικής αξιοποίησης των πόρων και των παραγωγικών δυνατοτήτων και προοπτικών τους, μέσω υπηρεσιών και προϊόντων υψηλής ποιότητας, ανάλογης με την οικολογική, ιστορική, πολιτιστική ή τοπιακή αξία των αντίστοιχων περιοχών. Ως εκ τούτου, στις προστατευόμενες περιοχές λόγω φυσικής ή πολιτιστικής αξίας πρέπει να ακολουθείται μία τέτοια πολιτική ώστε να επιτρέπονται χρήσεις και δραστηριότητες, οι οποίες αφενός δεν θίγουν την οικολογική τους ισορροπία και αφετέρου προωθούν την οργανωμένη και συντονισμένη διαχείρισή τους (όπως π.χ. ήπιες μορφές εναλλακτικού τουρισμού, εκτατικές υδατοκαλλιέργειες σε προστατευόμενες λιμνοθάλασσες, λίμνες ή υγροβιότοπους, βιολογικές καλλιέργειες τοπικών προϊόντων, αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με την ενεργειακή κάλυψη της ζήτησης των περιοχών αυτών με ΑΠΕ και οργάνωση και αναβάθμιση των παραγωγικών τους δυνατοτήτων με ολοκληρωμένες παρεμβάσεις). Ειδικά στις περιοχές υψηλής παραγωγικότητας, δεδομένης της μεγάλης σημασίας τους για την περιφέρεια, επιτρέπονται και εγκαταστάσεις μεταποίησης με χωροθετική εξάρτηση από αγροτικές πρώτες ύλες της περιοχής, σύμφωνα με τις διατάξεις και τους περιορισμούς του ΕΠΧΣΑΑ για τη βιομηχανία (ΦΕΚ 151/ΤΑΑΠ/2009), με σκοπό την ενθάρρυνση της καθετοποίησης και την αύξηση της αξίας παραγωγής τους.

3. Ο σχεδιασμένος έλεγχος και ρύθμιση της ανάπτυξης αφορά κυρίως σε περιοχές με εμφανείς ή προβλεπόμενες συγκρούσεις χρήσεων γης (οικιστικές, τουριστικές, σχετικές με τον πρωτογενή τομέα όπως οι ιχθυοκαλλιέργειες και οι γεωργικές, σχετικές με τη μεταποίηση κλπ.), σε ευρύτερες περιοχές φυσικών πόρων οι οποίες κινδυνεύουν από δυσμενείς επιπτώσεις πάσης φύσεως (π.χ. Αμβρακικός), σε τμήματα παράκτιων ζωνών με έντονες συγκρούσεις χρήσεων γης, σε ευρύτερες περιοχές μεγάλων έργων μεταφορών (οδικών έργων, κόμβων μεταφορών) και σε ευρύτερες περιοχές αστικών κέντρων (π.χ. πολεοδομικό συγκρότημα Πατρών, Αγρίνιο, Αίγιο, Πύργος). Η σχεδιασμένη αντιμετώπιση προτείνεται μέσω χωρικών αναπλάσεων και Σχεδίων Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης Περιοχών (ΣΟΑΠ), καθώς και μέσω του χαρακτηρισμού των περιοχών που είναι ιδιαίτερα υποβαθμισμένες και μειονεκτικές ως Περιοχών Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (ΠΕΧΠ) και μέσω της εφαρμογής ειδικών μελετών που θα πρέπει να καταρτιστούν για τον λόγο αυτό.

4. Η βιώσιμη οργανωμένη ανάπτυξη δραστηριοτήτων αφορά τις περιοχές οι οποίες ήδη αναπτύσσονται άναρχα, ώστε να αποφευχθεί η υποβάθμιση του χώρου, μέσω συμπληρωματικών και ειδικών υποδομών και υπηρεσιών. Κύρια αρχή της βιώσιμης χωρικής και οικιστικής ανάπτυξης είναι η δημιουργία συμπαγών πόλεων και οικισμών και ο δραστηριότητας περιορισμός της άναρχης, συνεχούς εξάπλωσης του οικιστικού χώρου και των αντίστοιχων εγκαταστάσεων των παραγωγικών δραστηριοτήτων. Η βιώσιμη οργανωμένη ανάπτυξη δραστηριοτήτων είναι περαιτέρω αναγκαία αφενός για λόγους οικονομίας και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και του τοπίου, το οποίο συνεχώς απομειώνεται από την ανεξέλεγκτη επέκταση του οικιστικού χώρου και αφετέρου για λόγους οικονομίας των απαιτούμενων υποδομών, της κατανάλωσης ενέργειας και της διόγκωσης της ρύπανσης. Ενόψει των ανωτέρω, προτείνονται οι ακόλουθες κύριες κατευθύνσεις:

- α) σαφής περιορισμός νέων οικιστικών επεκτάσεων στις απολύτως αναγκαίες, με βάση τις σχετικές προδιαγραφές του οικιστικού νόμου, ιδιαίτερα στις μεγαλύτερες και μεσαίες πόλεις της περιφέρειας (έδρες καλλικράτειων δήμων),
- β) ανάδειξη της αγροτικής γης, ιδίως της γης υψηλής παραγωγικότητας, με τη λήψη μέτρων για την άμεση ή έμμεση συνένωση αγροτεμαχίων (αύξηση του μεγέθους των γεωργικών εκμεταλλεύσεων είτε μέσω θεσμοθετημένης ενοικίασης, είτε μέσω εξαγοράς ή ομαδοποίησης στο πλαίσιο της εθελοντικής προσφοράς γαιών πριν από την τελευταία φάση του εκούσιου αναδασμού),

- γ) αποφυγή περαιτέρω κατατμήσεων με τη θεσμοθέτηση από τα ΤΧΣ, ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ μεγαλύτερων ορίων κατάτμησης και αρτιότητας από τα ισχύοντα τέσσερα στρέμματα και με την κατάργηση των παρεκκλίσεων στην εκτός σχεδίου δόμηση,
- δ) προτεραιότητα στη χωροθέτηση και λειτουργία του επιστημονικού τεχνολογικού πάρκου στην ευρύτερη περιοχή του Πανεπιστημίου Πατρών, όπου στεγάζονται οι περισσότεροι ερευνητικοί φορείς της Π.Δ.Ε. με σκοπό την ισχυρότερη προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας,
- ε) προτεραιότητα στη χωροθέτηση επιχειρηματικών πάρκων στις ευρύτερες περιοχές των αστικών κέντρων της Περιφέρειας και αποθάρρυνση της μεμονωμένης εγκατάστασης νέων επιχειρήσεων του δευτερογενούς τομέα σε εκτός σχεδίου περιοχές,
- στ) προτεραιότητα στη χωροθέτηση ενός πιλοτικού εκτατικού κτηνοτροφικού πάρκου σε κάθε Περιφερειακή Ενότητα, λαμβάνοντας υπόψη εναλλακτικές δυνατές χωροθετήσεις, και δημιουργία νέων βοσκότοπων στις ημιορεινές και ορεινές περιοχές των δήμων που διαθέτουν σημαντική κτηνοτροφική παραγωγή,
- ε) προτεραιότητα στην αντιμετώπιση της βιώσιμης ανάπτυξης των μειονεκτικών και προβληματικών ορεινών περιοχών μέσω ολοκληρωμένων αναπτυξιακών παρεμβάσεων και προγραμμάτων, στο πλαίσιο της κατεύθυνσης για άμβλυση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων με σκοπό την εδαφική, κοινωνική και οικονομική συνοχή.

Άρθρο 12 - Μεταφορική υποδομή

1. Ο βασικός προσανατολισμός για την ανάπτυξη του τομέα των μεταφορών της χώρας γενικότερα και της ΠΔΕ ειδικότερα ορίζεται από τις κατευθυντήριες γραμμές της Λευκής Βίβλου του 2011 «Χάρτης πορείας για έναν ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο μεταφορών». Η σημασία του ενιαίου συστήματος μεταφορών καταδεικνύεται και από την ανακοίνωση της ΕΕ στο πλαίσιο του οράματος για την «Ευρώπη 2020». Η εξειδίκευση των κατευθύνσεων αυτών με τη μορφή αποφάσεων σχετικών με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών [ΔΕΔ-Μ], συμπεριλαμβανομένου του πρόσφατου Κανονισμού 650/2011, αποσαφηνίζει το στόχο υλοποίησης ενός Κεντρικού Δικτύου (Core network) μεταφορικών υποδομών μέχρι το 2030 και ενός Εκτεταμένου Δικτύου (Comprehensive network) μέχρι το 2050, προνοώντας για την εξασφάλιση των αναγκαίων χρηματοδοτικών πόρων.

2. Οδικές μεταφορές

2.1. Οι οδικοί άξονες ΔΕΔ-Μ που αφορούν την ΠΔΕ είναι οι παρακάτω, όπως περιγράφονται στην απόφαση χαρακτηρισμού των Διευρωπαϊκών Οδικών Αξόνων (ΦΕΚ 2631/Β/2008):

- α) Α3 (Διαγώνιος): Λαμία – Άμφισσα – Ναύπακτος - Αντίρριο,
- β) Α5 (Ιόνια και Ολυμπία οδός): Κακαβιά – Ιωάννινα – Αμφιλοχία – Μεσολόγγι – Πάτρα – Πύργος – Τσακώνα,
- γ) Α8 (Ολυμπία οδός): Ελευσίνα – Κόρινθος – Πάτρα,
- δ) Α14: Αργίνο – Καρπενήσι – Λαμία,
- ε) Α52: Πρέβεζα – Βόνιτσα – Αμβρακία (σύνδεση με Δυτικό Άξονα),
- στ) Α72: Πύργος – Ολυμπία – Βυτίνα – Τρίπολη,
- ζ) Πάτρα – Σταυροδρόμι – Πανόπουλο – προς Τρίπολη (ΕΟ111).

Ο κορμός του προτεινόμενου οδικού δικτύου της ΠΔΕ θα αποτελείται από τα τμήματα που ανήκουν στα οδικά ΔΕΔ-Μ και θα διαθέτει υψηλές λειτουργικές προδιαγραφές, σύμφωνα με τις οδηγίες που συνοδεύουν την απόφαση χαρακτηρισμού τους.

2.2. Άξονες Διεθνούς Σημασίας

- α) Ιωάννινα – Άρτα – Αμφιλοχία – Μεσολόγγι – Αντίρριο (Ιόνια Οδός): σημαντικότερος άξονας για όλο το δυτικό διαμέρισμα της χώρας,
- β) Αντίρριο – Ναύπακτος – Ιτέα – Λαμία (Διαγώνιος): σημαντικός άξονας για την ανάπτυξη της Π.Δ.Ε. και ολόκληρου του νότιου δυτικού διαμερίσματος της χώρας, ο οποίος θα συνδέσει την Ιόνια Οδό με τον ΠΑΘΕ,
- γ) Πλατυγιάλι σύνδεση με Ιόνια οδό – Αργίνο – Καρπενήσι – Λαμία: σημαντικός άξονας τόσο για την ανάπτυξη του Πλατυγιαλίου ως κόμβου συνδυασμένων μεταφορών, όσο και για την προοπτική τουριστικής ανάπτυξης της ορεινής περιοχής της Ακαρνανίας και της Ευρυτανίας,
- δ) Αμβρακία - Κατούνα - παράκαμψη Βόνιτσας - διακλάδωση προς Άκτιο - Πρέβεζα / Λευκάδα σύνδεση με Ηγουμενίτσα (η αποκαλούμενη και Παραϊονία Οδός): άξονας που εξυπηρετεί την δυτική Αιτωλοακαρνανία και συνδέει τη Λευκάδα, τη Πρέβεζα και τη Θεσπρωτία με την Ιόνια Οδό και την Π.Δ.Ε. με την ΒΔ πύλη της χώρας,
- ε) Κόρινθος – Αίγιο – Πάτρα – Πύργος – Τσακώνα (Ολυμπία Οδός): εξαιρετικά σημαντικός άξονας για ολόκληρη την ΠΔΕ και ιδιαίτερα για την ΠΕ Ηλείας,
- στ) Κατάκολο – Πύργος – Αρχ. Ολυμπία – Βυτίνα – Τρίπολη / Άστρος, Τρίπολη / Μυκήνες: σημαντικός άξονας που συνδέει περιοχές της Ηλείας, της Αρκαδίας και της Αργολίδας και διεθνούς σημασίας πολιτιστικούς και τουριστικούς προορισμούς.

2.3. Άξονες Εθνικής – Διαπεριφερειακής Σημασίας

- α) Αντίρριο – Αργίνο – Αμφιλοχία – Μενίδι – Άρτα – Ιωάννινα (σημερινή εθνική οδός),
- β) Διακοπτό (Πούντα) – Καλάβρυτα – Κλειτορία – προς Τρίπολη,

- γ) Αεροδρόμιο Αράξου – Λάππα,
- δ) ΠΕΟ Πατρών – Αμαλιάδας – Πύργου.

2.4. Πρωτεύοντες Ενδοπεριφερειακοί άξονες

- α) Μεσολόγγι – Αιτωλικό – Αστακός – Μύτικας – Πάλαιρος – Βόνιτσα,
- β) Αμφιλοχία – Βόνιτσα – Ακτιο (σημερινή οδός),
- γ) Ναύπακτος – Θέρμο – Παραβόλα – Αργίριο (βόρεια της Τριχωνίδας),
- δ) Ναύπακτος - Θέρμο – Προυσσός – προς Καρπενήσι,
- ε) Πάτρα – Χαλανδρίτσα – Καλάβρυτα,
- στ) Πύργος – Σιμόπουλο – (σύνδεση με Ε.Ο.111) – Πανόπουλο – Ψωφίδα – Δάφνη,
- ζ) Κυλλήνη - σύνδεση με οδό Πατρών – Πύργου.

2.5. Δευτερεύοντες Ενδοπεριφερειακοί άξονες

- α) Αργίριο – Στράτος – Χαλκιοπούλο,
- β) Αμφιλοχία – Χαλκιοπούλο – Λίμνη Κρεμαστών,
- γ) Γαβαλού – Παπαδάτες – Αργίριο (νότια της Τριχωνίδας),
- δ) Ναύπακτος – Σίμος – Πλάτανος – Άνω Χώρα – Θέρμο,
- ε) ΠΕΟ Κορίνθου – Πάτρας,
- στ) Παλαιά οδός Πάτρα – Κάτω Αχαΐας – Λεχαινών – Γαστούνης – Αμαλιάδας,
- ζ) Αμαλιάδα – Σιμόπουλο,
- η) Πανόπουλο – Λάλας – Αρχαία Ολυμπία – Κρέστενα,
- θ) Ανδρίτσαινα – Κρέστενα και Ζαχάρω,
- ι) Ζαχάρω – Φιγαλεία – Επικούρειος Απόλλων – Ανδρίτσαινα.

3. Σιδηροδρομικές μεταφορές

3.1. Κατασκευή του Δυτικού Σιδηροδρομικού Άξονα, ο οποίος θα συνδέεται με το δίκτυο Πελοποννήσου με σιδηροδρομικό πορθμείο, παρέμβαση που περιλαμβάνεται στους άξονες των ΔΕΔ-Μ και η χρονική της εφαρμογή θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την υλοποίηση ή μη της σύνδεσης του λιμένα Ηγουμενίτσας με το σιδηροδρομικό δίκτυο και της σύνδεσης Φλώρινας – Δυρραχίου, οπότε δημιουργείται η σιδηροδρομική Εγνατία. Η προώθηση ενός ολοκληρωμένου τέτοιου δικτύου ευνοεί την προοπτική του Δυτικού Σιδηροδρομικού Άξονα και αλλάζει σημαντικά το χαρακτήρα του Ρίου, εφόσον δημιουργεί εκεί έναν από τους σημαντικότερους οδικούς και σιδηροδρομικούς κόμβους.

3.2. Άξονες προτεραιότητας είναι οι εξής:

- α) Η αναβάθμιση του κλάδου Πάτρας – Πύργου – Αρχαίας Ολυμπίας - Καλαμάτας, αξιολογείται ως κρίσιμη προτεραιότητας για τη βιώσιμη χωρική ανάπτυξη της ΠΕ Ηλείας, αλλά και για την εδαφική, κοινωνική και οικονομική συνοχή της ΠΔΕ.
- β) Η σύνδεση της ΒΙΠΕ Πάτρας με το σιδηροδρομικό δίκτυο θεωρείται απαραίτητη για την ανάπτυξη της ΒΙΠΕ.
- γ) Σημαντική παράμετρο σιδηροδρομικής εξυπηρέτησης για την ΠΔΕ αποτελεί η ύπαρξη του Οδοντωτού Διακοπτού – Καλαβρύτων, όπως και το θεματικό τρένο που συνδέει τον λιμένα Κατακόλου με τον Πύργο και την Αρχαία Ολυμπία.

4. Θαλάσσιες μεταφορές

Άξονες προτεραιότητας είναι οι εξής:

- α) Ο λιμένας Πάτρας θα συνεχίσει να αποτελεί βασική πύλη της Ελλάδας από την Ευρώπη, με κύρια ενδοχώρα την περιοχή της Αθήνας, τη Στερεά Ελλάδα, την Πελοπόννησο και τη νησιωτική χώρα.
- β) Ο λιμένας Πλατυγιαλίου εξελίσσεται σε δυναμικό εμπορικό λιμένα. Η δυναμική του αναμένεται να ενισχυθεί με την πρόοδο της Ιονίας Οδού και της σύνδεσής του με αυτή. Διαθέτει τη μοναδική στη χώρα Ελεύθερη Βιομηχανική Ζώνη, η οποία εμφανίζει θετική δυναμική και προοπτική.
- γ) Δεδομένης της σημασίας που αποδίδεται από το ΠΠΧΣΑΑ στην ανάδειξη του τουριστικού πόλου της Αρχαίας Ολυμπίας - Αρχαίας Ήλιδας και στην ανάπτυξη του τομέα της κρουαζιέρας στο πλαίσιο της εθνικής τουριστικής πολιτικής, η αναβάθμιση του λιμένα Κατακόλου θεωρείται ως έργο προτεραιότητας.
- δ) Ο λιμένας Κυλλήνης, ο οποίος ανήκει στο εκτεταμένο δίκτυο των ΔΕΔ-Μ, αποτελεί σημείο σύνδεσης με την Κεφαλονιά και τη Ζάκυνθο και, ως εκ τούτου, η σημασία του ως λιμένα ακτοπλοΐας είναι σημαντική.
- ε) Σε κατώτερη βαθμίδα βρίσκονται οι λιμένες Αιγίου, Μεσολογγίου και Αστακού:
  - i. Η αναβάθμιση των υποδομών του λιμένα του Αιγίου πρέπει να υποστηριχθεί όσον αφορά την οδική προσπελασιμότητά του με απευθείας σύνδεση με την Ολυμπία Οδό.
  - ii. Ο λιμένας Μεσολογγίου βελτιώνει τις υποδομές του με δυνατότητες αναβάθμισής του με ακτοπλοϊκές συνδέσεις με την Κεφαλονιά και τη Ζάκυνθο, ενώ ο λιμένας Αστακού εξυπηρετεί την ακτοπλοϊκή σύνδεση με την Ιθάκη και την Κεφαλλονιά.

5. Αεροπορικές μεταφορές

Άξονες προτεραιοτήτων είναι οι εξής:

α) Το Α/Δ Αράξου χαρακτηρίζεται ως αεροπορικός κόμβος του εκτεταμένου δικτύου των ΔΕΔ-Μ και προτείνεται η διερεύνηση της σκοπιμότητας και της δυνατότητας ανάπτυξης εμπορευματικής δραστηριότητας, με κύριο στόχο τη διακίνηση των ευπαθών αγροτικών προϊόντων της ευρύτερης περιοχής. Με δεδομένο ότι υπάρχει μελετητική προεργασία για την ανάπτυξη επιβατικής δραστηριότητας στο στρατιωτικό Α/Δ Ανδραβίδας, με στόχο σε πρώτη φάση την εξυπηρέτηση ναυλωμένων πτήσεων σε συμπληρωματικό ρόλο με το Α/Δ Αράξου, προτείνεται να διερευνηθεί και προωθηθεί αυτή η δυνατότητα.

β) Το Α/Δ Ακτίου, χαρακτηρίζεται και αυτό ως αεροπορικός κόμβος του εκτεταμένου δικτύου των ΔΕΔ-Μ και παρουσιάζει ορατές αυξητικές τάσεις όσον αφορά τη διακινούμενη ζήτηση ναυλωμένων κυρίως πτήσεων με ικανοποιητικό επίπεδο εξυπηρέτησης.

γ) Με τη νέα νομοθετική ρύθμιση (Ν.4156/18.4.13) προωθείται η λειτουργία υδροπλάνων και υδατοδρομίων με κύριο στόχο τη σύνδεση της ηπειρωτικής χώρας με τα νησιά. Έχει εκδηλωθεί επενδυτικό ενδιαφέρον για χωροθέτηση υδατοδρομίων πρωτίστως σε Πάτρα, Κατάκολο, Κυλλήνη και Μεσολόγγι και δευτερευόντως στη λίμνη Τριχωνίδας προς εξυπηρέτηση του Αγρινίου και της ενδοχώρας της Αιτ/νίας.

δ) Τουριστική αξιοποίηση των μικρών περιφερειακών αεροδρομίων (Μεσολόγγι, Αγρίνιο, Επιτάλιο Πύργου) σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα της ευρύτερης περιοχής (Καλαμάτα, Σπάρτη) και του εξωτερικού (Ιταλία).

Άρθρο 13 - Κατευθύνσεις για την Λοιπή Τεχνική Υποδομή

1. Προτείνεται ενεργειακή υποδομή υπερτοπικής εμβέλειας με:

α) κατασκευή νέων καλωδιακών γραμμών, όπου κρίνεται απαραίτητο για την επέκταση του δικτύου σε όλες τις περιοχές. Συστήνεται η υπογειοποίηση των νέων γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας στις περιπτώσεις που η όδευση διέρχεται από περιοχές του Δικτύου Natura 2000 (ειδικά σε Ζώνες Ειδικής Προστασίας για τα Πουλιά) και σε περιοχές υψηλής φυσικής και αισθητικής αξίας,

β) ανάπτυξη ευφύων συστημάτων μέτρησης ενέργειας για τον έλεγχο της κατανάλωσης και της ζήτησης,

γ) χρήση νέων καινοτόμων ενεργειακών υποδομών που θα διασφαλίζουν χαμηλές εκπομπές άνθρακα, αποδοτική χρήση της ενέργειας και παροχή ενέργειας σε τιμές που συμβάλλουν στην ανταγωνιστικότητα και στην κοινωνική συνοχή,

δ) αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και δράσεις ορθολογικής χρήσης και εξοικονόμησης ενέργειας στον κτιριακό τομέα (π.χ σχολεία, δημόσια κτήρια, κατοικίες, κλπ.).

ε) δημιουργία ψηφιακής πύλης αμφίδρομης πληροφόρησης μεταξύ δήμων και πολιτών σε θέματα εξοικονόμησης ενέργειας, περιβαλλοντικής συνείδησης και δράσεων πρασίνου.

3. Προτείνεται η οργάνωση των υποδομών ύδρευσης και άρδευσης υπερτοπικής εμβέλειας με:

α) αδειοδότηση των γεωτρήσεων που χρησιμοποιούνται για υδρευτικούς σκοπούς, συνεχή έλεγχο της ποιότητας του πόσιμου νερού και υλοποίηση δράσεων για την εξασφάλιση της υγιεινής και καθαρότητας του πόσιμου νερού, όπως προβλέπεται στην ευρωπαϊκή Οδηγία για το πόσιμο νερό,

β) τακτικούς ελέγχους της ποιότητας του νερού που προορίζεται για την ανθρώπινη κατανάλωση και άμεσες διορθωτικές ενέργειες επί παραλείψεων οι οποίες ενδέχεται να υποβαθμίζουν το νερό που προορίζεται για ανθρώπινη κατανάλωση,

γ) δημοσίευση ανά τριετία εκθέσεων για την ποιότητα του νερού, όπως προβλέπεται από την ευρωπαϊκή Οδηγία για το πόσιμο νερό,

δ) ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων, με ταυτόχρονη αντιμετώπιση των προβλημάτων ύδρευσης και αποχέτευσης σε συγκεκριμένες δημοτικές ενότητες,

ε) αντικατάσταση των παλαιών αντλιοστασίων και μέρους του δικτύου ύδρευσης,

στ) τηλεματική παρακολούθηση με σκοπό τον έλεγχο των διαρροών των δικτύων ύδρευσης.

Για το δίκτυο άρδευσης των τριών ΠΕ είναι απαραίτητο να λαμβάνονται υπόψη οι κατευθύνσεις των Διαχειριστικών Σχεδίων για τα ύδατα στις περιπτώσεις άντλησης νερών από επιφανειακούς υδάτινους πόρους. Επίσης, απαιτείται να γίνεται συχνός έλεγχος για την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων από την εισροή σημαντικών ποσοτήτων χαμηλής ποιότητας γλυκού νερού λόγω της αποστράγγισης των αρδευτικών δικτύων.

4. Επιβάλλεται η οργάνωση των υποδομών αποχέτευσης υπερτοπικής εμβέλειας με προτεραιότητα στη συμπλήρωση και βελτίωση των ελλείψεων του αποχετευτικού συστήματος στο σύνολο της ΠΔΕ. Επίσης, πρέπει να εξασφαλιστεί ότι τα αστικά λύματα υποβάλλονται στη δευτεροβάθμια επεξεργασία που επιβάλλει το θεσμικό δίκαιο για τη διαχείριση των αποβλήτων και ότι οι απορρίψεις από τις εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων πληρούν τις απαιτήσεις που ορίζει η νομοθεσία. Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να προβλέπονται συγκεκριμένες προληπτικές ή / και διορθωτικές ενέργειες στις περιπτώσεις που οι μονάδες επεξεργασίας λυμάτων τίθενται εκτός λειτουργίας. Είναι απαραίτητο να εκπονούνται από τους φορείς και να κατατίθενται στο ΥΠΕΚΑ τα απαιτούμενα διαχειριστικά σχέδια αποβλήτων και οι ετήσιες εκθέσεις που προβλέπονται από τη νομοθεσία.

5. Επιβάλλεται η οργάνωση της διαχείρισης απορριμμάτων υπερτοπικής εμβέλειας ώστε να αποδοθεί προτεραιότητα στην αποκατάσταση των Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ) (*ειδικά στην Ηλεία όπου υπάρχουν 9 ΧΑΔΑ μέχρι σήμερα, εκ των οποίων οι 5 είναι ενεργοί*), στην υλοποίηση υποδομών διαχείρισης των στερεών απορριμμάτων, οι οποίες συστήνεται να συνδυάζουν από κοινού τη διαχείριση των απορριμμάτων και την ανάκτηση ενέργειας, εφόσον είναι εφικτό ή επιθυμητό, και στην επιλογή ολοκληρωμένων μεθόδων διαχείρισης των στερεών απορριμμάτων. Όσον αφορά στις υποδομές προτείνονται συγκεκριμένες κατευθύνσεις, οι οποίες είναι εναρμονισμένες και με το εγκεκριμένο Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (αρ. πρωτ.: 9966/20.12.2005), το οποίο αναμένεται να αναθεωρηθεί/ επικαιροποιηθεί πρόσφατα. Ειδικότερα:

- Ολοκληρωμένες Εγκαταστάσεις Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΟΕΔΑ).
- ΧΥΤΑ / ΧΥΤΥ.
- Κέντρα Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ).
- Μονάδες Αποτέφρωσης επικίνδυνων αποβλήτων των Υγειονομικών Μονάδων.
- Κεντρικές εγκαταστάσεις σύμμεικτων Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ).
- Σταθμοί Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ).
- Μονάδες Επεξεργασίας προδιαλεγμένου οργανικού υλικού για την παραγωγή κομπόστ.

Ειδικότερα για τη διαχείριση απορριμμάτων που αποτελεί μείζον θέμα για την ΠΔΕ, οι κατευθύνσεις ανά Π.Ε. είναι:

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

- Κλείσιμο και αποκατάσταση ΧΑΔΑ στην περιοχή του Ξηρόμερου (Δ.Ε. Φυτειών, Τοπωνύμιο «Παρούσι»).
- Κατασκευή και λειτουργία Ολοκληρωμένης Εγκατάστασης Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΟΕΔΑ).
- Κατασκευή και λειτουργία Κέντρου Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ).
- Λειτουργία Χώρου Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ) και Σταθμού Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ).
- Κατασκευή και λειτουργία Μονάδων Επεξεργασίας προδιαλεγμένου οργανικού υλικού για την παραγωγή κομπόστ.
- Κατασκευή και λειτουργία κεντρικής εγκατάστασης σύμμεικτων Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ).
- Κατασκευή και λειτουργία ΧΥΤ Αδρανών Αποβλήτων.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΧΑΪΑΣ

- Κλείσιμο και αποκατάσταση ΧΑΔΑ στην περιοχή της Αιγιαλείας (Δ.Ε. Συμπολιτείας, Τοπωνύμιο «Ρήρα», Δ.Ε. Αιγίου, Τοπωνύμιο «Μπούφου Λαγκάδα»).
- Κατασκευή και λειτουργία Ολοκληρωμένης Εγκατάστασης Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΟΕΔΑ).
- Κατασκευή και λειτουργία Μονάδας αποτέφρωσης επικίνδυνων αποβλήτων των Υγειονομικών Μονάδων (στην Πάτρα).
- Λειτουργία Χώρου Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ) και Σταθμού Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ).
- Κατασκευή και λειτουργία Μονάδων Επεξεργασίας προδιαλεγμένου οργανικού υλικού για την παραγωγή κομπόστ.
- Κατασκευή και λειτουργία κεντρικής εγκατάστασης σύμμεικτων Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ).
- Κατασκευή και λειτουργία ΧΥΤ Αδρανών Αποβλήτων.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ

- Κλείσιμο και αποκατάσταση ΧΑΔΑ στην περιοχή της Ανδραβίδας – Κυλλήνης (Δ.Ε. Ανδραβίδας, Τοπωνύμιο «Βούρλια», Δ.Ε. Λεχαιών, Τοπωνύμιο «Δροσελή»), Ανδρίτσαινας – Κρεστένων (Δ.Ε. Σκιλλούντος, Τοπωνύμιο «Βαρκαριές»), Αρχαίας Ολυμπίας (Δ.Ε. Αρχαίας Ολυμπίας, Τοπωνύμιο «Πολυπόταμος»), Ήλιδας (Δ.Ε. Αμαλιάδος, Τοπωνύμιο «Κονιδέικα»), Πύργου (Δ.Ε. Βώλακας, Τοπωνύμιο «Λίμνες»), Πηνειού (Δ.Ε. Βαρθολομιού, Τοπωνύμιο «Δάσος Θινών», Δ.Ε. Γαστούνης, Τοπωνύμιο «Άγιοι Θεόδωροι»), Ζαχάρως (Δ.Ε. Ζαχάρως, Τοπωνύμιο «Αγία Παρασκευή»).
- Λειτουργία της Ολοκληρωμένης Εγκατάστασης Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΟΕΔΑ) στην Τριανταφυλλιά Ηλείας (ΜΕΑ/ ΧΥΤΥ).
- Κατασκευή και λειτουργία Κέντρου Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ).
- Λειτουργία Χώρου Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ) και Σταθμού Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ).
- Κατασκευή και λειτουργία Μονάδων Επεξεργασίας προδιαλεγμένου οργανικού υλικού για την παραγωγή κομπόστ.
- Κατασκευή και λειτουργία κεντρικής εγκατάστασης σύμμεικτων Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ).
- Κατασκευή και λειτουργία ΧΥΤ Αδρανών Αποβλήτων.

Τονίζεται ότι σε κάθε περίπτωση το παρόν αναθεωρημένο ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Ελλάδας αποδέχεται τους νέους στόχους που θα τεθούν, τις μεθόδους διαχείρισης και τις αντίστοιχες υποδομές που θα προκύψουν από το υπό αναθεώρηση/ επικαιροποίηση Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας αφού μέσω του νέου ΠΕΣΔΑ θα αποσκοπείται η καλύτερη δυνατή διαχείριση των αποβλήτων.

Άρθρο 14 - Στρατηγικές κατευθύνσεις για την προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος

Οι στρατηγικές προτεραιότητες για την προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και τοπίου καθορίζονται ως ακολούθως.

1. Η προστασία, διατήρηση, διαχείριση και ανάδειξη των θεσμοθετημένων προστατευόμενων περιοχών της ΠΔΕ, η επίτευξη ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης των ειδών και των τύπων οικοτόπων και η ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας με την εφαρμογή των προτάσεων που θα προκύψουν από την μελέτη του ΥΠΕΚΑ (2012) «Εποπτεία και Αξιολόγηση της Κατάστασης Διατήρησης ειδών και τύπων οικοτόπων στην Ελλάδα».

2. Η υλοποίηση δράσεων για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Οι δράσεις είναι απαραίτητο να εμπεριέχουν την προστασία του παράκτιου μετώπου και γενικότερα την αλλαγή του υφιστάμενου αναπτυξιακού μοντέλου προς μια κατεύθυνση βιώσιμης και πράσινης οικονομίας χαμηλών ή και μηδενικών εκπομπών άνθρακα. Η ανάπτυξη του μοντέλου αυτού είναι απαραίτητο να στηριχθεί στον οριζόντιο συντονισμό των πολιτικών μετριασμού αλλά και προσαρμογής στους τομείς της βιομηχανίας, της γεωργικής παραγωγής και της ενέργειας (προώθηση των ΑΠΕ, ορθολογική χρήση και εξοικονόμηση ενέργειας σε όλους τους τομείς).

3. Η διατήρηση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων σε καλή κατάσταση, σύμφωνα με τους ορισμούς της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ και η βιώσιμη αξιοποίησή τους για την παραγωγή ενέργειας, την ύδρευση οικισμών και τη διατήρηση των οικοσυστημάτων. Η προαγωγή της αιεφόρου χρήσης των θαλασσών, η διατήρηση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και η προστασία των βασικών πόρων από τους οποίους εξαρτώνται οι κοινωνικές και οικονομικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τη θάλασσα.

4. Οι υδρογονάνθρακες και η εκμετάλλευσή τους είναι αναγκαίο να αποτελέσουν μια επενδυτική ευκαιρία για την ανάπτυξη της χώρας και των τοπικών κοινωνιών της ΠΔΕ. Απαιτείται, ωστόσο, ιδιαίτερη μέριμνα για τη διασφάλιση της ακεραιότητας του περιβάλλοντος (ειδικά του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των παράκτιων περιοχών) και για την αποφυγή τυχόν ζημίας σε βασικές οικονομικές δραστηριότητες του παράκτιου μετώπου (ιδίως τουρισμός κρουαζιέρας, παράκτιος τουρισμός).

5. Αξιοποίηση των ΑΠΕ και προώθηση των επενδύσεων έργων ΑΠΕ με έμφαση στην προστασία του περιβάλλοντος, την ορθολογική χρήση και εξοικονόμηση ενέργειας σε όλους τους τομείς (μεταφορές, βιομηχανία, κτίρια) ως μέσο για την προστασία του κλίματος, τη βιώσιμη αξιοποίηση του φυσικού ορυκτού πλούτου μέσω της επαρκούς θεσμοθέτησης περιοχών εκμετάλλευσης.

6. Η βιώσιμη διαχείριση των στερεών απορριμμάτων, η οποία όπου είναι εφικτό δεν πρέπει να αποβλέπει μόνο στη μείωση του όγκου και στην ελάττωση του ρυπαντικού φορτίου και της τοξικότητας, αλλά και στην ταυτόχρονη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Ειδικά για τα στερεά απορρίμματα και τη διαχείρισή τους θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν συνδυασμένες μέθοδοι, όπως είναι το κλείσιμο και η αποκατάσταση των ΧΑΔΑ, η μείωση της ποσότητας των βιοαποδομήσιμων αστικών αποβλήτων (ΒΑΑ) που οδηγούνται σε ΧΥΤΑ, η αύξηση του ποσοστού ανακύκλωσης/ αξιοποίησης (βλ. υλικά συσκευασίας, ελαστικά επίσωτρα, οχήματα τέλους κύκλου ζωής, απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, αδρανή απόβλητα από κατασκευές / εκσκαφές / κατεδαφίσεις, ηλεκτρικές στήλες και συσσωρευτές, λιπαντικά / έλαια, κλπ.), η προώθηση της ανακύκλωσης υψηλής ποιότητας με χωριστή συλλογή αποβλήτων, έτσι ώστε να υπάρχει χωριστή συλλογή για χαρτί, μέταλλο, πλαστικό και γυαλί, η χωριστή συλλογή των βιολογικών αποβλήτων (στόχος οδηγίας 2008/98/ΕΚ), η διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων των Υγειονομικών Μονάδων, η υλοποίηση προγραμμάτων Διαλογής στην Πηγή (ΔσΠ), η παραγωγή κοσπύστ από τις μεγάλες ποσότητες αποσυρόμενων φρούτων (πρόβλημα που απασχολεί πολλές περιοχές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας), κλπ.

Άρθρο 15 - Πλαίσια και κατευθύνσεις για τη χωροθέτηση των βασικών παραγωγικών δραστηριοτήτων

1. Κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης του πρωτογενούς τομέα παραγωγής

1.1. Οι δυναμικές ζώνες της ΠΔΕ παραμένουν οι ίδιες κατά την τελευταία δεκαετία και είναι οι ακόλουθες:

α) οι πεδινές περιοχές της Ηλείας, της Δυτικής Αχαΐας και του Αγρινίου και Μεσολογίου, οι οποίες παράγουν γεωργικά προϊόντα,

β) οι ημιορεινές περιοχές, πρωτίστως της Αιτωλοακαρνανίας και δευτερευόντως της Ηλείας και της Αχαΐας, οι οποίες παράγουν κτηνοτροφικά προϊόντα,

γ) οι περιοχές εσωτερικών υδάτων της Αιτωλοακαρνανίας και της Ηλείας, καθώς και οι εκτάσεις στις δυτικές ακτές της Αιτωλοακαρνανίας και του Αμβρακικού, οι οποίες παρουσιάζουν παραγωγή σχετική με τις υδατοκαλλιέργειες.

1.2. Όσον αφορά τη γεωργική παραγωγή, ενόψει της συμβολής του αναθεωρημένου Περιφερειακού Πλαισίου Δυτικής Ελλάδος στη βελτίωση της γεωργικής παραγωγής και ανταγωνιστικότητας της ΠΔΕ, προτείνονται οι παρακάτω κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης, οι οποίες εναρμονίζονται με τις γενικότερες κατευθύνσεις του ΕΓΤΠΑ και με τις πρωτοβουλίες της ΠΔΕ σχετικά με το «καλάθι προϊόντων της ΔΕ» που αναφέρονται στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της γης υψηλής παραγωγικότητας:

- α) άμεσος τελικός προσδιορισμός από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης της γης υψηλής παραγωγικότητας με ψηφιακές συντεταγμένες και με βάση τις μελέτες εφαρμογής της υπ' αριθμόν 168040 / 2010 ΚΥΑ όπως αυτή τροποποιήθηκε, καθώς και με βάση τις αναγκαίες εξειδικεύσεις στις τρεις ΠΕ,
- β) εφαρμογή άμεσων ή έμμεσων κινήτρων και ρυθμίσεων που συμβάλλουν στη συνένωση αγροτεμαχίων ή στη μεγέθυνση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, σε συνδυασμό με τη διενέργεια αναδασμών με εκούσιες διαδικασίες και με τη θέσπιση ρυθμίσεων που συμβάλλουν στη μείωση του κόστους παραγωγής, όπως είναι ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων και η δημιουργία κοινού δημοπρατηρίου - συσκευαστηρίου για όλη την περιφέρεια,
- γ) αποφυγή ακόμη μεγαλύτερης κατάτμησης των αγροτεμαχίων, ιδίως εκείνων που αφορούν γη υψηλής παραγωγικότητας, με παράλληλη αυστηρή εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του ν. 2945 / 2001 και πρόβλεψη από τα ΓΠΣ / ΣΧΟΟΑΠ ορίων κατάτμησης και αρτιότητας σαφώς μεγαλύτερων από τα 4 στρέμματα, καθώς και δραστικό περιορισμό των χρήσεων γης που δεν συνάδουν με τη γεωργική και κτηνοτροφική χρήση,
- δ) θέσπιση επιτρεπτής χωροθέτησης εγκαταστάσεων για τη μεταποίηση προϊόντων, με χωροθετική εξάρτηση από αγροτικές πρώτες ύλες (με βάση τους όρους και περιορισμούς του ΕΠΧΣΑΑ για τη βιομηχανία), καθώς και υποδομών που συμβάλλουν στον εκσυγχρονισμό της παραγωγής, στην ενεργειακή της επάρκεια και στην προστασία και δημιουργία γης υψηλής παραγωγικότητας,
- ε) ενίσχυση και επέκταση της βιολογικής καλλιέργειας, ιδιαίτερα στη γη υψηλής παραγωγικότητας και στις θεσμοθετημένες προστατευόμενες περιοχές, γεγονός που θα έχει ως επικερδή συνέπεια τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας αυτών των περιοχών και τη δραστική μείωση των δυσμενών αποτελεσμάτων από τη χρήση φυτοφαρμάκων και από την ανεξέλεγκτη εντατικοποίηση της παραγωγής,
- στ) Μέριμνα για την προστασία, ενίσχυση και επέκταση των περιοχών και προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ.

1.3. Όσον αφορά την κτηνοτροφική παραγωγή, οι κύριες χωρικές κατευθύνσεις για την ενίσχυσή της συνίστανται κυρίως:

- α) στην οριοθέτηση ευρύτερων περιοχών από τα τοπικά χωροταξικά σχέδια των δήμων της ΠΔΕ με στόχο την αναζήτηση νέων βοσκότοπων, στη χωροθέτηση και οργάνωση ενός πιλοτικού εκτατικού κτηνοτροφικού πάρκου σε κάθε ΠΕ (με προτεραιότητα στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας) με τη συμβολή ομάδων κτηνοτρόφων παραγωγών σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση, εξοπλισμένου με τις αναγκαίες υποδομές και με την εποπτεία κτηνιάτρου,
- β) στην ενίσχυση και επέκταση της βιολογικής κτηνοτροφίας μέσα σε ένα γενικότερο πλαίσιο δράσης που θα στοχεύει μακροπρόθεσμα στον εκσυγχρονισμό των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, στη βελτίωση της στάθμης του ζωικού πληθυσμού, στην προώθηση της κτηνοτροφικής έρευνας, στην εξασφάλιση καλύτερων όρων εμπορίας, στη λήψη μέτρων υγιεινής του ζωικού κεφαλαίου, στην εξασφάλιση επαρκών και φθηνών ζωοτροφών και στην κατασκευή αποθηκευτικών χώρων.

1.4. Στην ΠΔΕ και ειδικότερα στην Αιτωλοακαρνανία, η ιχθυοκαλλιέργεια είναι ο δυναμικότερος κλάδος της πρωτογενούς παραγωγής της περιοχής και κατατάσσεται στις κορυφαίες θέσεις σε αξία εξαγωγών αγροτικών προϊόντων και παράλληλα είναι ο τομέας που συμβάλλει σε εθνικό επίπεδο στην έρευνα και την παραγωγή νέων ή τη βελτίωση υπαρχόντων προϊόντων. Η δραστηριότητα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας στην ΠΔΕ συγκεντρώνεται κατά πλειοψηφία στο δήμο Μεσολογγίου, στις ακτές των δήμων Ξηρομέρου και Ακτίου - Βόνιτσας στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας, στο δήμο Ανδραβίδας – Κυλλήνης στην ΠΕ Ηλείας και δευτερευόντως στην περιοχή λίμνης Καϊάφα και στο δήμο Δυτικής Αχαΐας στην ΠΕ Αχαΐας.

2. Κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης του δευτερογενούς τομέα παραγωγής

2.1. Κατά την τελευταία δεκαετία επιχειρείται μία αναδιάρθρωση της βιομηχανικής βάσης της ΠΔΕ με στόχο να μεταποτιστούν οι δραστηριότητες του δευτερογενούς τομέα από τους φθίνοντες και παρηκμασμένους κλάδους προς την κατεύθυνση πιο σύγχρονων ανταγωνιστικών και βιώσιμων δραστηριοτήτων, έστω και μικρότερης κλίμακας. Ο μεταποιητικός τομέας, ο οποίος συμβάλλει σημαντικά στην αύξηση της απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές, εξαρτάται άμεσα από την αντίστοιχη αναδιάρθρωση του πρωτογενούς τομέα, δεδομένου ότι υφίστανται χωροταξικά και λοιπά πλεονεκτήματα, τα οποία, εάν αξιοποιηθούν κατάλληλα και συντονισμένα, μπορεί να συμβάλλουν στην ευρύτερη ανάπτυξη της ΠΔΕ. Ειδικότερα, η παραγωγή του πρωτογενούς τομέα και ιδίως η παραγωγή πιστοποιημένων προϊόντων ΠΟΠ, ΠΓΕ, ΟΠΑΠ, παρουσιάζει δυνατότητες στήριξης μεταποιητικών δραστηριοτήτων σε συνδυασμό με τη συντονισμένη ανάπτυξη της τυποποίησης και συσκευασίας προϊόντων για εξαγωγή. Παράλληλα, η προνομιακή γεωγραφική θέση της ΠΔΕ μπορεί να προσφέρει αναπτυξιακές δυνατότητες με την εξασφάλιση άμεσης πρόσβασης στις αγορές του εσωτερικού και του εξωτερικού (νέο λιμάνι Πατρών, διευρωπαϊκό

άξονες, σιδηροδρομική σύνδεση κ.α.). Αναπτυξιακές δυνατότητες μπορεί να προσφέρει επίσης η προσέλκυση καινοτόμων επενδυτικών δραστηριοτήτων λόγω των σημαντικών υποδομών των ΑΕΙ και ΤΕΙ, των ερευνητικών ινστιτούτων της ΠΔΕ και του Επιστημονικού Πάρκου Πατρών, το οποίο διαθέτει αξιόλογο επιστημονικό και ερευνητικό δυναμικό.

2.2. Στην ΠΔΕ κυριαρχεί σε μεγάλο βαθμό η διάσπαρτη και άναρχη χωροθέτηση των εγκαταστάσεων του δευτερογενούς τομέα μεταποιητικών δραστηριοτήτων στις εντός και εκτός σχεδίου περιοχές. Οι δυναμικές ζώνες του δευτερογενούς τομέα έχουν ως πρώτο και κύριο πόλο συγκέντρωσης την ευρύτερη περιοχή των Πατρών, όπου λειτουργούν οι δύο ενεργές και οργανωμένες περιοχές της ΒΙΠΕ και του ΒΙΟΠΑ Πατρών, και ως δευτερεύοντα πόλο συγκέντρωσης την ευρύτερη περιοχή του Αιγίου. Η βιομηχανική δραστηριότητα στις άλλες δύο ΠΕ αξιολογείται ως αρκετά μικρότερης κλίμακας και αφορά τις ευρύτερες περιοχές των αστικών κέντρων Αργινίου, Πύργου – Αμαλιάδας, Μεσολογγίου – Ναυπάκτου, Βαρθολομιού και Ζαχάρως. Η μεγάλη προσδοκία ουσιαστικής ενεργοποίησης της ΝΑΒΙΠΕ Πλατυγιαλίου - Αστακού ως δεύτερου και κυρίου πόλου της ΠΔΕ μπορεί να επιβεβαιωθεί μετά την ολοκλήρωση της οδικής της σύνδεσης με την Ιόνια Οδό και τη λειτουργία της τελευταίας και ιδίως μετά την ενδεχόμενη σιδηροδρομική της σύνδεση με τον υπό διερεύνηση δυτικό σιδηροδρομικό άξονα.

2.3. Οι κύριες κατευθύνσεις για την ανασυγκρότηση του δευτερογενούς τομέα και της μεταποίησης στην ΠΔΕ είναι:

- α) η συστηματική στήριξη των επιχειρήσεων του τομέα σε θέματα υιοθέτησης και ανάπτυξης καινοτομιών, εκσυγχρονισμού, βελτίωσης της ποιότητας, υγιεινής και ασφάλειας των προϊόντων τους,
  - β) η επιδιωκόμενη αύξηση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς τομέα,
  - γ) ο χαρακτηρισμός του λιμένα Πατρών ως ελεύθερης ζώνης εμπορίου (εκτός από του Πλατυγιαλίου - Αστακού που ήδη λειτουργεί ως τέτοια) και ο συνολικός σχεδιασμός των λιμένων της Δυτικής Ελλάδας ώστε να λειτουργούν υπό ενιαία διοίκηση,
  - δ) η απόδοση προτεραιότητας στη λειτουργία οργανωμένων και πολεοδομημένων χώρων του δευτερογενούς τομέα με: i. σημαντική επέκταση της ΒΙΠΕ Πατρών και οργάνωση της σε σύγχρονο επιχειρηματικό Πάρκο με επαρκή οδική και σιδηροδρομική σύνδεση με την Ολυμπία Οδό και τη σιδηροδρομική γραμμή Αθήνα – Πάτρα – Πύργος, ii. ενεργοποίηση της ΝΑΒΙΠΕ Πλατυγιαλίου Αστακού και οδική της σύνδεση με Ιόνια Οδό, iii. πολεοδόμηση και ενεργοποίηση των δύο επιχειρηματικών πάρκων του Αργινίου (που προβλέπονται από το νέο ΓΠΣ ΔΕ Αργινίου), χωροθέτηση επιχειρηματικών πάρκων ώστε ένα να βρίσκεται στην ευρύτερη περιοχή Αιγίου, ένα νότια του Πύργου, ένα βόρεια της Αμαλιάδας σε εγγύτητα με την Ολυμπία Οδό, καθώς και στις ευρύτερες περιοχές Μεσολογγίου, Ναυπάκτου και Αμφιλοχίας – Βόνιτσας, όπως τεκμηριωμένα θα προταθούν από τα ΓΠΣ αυτών των περιοχών,
  - ε) διατήρηση ενός ιστού μονάδων στις ορεινές μειονεκτικές περιοχές της ΠΔΕ και ιδίως σε εκείνες που αξιοποιούν τοπικούς πόρους, με τη χορήγηση κινήτρων όπως είναι οι φοροαπαλλαγές, το υψηλότερο ποσοστό επιδότησης σε σχέση με εκείνο που καθορίζεται στο ΕΣΠΑ (2007-2013) και άλλα κίνητρα που αφορούν την αξιοποίηση παραδοσιακών κτισμάτων για τη λειτουργία βιοτεχνικών μονάδων.
- στ) Σε ό,τι αφορά την αξιοποίηση των ορυκτών πρώτων υλών (ΟΠΥ):

- Γενική κατεύθυνση είναι η εφαρμογή των χωροταξικών κατευθύνσεων της Εθνικής Πολιτικής για την αξιοποίηση των Ορυκτών Πρώτων Υλών (ΟΠΥ, 2008), η οποία αναφέρεται ρητά στη διασφάλιση της δυνατότητας πρόσβασης στα κοιτάσματα ΟΠΥ (έρευνα και εκμετάλλευση) και στην επίλυση ανταγωνισμού των χρήσεων γης.
- Θεσμοθέτηση λατομικών περιοχών στις Περιφερειακές Ενότητες της ΠΔΕ για την εξόρυξη αδρανών υλικών, με σκοπό την αποφυγή παράνομων αμμοληψιών.
- Θέσπιση ειδικών όρων προστασίας τοπίου και περιβάλλοντος από εξορυκτικές δραστηριότητες. Μηχανισμός παρακολούθησης της αποκατάστασης τοπίου μετά το τέλος της εκμετάλλευσης. Δυνατότητα απόδοσης χρησιμοποιημένων περιοχών εξόρυξης για κοινόχρηστες / κοινωφελείς δραστηριότητες.
- Για τις βιομηχανίες με χωροθετική εξάρτηση από πρώτες ύλες προερχόμενες από εξόρυξη, λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑ για τη βιομηχανία (ΦΕΚ 151 / ΑΑΠ / 13.4.2009).

ζ) Στην θαλάσσια περιοχή του Κατακόλου, προωθείται η αξιοποίηση του βεβαιωμένου κοιτάσματος υδρογονανθράκων (δραστηριότητα που ενισχύει τον στόχο για μετατροπή της ΠΔΕ σε ενεργειακό παραγωγικό πόλο).

3. Κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης του τριτογενούς τομέα παραγωγής

3.1 Έρευνα, νέα τεχνολογία και καινοτομία

Στρατηγική κατεύθυνση αποτελεί η αναβάθμιση του ρόλου της ΠΔΕ ως αναπτυσσόμενης κεντρικής ευρύτερης περιοχής στη Μακροπεριφέρεια Αδριατικής - Ιονίου στους τομείς των νέων τεχνολογιών καθώς και της έρευνας και τεχνολογίας. Στο πλαίσιο αυτής της κατεύθυνσης προτείνεται η χωροθέτηση της ευρύτερης περιοχής του Πανεπιστημίου Πατρών ως επιστημονικού-Τεχνολογικού Πάρκου. Οι προαναφερθέντες τομείς εξειδικεύονται στις παρακάτω κατευθύνσεις με θετικές χωρικές επιπτώσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη της ΠΔΕ ως εξής:

- α) με εξειδικευμένες παρεμβάσεις ενίσχυσης και στήριξης της καινοτομίας σε αστικά κέντρα με σκοπό την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και των αστικών υποδομών στους τομείς δράσεων: i) έξυπνη πόλη, ii) πράσινη ενεργειακή πόλη, iii) η πόλη ως πόλος έλξης εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού,
- β) με εξειδικευμένες δράσεις εστιάζοντας στους τομείς που συνιστούν συγκριτικά πλεονεκτήματα, καθώς και στους τομείς αναπτυξιακών προτεραιοτήτων με σημαντική εξαγωγική δραστηριότητα για την περιφέρεια όπως: i. τουρισμός και πολιτισμός, ii. γεωργία, κτηνοτροφία, ιχθυοκαλλιέργειες, τρόφιμα και ποτά, iii. προηγμένα υλικά και μικροηλεκτρονική,
- γ) με διάχυση εφαρμογών πληροφορικής: i. σε εγκαταστάσεις ή δράσεις πολιτισμού και τουρισμού, όπως δημιουργία και διάδοση εικονικών μουσείων (π.χ. εικονικό μουσείο της εξόδου του Μεσολογγίου) και στον εκσυγχρονισμό τουριστικών μονάδων, ii. στον εμπλουτισμό αγροτικών προϊόντων με εισαγωγή δυναμικών καλλιεργειών και είδη ψαριών, iii. στη διάχυση ενεργειακών τεχνολογιών,
- δ) με δημιουργία εταιρικών σχέσεων συνεργασίας ερευνητικών φορέων και επιχειρήσεων και με ΣΔΙΤ.

3.2 Υπηρεσίες εμπορευματικών μεταφορών

Κύρια στρατηγική κατεύθυνση αποτελεί η ενίσχυση και ανάδειξη του διεθνούς και εθνικού ρόλου της ΠΔΕ ως κόμβου συνδυασμένων μεταφορών και ως εμπορικού και διαμετακομιστικού κόμβου στο χώρο της Μακροπεριφέρειας Αδριατικής – Ιονίου με βασικούς πόλους το νέο λιμένα Πατρών και το λιμένα Πλατυγιαλίου Αστακού. Στο πλαίσιο αυτό χαράσσεται η προοπτική η ΠΔΕ να καταστεί περιοχή σύγκλισης αναπτυξιακών αξόνων. Προς τούτο προτείνονται οι εξής κατευθύνσεις:

- α) ολοκλήρωση μέσα στην επόμενη προγραμματική περίοδο 2014 – 2020 των μεγάλων εθνικών και διευρωπαϊκών οδικών αξόνων,
- β) ολοκλήρωση στην ίδια προγραμματική περίοδο (2014 – 2020) των ακόλουθων εθνικών σιδηροδρομικών αξόνων: i. Σιδηροδρομικός ΠΑΘΕ Αθήνα – Κόρινθος – Πάτρα (νέος λιμένας) ii. Άξονας Πάτρα – Πύργος – Καλαμάτα,
- γ) ολοκλήρωση της κατασκευής και λειτουργίας του εμπορικού τμήματος του νέου λιμένα Πατρών,
- δ) χωροθέτηση και λειτουργία του εμπορευματικού κέντρου Πατρών σε άμεση συσχέτιση με το νέο λιμένα Πατρών.

3.3 Τουρισμός

Η ποιοτική αναβάθμιση, ο εμπλουτισμός με νέες μορφές και η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της ΠΔΕ αποτελεί τον στόχο για την μετατροπή των συνιστωσών της οικονομικής ύφεσης σε άξονες ευκαιριών. Εξειδικεύοντας με βάση αυτές τις αρχές τις κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑ για τον Τουρισμό και παράλληλα αποσκοπώντας στην δικτύωση των παράκτιων περιοχών με το μειονεκτικό ορεινό χώρο της ίδιας χωρικής ενότητας και την εκτόνωση της τουριστικής κίνησης προς την ορεινή και ημιορεινή ενδοχώρα καθώς και στην αξιοποίηση των αναξιοποίητων σε μεγάλο βαθμό τουριστικών της πόρων, προσδιορίζονται 11 τουριστικές ενότητες, που περιλαμβάνουν 18 συνολικά διακριτές τουριστικές περιοχές με ειδικά χωρικά, περιβαλλοντικά, πολιτιστικά και τουριστικά χαρακτηριστικά, όπως αναλυτικά αναφέρονται παρακάτω.

Είναι σκόπιμο να αναφερθεί ότι ούτε μια τουριστική ενότητα ή περιοχή της ΠΔΕ δεν ανήκει στην κατηγορία των «ανεπτυγμένων τουριστικά περιοχών» του αναθεωρημένου ΕΠΧΣΑΑ για τον Τουρισμό.

3.3.1 Στις αναπτυσσόμενες τουριστικά παράκτιες περιοχές του ενδεικτικού σχετικού χάρτη του ΕΠΧΣΑΑ περιλαμβάνονται οι παρακάτω περιοχές της ΠΔΕ, οι οποίες κατατάσσονται σε τρεις επιμέρους ομάδες - υποκατηγορίες με βάση μια σειρά ειδικότερων κριτηρίων όπως η ένταση των πιέσεων από τον τουρισμό – παραθερισμό, η χωροταξική δομή (ενδοπεριφερειακές χωρικές ενότητες), η αξία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, η διοικητική διαίρεση κ.α., ως εξής:

- α) Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές με έντονες οικιστικές και τουριστικές πιέσεις και με το περιβάλλον τους παράλληλα να χρειάζεται σχεδιασμένες δράσεις και μέτρα αναβάθμισης και εξυγίανσης. Στην υποκατηγορία αυτή υπάγονται:
- η παράκτια περιοχή Πύργου – Αρχαίας Ολυμπίας – Δ. Ήλιδας - Αρχαίας Ήλιδας
  - η παράκτια περιοχή Δ. Πατρών και ΔΕ Δύμης, Μόβρης Δυτικής Αχαΐας
  - η παράκτια περιοχή ΔΕ Κάστρου Κυλλήνης και Δ. Πηνειού
  - η παράκτια περιοχή Ακράτας – Αιγίου (Δήμου Αιγιαλείας)
  - η παράκτια περιοχή Ναυπακτίας.

Για τις παραπάνω περιοχές ισχύουν όλες οι κατευθύνσεις της κατηγορίας (Α2) (Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές) του ΕΠΧΣΑΑ για τον Τουρισμό και ως επιπλέον εξειδίκευση οι παρακάτω ειδικότερες κατευθύνσεις:

- κατά προτεραιότητα ταχύρυθμος σχεδιασμός των περιοχών αυτών είτε μέσω τοπικών χωρικών σχεδίων με ειδικότερους όρους και περιορισμούς, είτε μέσω διαχειριστικών σχεδίων για κάθε περιοχή, είτε μέσω της θεσμοθέτησης ειδικών μελετών ανάπτυξης – αναβάθμισης των παραγωγικών δραστηριοτήτων και προστασίας του περιβάλλοντος των περιοχών αυτών (ΠΟΑΠΔ, μηχανισμών του Ν. 4269/2014),

- κατά προτεραιότητα θεσμοθέτηση των τοπικών χωρικών σχεδίων των Δήμων ή Δ.Ε. που ανήκουν οι περιοχές αυτές,
- συγκεκριμένες κατευθύνσεις, μέτρα και δράσεις συστηματικού ελέγχου των χρήσεων γης και δραστηριοτήτων που έρχονται σε σύγκρουση με τις χρήσεις του τουρισμού – αναψυχής και της πρωτογενούς παραγωγής καθώς και με τον χαρακτήρα και την αισθητική του τοπίου ή συντελούν στην υποβάθμισή τους, όπως μέτρα για αύξηση των ορίων κατάτμησης και αρτιότητας, δραστικός περιορισμός της διάσπαρτης κατοικίας, θέσπιση ειδικού καθεστώτος προστασίας για ορισμένες περιοχές, κατά προτεραιότητα καθορισμός με συγκεκριμένα όρια της γης υψηλής παραγωγικότητας που καλύπτει σημαντικές εκτάσεις στις περισσότερες απ' αυτές τις περιοχές κ.α.

Σε κάθε μια από τις παραπάνω τουριστικές περιοχές προσδιορίζονται συγκεκριμένα οι κύριες μορφές τουρισμού που ανταποκρίνονται κατά προτεραιότητα στα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα και αναφέρονται αναλυτικά στις αντίστοιχες χωρικές υποενότητες που ανήκουν (άρθρο 21 έως 28).

β) Παράκτιες αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές με χαμηλού βαθμού οικιστικές και περιβαλλοντικές πιέσεις, οι οποίες παρουσιάζουν αναπτυσσόμενη δυναμική στην τουριστική κίνηση, ανωδομή και υποδομή.

Σ' αυτήν την υπο-κατηγορία ανήκει η παράκτια ενότητα των δυτικών ακτών του ν. Αιτωλ/νίας.

Για την περιοχή αυτή ισχύουν επίσης οι κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑ για τις αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές (Α2) και στο πλαίσιο της κατεύθυνσης για ποιοτική αναβάθμιση, εμπλουτισμό με νέες μορφές και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος οι επιπλέον εξειδικεύσεις είναι οι εξής:

- επέκταση και ποιοτική αναβάθμιση των υποδομών του θαλάσσιου, ιστιοπλοϊκού και αλιευτικού τουρισμού, συμπεριλαμβανομένων των υψηλής ποιότητας ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων
- προώθηση της δημιουργίας Περιοχής Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ) ανατολικά του Μύτικα
- εκπόνηση / θεσμοθέτηση και εφαρμογή ειδικής μελέτης ΠΟΑΠΔ που θα εστιάζει στους τομείς του τουρισμού και των υδατοκαλλιεργειών για την αποφυγή συγκρούσεων των δύο αυτών χρήσεων.

Οι κύριες μορφές τουρισμού που ανταποκρίνονται κατά προτεραιότητα στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της παράκτιας ενότητας των δυτικών ακτών του ν. Αιτωλ/νίας είναι: θαλάσσιος τουρισμός, ιστιοπλοΐα, αλιευτικός τουρισμός.

γ) Παράκτιες περιοχές οι οποίες στο σύνολό τους ή στην μεγαλύτερη έκτασή τους χαρακτηρίζονται από θεσμοθετημένες προστατευόμενες περιοχές διεθνούς σημασίας αλλά έχουν δυνατότητες ήπιας ανάπτυξης με παράλληλη ανάδειξη των φυσικών πλουτοπαραγωγικών πόρων τους. Σ' αυτή την κατηγορία ανήκουν:

- η παράκτια περιοχή Αμβρακικού
- η παραλίμνια περιοχή Μεσολογίου- Αιτωλικού
- η παράκτια περιοχή Κοτυχίου- Καλογριάς
- η παράκτια περιοχή Ν.Δ. Ηλείας-Καΐαφα

Στις περιοχές αυτές, λόγω του χαρακτηρισμού των ευρύτερων εκτάσεών τους ως προστατευόμενων περιοχών διεθνούς σημασίας, ισχύουν οι στρατηγικές κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑ για τις περιοχές (Ζ) (περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών) και συγκεκριμένα οι κατευθύνσεις α έως θ και οι όροι και περιορισμοί προστασίας των Π. Δ/γματος διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών.

Οι μορφές τουρισμού που ανταποκρίνονται κατά προτεραιότητα στα συγκριτικά πλεονεκτήματα και την ανάγκη προστασίας των ανωτέρω περιοχών αναφέρονται αναλυτικά στις χωρικές υποενότητες στις οποίες οι τουριστικές αυτές περιοχές ανήκουν (άρθρο 21 έως 28).

3.3.2 Οι τουριστικές περιοχές της πεδινής και ορεινής ενδοχώρας σε ότι αφορά την κατηγοριοποίηση του ΕΠΧΣΑΑ για τον Τουρισμό, υπάγονται στην συντριπτική τους πλειονότητα στην κατηγορία των περιοχών με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού.

Στα πλαίσια της εξειδίκευσης του ΕΠΧΣΑΑ και με βάση τα νεώτερα στοιχεία της τελευταίας 10ετίας και τα ειδικότερα κριτήρια που περιγράφηκαν προηγουμένως στην ενδοχώρα της ΠΔΕ, διακρίνονται δύο υπο-κατηγορίες τουριστικών περιοχών:

α) οι τουριστικές περιοχές που παρουσιάζουν ήδη μια αναπτυσσόμενη δυναμική στον ειδικό και εναλλακτικό τουρισμό όπως:

- η ορεινή περιοχή Καλαβρύτων-Χελμού και η πεδινή και ορεινή περιοχή Δ. Αιγιαλείας
- η ορεινή και πεδινή ενδοχώρα της Ναυπακτίας (εκτός της παράκτιας περιοχής).

Γι' αυτές τις περιοχές ισχύουν οι κατευθύνσεις της κατηγορίας (Β1) του ΕΠΧΣΑΑ με την διευκρίνιση ότι στην ευρύτερη περιοχή των Καλαβρύτων και του Χιονοδρομικού Κέντρου ως πόλου εντατικής ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού, ισχύουν οι κατευθύνσεις της κατηγορίας (Β2) του ΕΠΧΣΑΑ.

Σημειώνεται ακόμη ότι στα τμήματα των τουριστικών αυτών περιοχών που ανήκουν στο Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών ισχύουν οι κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑ για τις περιοχές (Ζ) (Περιοχές Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών).

β) οι υπόλοιπες σχετικά αναξιοποίητες τουριστικά περιοχές της ενδοχώρας όπως:

- η ορεινή και πεδινή περιοχή της ενδοχώρας της τουριστικής ενότητας Αμβρακικού
- η ορεινή και πεδινή περιοχή της ενδοχώρας των Λιμνών Αιτωλοακαρνανίας
- η ορεινή και πεδινή περιοχή της ενδοχώρας των Δήμων Πατρών και Ερυμάνθου
- η ορεινή και πεδινή περιοχή της ενδοχώρας της τουριστικής ενότητας Δ. Πύργου – Ήλιδας – Αρχαίας Ολυμπίας
- η ορεινή και πεδινή περιοχή της ενδοχώρας της τουριστικής ενότητας Δ. Ζαχάρως, Κρέστενων – Ανδρίτσαινας.

Οι κύριες μορφές τουρισμού που ανταποκρίνονται στα συγκριτικά πλεονεκτήματα του συνόλου των περιοχών είναι: οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός, θρησκευτικός- προσκυνηματικός τουρισμός, εναλλακτικές μορφές και δραστηριότητες ορεινού, λιμναίου και ποτάμιου τουρισμού.

Σ' αυτές τις περιοχές ισχύουν επίσης οι κατευθύνσεις για τις περιοχές (Β1) του ΕΠΧΣΑΑ, αλλά στα πλαίσια της ενίσχυσης και αναβάθμισης της τουριστικής τους ζήτησης, ελκυστικότητας και ποιοτικής αναβάθμισης, προτείνονται και οι παρακάτω ειδικότερες κατευθύνσεις:

- στα πλαίσια της διατήρησης και ανάδειξης των ιστορικών, αρχιτεκτονικών κ.α. σημείων του χώρου, αξιοποίηση των πορισμάτων των προτάσεων των «μελετών μορφολογικών κανόνων δόμησης και αρχιτεκτονικής στις περιοχές εντός και εκτός οικισμών μέχρι 2.000 κατοίκων των Π.Ε. της ΠΔΕ» για την ανάδειξη οικιστικών συνόλων, οικισμών και αρχιτεκτονικών τοπικών χαρακτηριστικών.
- Κατά προτεραιότητα ένταξη των περιοχών αυτής της κατηγορίας σε ευρωπαϊκά ή διεθνή προγράμματα ενίσχυσης του εναλλακτικού τουρισμού, στήριξης της επιχειρηματικότητας μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, ενίσχυσης της απασχόλησης και της εισαγωγής νέων κλάδων παραγωγής και αναπλάσεων στον ορεινό χώρο.
- Έμφαση στη δικτύωση των σημαντικών πόλων αρχαιολογικού ενδιαφέροντος των περιοχών αυτών με πυρήνα το διεθνές αρχαιολογικό πολιτιστικό τρίπολο Αρχαίας Ολυμπίας – Ήλιδας – Επικούρειου Απόλλωνα και πολιτιστικό τρίπολο Μεσολόγγι – Θέρμο – Ναύπακτος και με δικτύωσή του με τους διεθνούς σημασίας αντίστοιχους πόλους (Δελφοί – Μυκήνες – Επίδαυρος – Δωδώνη κ.α.) των γειτονικών περιφερειών.
- Μέτρα και δράσεις ενίσχυσης και δικτύωσης συγκεκριμένων ειδικών μορφών τουρισμού που δεν έχουν αξιοποιηθεί σ' αυτές τις περιοχές, όπως θεραπευτικός τουρισμός (στις ιαματικές πηγές), θρησκευτικός, προσκυνηματικός τουρισμός (σηματοδότηση θρησκευτικών διαδρομών κ.α.), αθλητικός τουρισμός και γήπεδα golf (σε πεδινές εκτάσεις της Αιτωλνίας, παραλίμνιες, παραποτάμιες). Ανάπτυξη ιστιοπλοΐας και κρουαζιέρας στις ακτές του Ιονίου, σε δικτύωση με Ιόνια Νησιά, Δαλματικές Ακτές, Βενετία.

3.3.3 Γενικές κατευθύνσεις

- Συμπληρωματικά με το ΕΠΧΣΑΑ, για την χωροθέτηση περιοχών τουριστικής χρήσης από τα τοπικά χωρικά σχέδια (ΓΠΣ / ΣΧΟΟΑΠ) καλό θα είναι να λαμβάνονται υπόψη για κάθε περιοχή τα προγραμματικά μεγέθη για κύρια και παραθεριστική κατοικία και οι δυνατότητες δημιουργίας οργανωμένων αναπτύξεων με βάση τις υπάρχουσες και προγραμματιζόμενες τεχνικές και ειδικές (τουριστικές) υποδομές.
- Για την ποιοτική αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος, οι παράκτιες τουριστικά αναπτυσσόμενες περιοχές της κατηγορίας (Α2) του ΕΠΧΣΑΑ είναι σκόπιμο και αναγκαίο να αντιμετωπίζονται σε συνδυασμό (εταιρική σχέση) με τις όμορες πεδινές και ορεινές περιοχές της ενδοχώρας της κατηγορίας (Β1) και (Β2) του ΕΠΧΣΑΑ. Με την εκτόνωση της τουριστικής κίνησης από την παράκτια προς την πεδινή, ημιορεινή και ορεινή ενδοχώρα και από τον (μαζικό) παραθαλάσσιο τουρισμό προς τις (ειδικές) εναλλακτικές μορφές, είναι δυνατόν να επιτευχθεί η συμπλήρωση και ολοκλήρωση του τοπικού τουριστικού προϊόντος.
- Η δικτύωση τουριστικών μορφών και πόλων έλξης τόσο μέσα στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας όσο και σε γειτονικές Περιφέρειες αποτελεί σημαντικό παράγοντα εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος και προσέλκυσης τουριστών γενικών και ειδικών ενδιαφερόντων.
- Τέλος, η βελτίωση της προσπελασιμότητας των τουριστικών περιοχών και των πόλων έλξης καθώς και η μείωση της χρονοαπόστασης από τις πύλες εισόδου τουριστών στην χώρα γενικά και στην Περιφέρεια ειδικότερα, αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την ανάπτυξη του τουρισμού κάθε τουριστικής περιοχής της Περιφέρειας.

Άρθρο 16 – Εξειδίκευση κατευθύνσεων για τις ευρύτερες ανθρωπογεωγραφικές ενότητες του παράκτιου και ορεινού χώρου

1. Ο χωρικός προσδιορισμός των ενότητων του παράκτιου χώρου έγινε με βάση μια σειρά κριτηρίων, τα κυριότερα εκ των οποίων ήταν η μορφολογία του εδάφους, οι πιέσεις από τον τουρισμό (παραθερισμό), η οικιστική ανάπτυξη, η διοικητική διαίρεση, η χωροταξική δομή (ενδοπεριφερειακές χωρικές ενότητες), οι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι και οι βασικές υποδομές μεταφορών της παράκτιας ζώνης. Οι παράκτιες χωρικές ενότητες της ΠΔΕ κατηγοριοποιήθηκαν σε επιμέρους ομάδες, η κάθε μια εκ των οποίων χαρακτηρίζεται από διαφορετικό βαθμό συγκέντρωσης και έντασης των οικιστικών, παραθεριστικών, τουριστικών ή άλλων πιέσεων, υπάρχουσας ή εξελισσόμενης υποβάθμισης του φυσικού, πολιτιστικού και οικιστικού περιβάλλοντος, καθώς και ύπαρξης θεσμοθετημένων προστατευόμενων περιοχών αλλά και εκτάσεων που προβλέπεται ότι θα πληγούν από την κλιματική αλλαγή. Οι ομάδες αυτές είναι οι ακόλουθες:

α) Παράκτιες ενότητες με έντονες οικιστικές και τουριστικές πιέσεις, το περιβάλλον των οποίων χρειάζεται εξυγίανση και αναβάθμιση. Σε αυτές ανήκουν η παράκτια περιοχή δήμου Πατρέων και Δυτ. Αχαΐας (εκτός της ΔΕ Λαρισσού), η παράκτια περιοχή δήμου Αιγιαλείας (Αίγιο – Ακράτα), η παράκτια περιοχή δήμων Πύργου (εκτός Δ.Ε. Βώλακος) και Ήλιδας, η παράκτια περιοχή Κυλλήνης και δήμου Πηνειού, η παράκτια περιοχή δήμου Ναυπακτίας.

β) Παράκτιες ενότητες με χαμηλού βαθμού οικιστικές και περιβαλλοντικές πιέσεις, οι οποίες παρουσιάζουν αναπτυσσόμενη δυναμική στην τουριστική κίνηση, ανωδομή και υποδομή. Σε αυτήν την κατηγορία ανήκει η παράκτια ενότητα των Δυτικών ακτών της ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

γ) Ενότητες οι οποίες στο σύνολό τους ή στην μεγαλύτερη έκτασή τους χαρακτηρίζονται από προστατευόμενες περιοχές διεθνούς σημασίας, αλλά έχουν δυνατότητες ήπιας ανάπτυξης με παράλληλη ανάδειξη των φυσικών πλουτοπαραγωγικών πόρων των περιοχών τους. Σ' αυτήν την κατηγορία ανήκουν: Η παράκτια ενότητα του Αμβρακικού κόλπου, η παράκτια περιοχή του δήμου Μεσολογγίου, η παράκτια περιοχή των νότιοδυτικών ακτών της Ηλείας, η παράκτια περιοχή της λιμνοθάλασσας του Κοτυχίου μέχρι της λιμνοθάλασσας της Καλογριάς.

2. Η κυριότερη κατεύθυνση που αφορά όλες τις παράκτιες ενότητες είναι η προστασία και η άμυνά τους απέναντι στις αρνητικές συνέπειες από την κλιματική αλλαγή. Ιδιαίτερα για όσες είναι πεδινές και η υψομετρική διαφορά από την στάθμη της θάλασσας είναι πολύ μικρή σε μεγάλο βάθος (πλάτος) της παράκτιας ζώνης. Στο πλαίσιο της αναβάθμισης και της προστασίας των παράκτιων ζωνών, ιδιαίτερα της πρώτης κατηγορίας της παραγράφου 1 με μεγάλες πιέσεις από ανθρωπογενείς δραστηριότητες, προτείνονται ως κύριες κατευθύνσεις αυτές της παραγράφου 3.3.1.1.α του προηγούμενου άρθρου 15.

3. Σε κάθε ευρύτερη παράκτια ζώνη είναι απαραίτητο τα τοπικά χωροταξικά σχέδια να προσδιορίσουν επιμέρους περιοχές ανάπτυξης ως κύριας χρήσης τουρισμού, αναψυχής και παραθερισμού. Ορισμένες θα μπορούν να πολεοδομηθούν κατά προτεραιότητα.

4. Σε σχέση με την παράκτια ενότητα των δυτικών ακτών της ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας προτείνεται η εκπόνηση και έγκριση μελέτης ΠΟΑΠΔ για τις δυτικές ακτές της ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας και τις Εχινάδες, η οποία θα ορίζει τεκμηριωμένα τις επιμέρους ζώνες χρήσεων γης (ζώνες με επικρατούσες τις τουριστικές δραστηριότητες, ζώνες για την ανάπτυξη υδατοκαλλιεργειών, ζώνες προστασίας κ.α). Οι κατευθύνσεις προς την προτεινόμενη για εκπόνηση ΠΟΑΠΔ καθώς και προς τα ΓΠΣ / ΣΧΟΟΑΠ που αφορούν τις δυτικές ακτές της ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας είναι οι ακόλουθες :

α) Στο νοτιοδυτικό τμήμα των ακτών είναι αναγκαίο να προσδιορισθούν i. μικρές παράκτιες ζώνες ελεγχόμενης επέκτασης των εντατικών υδατοκαλλιεργειών, ii. μικρής κλίμακας ζώνες εναλλακτικού τουρισμού σε σημεία που χαρακτηρίζονται από παραλίες υψηλής ποιότητας, ενώ το μεγαλύτερο παράκτιο τμήμα είναι αναγκαίο να προστατευτεί αποδιδόμενο μόνο στην αγροτική παραγωγή με κίνητρα ενισχυτικά της βιολογικής καλλιέργειας.

β) Στο βόρειο και νότιο τμήμα του λιμανιού του Πλατυγιαλίου και σε ακτίνα τουλάχιστον 1.000μ. από το κέντρο του δεν επιτρέπεται η χωροθέτηση υδατοκαλλιεργειών ούτε τουριστικών εγκαταστάσεων. Βόρεια της ευρύτερης περιοχής του Πλατυγιαλίου Αστακού, στην παράκτια ενότητα των δυτικών ακτών της ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας, προτείνεται αναφορικά με τις εντατικές υδατοκαλλιέργειες η αποφυγή νέων χωροθετήσεων και κατ' επέκταση νέων εγκαταστάσεων. Οι υπάρχουσες εγκαταστάσεις μπορούν να εκσυγχρονιστούν και, εφόσον τεκμηριωθεί η σχετική αναγκαιότητα, μπορούν να γίνουν μόνο μικρές επεκτάσεις αυτών. Προτείνεται να επιχειρηθεί, με βάση την προτεινόμενη μελέτη ΠΟΑΠΔ και τα κατάλληλα κίνητρα, η σταδιακή μετεγκατάσταση ορισμένων στις Εχινάδες νήσους.

γ) Στο τμήμα της παράκτιας ενότητας από τον Αστακό μέχρι την ευρύτερη περιοχή της Παλαίρου είναι απαραίτητος ο εντοπισμός επί μέρους περιοχών τουριστικής ανάπτυξης, θαλάσσιου τουρισμού και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, με δεδομένο ότι η περιοχή αυτή παρουσιάζει μια ελεγχόμενη δυναμική σ' αυτούς τους τομείς.

5. Οι κατευθύνσεις για τις παράκτιες ενότητες, που στο σύνολο ή στο μεγαλύτερο μέρος τους εμπεριέχουν προστατευόμενες περιοχές, αλλά έχουν δυνατότητες και προοπτικές ήπιας ανάπτυξης υπό τον όρο της

παράλληλης προστασίας των πλουτοπαραγωγικών φυσικών τους πόρων είναι αυτές της παραγρ. 3.3.1.1.γ του προηγούμενου άρθρου 15.

6. Ο χωρικός προσδιορισμός των ενότητων του ορεινού χώρου έγινε με βάση μια σειρά κριτηρίων, τα κυριότερα εκ των οποίων ήταν η διοικητική διαίρεση, η χωροταξική δομή στις ενδοπεριφερειακές ενότητες, η προσπελασιμότητα της ορεινής ζώνης μέσω των υποδομών μεταφορών, η σπουδαιότητα των φυσικών, πολιτιστικών και τουριστικών πόρων και ο βαθμός μειονεξίας των ενότητων. Οι ενότητες του ορεινού χώρου κατηγοριοποιήθηκαν σε τρεις ομάδες:

α) ενότητες του ορεινού χώρου που παρουσιάζουν ορατά σημάδια ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού και παραθεριστικής κατοικίας, καθώς και τάσεις περαιτέρω ανάπτυξης, όπως είναι η χωρική ενότητα της ορεινής Ναυπακτίας και η χωρική ενότητα του δήμου Καλαβρύτων και της ορεινής Αιγιαλείας (Αροάνια όρη).

β) ενότητες οι οποίες δεν παρουσιάζουν ακόμη αισθητή βελτίωση αλλά χρήζουν ενίσχυσης με διάφορες μορφές εναλλακτικού τουρισμού, όπως είναι οι υπόλοιπες ορεινές ενότητες της ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας εκτός της ορεινής Ναυπακτίας, καθώς και οι ορεινές περιοχές των δήμων Πατρών (Παναχαϊκό όρος) και Ερυμάνθου.

γ) η ορεινή περιοχή της Ηλείας (όρη Λάμπειο και Μίνθη), η οποία βρίσκεται στην πιο μειονεκτική θέση σε σχέση με τις άλλες ενότητες του ορεινού χώρου και λόγω των αρνητικών συνεπειών από τις πυρκαγιές του 2007.

7. Κύρια κατεύθυνση αποτελεί η διαμόρφωση και υλοποίηση ολοκληρωμένων διαχειριστικών σχεδίων για κάθε ενότητα του ορεινού χώρου με στόχευση σε πρώτο στάδιο στη βαθμιαία αναστολή της μείωσης πληθυσμού αυτών των περιοχών και σε δεύτερο στάδιο στην σταθεροποίησή του, ιδιαίτερα με:

α) την ενίσχυση του πλέγματος των ορεινών κωμοπόλεων και κεφαλοχωριών (εδρών ή δεύτερων κέντρων πρώην Καποδιστριακών δήμων) μεταξύ τους και τη σύνδεσή τους με ορεινά επαρχιακά κέντρα γειτονικών ορεινών ενότητων της ίδιας ή άλλης ΠΕ (π.χ. ορεινές ενότητες ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας με αυτές της Ευρυτανίας),

β) την ενίσχυση της πολυαπασχόλησης και της εισαγωγής νέων κλάδων και τομέων παραγωγής στον ορεινό χώρο πέραν της κτηνοτροφίας και γεωργίας, και κυρίως την ενίσχυση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού μέσω κινήτρων συμμετοχής σε κοινοτικά προγράμματα και μέσω της στήριξης της επιχειρηματικότητας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων,

γ) τη στήριξη της βιοτεχνίας και χειροτεχνίας παραδοσιακών προϊόντων και την αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας,

δ) την αναβάθμιση των υποδομών των ορεινών κωμοπόλεων και κεφαλοχωριών και των σημαντικών περιβαλλοντικών και τουριστικών τους πόρων, τη βελτίωση της οδικής σύνδεσής τους με τα πλησιέστερα αστικά κέντρα και τη θέσπιση χωροταξικών κινήτρων για την εγκατάσταση επιχειρήσεων σε μια ζώνη 500 μέτρων γύρω από τα όρια των ορεινών οικισμών, κυρίως των οικισμών 6^{ου} επιπέδου και των κεφαλοχωριών,

ε) μεγαλύτερα ποσοστά επιδότησης για την εγκατάσταση επιχειρήσεων σε ορεινές περιοχές σε σχέση με αυτά που ισχύουν για την υπόλοιπη περιφέρεια,

στ) την έμφαση στην παραγωγή τοπικών προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ και την προώθηση της βιολογικής κτηνοτροφίας.

Άρθρο 17 – Καθορισμός Περιοχών Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (Π.Ε.Χ.Π.), (Π.Ο.Α.Π.Δ.), Σχεδίων Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων (Σ.Ο.Α.Π.) και κατά προτεραιότητα σχεδίων υποκείμενου σχεδιασμού (Γ.Π.Σ. / Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.)

1. Στο πλαίσιο του γενικότερου στόχου για την ενίσχυση της παραγωγικής ανασυγκρότησης και της ανταγωνιστικότητας της ΠΔΕ, καθώς και για την ενδυνάμωση της κοινωνικής, οικονομικής και εδαφικής της συνοχής και ως εκ τούτου της άμβλυνσης των ενδοπεριφερειακών της ανισοτήτων, οι κύριες κατευθύνσεις που προτείνονται είναι η χρήση των κατάλληλων χωρικών και αναπτυξιακών εργαλείων σε συγκεκριμένες περιοχές με σκοπό τη βιώσιμη ανάπτυξη του συνόλου της Περιφέρειας.

2. Περιοχές Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (Π.Ε.Χ.Π.), οι οποίες είναι οι ακόλουθες:

α) όλες οι εκτάσεις της Π.Ε. Ηλείας που επλήγησαν από τις πυρκαγιές του 2007,

β) οι μειονεκτικές και φθίνουσες δημογραφικά περιοχές, δηλαδή ορεινές περιοχές οι οποίες παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες, με αρνητικό πρόσημο, δημογραφικές και αναπτυξιακές αποκλίσεις, όπως είναι οι ορεινές και ημιορεινές περιοχές της Δ.Ε. Ινάχου του Δ. Αμφιλοχίας, η ορεινή περιοχή στα Ακαρνανικά Όρη και οι ορεινές περιοχές των Δ.Ε. Δ. Αγρινίου και του Δ. Θέρμου,

γ) η προβληματική παράκτια περιοχή νότια του Κατακόλου μέχρι τις εκβολές του Αλφειού ποταμού, η οποία για αρκετές δεκαετίες έχει καταληφθεί από χιλιάδες αυθαίρετες και χαμηλής ποιότητας δευτερεύουσες κατοικίες εντός καταπατημένης έκτασης του Δημοσίου.

3. Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (Π.Ο.Α.Π.Δ.), που προτείνονται με βάση ειδικές μελέτες στις παρακάτω περιοχές ως εξής:

α) Δύο ΠΟΑΠΔ, αφενός στις δυτικές ακτές της Αιτωλοακαρνανίας (δήμοι Ξηρόμερου και Μεσολογγίου) και στις Εχινάδες νήσους και αφετέρου στις δυτικές ακτές της Αιτωλοακαρνανίας και του νοτίου Αμβρακικού (δήμοι Ακτίου - Βόνιτσας και Αμφιλοχίας), οι οποίες θα εστιάζουν στους τομείς του τουρισμού και των υδατοκαλλιεργειών. Στόχος είναι η οργάνωση των μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας ώστε να μην εκτείνονται ανεξέλεγκτα και παράλληλα η χωροθέτηση ζωνών ανάπτυξης ήπιου εναλλακτικού τουρισμού και ορισμένων μόνο παράκτιου μαζικού τουρισμού,

β) Στην παράκτια περιοχή των ακτών της Κυλλήνης μέχρι το Κατάκολο προτείνεται ως πιλοτική μελέτη η εκπόνηση μελέτης ΠΟΑΠΔ με κύριους στόχους τον ποιοτικό παράκτιο τουρισμό και παραθερισμό, την οργάνωση του μαζικού τουρισμού και της δεύτερης κατοικίας που αναπτύσσεται στην περιοχή δεδομένου ότι έχει εκδηλωθεί ιδιαίτερο ενδιαφέρον για επενδύσεις, υπό τον όρο της προστασίας και της ανάδειξης της γης υψηλής παραγωγικότητας, καθώς και της απρόσκοπτης ανάπτυξης της βιολογικής γεωργίας.

4. Εντοπισμός σημειακών παραγωγικών δραστηριοτήτων εθνικής, περιφερειακής ή διαδημοτικής εμβέλειας Εντοπίζονται και προτείνονται οι ακόλουθες σημειακές ποιοτικές παρεμβάσεις και εγκαταστάσεις, ορισμένες εκ των οποίων είναι μεγαλύτερης κλίμακας και άλλες μικρότερης, ανάλογα με το βαθμό προστασίας και ευαισθησίας του τοπίου και του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής:

α) επέκταση και αναβάθμιση των τουριστικών υποδομών για τη δραστηρική αύξηση της τουριστικής περιόδου και της κίνησης του χιονοδρομικού κέντρου Καλαβρύτων με βάση συγκεκριμένη μελέτη (master plan),

β) ενεργοποίηση της σχεδιαζόμενης χωροθέτησης ΠΟΤΑ στην παράκτια ζώνη στις ακτές Μύτικα,

γ) ενίσχυση του ιαματικού τουρισμού στις εγκαταστάσεις της ευρύτερης περιοχής της λίμνης Καϊάφα και στο Κουνουπέλι,

δ) ενίσχυση του ειδικού αθλητικού τουρισμού στην Αιγιάλεια και στην έκταση της ΔΕΠΟΣ στο Βαρθολομιό

ε) αναβάθμιση της παράκτιας περιοχής του Δ. Ήλιδας.

στ) αξιοποίηση της δημόσιας έκτασης του πρώην εργοταξίου της γέφυρας Ρίου – Αντιρρίου με κύρια την χρήση τουρισμού αναψυχής

ζ) Διερεύνηση της καταλληλότητας και των όρων και περιορισμών χωροθέτησης ακινήτων του ΤΑΙΠΕΔ άνω των 100 στρεμ., ώριμων με προκαταρκτική πρόταση ΕΣΧΑΔΑ.

5. Σχέδια Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων (Σ.Ο.Α.Π.), ή εναλλακτικά μελετών και ολοκληρωμένων προγραμμάτων ανάπτυξης για τα παρακάτω αστικά κέντρα ως εξής:

α) Πάτρα: ανάδειξη του ιστορικού κέντρου της πόλης με μεγάλο αριθμό αξιόλογων κτιρίων, μνημείων και βιομηχανικών κτιρίων, καθώς και αξιοποίηση και αναβάθμιση του παραλιακού μετώπου μέσω λειτουργικού ανοίγματος και σύνδεσής του με την πόλη.

β) Αγρίνιο: κεντρική περιοχή με σημαντικά δείγματα αστικών και βιομηχανικών κτιρίων

γ) Μεσολόγγι: ιστορικό κέντρο με πλήθος ιστορικών τόπων, ιερών ναών, μοναστηριακών και αμυντικών συγκροτημάτων,

δ) Ναύπακτος: παραδοσιακός οικισμός με μεγάλο αριθμό αξιόλογων κτιρίων

ε) Αίγιο: με αξιοσημείωτα οικιστικά σύνολα και βιομηχανικά κτίρια

στ) Πύργος – Αμαλιάδα: σημαντική η ανάγκη δραστηρικής αναβάθμισης του υποβαθμισμένου αστικού τοπίου και περιβάλλοντος των δύο πόλεων στο πλαίσιο της ενίσχυσης του ποιοτικού τουρισμού (αρχαιολογικό τρίπολο).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ: ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΤΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΕ ΧΩΡΙΚΕΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

Άρθρο 18 – Περιφερειακή Αναπτυξιακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας

1. Η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας παρουσιάζει, μαζί με την ΠΕ Ηλείας, το χαμηλότερο κατά κεφαλή ΑΕΠ, ακολουθώντας πτωτική πορεία κατά την τελευταία δεκαετία, σε σχέση με το ΑΕΠ άλλων ΠΕ, όπως της Αχαΐας. Αυτή η επιδείνωση αποδίδεται κυρίως στο γεγονός της μη διαμόρφωσης ακόμη των διευρωπαϊκών και εθνικών διαδρόμων ανάπτυξης που διέρχονται από την Αιτωλοακαρνανία.

2. Πρωτογενής τομέας

2.1. Γεωργική παραγωγή

Η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας παράγει κυρίως εσπεριδοειδή (το 50,1% των πορτοκαλιών της ΠΔΕ), λευκά και πράσινα σπαράγγια, κτηνοτροφικούς καρπούς, βιομηχανικά φυτά, όπως βαμβάκι και καπνός, καθώς και προϊόντα αροτραίων καλλιεργειών. Είναι απαραίτητο να εκσυγχρονιστεί και να ενισχυθεί η παραγωγή των γεωργικών προϊόντων στα οποία η Π.Ε. έχει σημαντική θέση και καλύτερες προοπτικές σε σχέση με τις λοιπές ΠΕ και τη χώρα, τόσο ως προς την ποσότητα όσο και ως προς την ποιότητα της παραγωγής με τις εξής συγκεκριμένες δράσεις:

α) Πρέπει να δοθούν ειδικότερα κίνητρα και να ληφθούν μέτρα για την ανάπτυξη των βιολογικών καλλιεργειών ιδιαίτερα στις επιτραπέζιες ελιές, στις ελαιοποιήσιμες ελιές, στα εσπεριδοειδή, στις καρυδιές,

στα κηπευτικά, στις καστανιές και στα αρωματικά φυτά, των οποίων η βιολογική καλλιέργεια αναπτύσσεται σημαντικά τα τελευταία χρόνια στην Αιτωλοακαρνανία.

β) Πρέπει να αποδοθεί ιδιαίτερη έμφαση σε εναλλακτικές λύσεις ως προς τις καλλιέργειες και σε αυτό το πλαίσιο προτείνονται προς περαιτέρω προώθηση το σπαράγγι και η ροδιά, αντικαθιστώντας την καλλιέργεια του καπνού, με δεδομένο ότι υπάρχουν ευνοϊκές προοπτικές για αυτά τα δύο νεότερα προϊόντα λόγω του εξαγωγικού τους χαρακτήρα και προορισμού.

Στις περιοχές υψηλής παραγωγικότητας, στις οποίες παράγονται σε σημαντικό βαθμό τα παραπάνω προϊόντα της ΠΕ, τα τοπικά χωροταξικά σχέδια με τις χωρικές τους ρυθμίσεις και διατάξεις πρέπει να ενισχύουν, άμεσα ή έμμεσα, την ανάπτυξη της παραγωγής τους, περιορίζοντας δραστικά τις δραστηριότητες και χρήσεις που αντιβαίνουν στην ανάπτυξή τους ή θέτοντας αντικίνητρα σε σχέση με αυτές και παράλληλα ενισχύοντας τη συνένωση των αγροτεμαχίων, την καθετοποίηση και μεταποίηση της παραγωγής, καθώς και τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό των υποδομών.

2.2. Κτηνοτροφική Παραγωγή

Η Αιτωλοακαρνανία, ως η σημαντικότερη Π.Ε. της ΠΔΕ στον τομέα της κτηνοτροφίας, είναι σκόπιμο να ενισχύσει ακόμη περισσότερο και να οργανώσει την κτηνοτροφική παραγωγή με τον καθορισμό νέων βοσκοτόπων και την προετοιμασία, οργάνωση και πιλοτική λειτουργία ενός κτηνοτροφικού πάρκου εντός των ορίων των δήμων Ακτίου – Βόνιτσας, Αμφιλοχίας, Ξηρομέρου, Θέρμου ή ορεινής Ναυπακτίας και συγκεκριμένα σε εκείνη την περιοχή που θα έχει τη μεγαλύτερη δυνατή συναίνεση των τοπικών κτηνοτρόφων (ομάδων παραγωγών). Ειδική έμφαση πρέπει να δοθεί στη βιολογική κτηνοτροφία, στην οποία η ΠΔΕ κατέχει την πρώτη θέση στη χώρα που οφείλεται στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας, λόγω της βιοποικιλότητας και της πλούσιας χλωρίδας της. Έμφαση ακόμη είναι απαραίτητο να αποδοθεί στο σχεδιασμό και προγραμματισμό της παραγωγής εγχώριων βιολογικών ζωοτροφών.

2.3. Ιχθυοκαλλιέργειες και αλιεία

Ο δυναμικότερος κλάδος στην πρωτογενή παραγωγή της περιοχής, με έντονη παρουσία των εκτατικών ιχθυοκαλλιεργειών στη μεγαλύτερη λιμνοθάλασσα της χώρας (Μεσολογγίου – Αιτωλικού) και στην περιοχή Ακτίου - Βόνιτσας, αλλά και εντονότερη τη δραστηριότητα των εντατικών καλλιεργειών των δυτικών ακτών της Αιτωλοακαρνανίας και των ακτών της στον Αμβρακικό (συμπεριλαμβανομένου του συμπλέγματος των Εχινάδων νήσων, που αν και ανήκει διοικητικά στα Ιόνια νησιά υποστηρίζεται από την Αιτωλοακαρνανία και οι εργαζόμενοι προέρχονται απ' αυτή) συγκεντρώνει το 25% περίπου της εθνικής παραγωγής σε τσιπούρα, λαβράκι και άλλα θαλάσσια είδη.

3. Δευτερογενής τομέας

Ως προτεραιότητες αιχμής για την ανάπτυξη του δευτερογενούς τομέα γενικότερα και της μεταποίησης αγροτικών προϊόντων ειδικότερα στην Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας καθορίζονται οι ακόλουθες δράσεις:

α) Ενθάρρυνση και ενίσχυση της καθετοποίησης της επεξεργασίας των γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων που ευδοκιμούν στην Αιτωλοακαρνανία, καθώς και παροχή υπηρεσιών ποιοτικού ελέγχου και πιστοποίησης. Ως μέτρο ενθάρρυνσης και ενίσχυσής τους θεωρείται και η αδειοδότηση εγκαταστάσεων μεταποίησης με χωροθετική εξάρτηση από αγροτικές πρώτες ύλες (όπως ορίζονται στο ΕΠΧΣΑΑ για τη βιομηχανία) ακόμη και σε γη που χαρακτηρίζεται ως υψηλής παραγωγικότητας.

β) Προώθηση και διευκόλυνση της εισαγωγής καινοτομίας και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της βιωσιμότητας των ΜΜΕ της Π.Ε. με στόχο την αύξηση των θέσεων απασχόλησης.

γ) Παροχή ειδικών κινήτρων για την ενίσχυση και δημιουργία μεταποιητικών επιχειρήσεων στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές της Π.Ε. (π.χ. μεγαλύτερο ποσοστό επιδότησης από αυτό που ισχύει στις μη μειονεκτικές περιοχές της Π.Ε.).

δ) Ουσιαστική ενεργοποίηση της ΝΑΒΙΠΕ Πλατυγιαλίου με την κατά προτεραιότητα ολοκλήρωση της οδικής σύνδεσης με την Ιόνια Οδό και παράλληλη ολοκλήρωση της τελευταίας.

ε) Στο πλαίσιο της γενικής χωρικής κατεύθυνσης με στόχο την αντιμετώπιση και αντιστροφή του φαινομένου της άναρχης και διάσπαρτης χωροθέτησης των σχετικών εγκαταστάσεων και τη χωροθέτηση των εγκαταστάσεων του δευτερογενούς τομέα σε οργανωμένους και πολεοδομημένους χώρους προτείνονται: i. η ενεργοποίηση Επιχειρηματικών Πάρκων στις ευρύτερες περιοχές των αστικών κέντρων της Π.Ε. (Αργίνιο, Μεσολόγγι, Ναύπακτος, Αμφιλοχία – Βόνιτσα), ii. η αποφυγή της διάσπαρτης χωροθέτησης της βιομηχανίας και βιοτεχνίας στις εκτός σχεδίου πεδινές περιοχές της Π.Ε., εκτός από τις μεταποιητικές εγκαταστάσεις που αφορούν σε μεταποίηση τοπικών αγροτικών προϊόντων, iii. ο δραστικός περιορισμός της χωροθέτησης νέων μεμονωμένων ή οργανωμένων υποδοχέων στις παράκτιες ζώνες, ιδιαίτερα σε αυτές που προτείνονται για την ανάπτυξη του τουρισμού / παραθερισμού, iv. η θέσπιση επιτρεπτής χωροθέτησης μεμονωμένων εγκαταστάσεων υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας με τους απαραίτητους περιβαλλοντικούς όρους και όρους ασφάλειας, κατ' εξαίρεση των όποιων άλλων περιορισμών.

4. Τριτογενής τομέας

4.1. Τομέας έρευνας, νέας τεχνολογίας και καινοτομίας

Σε ό,τι αφορά τον τομέα της έρευνας, της νέας τεχνολογίας και καινοτομίας απαιτείται η συμμετοχή και συνεργασία αφενός όλων των φορέων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Π.Ε., όπως του Πανεπιστημίου

Δυτικής Ελλάδας, του ΤΕΙ Μεσολογγίου, του ΤΕΙ Ναυπάκτου, και αφετέρου των παραγωγικών φορέων και του Εμποροβιομηχανικού Επιμελητηρίου της Αιτωλοακαρνανίας με τους ερευνητικούς φορείς και το Πανεπιστήμιο της Πάτρας, το οποίο αποτελεί Περιφερειακό Πόλο Καινοτομίας.

4.2. Μεταφορές

Οι υπηρεσίες εμπορευματικών μεταφορών αποτελούν σημαντικό κλάδο του τριτογενούς τομέα και ειδικότερα για την Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας όπου χωροθετείται ο μοναδικός σύγχρονος λιμένας ελεύθερης ζώνης εμπορίου και μεταφορών στο Πλατυγιάλι Αστακού, ο οποίος σε συνδυασμό με το νέο λιμένα της Πάτρας και τους μεγάλους διευρωπαϊκούς διαδρόμους μεταφορών, μπορεί να καταστήσει σταδιακά την Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας και την ΠΔΕ γενικότερα σε κόμβο συνδυασμένων μεταφορών με εξαιρετικές αναπτυξιακές προοπτικές.

5. Φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι

Η Αιτωλοακαρνανία χαρακτηρίζεται από πλούσια ιστορική και αρχαιολογική κληρονομιά και διεθνούς, κοινοτικής και εθνικής σημασίας προστατευόμενους φυσικούς πόρους οι οποίοι, υπό την απαραίτητη προϋπόθεση της παράλληλης προστασίας κατά την τουριστική αξιοποίησή τους, παρουσιάζουν προοπτικές για την ανάπτυξη εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού.

6. Τουρισμός

6.1. Στην Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας οι τουριστικές χωρικές ενότητες, στις περισσότερες περιπτώσεις, συμπίπτουν με τις ενδοπεριφερειακές αναπτυξιακές ενότητες και είναι οι εξής:

- α) η τουριστική ενότητα του Αμβρακικού κόλπου (παράκτιες και ορεινές περιοχές),
- β) η τουριστική ενότητα των Δυτικών ακτών της Αιτωλοακαρνανίας,
- γ) η τουριστική ενότητα του Μεσολογγίου – Αιτωλικού (παράκτια και πεδινή περιοχή),
- δ) η τουριστική ενότητα της ενδοχώρας των λιμνών (πεδινές παραλίμνιες περιοχές και ορεινή περιοχή),
- ε) η τουριστική ενότητα του δήμου Ναυπακτίας (παράκτια και ορεινή περιοχή).

6.2. Προτεραιότητες αιχμής για την ανάπτυξη του τουριστικού τομέα της Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας αποτελούν οι ακόλουθες χωρικές κατευθύνσεις:

- α) Ανάδειξη του ιστορικού και πολιτιστικού τριπόλου Μεσολόγγι – Ναύπακτος – Θέρμο και σύνδεσή του με τους άλλους σημαντικούς πολιτιστικούς και φυσικούς προορισμούς της Αιτωλοακαρνανίας, με το διεθνούς σημασίας αρχαιολογικό τρίπολο Αρχαίας Ολυμπίας – Αρχαίας Ήλιδας και Επικούρειου Απόλλωνα και με τους αρχαιολογικούς, ιστορικούς και πολιτιστικούς πόλους των γειτονικών περιφερειών της Στερεάς Ελλάδας (Δελφοί – Γαλαξίδι), της Ηπείρου (Δωδώνη – αρχαία Νικόπολη κ.α.) και των Ιονίων νήσων.
- β) Ενίσχυση, επέκταση και ποιοτική αναβάθμιση με υψηλής ποιότητας ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις των τουριστικών υποδομών στις παράκτιες ζώνες που παρουσιάζουν περαιτέρω δυνατότητες ανάπτυξης του τουρισμού, και παράλληλος έλεγχος των συγκρούσεων γης και της διασφάλισης των περιβαλλοντικών πόρων.
- γ) Συστηματική ενίσχυση των ήπιων εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού ιδιαίτερα στις διεθνούς σημασίας προστατευόμενες περιοχές (Αμβρακικός, Εθνικό Πάρκο Μεσολογγίου – Αιτωλικού, λίμνες Αιτωλοακαρνανίας) και στην ορεινή ενδοχώρα, για τις μειονεκτικές περιοχές της οποίας ο εναλλακτικός τουρισμός μπορεί αποδεδειγμένα να αποτελέσει σημαντική αναπτυξιακή προοπτική και στοιχείο συγκράτησης των κατοίκων τους (όπως ήδη συμβαίνει στην ορεινή Ναυπακτία).
- δ) Σταδιακή ανάπτυξη του τουρισμού των πόλεων (αστικού τουρισμού) της Αιτωλοακαρνανίας και ιδιαίτερα αυτών που έχουν αναξιοποίητους τουριστικούς πόρους, μέσω της ανάδειξης των ιστορικών πυρήνων και κέντρων τους (Μεσολόγγι, Ναύπακτος, Αγρίνιο, Θέρμο, Βόνιτσα, Αμφιλοχία).

7. Οικιστικό δίκτυο

7.1. Στρατηγική κατεύθυνση για το οικιστικό δίκτυο της Αιτωλοακαρνανίας αποτελεί η εξωστρέφεια των υπηρεσιών και των παραγωγικών δραστηριοτήτων των ευρύτερων περιοχών των οικιστικών κέντρων και η σύνδεσή του σ' ένα πολυκεντρικό δίκτυο συνεργασίας με τα αστικά κέντρα των γειτονικών Π.Ε. και των γειτονικών περιφερειών, έχοντας ως κεντρικό πυρήνα το τρίπολο «Αγρίνιο, Μεσολόγγι – Αιτωλικό, Αστακός» και ακολουθώντας τις εξής βασικές συνδέσεις:

- α) προς βορρά (Ηπειρο) και δυτικά (Ιόνια Νησιά) με τις ευρύτερες περιοχές Βόνιτσας - Ακτίου και Αμφιλοχίας με παράλληλη δικτύωσή τους με το τρίπολο Λευκάδα – Πρέβεζα – Άρτα όσον αφορά τις κοινές δράσεις για προστασία, ποιοτική αναβάθμιση και αναπτυξιακή αξιοποίηση του κόλπου του Αμβρακικού και όσον αφορά την ποιοτική αξιοποίηση του παράκτιου τουρισμού και των δυτικών ακτών στην ακτίνα επιρροής του διεθνούς αεροδρομίου του Ακτίου,
- β) ανατολικά (Ευρυτανία, Φωκίδα) με τις ευρύτερες περιοχές Αγρινίου – Θέρμου με παράλληλη ενίσχυση των οδικών συνδέσεων με τα αστικά κέντρα του Καρπενησίου, του Προυσσού και της Ναυπάκτου και δικτύωση με Γαλαξίδι – Ιτέα – Άμφισσα ως προς τα ζητήματα εναλλακτικών μορφών τουρισμού, ποιοτικής κτηνοτροφικής, γεωργικής παραγωγής και πολιτιστικών, τουριστικών δραστηριοτήτων,
- γ) προς νότο (Αχαΐα) με την ευρύτερη περιοχή της Ναυπάκτου ως χωρικού τμήματος της περιοχής Ρυθμιστικού Σχεδίου της ευρύτερης περιοχής της Πάτρας μέσω σύνδεσης της Ναυπάκτου με την έδρα της ΠΔΕ σε αναπτυξιακούς κλάδους κυρίως του τριτογενούς τομέα.

7.2. Το οικιστικό δίκτυο της Αιτωλοακαρνανίας χαρακτηρίζεται από μια ορατή συνέχεια διαδοχικών εξαρτήσεων μεταξύ του μεγαλύτερου οικισμού του Αγρινίου, οποίος κατά το ΓΠΧΣΑΑ αποτελεί οικισμό 4^{ου} οικιστικού επιπέδου, έως τους μικρότερους οικισμούς 7^{ου} οικιστικού επιπέδου. Συγκεκριμένα η διάρθρωση του δικτύου έχει ως εξής:

α) Αγρίνιο (4^ο οικιστικό επίπεδο): λοιπός εθνικός πόλος

β) Μεσολόγγι (ενισχυμένο 5^ο οικιστικό επίπεδο): πρωτεύων περιφερειακός πόλος

γ) Ναύπακτος (5^ο οικιστικό επίπεδο): πρωτεύων περιφερειακός πόλος

δ) Αστακός, Αμφιλοχία, Βόνιτσα, Θέρμο και Αιτωλικό (ενισχυμένο 6^ο οικιστικό επίπεδο): δευτερεύοντες περιφερειακοί πόλοι.

ε) Αγγελόκαστρο, Αντίρριο, Άνω Άγιος Βλάσιος, Άνω Χώρα, Γαβαλού, Γαβρολίμνη, Καινούργιο, Κανδήλα, Κατούνα, Μύτικας, Μενίδι, Νέο Χαλκιοπούλο, Νεοχώρι, Πάλαιρος, Παπαδάτες, Παραβόλα, Πλάτανος, Σίμος, Σκουτερά, Στράτος, Τριανταίικα, Φυτειές (6^ο οικιστικό επίπεδο): Τοπικά κέντρα

Άρθρο 19 – Περιφερειακή Αναπτυξιακή Ενότητα Αχαΐας

1. Η Π.Ε. Αχαΐας παρουσιάζει το υψηλότερο κατά κεφαλή ΑΕΠ της ΠΔΕ, όμως ταυτόχρονα κατά τη διάρκεια των ετών της οικονομικής ύφεσης παρουσιάζει τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας και τις οξύτερες εσωτερικές αναπτυξιακές και πληθυσμιακές ανισότητες, αφενός ανάμεσα στον πρωτεύοντα αναπτυξιακό πόλο (την ευρύτερη περιοχή της Πάτρας) και την υπόλοιπη Π.Ε., και αφετέρου ανάμεσα στον παράκτιο αναπτυξιακό άξονα και την πεδινή και μειονεκτική ορεινή ενδοχώρα. Ο ρόλος της ευρύτερης περιοχής της Πάτρας είναι κυρίαρχος σε όλη την Π.Ε. και η δυναμική της περιοχής αυτής σε ορισμένες αστικές λειτουργίες και εξυπηρετήσεις εκτείνεται πέραν των ορίων της ΠΔΕ, ιδίως στους κλάδους των μεταφορών, του εμπορίου, της εκπαίδευσης, της υγείας, της έρευνας και τεχνολογίας. Επίσης, λόγω των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της, η ευρύτερη περιοχή της Πάτρας εμφανίζει τη μεγαλύτερη συγκέντρωση και ποικιλία στους κλάδους του δευτερογενούς τομέα και της μεταποίησης.

Η βιώσιμη ανάπτυξη της Π.Ε. Αχαΐας θα επιτευχθεί με την ολοκλήρωση της λειτουργίας των μεγάλων αναπτυξιακών διαδρόμων που διέρχονται από αυτήν ή την αφορούν άμεσα και με την κατά προτεραιότητα ολοκλήρωση και λειτουργία των αντίστοιχων οδικών σιδηροδρομικών και λιμενικών έργων που έχουν αναφερθεί στο άρθρο 12. Θα επιτευχθεί επίσης με τον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση της καινοτομίας στους κλάδους που είναι πλεονασματικοί σε εθνικό επίπεδο, καθώς και στους εξειδικευμένους κλάδους εθνικού επιπέδου τα μεγέθη των οποίων η Π.Ε. Αχαΐας συνδιαμορφώνει με τη συμμετοχή της. Η περαιτέρω ανάπτυξη αυτών των κλάδων καθιστά πιο αποτελεσματική την εξωστρέφεια και πιο σημαντικό το διαπεριφερειακό ρόλο της Π.Ε. Αχαΐας. Σε ό,τι αφορά την ενίσχυση, τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των παραγωγικών τομέων της Π.Ε. Αχαΐας προτείνονται οι παρακάτω συγκεκριμένες κατευθύνσεις κατά παραγωγικό τομέα.

2. Πρωτογενής τομέας

2.1. Γεωργική παραγωγή

Η Π.Ε. Αχαΐας παράγει κυρίως λεμόνια (κυρίως στο Δ. Αιγιαλείας), κηπευτικά, βιομηχανική ντομάτα, ντομάτα νωπής χρήσης (κυρίως στο Δ. Δυτικής Αχαΐας), πατάτα, ξερά κρεμμύδια, αμπελοργικά προϊόντα, μούστο, επιτραπέζια σταφύλια (κυρίως στους Δ. Δυτικής Αχαΐας και Αιγιαλείας), κορινθιακή σταφίδα (κυρίως στο Δ. Αιγιαλείας), ελιά, σιτηρά και ζωτροφές (κυρίως στους Δ. Δυτικής Αχαΐας, Ερυμάνθου και Καλαβρύτων). Σε αυτές τις καλλιέργειες θα πρέπει κατά προτεραιότητα να οργανωθεί και να ενισχυθεί η παραγωγή γης με έμφαση στη βιολογική καλλιέργεια. Προς πλήρωση του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης είναι, επίσης, επιβεβλημένος ο κατά προτεραιότητα εκσυγχρονισμός και η ενίσχυση της παραγωγής των γεωργικών προϊόντων στα οποία η Π.Ε. κατέχει σημαντική θέση και παρουσιάζει καλύτερες προοπτικές, ως προς την ποσότητα και ποιότητα της παραγωγής, τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Στις περιοχές υψηλής παραγωγικότητας τα τοπικά χωροταξικά σχέδια θα πρέπει να ενισχύουν άμεσα ή έμμεσα με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις τους αφενός την ανάπτυξη της παραγωγής των τοπικών προϊόντων, περιορίζοντας δραστικά τις δραστηριότητες και χρήσεις που αντιβαίνουν στο στόχο αυτό ή θέτοντας σχετικά αντικίνητρα, και αφετέρου τη συνένωση και συνεκμετάλλευση των αγροτεμαχίων, την καθετοποίηση και μεταποίηση της παραγωγής, καθώς και τον εκσυγχρονισμό των υποδομών της.

2.2. Κτηνοτροφική παραγωγή

Ειδική έμφαση είναι αναγκαίο να δοθεί στη βιολογική κτηνοτροφία και κατά προτεραιότητα στην ενίσχυση και οργάνωση της εκτροφής βοοειδών στο Δ. Ερυμάνθου, της εκτροφής αιγοπροβάτων στους Δ. Καλαβρύτων, Ερυμάνθου και Δυτικής Αχαΐας, στον καθορισμό βοσκότοπων και στην οργάνωση της πιλοτικής λειτουργίας ενός ανοικτού κτηνοτροφικού πάρκου εναλλακτικά σε μια από τις κτηνοτροφικές περιοχές των Δ. Καλαβρύτων και Ερυμάνθου, οι οποίοι παρουσιάζουν τα μεγαλύτερα ποσοστά βοσκότοπων στην Π.Ε. Αχαΐας.

2.3. Ιχθυοκαλλιέργειες και αλιεία

Στις λιμνοθάλασσες Προκόπου και Πάπας κρίνεται σκόπιμη η οργάνωση της εκτατικής ιχθυοκαλλιέργειας που αποτελεί δυναμικό κλάδο στην περιοχή.

3. Δευτερογενής τομέας

3.1. Η Π.Ε. Αχαΐας, πρωτίστως η ευρύτερη περιοχή της Πάτρας και δευτερευόντως η ευρύτερη περιοχή του Αιγίου, αποτελεί την κύρια περιοχή βιομηχανικής συγκέντρωσης της ΠΔΕ. Χαρακτηριστικό στοιχείο της σπουδαιότητας του δευτερογενούς τομέα για την Π.Ε. Αχαΐας, και ως εκ τούτου για όλη την ΠΔΕ, αποτελεί το γεγονός ότι ένας από τους πλεονασματικούς κλάδους της ΠΔΕ σε εθνικό επίπεδο λόγω της συμβολής της Π.Ε. Αχαΐας είναι ο τομέας της βιομηχανίας και βιομηχανίας. Από το γεγονός αυτό συνάγεται ότι σε αυτόν τον τομέα ο ρόλος της Π.Ε. Αχαΐας είναι διαπεριφερειακός. Τη σπουδαιότητα του δευτερογενούς τομέα για την Π.Ε. Αχαΐας υπογραμμίζει και το γεγονός ότι και στους έξι κλάδους της μεταποίησης της ΠΔΕ με εξειδίκευση σε εθνικό επίπεδο η Π.Ε. Αχαΐας συμμετέχει ενεργά (είδη διατροφής, ξύλο, μη μεταλλικά ορυκτά, μεταλλικά προϊόντα, έπιπλα, είδη ένδυσης).

3.2. Οι ειδικότερες χωρικές κατευθύνσεις για την ενίσχυση, ανασυγκρότηση και εκσυγχρονισμό του δευτερογενούς τομέα της Π.Ε. Αχαΐας είναι οι ακόλουθες:

α) Στο πλαίσιο της κεντρικής χωρικής κατεύθυνσης για αντιστροφή του φαινομένου της άναρχης και διάσπαρτης χωροθέτησης των σχετικών εγκαταστάσεων, καθώς και για συστηματική ενίσχυση της χωροθέτησης των εγκαταστάσεων του τομέα σε οργανωμένους και πολεοδομημένους χώρους προτείνονται:

i. η εξυγίανση, αναβάθμιση και βελτίωση της ελκυστικότητας της υπάρχουσας ΒΙΠΕ Πατρών και του Επιχειρηματικού Πάρκου (ΒΙΟΠΑ) Πατρών, καθώς και η επέκταση της ΒΙΠΕ Πατρών και η επαρκής οδική και σιδηροδρομική σύνδεσή της με την Ολυμπία οδό, τη σιδηροδρομική γραμμή και το νέο λιμένα Πατρών, συμπεριλαμβανομένου του εμπορικού τμήματος αυτού, ii. η τεκμηριωμένη χωροθέτηση δεύτερου επιχειρηματικού πάρκου στα όρια του καλλικράτειου δήμου Πατρέων και η δημιουργία επιχειρηματικού πάρκου στην ευρύτερη περιοχή του αστικού συγκροτήματος του Αιγίου, iii. η αποφυγή της διάσπαρτης χωροθέτησης των εγκαταστάσεων βιομηχανίας και βιοτεχνίας στις εκτός σχεδίου πεδινές περιοχές της Π.Ε., εκτός από τις μεταποιητικές εγκαταστάσεις οι οποίες, υπό τον όρο τήρησης των αναγκαίων περιβαλλοντικών όρων και περιορισμών, μπορούν να χωροθετηθούν ακόμη και σε γη υψηλής παραγωγικότητας, εφόσον αφορούν σε μεταποίηση με χωροθετική εξάρτηση από τοπικές πρώτες ύλες (σύμφωνα με το ΕΠΧΣΑΑ για τη βιομηχανία) και εκτός των περιοχών συγκεκριμένων επιτρεπτών χρήσεων που καθορίζονται από ΤΧΣ, ΓΠΣ / ΣΧΟΟΑΠ.

β) Στο πλαίσιο της στρατηγικής κατεύθυνσης για προώθηση της νέας τεχνολογίας και καινοτομίας στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα παραγωγής κατ' εξαίρεση των όποιων περιορισμών, κρίνεται σκόπιμη η επιτρεπτή χωροθέτηση μεμονωμένων εγκαταστάσεων υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας, υπό τον όρο τήρησης των αναγκαίων περιβαλλοντικών περιορισμών και όρων ασφαλείας.

γ) Προτείνεται η αποθάρρυνση και ο δραστικός περιορισμός της χωροθέτησης νέων μεμονωμένων ή οργανωμένων υποδοχέων βιομηχανικών μονάδων στις παράκτιες ζώνες και κυρίως η απαγόρευση χωροθέτησης νέων εγκαταστάσεων στις παράκτιες περιοχές που προτείνονται για την ανάπτυξη του τουρισμού και παραθερισμού.

δ) Στο πλαίσιο της γενικότερης κατεύθυνσης για ενίσχυση των μειονεκτικών ορεινών περιοχών της Π.Ε. και της προσπάθειας για άμβλυνση των μεγάλων ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων προτείνονται οι ακόλουθες κατευθύνσεις: i. κύρια επιδίωξη αποτελεί η διατήρηση ενός ιστού μεταποιητικών μονάδων και ιδίως εκείνων που αξιοποιούν τοπικούς πόρους, όπως είναι τα οινοποιεία, τα τυροκομεία, τα ελαιοτριβεία, τα σφαγεία κ.α., ii. κρίνεται σκόπιμη η ενίσχυση της πολυαπασχόλησης και της υποστήριξης της καθετοποίησης και μεταποίησης των τοπικών προϊόντων, μέσα από ένα ευέλικτο σύστημα χωρικών ρυθμίσεων και κινήτρων για τις μονάδες που θα προσδιοριστούν από τα τοπικά χωροταξικά σχέδια με όρους και περιορισμούς για την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και την αποφυγή συγκρούσεων με άλλες χρήσεις, iii. προτείνεται ο καθορισμός υψηλότερων ποσοστών επιδότησης από τα καθοριζόμενα στο Πρόγραμμα ΕΣΠΑ 2007 - 2013 για τη λειτουργία μεταποιητικών εγκαταστάσεων στις ευρύτερες περιοχές των ορεινών κωμοπόλεων και κεφαλοχωριών (5^{ου} και 6^{ου} οικιστικού επιπέδου).

4. Τριτογενής τομέας

4.1. Τομέας έρευνας, νέας τεχνολογίας και καινοτομίας

Η Π.Ε. Αχαΐας στους τομείς της έρευνας, της νέας τεχνολογίας και της καινοτομίας διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα σε σχέση με τις άλλες δύο Π.Ε. έχοντας ως έδρα την Πάτρα, που αποτελεί περιφερειακό πόλο καινοτομίας. Οι κατευθύνσεις τις οποίες η ίδια η ΠΔΕ προτείνει για το ΣΕΣ 2014 – 2020 στον τομέα της έρευνας, της τεχνολογίας και της καινοτομίας αφορούν στο μεγαλύτερο βαθμό τους την Π.Ε. Αχαΐας.

Χαρακτηρισμός της ευρύτερης περιοχής του Πανεπιστημίου Πατρών ως περιοχής Επιστημονικού – Τεχνολογικού Πάρκου.

4.2. Μεταφορές

Στο πλαίσιο του στρατηγικού στόχου για ενίσχυση και ανάδειξη του διεθνούς και εθνικού ρόλου της ΠΔΕ αφενός ως κόμβου συνδυασμένων μεταφορών και αφετέρου ως εμπορικού και διαμετακομιστικού κόμβου στη Μακροπεριφέρεια Αδριατικής – Ιονίου, η ευρύτερη περιοχή της Πάτρας και η Αχαΐα έχουν τον κεντρικό

και σημαντικότερο ρόλο ενόψει των κατευθύνσεων για την ολοκλήρωση των μεγάλων έργων μεταφορών και τη λειτουργία των μεγάλων αναπτυξιακών αξόνων.

5. Τουρισμός

5.1. Η Π.Ε. Αχαΐας περιλαμβάνει δύο μεγάλες σε έκταση τουριστικές ενότητες, καθώς και τη βόρεια περιοχή μιας τρίτης. Ειδικότερα περιλαμβάνει:

α) την τουριστική ενότητα Αιγίου – Ακράτας – Καλαβρύτων – Χελμού (Δ. Αιγιαλείας και Καλαβρύτων)

β) την τουριστική ενότητα Δ. Πατρέων – Δ.Ε. Δύμης και Μόβρης Δήμου Δυτικής Αχαΐας

γ) το βόρειο τμήμα της τουριστικής ενότητας λιμνοθαλασσών Κοτυχίου και Καλογριάς (Δ.Ε. Λαρισσού του Δ. Δυτικής Αχαΐας)

Οι δύο πρώτες τουριστικές ενότητες αποτελούνται από παράκτιες περιοχές και περιοχές πεδινής και ορεινής ενδοχώρας.

5.2. Για τις παράκτιες περιοχές κύρια επιδίωξη αποτελεί η ποιοτική αναβάθμιση και η εξυγίανση του τουρισμού, καθώς και η μερική εκτόνωση της τουριστικής κίνησης προς την ορεινή ενδοχώρα. Η παράκτια περιοχή του δήμου Πατρέων και των δημοτικών ενότητων Δύμης και Μόβρης του δήμου Δυτικής Αχαΐας και η παράκτια περιοχή του δήμου Αιγιαλείας χαρακτηρίζονται ως τουριστικά αναπτυσσόμενες περιοχές οι οποίες χρήζουν αναβάθμισης καθότι δέχονται έντονες οικιστικές πιέσεις. Οι κύριες κατευθύνσεις της αναβάθμισης θα πρέπει να είναι η περαιτέρω ανάπτυξη τουριστικών κλινών και παραθεριστικής κατοικίας, ο εμπλουτισμός και η εξειδίκευση της τουριστικής προσφοράς μέσω της δημιουργία ειδικής τουριστικής υποδομής, οι ικανοποιητικές αστικές εξυπηρετήσεις και η αντιμετώπιση κινδύνων περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Το τμήμα της παράκτιας περιοχής των λιμνοθαλασσών Κοτυχίου – Καλογριάς που ανήκει στη δημοτική ενότητα Λαρισσού του δήμου Δυτικής Αχαΐας, δηλαδή η περιοχή Καλογριάς, χαρακτηρίζεται ως περιοχή με δυνατότητες κυρίως εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουριστικής ανάπτυξης (εναλλακτικός τουρισμός, ειδικός τουρισμός) καθότι πρόκειται για προστατευόμενη περιοχή διεθνούς σημασίας με κύρια γνωρίσματα την ύπαρξη τουριστικών πόρων με σημαντικό οικολογικό συγκριτικό πλεονέκτημα (Ramsar, ιαματικές πηγές, δάσος Στροφυλιάς κ.α.).

5.3. Οι ορεινές περιοχές του δήμου Πατρέων και του δήμου Ερυμάνθου παραμένουν μέχρι σήμερα τουριστικά αναξιοποίητες, με κύρια γνωρίσματα τη μικρή ή σχεδόν ανύπαρκτη τουριστική ανωδομή και κίνηση, τη δύσκολη προσβασιμότητα, τη μειονεκτική τοπική οικονομία και τον αναξιοποίητο τουριστικά φυσικό, ιστορικό και πολιτιστικό πλούτο. Η έμφαση στην ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού σε αυτές τις περιοχές είναι όχι μόνο σκόπιμη αλλά και απαραίτητη για τη στήριξη της φθίνουσας οικονομίας τους. Η ορεινή περιοχή των δήμων Αιγιαλείας και Καλαβρύτων χαρακτηρίζεται ως αναπτυσσόμενη και δυναμική τουριστικά περιοχή, με κύρια γνωρίσματα την καλή ποιότητα τουριστικών πόρων, τη δυναμικά αναπτυσσόμενη τουριστική ανωδομή και υποδομή, τη σχετικά καλή αλλά με ορατές ανάγκες βελτίωσης προσβασιμότητα και την ανοδική τουριστική και παραθεριστική κίνηση. Κύριος τουριστικός πόλος της είναι η περιοχή του χιονοδρομικού κέντρου Καλαβρύτων, το οποίο πρέπει να εμπλουτιστεί με μορφές τουριστικών δραστηριοτήτων πέραν των τριών μηνών της λειτουργίας του ως χιονοδρομικού κέντρου, ακόμη και κατά τη διάρκεια της θερινής περιόδου. Ως αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές παρουσιάζονται, με βάση τα στοιχεία της τελευταίας δεκαετίας, και οι περιοχές της ορεινής Ακράτας και της ορεινής Αιγείρας, για τις οποίες κρίνεται σκόπιμη η αξιοποίηση σχετικών κοινοτικών προγραμμάτων. Ανάλογη πορεία σταδιακά μπορεί να ακολουθήσει και η ορεινή περιοχή της Κλειτορίας, της Ψωφίδας και της Δάφνης, η οποία δεν στερείται σημαντικών φυσικών, ιστορικών, πολιτιστικών και τοπιακών τουριστικών πόρων, δικτυώνοντάς τους με τους αντίστοιχους πόρους και προορισμούς της δημοτικής ενότητας Καλαβρύτων και των ορεινών περιοχών της γειτονικής Π.Ε. Αρκαδίας, της περιφέρειας Πελοποννήσου.

6. Οικιστικό Δίκτυο

6.1. Το οικιστικό δίκτυο της Π.Ε. Αχαΐας χαρακτηρίζεται από αναμφισβήτητη ανισομέρεια λόγω του κυρίαρχου ρόλου και του σχετικού υδροκεφαλισμού του πολεοδομικού συγκροτήματος της Πάτρας σε σχέση με τα άλλα κέντρα της Αχαΐας (Αίγιο, Καλάβρυτα, Κ. Αχαΐα). Η ασυνέχεια στην ιεράρχηση και τις εξαρτήσεις του οικιστικού δικτύου της Π.Ε. Αχαΐας είναι κύριο αρνητικό γνώρισμα, κυρίως σε σχέση με τη στρατηγική κατεύθυνση για την εδαφική ενδοπεριφερειακή συνοχή, ενώ αντίθετα στις άλλες δύο Π.Ε. η δομή του οικιστικού δικτύου είναι πιο ισόρροπη.

Συγκεκριμένα, η διάρθρωση του δικτύου έχει ως εξής:

α) Πάτρα (2^ο οικιστικό επίπεδο): Πρωτεύων εθνικός πόλος.

β) Αίγιο, η δεύτερη σε ιεράρχηση πόλη της Αχαΐας (5^ο οικιστικό επίπεδο): Πρωτεύων περιφερειακός πόλος

γ) Καλάβρυτα, Ρίο, Ακράτα, Κάτω Αχαΐα, Χαλανδρίτσα (6^ο ενισχυμένο οικιστικό επίπεδο): Δευτερεύοντες περιφερειακοί πόλοι

δ) Σταυροδρόμι, Κλειτορία, Δάφνη, Ψωφίδα (6^ο οικιστικό επίπεδο): Τοπικά κέντρα

6.2. Πέραν των κύριων κατευθύνσεων που διατυπώνονται στο Γ' κεφάλαιο προτείνονται οι ακόλουθες κατευθύνσεις:

α) Ποιοτικός εμπλουτισμός και αναβάθμιση των αστικών λειτουργιών, κοινωνικών εξυπηρετήσεων και δραστηριοτήτων του πολεοδομικού συγκροτήματος της Πάτρας και παράλληλη λήψη μέτρων και δράσεων για τη σταθεροποίηση (μη αύξηση) του πληθυσμού του μέχρι το έτος στόχο 2030.

β) Λήψη μέτρων και δράσεων ενίσχυσης του αναπτυξιακού ρόλου και της ελκυστικότητας των άλλων σημαντικών πόλεων της Αχαΐας (Αίγιο, Κάτω Αχαΐα, Καλάβρυτα, Χαλανδρίτσα, Ακράτα κ.α.), καθώς και ενίσχυσή τους με υπηρεσίες, δραστηριότητες, αναπλάσεις, αναπτυξιακά κίνητρα και χωροθετήσεις σημαντικών παραγωγικών δραστηριοτήτων στις ευρύτερες περιοχές τους.

γ) Ειδική προτεραιότητα στην ενίσχυση των ορεινών πόλεων (Καλάβρυτα) κωμοπόλεων (Κλειτορία) και κεφαλοχωριών της ορεινής και ημιορεινής ενδοχώρας (Δάφνη, Ψωφίδα κ.α.), με τη λήψη μέτρων για: i. την προώθηση και τον εμπλουτισμό των ήπιων εναλλακτικών μορφών τουρισμού (ένταξη σε σχετικά ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά προγράμματα), ii. την οργάνωση και αύξηση της ανταγωνιστικότητας της βιολογικής κτηνοτροφίας και της μεταποίησης των προϊόντων της, iii. την επιδότηση των επιχειρήσεων που εγκαθίστανται σ' αυτές τις περιοχές με ποσοστά υψηλότερα αυτών του Προγράμματος ΕΣΠΑ 2007 – 2013.

Άρθρο 20 – Περιφερειακή Αναπτυξιακή Ενότητα Ηλείας

1. Η Π.Ε. Ηλείας παρουσιάζει την ηπιότερη επιδείνωση της ανεργίας σε σχέση με τις άλλες δύο Π.Ε. λόγω της δυναμικής της στους τομείς της πρωτογενούς παραγωγής και του τουρισμού, ενώ παράλληλα έχει ένα από τα χαμηλότερα ΑΕΠ. Επίσης, ανήκει στις ελάχιστες Π.Ε. της χώρας που παρουσιάζουν ισόρροπη κατανομή των αστικών κέντρων στην πεδινή τους έκταση, με τη μορφή ενός πολυπολικού συστήματος μικρής και μικρομεσαίας κλίμακας (Πύργος και Αμαλιάδα) αστικών κέντρων. Παρά το συγκριτικό πλεονέκτημα σε σχέση με τις άλλες Π.Ε. στον τομέα της γεωργικής παραγωγής και στον τουρισμό (υψηλότερης ποιότητας παράλια και διεθνούς σημασίας αρχαιολογικό τρίπολο: Αρχαία Ολυμπία-Ήλιδα-Επικούρειος Απόλλων), δεν παρουσιάζει την αναμενόμενη ανάπτυξη, κυρίως λόγω της μη διαμόρφωσης ακόμη των διευρωπαϊκών και εθνικών διαδρόμων ανάπτυξης που διέρχονται από αυτήν, καθώς και των σημαντικών έργων υποδομής που πρέπει να προωθηθούν. Σε συνάρτηση με τις παραπάνω καθυστερήσεις και με την κύρια κατεύθυνση για ολοκλήρωση των σημαντικών έργων μεταφορών βρίσκεται η ανάγκη για συνεχή και συστηματική διεύρυνση και ενίσχυση των σχέσεων και συνεργασιών της ΠΕ Ηλείας με τις γειτονικές Περιφέρειες των Ιονίων Νήσων και της Πελοποννήσου. Στην ανάσχεση της ανάπτυξης της περιοχής συνέβαλαν καθοριστικά και οι δασικές καταστροφές λόγω των πυρκαγιών του 2007. Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των δασικών καταστροφών, που μπορεί να επιτείνουν τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, εντοπίζονται στα φαινόμενα πλημμυρών και διάβρωσης του εδάφους, ιδίως των ακτών στα παράλια της Π.Ε. Ηλείας.

Ενόψει τούτων, τα προτεινόμενα μέτρα είναι τα κάτωθι:

α) στοχευμένη επένδυση σε έργα προστασίας των ακτών και σε αντιπλημμυρικά φράγματα.

β) ανάπτυξη συστημάτων ανίχνευσης, έγκαιρης προειδοποίησης και συναγερμού, χαρτογράφησης και αξιολόγησης των κινδύνων και αύξηση των επενδύσεων σε συστήματα διαχείρισης καταστροφών,

γ) βιώσιμη διαχείριση των υδάτων στη γεωργική εκμετάλλευση, ενίσχυση της εφαρμογής προτύπων καλλιέργειας αποδοτικών ως προς τη χρήση του νερού και διαχείριση των ζωνών προστασίας δασών από τη διάβρωση,

δ) βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους αφενός με τη χρήση πρακτικών που αποτρέπουν την διάβρωση ή περαιτέρω υποβάθμισή του και την εξάντληση του αποθέματος άνθρακα αυτού και αφετέρου με την καθιέρωση γεωργοδασοκομικών συστημάτων, καθώς και με τη δημιουργία νέων δασών,

ε) αξιοποίηση της βιομάζας, των υπολειμμάτων και υποπροϊόντων των γεωργικών και κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων, καθώς και της μεταποίησης, με σκοπό την παραγωγή ενέργειας και εισροών στον πρωτογενή και στο δευτερογενή τομέα,

στ) προώθηση δράσεων κατάρτισης και ενημέρωσης για την κλιματική αλλαγή και την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων.

2. Πρωτογενής τομέας

2.1. Γεωργική παραγωγή

Κύριες κατευθύνσεις για τον τομέα αυτόν αποτελούν:

α) ο καθορισμός της Π.Ε. Ηλείας ως της βασικής αγροτικής παραγωγικής περιοχής ολόκληρης της ΠΔΕ, η δημιουργία δημοπρατηρίου αγροτικών προϊόντων και η ανάπτυξη μεταποιητικών βιομηχανιών,

β) η λειτουργία του τομέα γεωργικής παραγωγής ως ανταγωνιστικού παραγωγικού πόρου και ως μέσου προστασίας των φυσικών τοπίων, με παράλληλη ενίσχυση και διάδοση της βιολογικής γεωργίας, κτηνοτροφίας και υδατοκαλλιέργειας,

γ) η προστασία της γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του γεωργικού προϊόντος (βελτίωση και εκσυγχρονισμός υποδομών, αναδιάρθρωση καλλιεργειών) και των προϊόντων Π.Ο.Π. και Π.Γ.Ε. της Π.Ε.,

δ) η ενίσχυση των ομάδων παραγωγών, ώστε τα προϊόντα να είναι προσιτά σε όλους τους καταναλωτές,

ε) η δημιουργία «Ζώνης Αγροτικής Βιοτεχνολογίας και Καινοτομίας» σε δημοτικές, περιφερειακές ή δημόσιες εκτάσεις στη νότια πλευρά του Αλφειού ποταμού, η οποία μπορεί να ενταχθεί δορυφορικά στη λειτουργία και ανάπτυξη του Επιστημονικού Πάρκου Πατρών,
στ) η συντήρηση των δύο μεγάλων φραγμάτων της Π.Ε. (Αλφειού και Πηνειού), η επικαιροποίηση της μελέτης επαναπλημμυρισμού της λίμνης Μουριάς και η πιλοτική εφαρμογή αυτής.

2.2. Κτηνοτροφική παραγωγή

Στην κτηνοτροφία ενισχύεται η εκτροφή βοοειδών και αιγοπροβάτων. Ειδικότερα προτείνεται:

- α) η οργάνωση της εκτροφής βοοειδών στους δήμους Ανδραβίδας – Κυλλήνης, Πηνειού και Πύργου, καθώς και της εκτροφής αιγοπροβάτων στους δήμους Πύργου, Ήλιδας, Ανδραβίδας – Κυλλήνης και Αρχαίας Ολυμπίας,
- β) η δημιουργία κεντρικής μονάδας επεξεργασίας κτηνοτροφικών αποβλήτων με προσδοκώμενο αποτέλεσμα τη διατήρηση της βοοτροφίας στον κάμπο της Π.Ε. Ηλείας, τη στήριξη του αγροτικού πληθυσμού και την περιβαλλοντική αναβάθμιση της περιοχής.
- γ) η δημιουργία ελεγχόμενης κυνηγετικής περιοχής (κυνηγετικής ρεζέρβας) στην ορεινή περιοχή της Π.Ε. Ηλείας
- δ) η οριοθέτηση και οργάνωση νέων βοσκότοπων, η βελτίωση των υπαρχόντων, η οργάνωση πιλοτικού εκτατικού κτηνοτροφικού πάρκου και ο εκσυγχρονισμός των κτηνοτροφικών μονάδων.

2.3. Επίσης, προωθείται η ανάπτυξη της μελισσοκομίας στο σύνολο της Π.Ε. Ηλείας και της εκτατικής κυρίως υδατοκαλλιέργειας.

3. Δευτερογενής τομέας

Όσον αφορά τις δυναμικές ζώνες της Π.Ε. Ηλείας σε σχέση με το δευτερογενή τομέα, στις ευρύτερες περιοχές Πύργου – Αμαλιάδας που χαρακτηρίζονται ως περιοχές επέκτασης σύμφωνα με το ΕΠΧΣΑΑ για τη βιομηχανία, μπορούν να διαμορφωθούν δυνατότητες εκκίνησης διαδικασιών ανάπτυξης της βιομηχανίας. Επισημαίνεται ότι στη θαλάσσια περιοχή του Κατακόλου, προωθείται η αξιοποίηση των κοιτασμάτων υδρογονάνθρακα.

Στον κλάδο της μεταποίησης, τυποποίησης και συσκευασίας αγροτικών προϊόντων προτείνεται :

- α) ενεργοποίηση δύο Επιχειρηματικών Πάρκων (ένα νότια του Πύργου και ένα βόρεια της Αμαλιάδας) και κατάργηση των δύο θεσμοθετημένων, βάσει των σχεδόν ανενεργών ΓΠΣ της δεκαετίας του '80, χώρων ΒΙΟΠΑ.
- β) εκσυγχρονισμός των μικρότερων οικογενειακών επιχειρήσεων σε θέματα ποιοτικού ελέγχου, τυποποίησης και προώθησης προϊόντων και λήψη μέτρων ανάπτυξης νέας επιχειρηματικότητας μικρού και μεσαίου μεγέθους,
- γ) αύξηση του βαθμού επεξεργασίας των βασικών δημητριακών για ζωτροφές, καθώς οι μονάδες παραγωγής ζωτροφών της Π.Ε. είναι από τις σημαντικότερες σε εθνικό επίπεδο, βελτίωση της ποιότητας, της τυποποίησης και της εμπορίας των γεωργικών, αγροτοβιομηχανικών και κτηνοτροφικών προϊόντων και ενίσχυση της μεταποίησης της βιομηχανικής ντομάτας,
- δ) ανάληψη πρωτοβουλιών για την κατάκτηση της σχετικής τεχνογνωσίας σε τοπικό επίπεδο, με εφαρμογή προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης.
- ε) ανάληψη κοινών πρωτοβουλιών για τη συνδυασμένη διαχείριση των αποβλήτων από αγροτοβιομηχανίες και βιοτεχνίες,
- στ) στήριξη των βιομηχανικών και βιοτεχνικών μονάδων έντασης εργασίας και λήψη μέτρων τεχνολογικού και οργανωτικού εκσυγχρονισμού των ΜΜΕ.

4. Τριτογενής τομέας

Όσον αφορά τη νέα οικονομία, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα και τις υπηρεσίες, προτείνεται:

- α) η αξιοποίηση της υποδομής και του ανθρώπινου δυναμικού στην έρευνα και τεχνολογία και την κοινωνία της πληροφορίας, με στόχο τη στενότερη διασύνδεση με παραγωγικές δραστηριότητες και τη διάχυση της καινοτομίας στις επιχειρήσεις της Π.Ε. Ηλείας
- β) η ανάδειξη των υπηρεσιών εμπορίου και των μεταφορών σε προωθητική δραστηριότητα για την ευρύτερη περιοχή του λιμένα Κυλλήνης.

5. Τουρισμός:

5.1. Οι τουριστικές χωρικές ενότητες στην Π.Ε. Ηλείας είναι:

- α) Καλογριάς – Κοτυχίου (ΔΕ Λαρισσού Δ. Δυτ. Αχαΐας και ΔΕ Ανδραβίδας Δ. Ανδραβίδας - Κυλλήνης),
- β) ακτές ΔΕ Κάστρου Κυλλήνης, Δ. Ανδραβίδας-Κυλλήνης και Δ. Πηνειού,
- γ) Δ. Πύργου – Αρχαίας Ολυμπίας – Δ. Ήλιδας - Αρχαίας Ήλιδας,
- δ) Ν.Δ. Ηλείας – Καΐαφα

Οι ενότητες υποδιαιρούνται αντίστοιχα σε παράκτια και ορεινά τμήματα και διαβαθμίζονται σε:

ι. τουριστικά αναπτυσσόμενες περιοχές με έντονες οικιστικές και τουριστικές πιέσεις που χρήζουν αναβάθμισης και εξυγίανσης (παράκτια περιοχή Πύργου - Αρχαίας Ολυμπίας – Δ. Ήλιδας – Αρχαίας Ήλιδας και ακτές ΔΕ Κάστρου Κυλλήνης και Δ. Πηνειού),

- ii. αναξιοποίητες περιοχές (ορεινή περιοχή της ΔΕ Πύργου – Αρχαίας Ολυμπίας και ορεινή περιοχή της ΔΕ Ν.Δ. Ηλείας – Καΐάφα)
- iii. περιοχές με δυνατότητες ήπιων και εναλλακτικών μορφών ανάπτυξης τουρισμού σε προστατευόμενες περιοχές (παράκτια περιοχή Κοτυχίου – Καλογριάς και παράκτια περιοχή Ν.Δ. Ηλείας – Καΐάφα).

5.2. Οι κύριες κατευθύνσεις τουριστικής ανάπτυξης της Π.Ε. Ηλείας είναι οι ακόλουθες:

- α) η περαιτέρω ανάδειξη και δικτύωση του αρχαιολογικού τριπόλου (Αρχαία Ολυμπία – Αρχαία Ήλιδα – Επικούρειος Απόλλων) με τους Δελφούς, τη Δωδώνη, την αρχαία Νικόπολη προς το βορρά, το ανάκτορο Νέστωρος Πύλου προς το νότο, τις Μυκίνες, την Τίρυνθα την Επίδαυρο και την Αθήνα (Σούνιο) προς την ανατολή, και κατ' επέκταση σύνδεση με το ιστορικό – πολιτιστικό τρίπολο Μεσολόγγι – Ναύπακτος – Θέρμο,
- β) η προώθηση της Αρχαίας Ολυμπίας και της ευρύτερης περιοχής της στο πλαίσιο ειδικού αναπτυξιακού προγράμματος σε διεθνές αθλητικό, πολιτιστικό και συνεδριακό κέντρο,
- γ) η επέκταση και η ποιοτική αναβάθμιση, με υψηλής ποιότητας ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις, των τουριστικών υποδομών στις παράκτιες ζώνες, οι οποίες παρουσιάζουν προοπτικές τουριστικής ανάπτυξης,
- δ) η επέκταση και ενίσχυση των ήπιων εναλλακτικών μορφών θεματικού τουρισμού στην ορεινή ενδοχώρα, οι οποίες αποτελούν αναπτυξιακό καταφύγιο για τις περιοχές αυτές και συμβάλλουν στη συγκράτηση των κατοίκων τους,
- ε) η ενίσχυση συγκεκριμένων ειδικών μορφών τουρισμού όπως: i. θεραπευτικός τουρισμός (ιαματικές πηγές Καΐάφα, Κουνουπελίου), ii. θαλάσσιος, ιστιοπλοϊκός τουρισμός και τουρισμός κρουαζιέρας με σύγχρονες μαρίνες και εξοπλισμένα λιμάνια κρουαζιέρας (Κατάκολο), iii. θρησκευτικός τουρισμός (σηματοδότηση θρησκευτικών διαδρομών, ανάδειξη βυζαντινών και μεσαιωνικών εκκλησιαστικών μνημείων με δημιουργία θρησκευτικού δικτύου), iv. αλιευτικός τουρισμός και v. αθλητικός τουρισμός.

6. Οικιστικό δίκτυο

6.1. Στρατηγική κατεύθυνση για το οικιστικό δίκτυο της Π.Ε. Ηλείας αποτελεί η ισόρροπη ενίσχυση του διπόλου Πύργος – Αμαλιάδα, σε άμεση συσχέτιση με την ενίσχυση των καλλικράτειων εδρών που εξαρτώνται από αυτό, η εξωστρέφεια των παραγωγικών δραστηριοτήτων των ευρύτερων περιοχών των οικιστικών κέντρων, σε συνεργασία με τα αστικά κέντρα των γειτονικών Π.Ε. και των γειτονικών περιφερειών. Κεντρικός πυρήνας είναι ο αναπτυξιακός πόλος της ευρύτερης περιοχής Πύργου – Αμαλιάδας (πρωτεύοντες περιφερειακοί πόλοι και δίπολο), ενώ κρίκοι σε αυτές τις συνδέσεις είναι οι ευρύτερες περιοχές Πύργος – Κατάκολο – Αρχαία Ολυμπία και Αμαλιάδα – Αρχαία Ήλιδα.

6.2. Κύριες προτεινόμενες επιδιώξεις και προοπτικές είναι:

- α) η σταδιακή ενίσχυση των κέντρων 5^{ου}, ενισχυμένου και απλού, και 6ου ενισχυμένου επιπέδου (Πύργος, Αμαλιάδα, Λεχαινά, Γαστούνη, Αρχαία Ολυμπία, Κρέστενα, Ζαχάρω) μέσω της προώθησης ολοκληρωμένων αστικών παρεμβάσεων και αναπλάσεων, της εισαγωγής νέων τεχνολογιών, της προώθησης των υπηρεσιών στήριξης των επιχειρήσεων, καθώς και της αναβάθμισης και επέκτασης του κοινωνικού εξοπλισμού,
- β) η πολλαπλή ενίσχυση των ορεινών κωμοπόλεων, ως επαρχιακών κέντρων των ορεινών μειονεκτικών περιοχών, με δραστηριότητες όπως η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, η μεταποίηση παραδοσιακών προϊόντων (Π.Ο.Π./Π.Γ.Ε.), η αξιοποίηση των ΑΠΕ και η ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών πόρων,
- γ) η ανάπτυξη συνεργασιών και δικτυώσεων των οικισμών σε ζητήματα που αποτελούν είτε προβλήματα είτε συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής τους ή σε αμφότερα, αξιοποιώντας προοπτικά τις νέες δυνατότητες που παρέχει η νέα αρχιτεκτονική της αυτοδιοίκησης,
- δ) η οργάνωση και ανάπτυξη ποιοτικού, υψηλού επιπέδου τουρισμού και παραθεριστικής κατοικίας στους παράκτιους οικισμούς και ήπιου, εναλλακτικού τουρισμού στην ορεινή ενδοχώρα,
- ε) η πρόληψη και αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού και της ανεργίας,
- στ) η ενίσχυση του κοινωνικού εξοπλισμού και η βελτίωση του οικιστικού περιβάλλοντος της ποιότητας ζωής, της αισθητικής και της ταυτότητας των οικισμών,
- στ) οι ολοκληρωμένες αστικές αναπλάσεις των κεντρικών πυρήνων των πόλεων και των παραλιακών μετώπων σε όσες από αυτές είναι παράκτιες,
- ζ) η σταδιακή υδροδότηση όλων των οικισμών από το διυλιστήριο είτε του Ερύμανθου είτε του Πηνειού.

6.3. Ειδικότερα, όσον αφορά στη ΖΟΕ Ηλείας, προτείνεται η αναθεώρησή της μέσω ενός ειδικού τοπικού χωροταξικού σχεδίου με βάση τις κατευθύνσεις και αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής. Στο σχέδιο αυτό μπορούν να περιληφθούν μικρές περιοχές αυστηρά ελεγχόμενης χωροθέτησης ποιοτικών τουριστικών εγκαταστάσεων υπό συγκεκριμένους όρους που αφορούν κυρίως την ποιότητα των κατασκευών και την ένταξή τους στο φυσικό περιβάλλον της περιοχής.

Άρθρο 21 - Ειδικότερες κατευθύνσεις για την ενδοπεριφερειακή, αναπτυξιακή χωρική Ενότητα Δήμων Ι.Π. Μεσολογγίου και Ξηρομέρου (εκτός ΔΕ Φυτειών)

1. Η ενδοπεριφερειακή χωρική αναπτυξιακή ενότητα των δήμων Ι.Π. Μεσολογγίου και Ξηρομέρου (εκτός της ΔΕ Φυτειών) διαθέτει τα ακόλουθα κύρια αναπτυξιακά χαρακτηριστικά και συγκριτικά πλεονεκτήματα:

- α) την έδρα της Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας, το Μεσολόγγι, ως κύριο αστικό κέντρο και πρωτεύοντα περιφερειακό πόλο (οικιστικό κέντρο 5^{ου} ενισχυμένου επιπέδου),
- β) το λιμένα στο Πλατυγιάλι Αστακού και τη ΝΑΒΙΠΕ Αστακού, ως διεθνή ελεύθερη ζώνη εμπορίου και ως νότια δυτική λιμενική πύλη της ΠΔΕ μαζί με το νέο λιμένα Πατρών.
- γ) τις σημαντικές ποιοτικές παραγωγικές δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα και κυρίως τις υδατοκαλλιέργειες (εντατικές και εκτατικές) και την αλιεία στη λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου και στις δυτικές ακτές, τη βιοκαλλιέργεια και τη βιολογική κτηνοτροφία,
- δ) τις δυνατότητες και προοπτικές ανάπτυξης ενός ποιοτικού παράκτιου τουρισμού στις δυτικές ακτές των δύο δήμων, καθώς και εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην πεδινή και ορεινή ενδοχώρα.

2. Στο πλαίσιο της ανάδειξης των εξειδικευμένων χωρικών και αναπτυξιακών χαρακτηριστικών (πλεονεκτημάτων) της Ενότητας και της ενίσχυσης της κοινωνικής, εδαφικής και οικονομικής συνοχής, η βασική αναπτυξιακή στρατηγική αφορά κυρίως τους ακόλουθους τομείς, σε συνεργασία με τις γειτονικές χωρικές ενότητες της ΠΔΕ και με τα γειτονικά Ιόνια Νησιά, κυρίως με την Κεφαλονιά, την Ιθάκη και τη Λευκάδα:

- α) διεύρυνση της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς τομέα και της μεταποίησης του, κυρίως των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας, αλλά και των βιολογικών γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων και ειδικότερα των προϊόντων Π.Ο.Π. και Π.Γ.Ε.,
- β) εμπλουτισμός και αναβάθμιση του ποιοτικού παράκτιου εναλλακτικού, μαζικού σε ορισμένα σημεία, τουρισμού και σύνδεσή του, όπου είναι εφικτό, με τους παραγωγικούς τομείς (αλιευτικός τουρισμός, αγροτουρισμός, γαστρονομικός τουρισμός), αλλά και με τους σημαντικούς πολιτιστικούς και φυσικούς πόρους της περιοχής (οικοτουρισμός, περιηγητικός, θρησκευτικός, πολιτιστικός, ιαματικός, μαθητικός τουρισμός κ.α.),
- γ) εφαρμογή της καινοτομίας σε σύνδεση κυρίως με τους δύο παραπάνω τομείς,
- δ) βιώσιμη αξιοποίηση του μεγάλου συγκριτικού πλεονεκτήματος της Αιτωλοακαρνανίας αλλά και της παρούσας χωρικής ενότητας ειδικότερα, δηλαδή του πλούσιου υδατικού δυναμικού της.

3. Στο πλαίσιο της στρατηγικής κατεύθυνσης για σταδιακή αναβάθμιση της περιφέρειας ως νότιας δυτικής πύλης της χώρας και ως κεντρικού πόλου στον αναπτυξιακό άξονα Αδριατικής – Ιονίου, καθώς και ενόψει των στόχων της εδαφικής, κοινωνικής και οικονομικής συνοχής και της σταδιακής άμβλυνσης των δημογραφικών και αναπτυξιακών ανισοτήτων, θα συμβάλλουν οι κάτωθι προτάσεις:

- α) η ολοκλήρωση και λειτουργία των μεγάλων έργων που διαμορφώνουν τους κύριους αναπτυξιακούς διαδρόμους και πόλους της χωρικής ενότητας,
- β) η σταδιακή διαμόρφωση και λειτουργία του αναπτυξιακού τριπόλου Αγρίνιο – Μεσολόγγι – ελεύθερη ζώνη εμπορίου Πλατυγιάλιου – Αστακού με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη και ενίσχυση της εξωστρέφειας, όχι μόνο της παρούσας Ενότητας, αλλά και ολόκληρης της Αιτωλοακαρνανίας,
- γ) η τοπική και υπερτοπική δικτύωση των αστικών κέντρων, μικρότερων κωμοπόλεων και κεφαλοχωριών σε ένα ενιαίο και συνεργαζόμενο οικιστικό δίκτυο.

4. Φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

4.1. Στο πλαίσιο των γενικών κατευθύνσεων του άρθρου 14 του παρόντος, που ισχύουν και γι' αυτήν την χωρική ενότητα και της στρατηγικής κατεύθυνσης για αναβάθμιση της ΠΔΕ ως διεθνούς πολιτιστικού προορισμού με διεθνούς αξίας αρχαιολογικό, πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον κρίνονται σκόπιμες οι ακόλουθες προτάσεις για τα Τοπικά Χωρικά Σχέδια:

- α) η δικτύωση της παρούσας χωρικής Ενότητας με τις γειτονικές με στόχο την ανάδειξη του ιστορικού και πολιτιστικού τριπόλου Μεσολόγγι – Θέρμο – Ναύπακτος και ένταξη σε αυτό της ανάδειξης: του αρχαιολογικού χώρου της πόλης των αρχαίων Οινιάδων, του «Αρχαιολογικού και Μεσαιωνικού - Βυζαντινού τοπίου» στην κορυφή του λόφου «Κάστρο», των αρχαίων θεάτρων Οινιάδων, Πλευρώνος και Καλυδώνας, με δημιουργία διαδρομής σύνδεσής τους και «Αρχαιολογικού Τοπίου»,
- β) η ανάδειξη και η προστασία αξιόλογων φυσικών περιοχών, όπως είναι το εθνικό πάρκο της λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου - περιοχή Ramsar και η περιοχή του Δ. Ξηρομέρου,
- γ) η ανάδειξη και η ποιοτική τουριστική ανάπτυξη των παράκτιων ζωνών των δύο δήμων (δυτικές ακτές Αιτωλοακαρνανίας), με παράλληλο έλεγχο των συγκρούσεων σχετικά με τις χρήσεις γης και της διασφάλισης των περιβαλλοντικών πόρων,
- δ) η ανάπτυξη καινοτομικών προϊόντων και υπηρεσιών με τη χρήση νέων τεχνολογιών και με τη συνδρομή ανθρώπινου δυναμικού υψηλής εκπαίδευσης και κατάρτισης για τη δημιουργία νησίδων αριστείας στον τομέα του τουρισμού, της προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και της προστασίας και ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος και τοπίου με εξειδικευμένες παρεμβάσεις για τα αστικά κέντρα.

4.2. Για την προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος, που αποτελεί σημαντικό οικολογικό και παραγωγικό πόλο και πλεονέκτημα για την παρούσα Ενότητα, καθώς σε αυτήν εντοπίζεται το σύμπλεγμα των έξι λιμνοθαλασσών Μεσολογγίου - Αιτωλικού (Εθνικό Πάρκο κατά τις διατάξεις του εθνικού θεσμικού πλαισίου), καθώς και δύο από τα σημαντικότερα και μεγαλύτερα ποτάμια της χώρας (Αχελώος και Εύηνος), που αποτελούν βασικές συνιστώσες στην ανάπτυξη διαφόρων ανθρωπογενών οικονομικών δραστηριοτήτων

προτείνονται συγκεκριμένες ειδικότερες κατευθύνσεις: i) ειδικότερες κατευθύνσεις και προτάσεις για τα Τοπικά Χωρικά Σχέδια που αφορούν στην προστασία του πιο πάνω εθνικής σημασίας τοπίου, οι οποίες είναι:

- Ολοκληρωμένη Διαχείριση του Παράκτιου Χώρου, με δημιουργία κατάλληλων προληπτικών μηχανισμών, υποδομών και σχεδίου δράσης, για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων των κλιματικών αλλαγών,
- αναβάθμιση των οικιστικών / αστικών τοπίων των οικισμών: Μεσολογγίου, Αστακού και της περιβάλλουσας υπαίθρου του, Παραχελωίτιδας, Ευηνοχώριου και των νησιώτικων τοπίων του Αιτωλικού και της Τουρλίδας, με ανάδειξη των αξιόλογων χαρακτηριστικών στοιχείων τους.
- Προστασία και ανάδειξη: του φαραγγιού της Κλεισούρας και του παραποτάμιου δασικού τοπίου Φράξου, Λεσινίου, του χαρακτηριστικού γνωρίσματος του τοπίου του οικισμού Μύτικα, της «Σπηλιάς του Κύκλωπα», του δασικού τοπίου της κεφαλλονίτικης ελάτης, στη βόρεια πλαγιά του Μπούμιστου.

ii) Προώθηση ενός βιώσιμου μοντέλου ανάπτυξης στην λ/θ Μεσολογγίου – Αιτωλικού και βιώσιμη αξιοποίηση του υδάτινου δυναμικού iii) υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου διαχειριστικού σχεδίου για την προστασία/ανάδειξη του Δάσους του Φράξου, της περιοχής Ξηρομέρου και του φαραγγιού της Κλεισούρας, iv) προώθηση των διαχειριστικών σχεδίων των περιοχών NATURA 2000 της ενότητας, v) κατάλληλη εκτίμηση και αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων για έργα και δραστηριότητες πλησίον και εντός του Εθνικού Πάρκου, vi) υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου διαχειριστικού σχεδίου για την αντιμετώπιση των αιτιών υποβάθμισης των οικοσυστημάτων, vii) αντιμετώπιση των παράνομων αμμοληψιών από τους π. Αχελώου και Ευήνου, της λαθρούλοτομίας και υλοτόμησης υπεραιωνόβιων δέντρων βελανιδιάς, και της αυθαίρετης δόμησης (πελάδες) στην περιοχή λ/θ Μεσολογγίου, viii) αειφορική αξιοποίηση του υδάτινου δυναμικού.

5. Πρωτογενής τομέας παραγωγής

5.1. Στα πλαίσια των γενικών κατευθύνσεων της παρ. 1 του άρθρου 15 του παρόντος που ισχύουν και γι' αυτή την χωρική ενότητα και με προτεραιότητα την αύξηση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς τομέα παραγωγής, διατυπώνονται οι παρακάτω ειδικότερες κατευθύνσεις:

α) ενίσχυση της βιολογικής γεωργίας και της παραγωγής προϊόντων Π.Ο.Π. και Π.Γ.Ε., με προτεραιότητα και χορήγηση αυξημένων ποσών οικονομικής ενίσχυσης ιδίως για τις καλλιέργειες ή ζωικές μονάδες σε συνεχόμενες εκτάσεις, με προώθηση προγραμματίων αναδασμού

β) στροφή και εστίαση σε προϊόντα αναγνωρισμένης ποιότητας και προέλευσης και παράλληλη ενίσχυση και επέκταση της βιολογικής καλλιέργειας και της βιολογικής κτηνοτροφίας στα τοπικά προϊόντα στα οποία η παρούσα χωρική Ενότητα υπερέχει. Αυτά συνίστανται στα εξής: i. αυγοτάραχο Μεσολογγίου και κεφαλογραβιέρα Μεσολογγίου (προϊόντα ΠΟΠ), ii. αμπελοκαλλιέργεια, ελιά (Μεσολογγίου), εσπεριδοειδή και οπωροκηπευτικά (βιολογική γεωργία), iii. τσιπούρα, λαβράκι, κεφαλοειδή, χέλια, μαλάκια (ιχθυοκαλλιέργεια, παράκτια αλιεία, ενεργειακές καλλιέργειες), iv. βιομηχανικά φυτά όπως βαμβάκι και καπνός, αροτραίες καλλιέργειες όπως αραβόσιτος και μηδική (Δ.Ι.Π. Μεσολογγίου), v. μελισσοκομικά προϊόντα, vi. προϊόντα κτηνοτροφίας στις ημιορεινές κυρίως περιοχές των δύο δήμων.

γ) κατασκευή και συντήρηση των υποδομών των πεπαλαιωμένων αρδευτικών δικτύων, εξοικονόμηση αρδεύσιμου νερού, έργα άρσης της υφαλμύρινσης των καλλιεργούμενων πεδιάδων, εκσυγχρονισμός και αναδιάρθρωση των αλιευτικών σκαφών και των μεθόδων αλιείας,

δ) υποστήριξη επενδυτικών πρωτοβουλιών για νέους αγρότες, προώθηση νέων καλλιεργειών και αναδιάρθρωση των υπάρχουσών καλλιεργειών καπνού, καθώς και προώθηση καινοτόμων δράσεων μέσω του ΤΕΙ Μεσολογγίου.

5.2. Ειδικά όσον αφορά τις υδατοκαλλιέργειες, που αποτελούν τον κλάδο στον οποίο υπερέχει η παρούσα Ενότητα, προτείνεται η εφαρμογή των προτεραιοτήτων που έχουν τεθεί από το Σχέδιο Διαχείρισης, Κανονισμού Διοίκησης και Λειτουργίας Προστατευόμενης Περιοχής που έχει ολοκληρωθεί μερικώς από το Φορέα Διαχείρισης Λιμνοθαλασσών Μεσολογγίου – Αιτωλικού, με συγκεκριμένες προτεραιότητες, καθώς και η εκπόνηση/θεσμοθέτηση και εφαρμογή ειδικής μελέτης Π.Ο.Α.Π.Δ., που θα εστιάζει στους τομείς του τουρισμού και των υδατοκαλλιεργειών, στις Δυτικές Ακτές Αιτωλοακαρνανίας (Δήμοι Ξηρομέρου και Ι.Π. Μεσολογγίου και των Εχινάδες νήσοι) ή εναλλακτικά με μελέτη Π.Ο.Α.Υ. η οποία υποχρεωτικά θα περιλαμβάνει και την οικολογική αξιολόγηση των υδάτων.

6. Δευτερογενής τομέας παραγωγής

6.1. Οι κατευθύνσεις με σκοπό αφενός την καθετοποίηση της μεταποίησης και επεξεργασίας παραδοσιακών γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων και αφετέρου την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και εξωστρέφειας των βιομηχανικών και βιοτεχνικών μονάδων είναι αυτές που αναφέρονται στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

6.2. Στο πλαίσιο του στόχου για ανάπτυξη υγιούς επιχειρηματικότητας στη μεταποίηση και τυποποίηση των παραγόμενων προϊόντων, μέσω της προώθησης προγραμμάτων καινοτομίας, προτείνονται οι εξής κατευθύνσεις:

α) σύνδεση και αλληλοτροφοδότηση, στον τομέα της ανάπτυξης προηγμένων υπηρεσιών στην έρευνα και τις νέες τεχνολογίες, του ΤΕΙ Μεσολογγίου με το Επιστημονικό Πάρκο Πατρών, το Πανεπιστήμιο Πατρών και τις

λοιπές σημαντικές μονάδες του τομέα, καθώς και συμμετοχή σε αυτή τη βάση των επιχειρήσεων, του επιμελητηρίου, των αναπτυξιακών εταιρειών κλπ.

β) ανάπτυξη, μέσω συγκεκριμένων προγραμμάτων κοινωνικής οικονομίας, του στόχου για τη δημιουργία ενός «Πάρκου Κοινωνικής Οικονομίας» στην περιοχή του δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου.

γ) δημιουργία Παρατηρητηρίου Χωρικής και Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης στην Αιτωλοακαρνανία με συμμετοχή των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των τοπικών φορέων.

7. Τουρισμός

Η διαδημοτική αυτή χωρική ενότητα όσον αφορά την τουριστική δραστηριότητα περιλαμβάνει δύο επιμέρους τουριστικές περιοχές: α) την παραλίμνια περιοχή Μεσολογγίου - Αιτωλικού και β) την παράκτια ενότητα των δυτικών ακτών του ν. Αιτωλ/νίας. Και οι δύο τουριστικές περιοχές ανήκουν στην κατηγορία των **αναπτυσσόμενων τουριστικά παράκτιων περιοχών** της Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας (που χαρακτηρίζονται η πρώτη από θεσμοθετημένες προστατευόμενες περιοχές διεθνούς σημασίας και η δεύτερη από χαμηλού βαθμού οικιστικές και περιβαλλοντικές πιέσεις με αναπτυσσόμενη όμως τουριστική δυναμική). Στην πρώτη υπερισχύουν οι κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑ του τουρισμού, για τις περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών (Ζ) και ειδικότερα όσες είναι σύμφωνες με το Π.Δ/γμα Προστασίας του Εθνικού Πάρκου. Στην δεύτερη περιοχή ισχύουν οι κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑ τουρισμού για τις Αναπτυσσόμενες Περιοχές (Α2) και οι εξειδικεύσεις τους, της περίπτωσης Β της παρ.3.3.1 του προηγούμενου άρθρου (15).

7.1. Στο πλαίσιο της στρατηγικής κατεύθυνσης για ποιοτική αναβάθμιση, εμπλουτισμό με νέες μορφές και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της ΠΔΕ, διατυπώνονται οι ακόλουθες ειδικότερες κατευθύνσεις:

α) Για την ενότητα Μεσολογγίου - Αιτωλικού:

i. Ανάδειξη και προστασία του Εθνικού Πάρκου λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου - περιοχή Ramsar και έκδοση Π. Δ/τος προστασίας του και των διαχειριστικών σχεδίων των περιοχών NATURA 2000 της ενότητας.

ii. Ανάδειξη του Μεσολογγίου σε Κέντρο Εναλλακτικού και Ειδικών Μορφών Τουρισμού (Ιερά Πόλη, Έξοδος κ.α.) και σύνδεση του ιστορικού-πολιτιστικού τριπόλου Μεσολόγγι - Ναύπακτος - Θέρμο με τον τουριστικό άξονα Αρχαία Ολυμπία - Ήλιδα - Δελφοί και συγκεκριμένα με έμφαση:

- Στον Ιαματικό και Ιατρικό τουρισμό με τη δημιουργία των αντίστοιχων υποδομών (πιστοποιημένη ιαματική πηγή της Αγίας Τριάδας, Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου, νεοκλασικό κτίριο «Χατζηκώστα», κλπ.),
- στον ορειβατικό (Βαράσοβα) και εκπαιδευτικό-μαθητικό τουρισμό (διεθνές φωτογραφικό φεστιβάλ, Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης-ΚΠΕ Μεσολογγίου - Θέρμου, κλπ.), στην ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού στη λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου - Αιτωλικού (περιηγήσεις, παρατήρηση πουλιών κ.α.),
- στον αλιευτικό τουρισμό και ναυταθλητισμό (Τουρλίδα, Κλείσοβα-κανόε, καγιάκ, κωπηλασία) με: αξιοποίηση των υποδομών του ΙΧΘΥΚΑ, ανάπτυξη της Μαρίνας, αναβάθμιση του παραλιακού οδικού άξονα Μπούζα Αιτωλικού - παραλία Λούρου και υποδομές θαλασσίων συνδέσεων μικρών σκαφών σε Τουρλίδα, Λούρο, Δίονι, Βασιλάδι, Άη Σώστη, Προκοπάνιστο, κλείσιμο και εκτροπή του Βιολογικού καθαρισμού του Αιτωλικού,
- στον πολιτιστικό - ιστορικό τουρισμό με ολοκλήρωση των εργασιών κατασκευής του κεντρικού Αρχαιολογικού Μουσείου, κατασκευή του Μουσείου Εικονικής Αναπαράστασης της Εξόδου (στο «Ξενοκράτειο» κτήριο και με μελέτη ανάδειξης και προστασίας της Ιερά Πύλης), ολοκλήρωση των εργασιών ανάταξης των τριών αρχαίων θεάτρων, κατασκευή Ενυδρείου στο κτήριο της νυν Ιχθυόσκαλας, ανάδειξη και προστασία των γεφυριών του Αιτωλικού και τέλος
- στο θρησκευτικό τουρισμό (Μονές Αγίου Συμεώνος, Αγία Ελεούσα κλπ.).

iii. Εκπόνηση προγράμματος ανάπλασης και αναβάθμισης του ιστορικού πυρήνα και του κέντρου της πόλης του Μεσολογγίου προς ενθάρρυνση της ανάπτυξης του τουρισμού των πόλεων (αστικός τουρισμός).

β) Για τις Δυτικές Ακτές Αιτωλοακαρνανίας:

i. επέκταση και ποιοτική αναβάθμιση με υψηλής ποιότητας ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις των τουριστικών υποδομών του θαλάσσιου, ιστιοπλοϊκού και αλιευτικού τουρισμού και δημιουργία ΠΟΤΑ,

ii. Αναβάθμιση υποδομών αγκυροβολίου Αστακού και δημιουργία ξενοδοχειακής μαρίνας στη θέση Σταυρολιμνιώνας Αστακού (κατεύθυνση και του αναθεωρημένου ΕΠΧΣΑΑ Τουρισμού).

γ) Γενικά:

i. Ανάπτυξη και συμπλήρωση των αστικών υποστηρικτικών υπηρεσιών Μεσολογγίου, Αστακού και Αιτωλικού και παράλληλα ανάπτυξη καινοτομικών προϊόντων και υπηρεσιών με τη χρήση νέων τεχνολογιών και με τη συνδρομή ανθρώπινου δυναμικού υψηλής εκπαίδευσης και κατάρτισης για τη δημιουργία νησίδων αριστείας στον τομέα του τουρισμού, με εξειδικευμένες παρεμβάσεις για τα αστικά κέντρα. (όπως έξυπνες πόλεις, πράσινη ενεργειακή πόλη, η πόλη ως πόλος έλξης εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού κλπ.).

ii. Δημιουργία νέων βιώσιμων μεταφορών και συγκεκριμένα:

- Βελτίωση σε προβληματικά σημεία της λεγομένης Παρά - Ιόνιας Οδού και της σύνδεσής της με την Ιόνια οδό.
- Αναβάθμιση του αεροδρομίου του Μεσολογγίου σε μικρό περιφερειακό αεροδρόμιο με διάδρομο γενικής αεροπορίας.

- Λειτουργία Υδατοδρομίου στο Μεσολόγγι, με προϋπόθεση να μην επηρεάζεται η ορνιθοπανίδα της Natura.
- Βελτίωση / αναβάθμιση και σύνδεση του λιμανιού του Μεσολογγίου με τα Ιόνια νησιά και αναβάθμιση / ενίσχυση της μαρίνας Μεσολογγίου.
- Σχεδιασμός «ίσων ευκαιριών» και «κοινωνικής ένταξης», για τη βελτίωση της προσβασιμότητας των τουριστών με προβλήματα κινητικά, όρασης, ακοής κλπ. σε τουριστικές περιοχές και θέρετρα, στα πλαίσια του διασυνοριακού προγράμματος Interreg Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας Ελλάδα – Ιταλία 2007 - 2013 και του έργου «NOBARRIER - Tourism without BARRIER» - «Τουρισμός χωρίς εμπόδια».

7.2. Στα πλαίσια της στρατηγικής κατεύθυνσης για την σταδιακή ανασυγκρότηση των ορεινών περιοχών, ειδικότερες κατευθύνσεις, οι οποίες συμπληρωματικά αφορούν στην ορεινή και ημιορεινή περιοχή αυτής της χωρικής ενότητας, η οποία χαρακτηρίζεται ως μειονεκτική περιοχή που χρήζει βελτίωσης και ενίσχυσης σε πολλούς τομείς, είναι:

α) Ανάδειξη και προστασία της αξιόλογης φυσικής περιοχής του Δ. Ξηρομέρου που περιλαμβάνει όλη την έκταση των Δ.Ε. Αστακού και Κανδήλας - προστατευόμενη περιοχή του Όρους Αράκυνθος (Natura), καθώς και του βελανιδοδάσους Ξηρομέρου.

β) Υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου διαχειριστικού σχεδίου για την προστασία / ανάδειξη του Δάσους του Φράξου, της περιοχής Ξηρομέρου και του φαραγγιού της Κλεισούρας, ως πόλων έλξης επισκεπτών.

γ) Διαμόρφωση, ενεργοποίηση και σταδιακή υλοποίηση ολοκληρωμένων διαχειριστικών σχεδίων για τον ορεινό χώρο (με βραχυ-μεσο-μακροπρόθεσμα μέτρα, ενέργειες και δράσεις), με:

- Την ενίσχυση του πλέγματος των ορεινών κωμοπόλεων και κεφαλοχωριών (εδρών ή δεύτερων κέντρων των δύο πρώην Καποδιστριακών Δήμων) μεταξύ τους και την σύνδεσή τους με τα γειτονικά ορεινά επαρχιακά κέντρα των ορεινών ενοτήτων της ΠΕ Ευρυτανίας,
- την ενίσχυση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, (μέσω κινήτρων, συμμετοχής σε σχετικά κοινοτικά προγράμματα),
- τη βελτίωση της οδικής σύνδεσης και των υποδομών, ιδίως των ορεινών κωμοπόλεων και κεφαλοχωριών και των σημαντικών περιβαλλοντικών και τουριστικών τους πόρων, με τα πλησιέστερα αστικά κέντρα,
- την απόδοση μεγαλύτερου ποσοστού επιδότησης για εγκατάσταση τουριστικών επιχειρήσεων σε ορεινές περιοχές απ' αυτό που ισχύει για την υπόλοιπη Περιφέρεια.

8. Οικιστικό δίκτυο

8.1. Το οικιστικό δίκτυο της ενδοπεριφερειακής - διαδημοτικής αναπτυξιακής χωρικής ενότητας διαρθρώνεται ως εξής:

α) Το κύριο αστικό κέντρο είναι το Μεσολόγγι, το οποίο συνιστά πρωτεύοντα περιφερειακό πόλο (οικισμός 5^{ου} ενισχυμένου επιπέδου) και σημαντικό κέντρο. Δευτερεύοντες περιφερειακούς πόλους (οικισμούς 6^{ου} ενισχυμένου επιπέδου) αποτελούν ο Αστακός και το Αιτωλικό. Οι οικισμοί αυτοί μαζί με το Αγρίνιο αποτελούν το τρίπολο Αγρίνιο – Μεσολόγγι – Αστακός (Πλατυγιάλι).

β) Τα κέντρα (έδρες) των πρώην καποδιστριακών δήμων της χωρικής ενότητας, καθώς και τοπικά κέντρα αποτελούν τους υπόλοιπους κρίκους του οικιστικού δικτύου ως τοπικά κέντρα (6^{ου} επιπέδου) και είναι, κατά πληθυσμιακή σειρά, το Νεοχώρι, το Μετόχι, η Κανδήλα και ο Μύτικας.

γ) Οι λοιποί μικρότεροι οικισμοί συνιστούν το 7^ο οικιστικό επίπεδο της χωρικής ενότητας.

8.2. Στο πλαίσιο της γενικότερης κατεύθυνσης για ορθολογική κατανομή του διοικητικού και κοινωνικού εξοπλισμού σε τοπικό επίπεδο με σκοπό την αποφυγή του κατακερματισμού υποδομών, εγκαταστάσεων και ανθρώπινου δυναμικού, προτείνεται η ενίσχυση των αστικών λειτουργιών και του κοινωνικού εξοπλισμού ως εξής:

α) Σε τρία επίπεδα, δηλαδή σε α' βαθμό των δύο περιφερειακών πόλων του Μεσολογγίου (αστικές εξυπηρετήσεις και υπηρεσίες τουλάχιστον διαδημοτικού επιπέδου), σε β' βαθμό των εδρών των δημοτικών ενοτήτων των δύο καλλικράτειων δήμων και σε γ' βαθμό των μεγαλύτερων οικισμών 6^{ου} επιπέδου.

β) Πρέπει να αποδοθεί προτεραιότητα στο πολιτιστικό τρίπολο «Ιερά Πόλη Μεσολογγίου – Ναύπακτος – Θέρμο» (έδρες δύο εφορειών αρχαιοτήτων σε Μεσολόγγι και Ναύπακτο, Κεντρικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αιτωλοακαρνανίας στο Μεσολόγγι).

γ) Σταδιακή ανάπτυξη των ιστορικών πυρήνων και των κεντρικών περιοχών των οικισμών 6^{ου} επιπέδου της χωρικής ενότητας (μέχρι το έτος 2030) και των χαρακτηριζόμενων ως παραδοσιακών ή ενδιαφερόντων οικισμών από την μελέτη "Μορφολογικών κανόνων δόμησης και Αρχιτεκτονικής, στις περιοχές εντός και εκτός οικισμών μέχρι 2.000 κατοίκων, της Περιφερειακής ενότητας Αιτωλοακαρνανίας της ΠΔΕ", οι οποίοι ανήκουν σ' αυτή την χωρική ενότητα.

8.3. Στο πλαίσιο της γενικότερης κατεύθυνσης για ενίσχυση του κοινωνικού εξοπλισμού και των υποδομών, της βελτίωσης της ποιότητας ζωής και της ελκυστικότητας του οικιστικού περιβάλλοντος μέσω της προώθησης ολοκληρωμένων αστικών παρεμβάσεων και αναπλάσεων, προτείνονται συγκεκριμένες δράσεις για τα αστικά κέντρα της ενότητας στο κεφάλαιο Γ της παρούσας.

Άρθρο 22 – Ειδικότερες κατευθύνσεις για την ενδοπεριφερειακή αναπτυξιακή χωρική ενότητα Δήμων Αργινίου και Θέρμου

1. Πρόκειται για τη διαδημοτική αναπτυξιακή ενότητα με μείζονα πληθυσμιακό και αναπτυξιακό πόλο το Αργίνιο με την ευρύτερη περιοχή του. Αφορά το μεγαλύτερο σε πληθυσμό και δραστηριότητες πολεοδομικό συγκρότημα της Αιτωλοακαρνανίας το οποίο αποτελεί εθνικό πόλο ανάπτυξης, επιτελώντας αστικές λειτουργίες περιφερειακού και διαδημοτικού επιπέδου, η εκτατική εμβέλεια και ο αντίκτυπος ορισμένων από τις οποίες είναι ευρύτερα της έκτασης της χωρικής ενότητας καθότι ασκούν επιρροές στις ΔΕ Ινάχου (Δ. Αμφιλοχίας) και Αστακού (Δ. Ξηρομέρου), καθώς επίσης σε τμήματα της ΔΕ Αμφιλοχίας. Δεύτερη σε σπουδαιότητα πόλη της χωρικής αναπτυξιακής ενότητας είναι το ιστορικό Θέρμο, με τους δύο δήμους να παρουσιάζουν σαφή συμπληρωματικότητα στον τριτογενή τομέα παραγωγής, μεγαλύτερη ομοιογένεια στον πρωτογενή τομέα και μικρότερη στο δευτερογενή. Το πολεοδομικό συγκρότημα του Αργινίου υπερέχει σημαντικά στον τομέα των υπηρεσιών και του εμπορίου εξυπηρετώντας άμεσα την περιοχή του Θέρμου, ενώ ο δήμος Θέρμου εμφανίζει προοπτικές υψηλότερης κινητικότητας όσον αφορά δραστηριότητες σχετικές με την ήπια τουριστική ανάπτυξη και τον παραθερισμό. Η παρούσα αποτελεί μία από τις χωρικές ενότητες της Αιτωλοακαρνανίας που παρουσιάζει τις πιο ορατές προοπτικές στην ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας με τη γειτονική Ευρυτανία σε τομείς όπως ο ήπιος εναλλακτικός τουρισμός ή ο ειδικός τουρισμός (θρησκευτικός, πολιτιστικός), η κτηνοτροφία, η μεταποίηση και εμπορία αγροτικών προϊόντων. Το σημαντικότερο χαρακτηριστικό της περιοχής είναι το πλουσιότατο υδάτινο δυναμικό, λόγω της συνύπαρξης πολλών φυσικών και τεχνητών λιμνών με κυριότερη τη μεγαλύτερη σε έκταση λίμνη της χώρας, την Τριχωνίδα, η οποία κρίνεται απαραίτητο να αναδειχθεί και να αξιοποιηθεί πολύπλευρα.

2. Πρωτογενής τομέας

Στα πλαίσια των κατευθύνσεων της παρ. 1 του άρθρου 15 του παρόντος που ισχύουν και γι' αυτή την χωρική ενότητα και της στρατηγικής κατεύθυνσης για διεύρυνση της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς τομέα παραγωγής δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην ενίσχυση και οργάνωση της παραγωγής των κύριων τοπικών προϊόντων, τα οποία συνίστανται κυρίως στο λευκό και πράσινο σπαράγγι (γεωργικές εκμεταλλεύσεις που εφαρμόζουν πρόγραμμα βιολογικής γεωργίας ή ολοκληρωμένης διαχείρισης σύμφωνα με το διεθνές πρωτόκολλο GLOBAL GAP), σε αναπτυσσόμενες αροτραίες καλλιέργειες, στην καλλιέργεια καπνού, η οποία όμως σταδιακά και μακροπρόθεσμα κρίνεται σκόπιμο να αντικατασταθεί με εναλλακτικές καλλιέργειες όπως το σπαράγγι και η ροδιά, η βιολογική καλλιέργεια ελιάς, κηπευτικών και αρωματικών φυτών, στα προϊόντα βιολογικής κτηνοτροφία, στις εγχώριες βιολογικές ζωοτροφές (κυρίως στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές του Δ. Θέρμου και Δ. Αργινίου), στην ανάπτυξη κατάλληλων ειδών ψαριών στις τεχνητές λίμνες και στην ενίσχυση της μελισσοκομίας.

2. Δευτερογενής τομέας

2.1. Στο πλαίσιο της κατεύθυνσης για ενίσχυση, εκσυγχρονισμό και εισαγωγή της καινοτομίας στο δευτερογενή τομέα παραγωγής, καθώς και για βιωσιμότητα των ΜΜΕ, σημειώνονται οι ακόλουθοι στόχοι αειφόρου ανάπτυξης:

- α) πολεοδόμηση και λειτουργία των δύο επιχειρηματικών πάρκων τα οποία προβλέπονται από το ΓΠΣ Αργινίου,
- β) παροχή ειδικών κινήτρων για την ενίσχυση και λειτουργία μεταποιητικών επιχειρήσεων στις ορεινές και ημιορεινές μειονεκτικές περιοχές (π.χ. μεγαλύτερο ποσοστό επιδότησης), γ) ενίσχυση και ενθάρρυνση της μεταποίησης τοπικών αγροτικών προϊόντων (π.χ. αδειοδότηση των εγκαταστάσεων μεταποίησης ακόμη και σε γη υψηλής παραγωγικότητας)¹
- δ) επιτρεπτή χωροθέτηση μεμονωμένων εγκαταστάσεων υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας υπό τον όρο τήρησης των απαραίτητων περιβαλλοντικών περιορισμών και όρων ασφαλείας κατ' εξαίρεση των όποιων άλλων περιορισμών.

2.2 Πρωταρχική ανάγκη είναι η συνεργασία των ΑΕΙ του Αργινίου με τους παραγωγικούς φορείς, αλλά και τους λοιπούς φορείς τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Αιτωλοακαρνανίας, καθώς και με το Πανεπιστήμιο της Πάτρας και όλους τους συναφείς ερευνητικούς φορείς, με σκοπό την προώθηση της καινοτομίας στους παραγωγικούς τομείς στους οποίους η Αιτωλοακαρνανία παρουσιάζει συγκριτικό πλεονέκτημα.

3. Τουρισμός

3.1. Όσον αφορά την τουριστική δραστηριότητα, η παρούσα διαδημοτική χωρική ενότητα παραμένει από τις περισσότερο αναξιοποίητες σε ολόκληρη την ΠΔΕ, παρά το γεγονός ότι περιλαμβάνει σημαντικούς φυσικούς, πολιτιστικούς και τουριστικούς πόρους. Επισημαίνεται ότι αυτή η χωρική ενότητα αλληλοεπικαλύπτεται εκτατικά από την τουριστική χωρική ενότητα των λιμνών της πεδινής και ορεινής

¹ Επισημαίνεται ότι εγκρίθηκε η δημιουργία δημοπρατηρίου αγροτικών προϊόντων και προϊόντων ιχθυοκαλλιέργειας στη θέση Σπαθάρι της Δ.Κ. Λεπενούς, του Δήμου Αργινίου, σε κτίριο του πρώην Οργανισμού Καπνού (ιδ. ΥΠΑΑΤ), το οποίο θα λειτουργεί ως παράρτημα του δημοπρατηρίου της ΠΔΕ.

ενδοχώρας της Αιτωλοακαρνανίας, καθώς και από το πολιτιστικό ιστορικό τρίπολο της Αιτωλοακαρνανίας «Μεσολόγγι – Θέρμο / Αγρίνιο – Ναύπακτος».

3.2. Περιλαμβάνει δύο επιμέρους προτεινόμενες τουριστικές περιοχές: α) την πεδινή περιοχή της ενδοχώρας λιμνών Αιτωλοακαρνανίας και β) την ορεινή περιοχή της ενδοχώρας λιμνών Αιτωλοακαρνανίας. Και οι δύο προτεινόμενες τουριστικές περιοχές ανήκουν στην κατηγορία των σχετικά αναξιοποίητων τουριστικά περιοχών της Π.Ε. Αιτωλ/νίας, όπου ισχύουν οι κατευθύνσεις για τις Β1 περιοχές του ΕΠΧΣΑΑ για τον τουρισμό, οι ειδικότερες κατευθύνσεις της προηγούμενης παραγρ. καθώς και οι ακόλουθες πιο εξειδικευμένες που αφορούν αυτή την τουριστική ενότητα:

α) έμφαση στην ποιοτική τουριστική αξιοποίηση των λιμνών της τουριστικής ενότητας (Τριχωνίδα, τεχνητές λίμνες Στράτου, Καστρακίου, Κρεμαστών) με την ενίσχυση και δικτύωση συγκεκριμένων μορφών ήπιου και εναλλακτικού τουρισμού (αλιευτικός, κωπηλατικός, πεζοπορικός και οικοτουρισμός κ.α.),

β) εκπόνηση και υλοποίηση ειδικής περιβαλλοντικής και χωροταξικής μελέτης προστασίας και ανάδειξης της ευρύτερης περιοχής της λίμνης Τριχωνίδας, καθώς και αξιοποίηση της μελέτης «Ολοκληρωμένο σχέδιο διαχείρισης και ανάδειξης περιοχής λιμνών και τεχνικών φραγμάτων» (φράγμα Κρεμαστών έως εκβολές Αχελώου),

γ) διασύνδεση της τοπικής αγροτικής παραγωγής και τοπικής μεταποίησης και χειροτεχνίας με την αγροτουριστική κατανάλωση, την προώθηση τοπικών προϊόντων ποιότητας και το γαστρονομικό τουρισμό,

δ) ανάπτυξη κατάλληλων ειδών ψαριών στις τεχνητές λίμνες με σκοπό την τουριστική αλιεία και την παραγωγή ιχθυοτροφών υψηλής απόδοσης, καθώς και ενίσχυση της παραδοσιακής αλιείας στις φυσικές λίμνες και εμπλουτισμό τους με φιλικά είδη,

ε) οργάνωση μόνιμου ναυαθλητικού κέντρου στην τεχνητή λίμνη Στράτου ή εναλλακτικά στην Τριχωνίδα,

στ) αξιοποίηση των ιαματικών Λουτρών Μυρτιάς και ένταξη σύγχρονου υδροθεραπευτηρίου με σκοπό την ανάδειξη των εγκαταστάσεων των ιαματικών πηγών της περιοχής και την αναβάθμιση του ιαματικού τουρισμού.

ζ) σύνδεση και συνεργασία των τουριστικών προορισμών της ορεινής ενδοχώρας με αυτές της γειτονικής Ευρυτανίας και της γειτονικής ορεινής Ναυπακτίας και με ειδικότερη έμφαση στη σύνδεση και δικτύωση των προορισμών θρησκευτικού τουρισμού, ιδίως της περιοχής Θέρμου που μπορεί να αποτελέσει κέντρο θρησκευτικού και προσκυνηματικού τουρισμού, με την περιοχή Προυσσού Ευρυτανίας και τους προορισμούς της ορεινής Ναυπακτίας,

η) δημιουργία νέων και επέκταση των υπαρχόντων δικτύων διαδρομών, μονοπατιών και ποδηλατικών διαδρομών πολυθεματικού χαρακτήρα, σήμανση και εμπλουτισμός τους με εναλλακτικές δραστηριότητες,

θ) αναβάθμιση των οδικών αξόνων «Αγρίνιο – Θέρμο – ορεινή περιοχή Θέρμου – Προυσσός» και «Ναύπακτος – Θέρμο – ορεινή περιοχή Θέρμου – Προυσσός» και βελτίωση των κύριων τοπικών οδικών συνδέσεων της ορεινής ενδοχώρας.

4. Φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

4.1. Κύριο γνώρισμα της παρούσας χωρικής ενδοπεριφερειακής ενότητας είναι το σύμπλεγμα φυσικών και τεχνητών λιμνών. Μεγαλύτερη έκταση καταλαμβάνει η λίμνη Τριχωνίδα που αποτελεί τη μεγαλύτερη σε έκταση λίμνη της χώρας. Η συγκεκριμένη περιοχή αντιμετωπίζει σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα που αφορούν στην ποιότητα των υδάτων και στη βιοποικιλότητα που φιλοξενεί. Ενδεικτικά αναφέρονται η ρύπανση από απόβλητα ελαιοτριβείων, τυροκομείων, σφαγείων και οικιακά λύματα, η ρύπανση από τη χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων, η αποψίλωση της παρόχθιας βλάστησης, η αυθαίρετη δόμηση, η παράνομη αλιεία, η παράνομη θήρα και η υπερεκμετάλλευση των εδαφών σε αποστάσεις μικρές από την όχθη της λίμνης. Η λίμνη Τριχωνίδα δεν έχει αξιοποιηθεί παρά την ιδιαίτερη φυσιογνωμία της, τα τοπιολογικά της χαρακτηριστικά και τη βιοποικιλότητα που φιλοξενεί. Η περιοχή διαθέτει σημαντικό αριθμό πολιτιστικών μνημείων και αρχαιολογικών χώρων (Αρχαίο Θέατρο Στράτου, Αγγελόκαστρο, Ακρόπολη Θεοσιέων, Αρχαίος Θέρμος, Βουκάτιο, κλπ.), τα οποία κρίνεται σκόπιμο να αξιοποιηθούν τουριστικά. Γνώρισμα της συγκεκριμένης χωρικής ενότητας αποτελεί επίσης το επενδυτικό ενδιαφέρον που έχει αναπτυχθεί στην περιοχή όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τους αιολικούς σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, τα μικρά υδροηλεκτρικά έργα και τους φωτοβολταϊκούς σταθμούς. Η προώθηση των έργων ΑΠΕ έχει ιδιαίτερη σημασία και προτεραιότητα ως γενικότερο μέσο αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής.

4.2. Στο πλαίσιο των γενικών κατευθύνσεων του άρθρου 14 του παρόντος, που ισχύουν και γι' αυτήν την χωρική ενότητα, προτείνονται και οι εξής κατευθύνσεις:

α) ειδικότερες κατευθύνσεις και προτάσεις για τα Τοπικά Χωρικά Σχέδια που αφορούν στην προστασία του τοπίου, ιδίως:

- του ποταμού Ίναχου, των εγκαταστάσεων των Ιαματικών Λουτρών Κρεμαστών, Μουρσιάννου και Μυρτιάς, του τοπίου της Κανάλας των ορέων του Βάλτου, του τοπίου του Μακρυνόρους, του βελανιδοδάσους «Δρυοδάσος Ξηρόμερου», του «Δάσους του φράξου» στον οικισμό Τριχώνιο, του «Υγρού δάσους» στον οικισμό Παραβόλα.
- του αστικού τοπίου της πόλης του Αγρινίου.

β) ανάδειξη, αξιοποίηση και δικτύωση των πολιτιστικών μνημείων και προορισμών για την προώθηση του πολιτιστικού και θρησκευτικού τουρισμού με τις γειτονικές περιοχές του Δ. Μεσολογγίου και Ναυπακτίας και με τους πολιτιστικούς τουριστικούς προορισμούς της Ευρυτανίας και ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων -

δημιουργία «Αρχαιολογικών Τοπίων» και ειδικότερα: του Κάστρου του Εμπεσού, του γεφυριού της Τέμπλας, του αρχαίου θεάτρου της Στράτου.

γ) αντιμετώπιση των παράνομων αμμοληψιών από τους ποταμούς Αχελώο και Εύηνο και επιβολή αυστηρών κυρώσεων κατά τη διαπίστωση τέτοιων περιστατικών,

δ) αξιοποίηση της δυναμικής της περιοχής του Θέρμου και της ευρύτερης περιοχής για την προώθηση ήπιων επενδυτικών δραστηριοτήτων και την παραγωγή γεωργικών, κτηνοτροφικών και αλιευτικών προϊόντων με ονομασία προέλευσης,

ε) σύνταξη και υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου διαχειριστικού σχεδίου για την αντιμετώπιση των αιτιών υποβάθμισης των λιμναίων οικοσυστημάτων Τριχωνίδας, Λυσιμαχείας, Οζερού, Αμβρακίας και ολοκληρωμένη διαχείριση των υδατικών πόρων στο πλαίσιο της εφαρμογής των «Σχεδίων διαχείρισης των λεκανών απορροής ποταμών»

στ) κατάλληλη εκτίμηση και αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων για έργα και δραστηριότητες εντός ή πλησίον υγροτόπων

ζ) προώθηση των αντισταθμιστικών οφελών από την αξιοποίηση των υδάτων των τεχνητών λιμνών για την υλοποίηση δράσεων προστασίας και ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος.

5. Οικιστικό δίκτυο

5.1. Οι ειδικότερες κατευθύνσεις που αφορούν το οικιστικό δίκτυο της παρούσας ενδοπεριφερειακής χωρικής ενότητας είναι οι ακόλουθες:

α) η προώθηση της πολυκεντρικής διάρθρωσης του δικτύου και της βιώσιμης ανάπτυξης σε όλες τις πόλεις (6^{ου} οικιστικού επιπέδου) της χωρικής ενότητας, η ενίσχυση των υπηρεσιών και των αστικών λειτουργιών πρωτίστως του Θέρμου και δευτερευόντως των εδρών των δημοτικών ενοτήτων των δύο δήμων και της ΔΕ Φυτειών (Φυτείες, Αγγελόκαστρο, Παπαδάτες – Γαβαλού, Καινούριο, Παράβολα, Σκουτερά, Άνω Αγ. Βλάσιος, Τριανταίικα, Στράτος),

β) η μικρή αύξηση του πληθυσμού του αστικού συγκροτήματος του Αγρινίου με σκοπό τη σταθεροποίηση του πληθυσμού του μέχρι το 2030 (έτος στόχος), η λήψη μέτρων για τη συνεχόμενη αύξηση του πληθυσμού της πόλης του Θέρμου και των κωμοπόλεων του δήμου Αγρινίου με παράλληλη ενίσχυση ιδιαίτερα των ορεινών κωμοπόλεων και κεφαλοχωριών της Ενότητας,

γ) η προώθηση συντονισμένων δράσεων των πόλεων και κωμοπόλεων του οικιστικού δικτύου της Ενότητας με στόχο την προώθηση της απασχόλησης και τη σταδιακή μείωση των ιδιαίτερα υψηλών ποσοστών ανεργίας,

δ) η ενίσχυση των αστικών λειτουργιών και των εγκαταστάσεων κοινωνικού εξοπλισμού πρωτίστως της πόλης του Θέρμου και δευτερευόντως των εδρών δημοτικών ενοτήτων,

ε) η σταδιακή ανάπτυξη των ιστορικών πυρήνων και των κεντρικών περιοχών των οικισμών 6^{ου} επιπέδου της Ενότητας μέχρι το έτος 2030.

5.2. Οι ειδικότερες κατευθύνσεις για την ανάδειξη και ενίσχυση του εθνικού και περιφερειακού ρόλου του αστικού κέντρου του Αγρινίου είναι οι παρακάτω:

α) η παραγωγική ανασυγκρότηση της ευρύτερης περιοχής του μέσω της οργανωμένης λειτουργίας των δύο επιχειρηματικών πάρκων, της πολεοδομικής οργάνωσης και ανάπτυξης του νέου πολεοδομικού κέντρου κατά μήκος της κύριας αστικής αρτηρίας της πόλης, της ενίσχυσης του αδύναμου τουριστικού τομέα της χωρικής ενότητας και της απόκτησης νέων αναβαθμισμένων τουριστικών καταλυμάτων,

β) η εξειδίκευση και τροποποίηση των ορίων του Εθνικού Πάρκου Λιμνοθάλασσας Μεσολογίου – Αιτωλικού, Κάτω Ρού και Εκβολών Ποταμών Αχελώου – Ευήνου και Νήσων Εχινάδων, ώστε να προβλέπεται η εφαρμογή των κατευθύνσεων και προτάσεων του ΓΠΣ Αγρινίου για ένταξη – πολεοδόμηση της Πανεπιστημιούπολης, επέκταση του σχεδίου πόλεως, πολεοδόμηση του Επιχειρηματικού Πάρκου δυτικά και νότια του αστικού κέντρου, χωρίς να υπάρχουν αλληλοεπικαλύψεις με τα όρια του Εθνικού Πάρκου σ' αυτή την με περιοχή στο υπό σύνταξη σχέδιο Π. Δ/τος.

γ) η αστική ολοκλήρωση του πολεοδομικού συγκροτήματος του Αγρινίου με την ανάπτυξη των μεγάλων μονάδων κοινωνικής και τεχνικής υποδομής (Πανεπιστημιούπολη, νέο γενικό νοσοκομείο, αθλητικά κέντρα και πολιτιστικές εγκαταστάσεις) και τη δημιουργία πολυκεντρικής δομής με παράλληλη αποσυμφόρηση του παραδοσιακού κέντρου,

δ) η αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος με τη δημιουργία ενός ενιαίου δικτύου αστικών χώρων πρασίνου, τη σταδιακή αποσυμφόρηση του κέντρου της πόλης από επιβαρυντικές χρήσεις και δραστηριότητες, την αύξηση των χώρων πρασίνου και κοινωφελών εγκαταστάσεων στις πλέον υποβαθμισμένες δυτικές πολεοδομικές ενότητες και τον έλεγχο της δόμησης στον περιεριστικό χώρο, μέσω της εφαρμογής ΠΕΠ και ΠΕΠΔ,

ε) η κυκλοφοριακή οργάνωση του ΠΣΑ βάσει πρότασης για τη δημιουργία τριών οδικών δακτυλίων και τη λειτουργία της εθνικής οδού ως αστικής λεωφόρου κατά το τμήμα της που διέρχεται από την πόλη, ενόψει της πρόβλεψης του ΓΠΣ για παράκαμψη του οικιστικού ιστού προς τα δυτικά.

5.3. Ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται στην ανάδειξη και ενίσχυση των αστικών υποδομών και λειτουργιών της πόλης του ιστορικού Θέρμου με τις εξής κύριες προτεραιότητες:

α) ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την ενίσχυση της παραγωγής των κύριων προϊόντων της ευρύτερης περιοχής σε συνδυασμό με την ποιοτική ενίσχυση του τουρισμού της περιοχής,

β) ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου του Θέρμου κατόπιν εργασιών ανασκαφών και σύνδεση της ιστορίας της πόλης με την ενίσχυση του ποιοτικού πολιτιστικού τουρισμού,
γ) ανάπτυξη και ανάδειξη του κέντρου της πόλης μετά από εκπόνηση και ολοκλήρωση τοπικού χωροταξικού σχεδίου που θα αποτελέσει το πλαίσιο της βιώσιμης χωρικής ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής και ανάδειξη του Θέρμου ως σημαντικού επαρχιακού αγροτικού κέντρου.

Άρθρο 23 – Ειδικότερες κατευθύνσεις για την ενδοπεριφερειακή αναπτυξιακή χωρική ενότητα Δήμου Ναυπακτίας

1. Πρόκειται για την ενδοπεριφερειακή χωρική ενότητα της ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας, η οποία κατά την τελευταία δεκαετία παρουσιάζει μία από τις μεγαλύτερες πληθυσμιακές αυξήσεις της ΠΔΕ. Παρουσιάζει, επίσης, τάσεις ανάπτυξης όσον αφορά τον τουρισμό και ιδίως τον ορεινό εναλλακτικό τουρισμό και παραθερισμό, τις βιολογικές καλλιέργειες και τη βιολογική κτηνοτροφία, την αιολική ενέργεια και τη λειτουργία μικρών υδροηλεκτρικών έργων. Εμφανής είναι η επιρροή από τη λειτουργία της ζεύξης Ρίου – Αντιρρίου, καθότι μετά τη λειτουργία της ζεύξης οι πιέσεις από το πολεοδομικό συγκρότημα της Πάτρας, ιδίως προς τις Δ.Ε. Αντιρρίου και Ναυπάκτου που περιλαμβάνονται στην περιοχή του Ρυθμιστικού Σχεδίου της Πάτρας, προβλέπεται να αυξάνονται όλο και περισσότερο. Οι τάσεις ανάπτυξης της Ναυπακτίας εκτιμάται ότι θα συνεχίσουν, με δεδομένο ότι από την παράκτια ζώνη της διέρχονται τόσο η Ιονία οδός, όσο και η Διαγώνιος, των οποίων η λειτουργία αναμένεται να ολοκληρωθεί, αυξάνοντας παράλληλα και τις αντίστοιχες πιέσεις. Κέντρο της χωρικής ενότητας είναι η πόλη της Ναυπάκτου και πρωτεύων περιφερειακός πόλος (οικιστικό κέντρο ενισχυμένου 5^{ου} επιπέδου). Το οικιστικό δίκτυο της περιοχής διαρθρώνεται και συμπληρώνεται πρωτίστως από τις έδρες των Δ.Ε. (Αντίρριο, Άνω Χώρα, Σίμος, Πλάτανος, Γαβρολίμνη) που αποτελούν κέντρα 6^{ου} επιπέδου και δευτερευόντως από τους υπόλοιπους οικισμούς (οικισμοί 7^{ου} επιπέδου).

2. Πρωτογενής και δευτερογενής τομέας

Στο πλαίσιο της στρατηγικής κατεύθυνσης για τη διεύρυνση της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς κυρίως τομέα παραγωγής διατυπώνονται (συμπληρωματικά με τις γενικές κατευθύνσεις της παρ. 1 του άρθρου 15 του παρόντος) οι παρακάτω ειδικότερες κατευθύνσεις:

- α) διεύρυνση και ενίσχυση της βιολογικής καλλιέργειας και κτηνοτροφίας (ιδίως στα τοπικά προϊόντα που έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα), η οποία σημειώνει σημαντική αύξηση κατά την τελευταία δεκαετία,
- β) ανάγκη χωρικού καθορισμού βοσκότοπων, κυρίως στις ημιορεινές περιοχές των Δ.Ε. Πυλλήνης, Αποδοτίας, Πλατάνου, Χάλκειας και Αντιρρίου και ανάγκη ενίσχυσης της βιολογικής κτηνοτροφίας στις περιοχές που παρουσιάζουν τάσεις και δυνατότητες μεγαλύτερης και ποιοτικότερης παραγωγής,
- γ) ενίσχυση της μεταποίησης και της εμπορίας κτηνοτροφικών προϊόντων,
- δ) λειτουργία επιχειρηματικού πάρκου στην ευρύτερη περιοχή της πόλης της Ναυπάκτου σε θέση και μέγεθος καθορισμένα από το ΓΠΣ της Δ.Ε. Ναυπάκτου,
- ε) λήψη μέτρων διασύνδεσης της αγροτικής παραγωγής και της μεταποίησής της με συγκεκριμένες μορφές ήπιου εναλλακτικού τουρισμού και με τα σχετικά ευρωπαϊκά προγράμματα.

3. Τουρισμός

3.1. Η Ναυπακτία αποτελεί μια διακριτή τουριστική ενότητα στην Αιτωλοακαρνανία με συνεχώς ανερχόμενη κίνηση κατά την τελευταία δεκαετία, η οποία έχει συστηματικά στηριχθεί και ενισχυθεί από την επιτυχημένη συμμετοχή της περιοχής σε ευρωπαϊκά προγράμματα ποιοτικής αναβάθμισης ήπιων εναλλακτικών μορφών τουρισμού (π.χ. το Leader και το Leader+), όπως είναι ο οικοτουρισμός, ο ορειβατικός και περιηγητικός τουρισμός, ο θρησκευτικός και πολιτιστικός τουρισμός, ο κυνηγετικός και ο αθλητικός τουρισμός, καθώς και ο κυρίως παραθεριστικός τουρισμός, με αποτέλεσμα τα τελευταία χρόνια η ορεινή Ναυπακτία να έχει καθιερωθεί ως χειμερινός προορισμός γνωστός σε όλη τη χώρα. Η τουριστική ενότητα Ναυπακτίας περιλαμβάνει δύο τουριστικές περιοχές:

- α) την αναπτυσσόμενη τουριστικά παράκτια περιοχή Ναυπακτίας με έντονες οικιστικές – τουριστικές πιέσεις (που χρειάζεται σχεδιασμένες δράσεις και μέτρα αναβάθμισης – εξυγίανσης), για την οποία ισχύουν οι κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑ για τον τουρισμό για τις περιοχές Α2 καθώς και οι ειδικότερες κατευθύνσεις της περίπτωσης α. της παραγρ. 3.3.1 του άρθρου 15 αυτού του κειμένου και
- β) την ορεινή και πεδινή ενδοχώρα της Ναυπακτίας (εκτός της παράκτιας περιοχής) για την οποία ισχύουν οι κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑ για τις περιοχές Β1.

Ειδικά γι' αυτή την τουριστική ενότητα (όπως και για τις γειτονικές Μεσολογγίου – Αιτωλικού και ενδοχώρας λιμνών Αιτωλ/νίας) πρώτη ειδικότερη προτεραιότητα αποτελεί η υλοποίηση της κατεύθυνσης με στόχο την ανάδειξη του ιστορικού, πολιτιστικού και αρχαιολογικού τριπόλου «Μεσολόγγι – Ναύπακτος – Θέρμο - Αργίριο» με τη συνεργασία των δήμων, του ξενοδοχειακού επιμελητηρίου Αιτωλοακαρνανίας, καθώς και των πολιτιστικών και οικολογικών φορέων.

3.2. Στα πλαίσια των παραπάνω κατευθύνσεων για την περαιτέρω ενίσχυση του τουρισμού της περιοχής προτείνονται οι ακόλουθες ειδικότερες κατευθύνσεις:

- α) η σύνδεση και συνεργασία των τουριστικών προορισμών της παράκτιας και ορεινής ζώνης με τις γειτονικές παράκτιες και ορεινές περιοχές της Φωκίδας, τις ορεινές περιοχές της Ευρυτανίας και την ορεινή

περιοχή του Θέρμου, με στόχο την ποιοτική αναβάθμιση του παράκτιου τουρισμού και την εκτόνωσή του στην ορεινή ενδοχώρα,

β) η δημιουργία νέων και η επέκταση των υπάρχοντων τοπικών δικτύων διαδρομών και μονοπατιών πολυθεματικού χαρακτήρα, η σήμανση των διαδρομών και ο εμπλουτισμός τους με εναλλακτικές δραστηριότητες (μοτοποδήλατο, αλεξίπτωτο πλαγιάς, ιππασία, εκτροφεία θηραμάτων, ορειβατικά καταφύγια),

γ) η ποιοτική τουριστική αξιοποίηση της Ευηολίμνης,

δ) η περαιτέρω ενίσχυση των υποδομών και η ανάδειξη των υπηρεσιών αθλητικού τουρισμού στη Βλαχομάνδρα, στον οικισμό Πόρου της Τ.Κ. Ριγανίου, στον ποταμό Εύηνο (canoe, kayak, rafting), καθώς και των υπηρεσιών του αναρριχητικού τουρισμού στο κέντρο αναρρίχησης της Βαράσοβας,

ε) η αναβάθμιση του ιαματικού τουρισμού της περιοχής και η ανάδειξη ιδίως του θρησκευτικού τουρισμού, που παρουσιάζει δυναμικές τάσεις τα τελευταία χρόνια, καθώς και η δικτύωσή του με αντίστοιχους προορισμούς της ορεινής περιοχής του Θέρμου και του Προυσού Ευρυτανίας.

στ) η ποιοτική ενίσχυση του αστικού τουρισμού της πόλης της Ναυπάκτου με δράσεις / μελέτες ανάπτυξης του ιστορικού της κέντρου, του παραλιακού μετώπου και των αρχαιολογικών και ιστορικών της πυρήνων.

3.3. Επίσης, κρίνεται σκόπιμο να δοθεί προτεραιότητα στην αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και στην εξοικονόμηση ενέργειας. Ειδικότερα, προτείνονται τα εξής:

α) η αξιοποίηση του βεβαιωμένου γεωθερμικού πεδίου χαμηλής θερμοκρασίας στην περιοχή της Ρίζας του Αντιρρίου,

β) η αξιοποίηση της αιολικής ενέργειας μέσω της λειτουργίας αιολικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, με δεδομένο ότι ιδίως οι εδαφικές περιοχές της ορεινής Ναυπακτίας, όπως αυτές των Δ.Ε. Αποδοτίας και Πλατάνου, έχουν χαρακτηριστεί ως περιοχές αιολικής προτεραιότητας (Π.Α.Π.2) από το ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ,

γ) η αξιοποίηση του υδάτινου δυναμικού της περιοχής, με δεδομένο ότι η ορεινή Ναυπακτία παρουσιάζει μεγάλο αριθμό μικρών υδροηλεκτρικών έργων και ως εκ τούτου, εμφανίζει προοπτικές συντονισμένης και πιο αποδοτικής αξιοποίησης του υδάτινου δυναμικού της.

4. Φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

Στο πλαίσιο των γενικών κατευθύνσεων του άρθρου 14 του παρόντος, που ισχύουν και γι' αυτήν την χωρική ενότητα, προτείνονται και οι εξής κατευθύνσεις:

α) ειδικότερες κατευθύνσεις και προτάσεις για τα Τοπικά Χωρικά Σχέδια που αφορούν στην προστασία του τοπίου, ιδίως:

- του αξιόλογου σε ευρωπαϊκό επίπεδο δάσους της Οξιάς και της ελάτης και των ορεινών τοπίων της Βαράσοβας και Κλόκοβας.
- Του τοπίου της πόλης της Ναυπάκτου και των ορεινών οικισμών, με ίδρυση «δικτύου ορεινών οικισμών» και «δικτύου ορεινών διαδρομών».
- της τεχνητής λίμνης και του ποταμού Εύηνου, με διερεύνηση των δυνατοτήτων αξιοποίησής τους.

β) η υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου διαχειριστικού σχεδίου για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως ο οικότουρισμός και ο αγροτουρισμός, στις ορεινές εκτάσεις της Ναυπακτίας και του Θέρμου,

γ) η αντιμετώπιση των παράνομων αμμοληψιών από τον ποταμό Εύηνο και η επιβολή αυστηρών κυρώσεων κατά τη διαπίστωση τέτοιων περιστατικών,

δ) η θεσμοθέτηση του τοπίου ορεινής Ναυπακτίας ως προστατευόμενου τοπίου

ε) η αντιμετώπιση των πιέσεων του οδικού δικτύου μέσω της βελτίωσης και της διάνοιξης δρόμων, καθώς και μέσω της δημιουργίας των κλασικών υποδομών διευκόλυνσης του τουριστικού ρεύματος,

στ) η προσεκτική χωροθέτηση αιολικών σταθμών παραγωγής ενέργειας με στόχο την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στο φυσικό τοπίο, στην ορνιθοπανίδα και την προστασία της ακεραιότητας των ορεινών ενδιαίτημάτων,

ζ) η προώθηση του Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας Αιτωλίας και των διαχειριστικών σχεδίων των περιοχών NATURA 2000 της Ενότητας

η) η ανάδειξη και «Ενοποίηση» των αρχαιολογικών χώρων με δημιουργία «Αρχαιολογικών Τοπίων» και ιδίως των χώρων: αρχαία Χαλκίδα, Αρχαίο Θέατρο Μακύνειας και αρχαία πόλη Μακύνεια, Κάστρο Ναυπάκτου και Κάστρο στο ακρωτήριο του Αντιρρίου.

Άρθρο 24 – Ειδικότερες κατευθύνσεις για την ενδοπεριφερειακή αναπτυξιακή χωρική ενότητα Δήμων Ακτίου – Βόνιτσας και Αμφιλοχίας

1. Η Ενότητα των δήμων Ακτίου - Βόνιτσας και Αμφιλοχίας αποτελεί τμήμα της ευρύτερης διαπεριφερειακής αναπτυξιακής ενότητας του Αμβρακικού και της περιοχής άμεσης εμβέλειας του διεθνούς αεροδρομίου Ακτίου. Κύριοι στόχοι με βάση τα χαρακτηριστικά της διαπεριφερειακής ενότητας, η οποία περιλαμβάνει τις ευρύτερες περιοχές των πόλεων της Πρέβεζας, της Λευκάδας, της Βόνιτσας, της Άρτας και της Αμφιλοχίας, είναι:

α) ο Αμβρακικός κόλπος και η προστασία, ανάδειξη και αξιοποίησή του ως κοινού στοιχείου βιώσιμης ανάπτυξης της περιοχής,

β) η ποιοτική αναβάθμιση και ενίσχυση αφενός του παράκτιου τουρισμού και αφετέρου των εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην ορεινή ενδοχώρα, λαμβάνοντας υπόψη τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που συνίστανται στην ύπαρξη του αεροδρομίου του Ακτίου και στις μεγάλες δυνατότητες θαλάσσιου ιστιοπλοϊκού τουρισμού,

γ) η ενίσχυση της πρωτογενούς παραγωγής και ιδίως της κτηνοτροφίας και της ιχθυοκαλλιέργειας.

2. Συγκριτικό αναπτυξιακό πλεονέκτημα της παρούσας χωρικής Ενότητας αποτελεί επίσης το γεγονός ότι από την περιοχή διέρχονται δύο διευρωπαϊκοί άξονες ανάπτυξης, οι οποίοι σχετίζονται με τους οδικούς άξονες των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών. Η αναπτυξιακή φυσιογνωμία της Ενότητας ολοκληρώνεται με ακόμα δύο ενδοπεριφερειακούς άξονες ανάπτυξης, που βοηθούν την ενδυνάμωση στο εσωτερικό της ΠΔΕ. Ο πρώτος διατρέχει τα δυτικά παράλια της Αιτωλοακαρνανίας, συνδέοντας τον Αστακό με τη Βόνιτσα και σχετίζεται με την παράκτια τουριστική ανάπτυξη και με δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα παραγωγής. Ο δεύτερος αφορά στη σύνδεση της Αμφιλοχίας με τη λίμνη Κρεμαστών μέσω του οικισμού Νέο Χαλκιόπουλο και τις ΠΕ Ευρυτανίας και Καρδίτσας και ως εκ τούτου μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη της απομονωμένης και μειονεκτικής ορεινής περιοχής του δήμου Αμφιλοχίας. Ως πόλοι ανάπτυξης της Ενότητας εντοπίζονται η Βόνιτσα και η Αμφιλοχία (δευτερεύοντες περιφερειακοί πόλοι), η συνεργασία των οποίων μπορεί να συμβάλλει περαιτέρω στην ευρύτερη ανάπτυξη της περιοχής.

3. Πρωτογενής τομέας

3.1. Στα πλαίσια των κατευθύνσεων της παρ. 1 του άρθρου 15 του παρόντος που ισχύουν και γι' αυτή των χωρική ενότητα και ιδίως στα πλαίσια της στρατηγικής κατεύθυνσης για προτεραιότητα στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς τομέα παραγωγής διατυπώνονται οι εξής ειδικότερες κατευθύνσεις:

α) προτεραιότητα σε προϊόντα αναγνωρισμένης ποιότητας και προέλευσης μέσω της ενίσχυσης και επέκτασης της βιολογικής καλλιέργειας και της βιολογικής κτηνοτροφίας και ιδίως στα τοπικά προϊόντα στα οποία η παρούσα χωρική Ενότητα υπερέχει ή έχει ακόμη μεγαλύτερες προοπτικές (αροτραίες καλλιέργειες και ιδίως βρώμη στο Δ. Ακτίου – Βόνιτσας, τριφύλλι, κριθάρι και βίκος στο Δ. Αμφιλοχίας, εκτροφή βοοειδών και αιγοπροβάτων και στους δυο δήμους).

β) εκπόνηση ειδικών μελετών ΠΟΑΠΔ που θα εστιάζουν στους τομείς του τουρισμού και των υδατοκαλλιεργειών με σκοπό την άρση των συγκρούσεων γης (στις Δυτικές Ακτές Αιτωλοακαρνανίας και στις παράκτιες περιοχές του Αμβρακικού) ή εναλλακτικά με μελέτη Π.Ο.Α.Υ. η οποία υποχρεωτικά θα περιλαμβάνει και την οικολογική αξιολόγηση των υδάτων.

γ) καθορισμός νέων βοσκότοπων και δημιουργία ενός τουλάχιστον πιλοτικού ανοικτού φυσικού κτηνοτροφικού πάρκου για όλη την Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας σε ημιορεινή ή ορεινή περιοχή του Δήμου Αμφιλοχίας ή ορεινή περιοχή του Δήμου Ακτίου - Βόνιτσας.

3.2. Οι ενέργειες για την ενίσχυση και αναβάθμιση των υδατοκαλλιεργειών και της αλιείας στον Αμβρακικό κόλπο πρέπει να λάβουν υπόψη την κατάσταση των οικοσυστημάτων του κόλπου. Είναι απαραίτητο να γίνουν οι απαραίτητες εκτιμήσεις σχετικά με τον ρυθμό της υποβάθμισης του θαλάσσιου μέρους του κόλπου, καθότι μεγάλο μέρος των υδάτινων μαζών χαρακτηρίζονται ως ανοξικές ή υποοξικές. Επίσης, η έλλειψη οξυγόνου στα κατώτερα στρώματα του κόλπου είναι πλέον γενικευμένη και περιορίζει το διαθέσιμο χώρο για το ψάρι και τον ψαρά. Η εγκατάσταση των μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας στην είσοδο του κόλπου, και μάλιστα μέσα στο δίαυλο επικοινωνίας με το Ιόνιο πέλαγος, μπορεί να παρεμποδίζει σοβαρά το μεταναστευτικό κύκλο των ψαριών μέσα και έξω από τον κόλπο. Οι προτεραιότητες που τίθενται για τη διαχείριση των ζητημάτων αυτών είναι οι εξής:

α) η μείωση των φορτίων που καταλήγουν στον κόλπο μέσω του περιορισμού δραστηριοτήτων, έργων αποκατάστασης, υποδομών προστασίας και συνεχών ελέγχων,

β) η προστασία και οργάνωση των μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας, καθόσον τα στρώματα νερού κάτω από τα κλουβιά τους είναι ελλειμματικά σε οξυγόνο και ως εκ τούτου είναι υποχρεωτικό να εκπονηθεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο ταχείας εφαρμογής για την αντιμετώπιση του προβλήματος με τη συνεργασία της πολιτείας, των μονάδων και των φορέων των αλιείων.

4. Δευτερογενής τομέας

Στο πλαίσιο των γενικότερων κατευθύνσεων για καθετοποίηση της μεταποίησης και της επεξεργασίας παραδοσιακών γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων, καθώς και της αύξησης της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των βιοτεχνικών και βιομηχανικών μονάδων, αλλά και της προσέλκυσης νέων επιχειρήσεων στην περιοχή, προτείνονται για την παρούσα χωρική Ενότητα τα ακόλουθα μέτρα:

α) έμφαση στην ενίσχυση των τοπικών μεταποιητικών κλάδων στους οποίους η συγκεκριμένη χωρική Ενότητα παρουσιάζει παραδοσιακά συγκριτικά πλεονεκτήματα (π.χ. τα τυροκομεία που δραστηριοποιούνται στην περιοχή της Αμφιλοχίας) και συστηματική στήριξη σε θέματα ανάπτυξης καινοτομιών, εκσυγχρονισμού, βελτίωσης της ποιότητας, της υγιεινής και της ασφάλειας των προϊόντων, ιδίως στους κλάδους που παρουσιάζουν ορατές προοπτικές στην περιοχή (σφαγεία, μονάδες επεξεργασίας κρέατος, τυροκομεία, οινοποίηση, ελαιολαδοποιία και τυποποιητήρια ελαιολάδου, συσκευαστήρια, μονάδες παραγωγής ζωοτροφών, ψυκτικές αποθήκες),

β) ενεργοποίηση ενός τουλάχιστον επιχειρηματικού πάρκου,

γ) προώθηση της λειτουργίας της μεγάλης εγκατάστασης γαλακτοβιομηχανίας, τυροκομίας ΑΜΦΙΓΑΛ στο δήμο Αμφιλοχίας, υπό τον όρο τήρησης των απαραίτητων περιβαλλοντικών όρων και περιορισμών.

5. Τουρισμός

5.1. Η χωρική αυτή ενότητα περιλαμβάνει την τουριστική ενότητα του Αμβρακικού (με την παράκτια τουριστική περιοχή και την πεδινή και ορεινή τουριστική περιοχή) και το βόρειο τμήμα της τουριστικής περιοχής των Δυτ. Ακτών Αιτωλνίας. Για κάθε μια από τις παραπάνω τουριστικές περιοχές ισχύουν οι κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑ τουρισμού. Για την παράκτια περιοχή του Αμβρακικού οι κατευθύνσεις για τις προστατευόμενες περιοχές (Ζ), όσες είναι σύμφωνες με το Π.Δ/γμα προστασίας της περιοχής, για την παράκτια περιοχή των Δυτ. Ακτών Αιτωλνίας οι κατευθύνσεις για τις περιοχές Α2 και για την πεδινή και ορεινή ενδοχώρα οι κατευθύνσεις για τις περιοχές Β1. Συμπληρωματικά ισχύουν και οι κατευθύνσεις που αναφέρονται στο προηγούμενο άρθρο 15 του παρόντος και αφορούν την αντίστοιχη κατηγορία τουριστικών περιοχών της ΠΔΕ.

5.2. Στο πλαίσιο της στρατηγικής κατεύθυνσης για ποιοτική αναβάθμιση και εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος με νέες μορφές αυτής της χωρικής ενότητας, διατυπώνονται οι παρακάτω ειδικότερες κατευθύνσεις για την παρούσα Ενότητα:

α) Όσον αφορά την τουριστική ενότητα του Αμβρακικού, προτείνονται οι εξής συμπληρωματικές κατευθύνσεις για την παράκτια περιοχή:

i. ολοκληρωμένο πρόγραμμα προστασίας του Αμβρακικού κόλπου και τουριστικής αξιοποίησης με ήπιες μορφές τουρισμού και με ειδικές εναλλακτικές μορφές (π.χ οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, αλιευτικός, ιστιοπλοϊκός, πεζοπορικός τουρισμός),

ii. αναβάθμιση των υποδομών και υπηρεσιών για τη λειτουργία μαρίνας στο Άκτιο, τουριστικού αγκυροβολίου στη Βόνιτσα και καταφυγίου τουριστικών σκαφών στη Βόνιτσα και την Αμφιλοχία,

iii. δικτύωση των πόλων πολιτιστικού ενδιαφέροντος, με διαδρομές που δημιουργούνται με βάση τα μεσαιωνικά κάστρα του Ακτίου, της Βόνιτσας, της Αμφιλοχίας και άλλους αρχαιολογικούς, ιστορικούς και πολιτιστικούς χώρους της περιοχής,

iv. δικτύωση με πόλους περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος διεθνούς σημασίας, λόγω της ύπαρξης του Εθνικού Πάρκου των Υγροβιότοπων Αμβρακικού, σε συνεργασία με την Άρτα και την Πρέβεζα,

v. προτεραιότητα στην ανάδειξη, προστασία και διαχείριση του συγκριτικού πλεονεκτήματος της παρούσας χωρικής Ενότητας, που συνίσταται στο πλούσιο φυσικό τοπίο διεθνούς σημασίας (ειδικές ζώνες διατήρησης δικτύου Natura στον Αμβρακικό κόλπο, Εθνικό Πάρκο Αμβρακικού κόλπου, Ειδικές Ζώνες Διατήρησης, καταφύγια άγριας ζωής, περιοχές προστασίας της φύσης, όπως οι λίμνες Βουλκαριά και Σαλτίνη) και το σημαντικό πολιτιστικό περιβάλλον (αρχαιολογικοί χώροι, ακροπόλεις και αρχαίες πόλεις).

β) Όσον αφορά την τουριστική ενότητα των δυτικών ακτών Αιτωλοακαρνανίας, προτείνονται ως συμπληρωματικές κατευθύνσεις για την παράκτια περιοχή της ΔΕ Κεκροπίας του Δ. Ακτίου – Βόνιτσας, η συστηματική ενίσχυση σε διαδημοτικό και διαπεριφερειακό επίπεδο των σχετικών συνδέσεων και δικτυώσεων με τουριστικούς προορισμούς, ο παράλληλος εμπλουτισμός των ήπιων, εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού με τουριστικούς προορισμούς της Λευκάδας, των δυτικών ακτών της Ηπείρου, της Αιτωλοακαρνανίας και της παράκτιας περιοχής του Αμβρακικού κόλπου, η αναβάθμιση των υπηρεσιών και υποδομών της Παλαίρου, η ανάπλαση του παραλιακού της μετώπου και αναβάθμιση της μαρίνας.

6. Φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

6.1. Η σπουδαιότητα των φυσικών πόρων της περιοχής, που οφείλονται κυρίως στον Αμβρακικό κόλπο και τις περιοχές που τον περιβάλλουν, διαφαίνεται από το πλήθος των αναγνωρίσεων από διεθνείς και εθνικές οδηγίες. Έχει χαρακτηριστεί ως υγρότοπος διεθνούς σημασίας (περιοχή Ramsar), προστατευόμενη περιοχή του οικολογικού δικτύου NATURA 2000 (ειδική ζώνη διατήρησης και ζώνη ειδικής προστασίας για την ορνιθοπανίδα), Εθνικό Πάρκο, σημαντική περιοχή για τα πουλιά και περιοχή Σύμβασης της Βαρκελώνης με την ονομασία «Υγρότοποι Αμβρακικού». Ο Αμβρακικός κόλπος αποτελεί ένα ιδιαίτερα σημαντικό οικοσύστημα της περιοχής που η σημασία του, πέραν της οικολογικής, είναι αναπτυξιακή, οικονομική και τοπιακή. Ένας σημαντικός αριθμός ανθρωπογενών δραστηριοτήτων αναπτύσσονται γύρω από αυτόν (τουρισμός, κτηνοτροφία, αλιεία, ιχθυοκαλλιέργειες). Αποτελεί ορόσημο για τις περιοχές των δήμων που τον περιβάλλουν, αλλά αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα ως οικοσύστημα, λόγω των πιέσεων που δέχεται.

6.2. Στο πλαίσιο των γενικών κατευθύνσεων του άρθρου 14 του παρόντος, που ισχύουν και γι' αυτήν την χωρική ενότητα και για την προστασία του Αμβρακικού κόλπου προτείνονται ως ειδικότερες κατευθύνσεις οι ακόλουθες:

α) ειδικότερες κατευθύνσεις και προτάσεις για τα Τοπικά Χωρικά Σχέδια που αφορούν στην προστασία του τοπίου, ιδίως:

- Ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων των Χερσονήσων του Ακτίου και της Πλαγιάς και δημιουργία «Αρχαιολογικού τοπίου - πάρκου» διαφορετικών χρονολογικών περιόδων, με διατήρηση της ίδιας χρήσης από την αρχαιότητα, του βοσκότοπου, καθώς και δημιουργία δικτύου οικοπολιτιστικών διαδρομών, συνδέοντας Βυζαντινά-Μεταβυζαντινά Προϊστορικά, Ρωμαϊκά – Παλαιοχριστιανικά μνημεία, Κάστρα και λοιπούς αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία.
- Ανάδειξη των οικιστικών τοπίων των ορεινών οικισμών.

- Θεσμοθέτηση και προστασία του τοπίου του Σπήλαιου της Κονοπίνας και για την επιστημονική του αξία διότι μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα για τις τεκτονικές και σεισμικές κινήσεις της περιοχής.
- β) η υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου διαχειριστικού σχεδίου για την αντιμετώπιση των αιτιών υποβάθμισης του Αμβρακικού κόλπου (π.χ. απόβλητα από ελαιολιβερά, τυροκομεία, σφαγεία, ευτροφισμό από αζωτούχα και φωσφορικά λιπάσματα κλπ.),
- γ) η αξιοποίηση και αναβάθμιση του μετώπου «Άκτιο – Βόνιτσα – Αμφιλοχία – Μενίδι» για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού (οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, αλιευτικός τουρισμός κ.α.) και παράλληλα η προστασία του μετώπου αυτού,
- δ) η αξιοποίηση του σημαντικού αριθμού των λιμνών και λιμνοθαλασσών στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης, μέσω της προώθησης του οικοτουρισμού και της ανάπτυξης του τουρισμού των λιμνών (λίμνες Βουλκαριά, Σαλτίνη, Αμβρακία, Γαβού, Λινοβρόχι, τεχνητές λίμνες Καστρακίου και Κρεμαστών, λιμνοθάλασσες Ρούγας, Λιμνί, Κατάφουρκο),
- ε) η προώθηση ενός βιώσιμου μοντέλου ανάπτυξης του Αμβρακικού κόλπου που θα συνδυάζει την προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και των υδάτων, τη βιώσιμη τουριστική ανάδειξη και αξιοποίησή του, την προώθηση συμβατών επενδυτικών δραστηριοτήτων και την παραγωγή αλιευμάτων και λοιπών προϊόντων με ονομασία προέλευσης.

7. Οικιστικό δίκτυο

7.1. Η ύπαρξη οικισμών συνεχόμενων οικιστικών επιπέδων και η απουσία οικισμών μεγάλης αστικής εμβέλειας αντανακλά ένα οικιστικό δίκτυο ομοιόμορφα κατανομημένο. Η διαπεριφερειακή συνεργασία για την αξιοποίηση, προστασία και ανάδειξη του Αμβρακικού κόλπου και γενικότερα του παράκτιου τουρισμού, του πρωτογενούς τομέα και της μεταποίησής του και στις τρεις Περιφέρειες παραπέμπει και προτρέπει σε ένα ισόρροπο πολυπολικό δίκτυο οικισμών (Αμφιλοχία, Βόνιτσα, Πρέβεζα, Άρτα και Λευκάδα), για την αναγκαιότητα του οποίου γίνεται ειδική αναφορά και στο Γενικό ΠΧΣΑΑ. Η διάρθρωση, δικτύωση και ιεράρχηση του οικιστικού δικτύου στην παρούσα Ενότητα περιλαμβάνει:

- α) τις έδρες των καλλικράτειων δήμων, Βόνιτσα και Αμφιλοχία, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως οικισμοί 6^{ου} ενισχυμένου επιπέδου,
- β) τις έδρες των δημοτικών ενοτήτων, Πάλαιρος, Κατούνα, Μενίδι και Νέο Χαλκιόπουλο, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως οικισμοί 6^{ου} επιπέδου,
- γ) τους λοιπούς οικισμούς που χαρακτηρίζονται ως οικισμοί 7^{ου} επιπέδου.

7.2. Τις μεγαλύτερες προοπτικές ανάπτυξης μέσα στην ενδοπεριφερειακή χωρική ενότητα παρουσιάζει η ευρύτερη περιοχή της Βόνιτσας, αφενός λόγω της ύπαρξης του αεροδρομίου του Ακτίου και της αυξανόμενης κίνησής του κατά τα τελευταία χρόνια, αφετέρου λόγω της εγγύτητάς της με την Πρέβεζα και τη Λευκάδα και της κεντρικής της θέσης στο τουριστικό δίκτυο των δυτικών ακτών. Ο δυτικός αναπτυξιακός άξονας προβλέπεται να συμβάλλει θετικά προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής της Αμφιλοχίας, με στόχο τη σταδιακή ανάδειξη της τελευταίας σε σημαντικό κέντρο αγροτικής παραγωγής (κυρίως ποιοτικών προϊόντων κτηνοτροφικής παραγωγής, κέντρο ήπιων μορφών εναλλακτικού τουρισμού (στον Αμβρακικό και στην ορεινή ενδοχώρα (Βάλτος, λίμνη Κρεμαστών) και κέντρο οικολογικής και πράσινης ανάπτυξης. Ανάλογες θετικές προοπτικές προβλέπεται ότι μπορεί να διαμορφώσει για την ευρύτερη περιοχή της Κατούνας η διέλευση του διεθνούς σημασίας οδικού άξονα: Ηγουμενίτσα – Πρέβεζα – Βόνιτσα – Κατούνα – Αμβρακία και Αγρίνιο.

7.3. Οι κύριες κατευθύνσεις για το οικιστικό δίκτυο της χωρικής ενότητας είναι:

- α) Προώθηση και ενίσχυση της πολυκεντρικής διάρθρωσης του δικτύου που περιλαμβάνει όλες τις πόλεις / κωμοπόλεις και κεφαλοχώρια (6^{ου} επιπέδου) της χωρικής ενότητας (Βόνιτσα, Αμφιλοχία, Πάλαιρος, Κατούνα, Μενίδι, Νέο Χαλκιόπουλο) και συγκεκριμένα ενίσχυση των υπηρεσιών και αστικών λειτουργιών της Βόνιτσας και Αμφιλοχίας και κατά δεύτερο λόγο των εδρών των δημοτικών ενοτήτων των δύο δήμων.
- β) Ανάπτυξη της εξωστρέφειας των πόλεων και κωμοπόλεων της περιοχής με έμφαση στην ανάπτυξη συνεργασιών / δικτυώσεων με γειτονικές πόλεις της ΠΕ (Αγρίνιο, Αστακό, Μύτικα) και με τις πόλεις του Βορ. Αμβρακικού (Πρέβεζα, Άρτα), την Λευκάδα και την γειτονική Ευρυτανία σε τομείς σημαντικούς για την βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής όπως: η βιολογική αγροτική παραγωγή, η μεταποίησή της, οι εναλλακτικές και ειδικές μορφές τουρισμού, η ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, η ανάπτυξη των ΑΠΕ και η αξιοποίηση του υδάτινου δυναμικού.
- γ) Σταδιακή ανάπλαση των κεντρικών περιοχών των ιστορικών πυρήνων των πόλεων με τις μεγαλύτερες δυνατότητας ανάπτυξης του τουρισμού (Βόνιτσα, Πάλαιρος, Αμφιλοχία) και των παραλιακών τους μετώπων καθώς και ενίσχυση και βελτίωση του κοινωνικού εξοπλισμού.

Άρθρο 25 – Ειδικότερες κατευθύνσεις για την ενδοπεριφερειακή αναπτυξιακή χωρική ενότητα Δήμων Πατρών, Δυτικής Αχαΐας και Ερυμάνθου

1. Πρόκειται για τη διαδημοτική ενότητα που έχει ως μείζονα αναπτυξιακό, πληθυσμιακό και κοινωνικό πόλο την ευρύτερη περιοχή Πατρών, η οποία αποτελεί το σημαντικότερο πόλο ανάπτυξης στο δυτικό διαμέρισμα της χώρας και τη νοτιοδυτική πύλη αυτής. Παράλληλα, είναι η ενότητα που χαρακτηρίζεται από τις

μεγαλύτερες ενδοπεριφερειακές ανισότητες και ανισορροπίες όσον αφορά τα αναπτυξιακά και πληθυσμιακά μεγέθη και από μεγάλα και εντεινόμενα ποσοστά ανεργίας και φτώχειας.

2. Στο πλαίσιο του στόχου για εδαφική συνοχή και άμβλυση των μεγάλων δημογραφικών και αναπτυξιακών ανισοτήτων μεταξύ του δήμου Πατρών και των δήμων Δυτικής Αχαΐας και Ερυμάνθου προτείνονται οι ακόλουθες κατευθύνσεις που θα συμβάλλουν στη βιώσιμη ανάπτυξη της Ενότητας:

α) Ενδυνάμωση των συνεργασιών και κοινών δράσεων μεταξύ των τριών δήμων και μεταξύ δήμων και παραγωγικών φορέων σε αναπτυξιακά προγράμματα, ιδίως στους τομείς που παρουσιάζουν κοινές ή συμπληρωματικές αναπτυξιακές προοπτικές, όπως:

i. διεύρυνση της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς τομέα και της μεταποίησης των ποιοτικών προϊόντων του μέσω στενότερης διασύνδεσης με την υποδομή της Πάτρας στην έρευνα και την τεχνολογία και με αξιοποίηση της υποδομής αυτής,

ii. προώθηση της κοινωνικής ένταξης και πρόνοιας και καταπολέμηση της φτώχειας,

iii. ανάδειξη των υπηρεσιών του εμπορίου και των μεταφορών σε προωθητική δραστηριότητα προς όφελος της παρούσας χωρικής Ενότητας και της ΠΔΕ,

iv. αναβάθμιση του περιβάλλοντος με έμφαση στην ολοκλήρωση του κύκλου των αστικών αποβλήτων (ανακύκλωση, επανάχρηση) και στην ολοκλήρωση των έργων αποχέτευσης των τριών δήμων,

v. δικτύωση των αστικών κέντρων και κωμοπόλεων σε ένα συνεργαζόμενο δίκτυο με σκοπό τη σταδιακή άμβλυση της ανισόρροπης οικιστικής ανάπτυξης, την αύξηση του πληθυσμού της Κάτω Αχαΐας, της Χαλανδρίτσας και των άλλων μεγαλύτερων οικισμών των δήμων Δυτικής Αχαΐας και Ερυμάνθου, τη σταθεροποίηση του πληθυσμού της Πάτρας και της συγκράτησης του πληθυσμού των ορεινών κωμοπόλεων και κεφαλοχωριών.

β) Ολοκλήρωση των μεγάλων έργων που διαμορφώνουν τους κύριους αναπτυξιακούς διαδρόμους της χωρικής Ενότητας.

3. Πρωτογενής τομέας παραγωγής

Στο πλαίσιο της προτεραιότητας για ενίσχυση του εκσυγχρονισμού και για αύξηση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς τομέα παραγωγής και καθορίζοντας πιο συγκεκριμένα τις προτεραιότητες των κατευθύνσεων της παρ. 1 του άρθρου 15 του παρόντος, διατυπώνονται οι παρακάτω ειδικότερες κατευθύνσεις:

α) στροφή σε προϊόντα αναγνωρισμένης ποιότητας και προέλευσης, ενίσχυση και επέκταση της βιολογικής καλλιέργειας και κτηνοτροφίας, ιδίως στα τοπικά προϊόντα στα οποία η περιοχή έχει τις μεγαλύτερες προοπτικές (αμπελουργικά προϊόντα, όπως επιτραπέζια σταφύλια και μούστος, κηπευτικά προϊόντα, εσπεριδοειδή, μέλι βανίλιας, σιτηρά, ζωοτροφές, βιολογική εκτροφή βοοειδών και αιγιοπροβάτων, προϊόντα ιχθυοκαλλιέργειας (φυσικά ιχθυοτροφεία),

β) ανάδειξη και προστασία της γης υψηλής παραγωγικότητας με προτεραιότητα σε αυτή που γειτνιάζει με τα αστικά κέντρα της περιοχής, μέσω μέτρων και ρυθμίσεων που περιορίζουν την κατάτμησή της, όπως είναι η καθιέρωση κινήτρων για την άμεση ή έμμεση μεγέθυνση των αγροτικών εκμεταλλεύσεων με συνενώσεις, συνεκμεταλλεύσεις και εκούσιους αναδασμούς,

γ) καθορισμός νέων βοσκότοπων και κατά προτεραιότητα δημιουργία ενός πιλοτικού ανοικτού κτηνοτροφικού πάρκου σε ημιορεινή ή ορεινή περιοχή του δήμου Ερυμάνθου.

4. Δευτερογενής τομέας παραγωγής

Η παρούσα Ενότητα αποτελεί την βασική περιοχή συγκέντρωσης επιχειρήσεων του δευτερογενούς τομέα της ΠΔΕ. Οι κατευθύνσεις που προτείνονται προς βελτίωση του τομέα αυτού στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης είναι οι ακόλουθες:

α) στήριξη του κλάδου μεταποίησης των αγροτικών προϊόντων, καθώς και των λοιπών κλάδων του δευτερογενούς τομέα, σύνδεση του συνόλου των κλάδων με την καινοτομία και συντονισμένη συνεργασία των παραγωγικών φορέων με τα ΑΕΙ και τους ερευνητικούς φορείς της Πάτρας,

β) χωρικός προσδιορισμός των ζωνών ΠΟΠ και ΠΓΕ από τα τοπικά χωροταξικά σχέδια και αξιοποίηση αυτών μέσω της απαγόρευση χρήσεων σε ζώνες που δεν συνάδουν με τον αγροτικό ή μεταποιητικό χαρακτήρα της ζώνης και απόδοση προτεραιότητας στην προώθηση της έξυπνης εξειδίκευσης στα ΠΟΠ και ΠΓΕ της περιοχής (π.χ. του κλάδου της οινοποιίας που παρουσιάζει έντονο εξαγωγικό προσανατολισμό),

γ) προώθηση δράσεων και προγραμμάτων σήμανσης των δρόμων του κρασιού που υπάρχουν σε όλη την ΠΔΕ και την Περιφέρεια Πελοποννήσου με τη δημιουργία χαρτών, ειδικής σήμανσης κλπ.,

δ) επέκταση και εξυγίανση της ΒΙΠΕ Πατρών, χωροθέτηση και οργάνωση θεματικού επιχειρηματικού πάρκου.

5. Έρευνα, τεχνολογία και μεταφορές

Η θεσμοθέτηση και λειτουργία της ευρύτερης περιοχής του Πανεπιστημίου και του επιστημονικού πάρκου Πατρών ως ζώνης τεχνολογικού πάρκου αποτελεί προτεραιότητα για τη χωρική οργάνωση της ΠΔΕ, καθώς αφορά τη στήριξη του σημαντικότερου πλεονεκτήματος της ΠΔΕ που είναι οι υποδομές της στην έρευνα και καινοτομία. Επίσης, η στρατηγική κατεύθυνση για ενίσχυση και ανάδειξη του διεθνούς και εθνικού ρόλου της ΠΔΕ ως κόμβου συνδυασμένων μεταφορών, καθώς και ως εμπορικού και διαμετακομιστικού

κόμβου στην Μακροπεριφέρεια Αδριατικής και Ιονίου, αφορά σε μεγαλύτερο βαθμό την παρούσα χωρική Ενότητα.

6. Τουρισμός

6.1. Οι γενικές κατευθύνσεις για την τουριστική ανάπτυξη και αναβάθμιση των τουριστικών περιοχών αυτής της χωρικής αναπτυξιακής Ενότητας οι οποίες είναι: η παράκτια περιοχή Δ. Πατρών και ΔΕ Δύμης, Μόβρης Δυτικής Αχαΐας (7α), η ορεινή και πεδινή περιοχή της ενδοχώρας των Δήμων Πατρών και Ερυμάνθου (7β) και τμήμα της παράκτιας περιοχής Κοτυχίου – Καλογριάς (8), είναι αυτές που αναφέρονται στο άρθρο 15 του παρόντος ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκει η κάθε τουριστική περιοχή.

6.2. Η ποιοτική αναβάθμιση και ο εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος με νέες μορφές αποτελεί σημαντική κατεύθυνση για την παρούσα χωρική Ενότητα, με κύρια προτεραιότητα την ποιοτική αναβάθμιση του τουρισμού της παράκτιας περιοχής και τη μερική εκτόνωση της τουριστικής κίνησης προς την ορεινή και ημιορεινή ενδοχώρα μέσω:

α) ενός ολοκληρωμένου προγράμματος ανάπτυξης και αναβάθμισης του παραλιακού μετώπου της παραλιακής ζώνης του πολεοδομικού συγκροτήματος της Πάτρας, καθώς και του παραλιακού μετώπου της πόλης της Κάτω Αχαΐας,

β) της ανάπτυξης της υπάρχουσας μαρίνας της Πάτρας και της χρήσης της βόρειας λιμενολεκάνης του παλιού λιμανιού ως λιμένος αναψυχής και κρουαζιέρας καθώς και μέσω του εμπλουτισμού του παράκτιου τουρισμού και παραθερισμού της περιοχής με εναλλακτικές ειδικές μορφές (αστικός τουρισμός, συνεδριακός τουρισμός, ιστιοπλοϊκός, πολιτιστικός κ.α.) και της συμπλήρωσης των αστικών υποστηρικτικών υπηρεσιών της Κάτω Αχαΐας.

γ) της ανάπτυξης του εναλλακτικού τουρισμού στην παράκτια περιοχή του Εθνικού Πάρκου Κοτυχίου - Στροφυλιάς, όπου ισχύουν οι κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑ – Τουρισμού που είναι σύμφωνες με τις ρυθμίσεις του Π.Δ/τος προστασίας της περιοχής.

6.3. Απαραίτητη είναι η σταδιακή τουριστική αξιοποίηση των ορεινών περιοχών της παρούσας χωρικής Ενότητας, οι οποίες παραμένουν τουριστικά αναξιοποίητες, με σκοπό την υποστήριξη της φθίνουσας οικονομίας τους και της παραγωγής τους. Προς τούτο προτείνονται συμπληρωματικά των κατευθύνσεων του άρθρου 15 παρ. 3.3.2. οι ακόλουθες κατευθύνσεις:

α) βελτίωση της χάραξης των οδικών αξόνων της ΕΟ 111 και της Πάτρας – Χαλανδρίτσας – Καλαβρύτων, καθώς και των συνδέσεων τους με τους παραπάνω οικισμούς,

β) ένταξη των περιοχών αυτών σε ευρωπαϊκά προγράμματα ενίσχυσης του εναλλακτικού τουρισμού, στήριξης της επιχειρηματικότητας μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, ενίσχυσης της απασχόλησης και της εισαγωγής νέων κλάδων παραγωγής στον ορεινό χώρο, ανάπτυξης ιστορικών πυρήνων και παραδοσιακών κτιρίων των κεφαλοχωριών (Σταυροδρόμι, Καλέντζι, Λεόντιο),

γ) οργάνωση δράσεων βιώσιμης ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής της Ερυμάνθειας, ιδίως όσον αφορά τον πρωτογενή τομέα παραγωγής και το θρησκευτικό και προσκυνηματικό τουρισμό,

δ) ενέργειες για ένταξη του Δάσους Στροφυλιάς και του Τείχους Δυμαίων στα μνημεία Ουνέσκο,

ε) δημιουργία και υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου αξιοποίησης των φυσικών αναρριχητικών πεδίων και της πίστας αναρρίχησης στα Μαύρα Βουνά Στροφυλιάς,

στ) αξιοποίηση των πορισμάτων και προτάσεων της μελέτης «Μελέτη μορφολογικών κανόνων δόμησης και αρχιτεκτονικής στις περιοχές εντός και εκτός οικισμών μέχρι 2.000 κατοίκων της ΠΕ Αχαΐας της ΠΔΕ» για την προστασία και ανάδειξη παραδοσιακών οικισμών, οικιστικών συνόλων και αρχιτεκτονικών τοπικών χαρακτηριστικών,

ζ) δημιουργία δύο τουριστικών περιπτέρων στο όρος Μόβρη και ανάπτυξη ήπιων υποδομών σε περιοχές Natura.

7. Φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

Σ' αυτήν τη χωρική ενότητα ανήκει η βόρεια "ενότητα" του Εθνικού Πάρκου Κοτυχίου – Καλογριάς και συγκεκριμένα i) το προστατευόμενο σύμπλεγμα του Δάσους Στροφυλιάς, ii) οι Υγρότοποι Καλογριάς και Λάμιας και οι παρακείμενες λιμνοθάλασσες Προκόπου και Πάπα, στις οποίες σημαντική παραγωγική δραστηριότητα είναι οι εκτατικές ιχθυοκαλλιέργειες και iii) τα Μαύρα Βουνά.

Στο πλαίσιο των γενικών κατευθύνσεων του άρθρου 14 του παρόντος, που ισχύουν και γι' αυτήν την χωρική ενότητα προτείνονται ως ειδικότερες κατευθύνσεις οι ακόλουθες:

α) ειδικότερες κατευθύνσεις και προτάσεις για τα Τοπικά Χωρικά Σχέδια που αφορούν στην προστασία του τοπίου, ιδίως:

- του τοπίου των πηγών των ποταμών Πηνειού, Σελινούντος Ερυμάνθου, Πείρου και Παραπείρου στο Όρος Ερύμανθος.

- Ανάδειξη, των αρχαιολογικών χώρων και θέσεων με δημιουργία «Αρχαιολογικών Τοπίων».

β) η υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου διαχειριστικού σχεδίου αφενός για την αντιμετώπιση των πιέσεων που εντοπίζονται στην περιοχή του Εθνικού Πάρκου Στροφυλιάς - Κοτυχίου και αφετέρου για τη συμβατότητα της λατομικής δραστηριότητας στα Μαύρα Βουνά με τη βιοποικιλότητα της περιοχής στο πλαίσιο της ανάδειξης του Εθνικού Πάρκου,

- γ) η άμεση αντιμετώπιση των ελλείψεων στη διαχείριση των στερεών απορριμμάτων και των υγρών αποβλήτων με την προώθηση βιώσιμων μεθόδων διαχείρισης, καθώς και η κατασκευή των κατάλληλων υποδομών ως μέσο για την προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας,
- δ) η αντιμετώπιση των παράνομων αμμοληψιών, η επιβολή αυστηρών κυρώσεων κατά τη διαπίστωσή τους και η θεσμοθέτηση λατομικών περιοχών, η οποία αν δεν καταστεί εφικτή, θα μπορούσε να αντικατασταθεί από την εξέταση εναλλακτικών τρόπων για την κάλυψη των αναγκών σε αδρανή υλικά (π.χ. μονάδα ανακύκλωσης οικοδομικών μπαζών),
- ε) η προώθηση ενός βιώσιμου μοντέλου ανάπτυξης για το όρος Ερύμανθος μέσω της υλοποίησης έργων με σκοπό τη βιώσιμη τουριστική αξιοποίηση (π.χ. οικότουρισμός, αγροτουρισμός) παράλληλα με την προστασία του όρους, καθώς και η προσέλκυση επισκεπτών στην ευρύτερη περιοχή,
- στ) η υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου διαχειριστικού σχεδίου για την προστασία των ειδών ιχθυοπανίδας στις περιοχές με σημαντική αλιευτική δραστηριότητα,
- ζ) κατάλληλη εκτίμηση και αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων για έργα και δραστηριότητες εντός του Εθνικού Πάρκου.

8. Οικιστικό δίκτυο

Στο πλαίσιο του στόχου για ανάσχεση της υπερσυγκέντρωσης του πληθυσμού και των οικονομικών δραστηριοτήτων στην πόλη της Πάτρας προτείνονται ως κατευθύνσεις οι εξής:

- α) η ενίσχυση του αστικού εξοπλισμού και των υποδομών της Κάτω Αχαΐας και της Χαλανδρίτσας, καθώς και η αύξηση της ελκυστικότητας του κέντρου του Ρίου,
- β) η δικτύωση των πόλεων και των κωμοπόλεων της χωρικής Ενότητας κυρίως με την Πάτρα, με σκοπό τη μακροπρόθεσμη άμβλυνση των ανισοτήτων,
- γ) ο σχεδιασμός και η σταδιακή υλοποίηση προγράμματος ανάπτυξης και αναβάθμισης της παραλιακής τουριστικής ζώνης της Κάτω Αχαΐας, καθώς και ο σχεδιασμός της υποδοχής δραστηριοτήτων που προβλέπεται ότι θα προκύψουν από τη μελλοντική λειτουργία του αυτοκινητοδρόμου Χαλανδρίτσας και από την αξιοποίηση της τεχνητής λίμνης φράγματος Πείρου.

9. Πολεοδομικό συγκρότημα Πάτρας

Οι ειδικότερες κατευθύνσεις για το πολεοδομικό συγκρότημα της Πάτρας (και οφείλουν να ακολουθήσουν τα υποκείμενα επίπεδα χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού) είναι οι ακόλουθες:

- α) Η ανάδειξη της διεθνούς αναγνωσιμότητας και της γεωπολιτικής θέσης της περιοχής στη βάση ενός εξωστρεφούς προτύπου ανάπτυξης και η αξιοποίηση του δυναμικού που αναπτύσσεται στον ευρύτερο χώρο ως εξής:
  - i. με την ανάδειξη της σε πρωτεύοντα εθνικό πόλο και πύλη στον Αδριατικό διάδρομο,
  - ii. με την ενίσχυσή της στους τομείς της ανώτατης εκπαίδευσης, της έρευνας και τεχνολογίας, των μεταφορών ως διαμετακομιστικού εμπορικού κέντρου, του πολιτισμού, του αστικού και συνεδριακού τουρισμού, καθώς και της υγείας,
  - iii. με την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της θέσης της στη συνάρθρωση των τριών μεγάλων αναπτυξιακών αξόνων ΠΑΘΕ - Δυτικού Άξονα (Ιονίας οδού), "Διαγωνίου" και νέου λιμένα,
- β) Συγκράτηση των δημογραφικών δεικτών στα σημερινά επίπεδα και οργάνωση δράσεων για τον σταδιακό αλλά δραστικό περιορισμό του ποσοστού της ανεργίας.
- γ) Βελτίωση των προϋποθέσεων αξιοποίησης των παραγωγικών πόρων της περιοχής και του ανθρώπινου δυναμικού, μέσω της ενίσχυσης και του εμπλουτισμού των παραγωγικών δυνατοτήτων της έναντι της οικονομίας εξυπηρέτησης της κατανάλωσης ως εξής:
  - i. με ενίσχυση και εκσυγχρονισμό της πρωτογενούς παραγωγής,
  - ii. με εκσυγχρονισμό της δευτερογενούς παραγωγής, τηρώντας κριτήρια για την προστασία του περιβάλλοντος,
  - iii. με τον εμπλουτισμό και την αναβάθμιση των υπηρεσιών του τριτογενούς τομέα και ιδίως της έρευνας και καινοτομίας, η οποία πρέπει άμεσα να συνδεθεί με τις παραγωγικές δραστηριότητες.
- δ) Αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος μέσω αναπλάσεων του ιστορικού κέντρου, υποβαθμισμένων αστικών γειτονιών και αποβιομηχανοποιημένων εκτάσεων και μέσω του ανοίγματος της πόλης προς τη θάλασσα.
- ε) Δημιουργία πολυκεντρικής πόλης και ανασυγκρότηση της αστικής δομής της Πάτρας.
- στ) Βιώσιμη κυκλοφοριακή οργάνωση και εξυγίανση του ΠΣΠ.
- ζ) Προστασία του φυσικού και πολιτισμικού κεφαλαίου και του τοπίου, έλεγχος των πηγών ρύπανσης, βελτίωση της ποιότητας των φυσικών και πολιτισμικών πόρων με ολοκληρωμένες παρεμβάσεις στις περιοχές που έχουν υποστεί υποβάθμιση και δημιουργία των προϋποθέσεων ώστε οι συγκεκριμένοι πόροι να μετατραπούν σε παράγοντα εναλλακτικής οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής.
- η) Διασφάλιση της γεωργικής γης ως παραγωγικού πόρου και ιδίως της γης υψηλής παραγωγικότητας και προστασία της από την οικιστική διάχυση και την άναρχη αστικοποίηση.
- θ) Προώθηση της αρχής της συμπαγούς πόλης με γνώμονα το σεβασμό του περιβάλλοντος και των αναγκών σε γεωργική γη, περιορισμό της εκτός σχεδίου δόμησης μέσω της ενίσχυσης της συγκέντρωσης νέων παραγωγικών τομέων σε οργανωμένους υποδοχείς και της κάλυψης των αναγκών πρώτης κατοικίας στους υφιστάμενους οικιστικούς υποδοχείς, καθώς και μέσω λελογισμένων οικιστικών επεκτάσεων.

Οι πιο πάνω κατευθύνσεις αποτελούν τους στρατηγικούς στόχους του Ρυθμιστικού Σχεδίου ευρύτερης περιοχής Πατρών του οποίου οι στρατηγικές κατευθύνσεις θα διατυπωθούν σ' αυτή την απόφαση σύμφωνα με τις τροποποιήσεις, συμπληρώσεις του σχετικού σχεδίου Π.Δ/τος του Ρ.Σ.Π. που δεν έχει εγκριθεί όπως αυτές περιγράφονται στην παρ.Β.1.1.δ.2.5.της μελέτης.

Άρθρο 26 – Ειδικότερες κατευθύνσεις για την ενδοπεριφερειακή αναπτυξιακή χωρική ενότητα Δήμων Αιγιαλείας και Καλαβρύτων

1. Κύρια κατεύθυνση για τη βιώσιμη ανάπτυξη αυτής της χωρικής ενότητας είναι η συνεχής ενδυνάμωση των κοινών δράσεων και συμμετοχών σε αναπτυξιακά προγράμματα των δύο δήμων, ιδίως στους τομείς που παρουσιάζουν κοινές ή συμπληρωματικές αναπτυξιακές προοπτικές, όπως είναι:

α) η διεύρυνση της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς τομέα και της μεταποίησης του, καθώς και των υψηλής ποιότητας προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ ειδικότερα,
β) η σύνδεση του παράκτιου μαζικού τουρισμού με τις εναλλακτικές και ειδικές μορφές τουρισμού της ορεινής ενδοχώρας (χιονοδρομικός τουρισμός, τουρισμός περιπέτειας δραστηριοτήτων και εξερεύνησης, οικοτουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός, κλπ.) με σκοπό την αναβάθμιση αυτού, όπως και η προς τούτο δικτύωση με τις γειτονικές χωρικές ενότητες της Αχαΐας, της Αρκαδίας και της Κορινθίας.

2. Στο πλαίσιο του στόχου της εδαφικής συνοχής και της σταδιακής άμβλυνσης των δημογραφικών και αναπτυξιακών ανισοτήτων με την ευρύτερη περιοχή της Πάτρας, επιδιώκεται η βιώσιμη ανάπτυξη της ενδοπεριφερειακής ενότητας με την ολοκλήρωση των μεγάλων έργων που διαμορφώνουν τους κύριους αναπτυξιακούς διαδρόμους και πόλους της παρούσας χωρικής Ενότητας. Τα έργα αυτά αφορούν τη δικτύωση των αστικών κέντρων, των μικρότερων κωμοπόλεων και των κεφαλοχωρίων μεταξύ τους σε ένα ενιαίο και συνεργαζόμενο οικιστικό δίκτυο με σκοπό την ισόρροπη οικιστική ανάπτυξη, τη στήριξη και συγκράτηση του πληθυσμού των ορεινών και ημιορεινών επαρχιακών κέντρων, κωμοπόλεων και κεφαλοχωρίων 5^{ου} και 6^{ου} επιπέδου (Καλάβρυτα, Κλειτορία, Ψωφίδα, Δάφνη), τη βελτίωση των οδικών τους συνδέσεων, των αστικών λειτουργιών και κοινωνικών εξυπηρετήσεων και την προμυθότητα των επιδοτήσεων για αναπτυξιακές επενδύσεις στις ευρύτερες περιοχές τους.

3. Πρωτογενής και δευτερογενής τομέας παραγωγής

3.1. Στο πλαίσιο της στρατηγικής κατεύθυνσης για αύξηση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς τομέα, διατυπώνονται (στα πλαίσια των κατευθύνσεων της παρ. 1 του άρθρου 15 του παρόντος) και ως κύριες προτεραιότητες οι παρακάτω ειδικότερες κατευθύνσεις για την παρούσα χωρική Ενότητα:

α) στροφή σε προϊόντα αναγνωρισμένης ποιότητας και προέλευσης, ενίσχυση και επέκταση της βιολογικής καλλιέργειας και της βιολογικής κτηνοτροφίας ιδίως στα τοπικά προϊόντα στα οποία η παρούσα χωρική Ενότητα υπερέχει (εσπεριδοειδή και κυρίως λεμόνια, μαύρη κορινθιακή σταφίδα, ελιά, επιτραπέζια σταφύλια, καλλιέργεια ζωοτροφών στο Δ. Καλαβρύτων),

β) λήψη μέτρων για την προστασία, ανάδειξη και ορθολογική αξιοποίηση των εκτάσεων ΠΟΠ, οι οποίες χρήζουν οριοθέτησης και εξειδίκευσης από τα αντίστοιχα Τοπικά Χωροταξικά Σχέδια (αύξηση των ορίων κατάτμησης και αρτιότητας, απαγόρευση μη συμβατών χρήσεων κ.α.).

γ) καθιέρωση μέτρων και κινήτρων για την άμεση ή έμμεση μεγέθυνση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων όσον αφορά τη γη υψηλής παραγωγικότητας (π.χ. εκούσιος αναδασμός, εκπόνηση ειδικής πιλοτικής μελέτης ανάδειξης των δυνατοτήτων εκούσιας εγγείου αναδιάρθρωσης με τη συμμετοχή ομάδων παραγωγών αγροτικών συνεταιρισμών κατά το πρότυπο της πεδινής περιοχής του δήμου Αιγιαλείας),

δ) καθορισμός νέων βοσκότοπων και δημιουργία ενός πιλοτικού ανοιχτού εκτατικού φυσικού κτηνοτροφικού πάρκου για όλη την Π.Ε. Αχαΐας σε ημιορεινή ή ορεινή περιοχή του Δήμου Καλαβρύτων (προτείνονται οι δημοτικές ενότητες Παίων ή Λευκασίου που χαρακτηρίζονται από υψηλά ποσοστά εκτάσεων βοσκότοπων), η οργάνωση του οποίου θα έχει παράλληλα ως συνέπεια την προστασία του δάσους και των δασικών εκτάσεων των περιοχών αυτών από την ανεξέλεγκτη βόσκηση των αιγοπροβάτων.

3.2. Στο πλαίσιο των γενικότερων κατευθύνσεων για την υποστήριξη της καθετοποίησης και της μεταποίησης παραδοσιακών γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων, την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και εξωστρέφειας των βιοτεχνικών και βιομηχανικών μονάδων και την προσέλκυση νέων επιχειρήσεων στην περιοχή προτείνονται ειδικότερα τα ακόλουθα:

α) η ενίσχυση των τοπικών μεταποιητικών κλάδων στους οποίους η περιοχή παρουσιάζει συγκριτικά πλεονεκτήματα (τοπική παραδοσιακή ποτοποιία, σταφίδα «Βοστίτσας» Αιγιαλείας, προϊόντα τυροκομίας όπως η φέτα Καλαβρύτων – ΠΟΠ, προϊόντα μεταποίησης της κτηνοτροφικής παραγωγής της περιοχής Καλαβρύτων),

β) η ενεργοποίηση επιχειρηματικού πάρκου στην περιοχή του Αιγίου,

γ) η συστηματική στήριξη των επιχειρήσεων του δευτερογενούς τομέα σε θέματα ανάπτυξης καινοτομιών, εκσυγχρονισμού, βελτίωσης της ποιότητας, της υγιεινής και της ασφάλειας των προϊόντων, ιδιαίτερα στους κλάδους που παρουσιάζουν προοπτικές στην περιοχή.

4. Τουρισμός

4.1. Η παρούσα χωρική Ενότητα αποτελεί μια ενιαία τουριστική ενότητα με δύο επιμέρους τουριστικές περιοχές, την παράκτια (6α) και την ορεινή (6β). Για την ποιοτική αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος αυτής με νέες μορφές (στα πλαίσια και συμπληρωματικά των κατευθύνσεων του προηγούμενου άρθρου 15 του παρόντος), διατυπώνονται και οι παρακάτω ειδικότερες κατευθύνσεις:

- α) αναβάθμιση του παραθεριστικού και τουριστικού προϊόντος της παράκτιας περιοχής και λήψη μέτρων για την εκτόνωσή του και την προσέλκυση τουρισμού προς την ορεινή ενδοχώρα,
- β) προτεραιότητα στην ανάδειξη, προστασία και διαχείριση του συγκριτικού πλεονεκτήματος της περιοχής που είναι το πλούσιο, διεθνούς σημασίας, φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον αυτής,
- γ) ένταξη της περιοχής σε προγράμματα για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, για την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, για την αποκατάσταση παραδοσιακών κτιρίων και οικισμών (π.χ. πρόγραμμα Leader+ κ.α.).

4.2. Οι ειδικότερες κατευθύνσεις οι οποίες αφορούν συμπληρωματικά την παράκτια περιοχή είναι οι ακόλουθες:

- α) εκπόνηση προγράμματος πρωτίστως για την ανάπτυξη και αναβάθμιση του παραλιακού μετώπου της παραλιακής ζώνης του Αιγίου, καθώς και την ανάδειξη του ιστορικού πυρήνα της πόλης και δευτερευόντως για την ανάπτυξη και αναβάθμιση των παραλιακών μετώπων των παράκτιων κωμοπόλεων της Αιγιαλείας,
- β) εμπλουτισμός του τουρισμού και παραθερισμού με ειδικές εναλλακτικές μορφές (αλιευτικός, ιστιοπλοϊκός, πεζοπορικός τουρισμός, οινοτουρισμός),
- γ) συμπλήρωση των αστικών υποστηρικτικών υπηρεσιών Αιγίου, Ακράτας, Διακοπτού,
- δ) δημιουργία μαρίνας στο Αίγιο, βελτίωση των υποδομών των αγκυροβολίων και αλιευτικών καταφυγίων και κατάργηση όσων από αυτά δεν είναι νόμιμα.

4.3. Οι ειδικότερες κατευθύνσεις οι οποίες αφορούν συμπληρωματικά την ορεινή περιοχή είναι οι ακόλουθες:

- α) αναβάθμιση αρχικά των υποδομών και στη συνέχεια της έκτασης του χιονοδρομικού κέντρου Καλαβρύτων με βάση ολοκληρωμένη μελέτη (master-plan) και εμπλουτισμός της σημερινής έκτασης και της ευρύτερης περιοχής με πρόσθετες εναλλακτικές μορφές αναψυχής και τουρισμού και κατά τη διάρκεια των θερινών μηνών, μέσω της δημιουργίας νέας ποδηλατικής πίστας με αξιοποίηση των αναβατήρων του χιονοδρομικού κέντρου και νέων ποδηλατικών μονοπατιών στο Χελμό, καθώς και της δημιουργίας τεχνητής λίμνης αποθήκευσης νερού με τεχνητή χιόνωση για πολλαπλές χρήσεις αναψυχής και αθλητισμού, γηπέδου ποδοσφαίρου ως θερινού προπονητικού κέντρου και λοιπών εγκαταστάσεων,
- β) βελτίωση του οδικού άξονα «Διακοπτό – Καλάβρυτα – Κλειτορία – Ε.Ο. 111 – Τρίπολη» και της οδικής σύνδεσής του με το χιονοδρομικό κέντρο,
- γ) τεχνικοοικονομική διερεύνηση για τη βιωσιμότητα της σύνδεσης του χιονοδρομικού κέντρου με τον οδοντωτό μέσω τηλεφερίκ, λαμβάνοντας υπόψη υφιστάμενη μελέτη του ΟΣΕ σχετικά με τη σύνδεση και επέκταση του οδοντωτού μέχρι το χιονοδρομικό κέντρο,
- δ) ανάπτυξη του ιστορικού κέντρου της πόλης των Καλαβρύτων μέσω της αξιοποίησης διατηρητέων κτιρίων και συνόλων, της δημιουργίας ενιαίου δικτύου πορείας πεζών κ.α.
- ε) ανάδειξη, βιώσιμη διαχείριση και προβολή του διεθνούς σημασίας εθνικού πάρκου του Χελμού και του διεθνούς σημασίας τοπίου που σχετίζεται με το Φαράγγι του Βουραϊκού, τα ύδατα της Στυγός, τα σπήλαια των λιμνών Καστρών, την Ι. Μονή Αγίας Λαύρας και του Μ. Σπηλαίου, ελέγχοντας παράλληλα την τουριστική ανάπτυξη στην ευρύτερη περιοχή των Καλαβρύτων και του χιονοδρομικού κέντρου.

5. Προτεραιότητα πρέπει να αποδοθεί επίσης στην οργάνωση, ενίσχυση και αύξηση της ανταγωνιστικότητας των υπηρεσιών εκπαίδευσης (ΤΕΙ) και υγείας (νομαρχιακό νοσοκομείο Αιγίου, νοσοκομείο και κέντρο υγείας Καλαβρύτων, κέντρα υγείας Ακράτας και Κλειτορίας), καθώς και των λοιπών διοικητικών υπηρεσιών του Αιγίου. Στο πλαίσιο της κατεύθυνσης για την αποσυμφόρηση των υπηρεσιών της Πάτρας, πρέπει να επιδιωχθεί ο συντονισμός, η αρτιότερη οργάνωση και η πιο ισόρροπη κατανομή των παραπάνω υπηρεσιών υγείας, αντιμετωπίζοντάς αυτές ως ενιαίο σύνολο της παρούσας χωρικής Ενότητας.

6. Φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

6.1. Ο σημαντικότερος φυσικός και τοπικός πόρος της περιοχής είναι το εθνικό πάρκο Χελμού - Βουραϊκού, που συνιστά σημαντικό εθνικό φυσικό πόρο με χερσαία και υδάτινα τμήματα (ορεινός όγκος Χελμού, φαράγγι Βουραϊκού ποταμού) που διακρίνονται για τη μεγάλη βιολογική, οικολογική, αισθητική, επιστημονική, γεωμορφολογική και παιδαγωγική τους αξία. Μέσα στο εθνικό πάρκο καθορίζονται Περιοχές Προστασίας της Φύσης, Περιοχές Ειδικών Ρυθμίσεων και η Περιοχή Περιβαλλοντικού Ελέγχου, για την προστασία και αξιοποίηση του συνόλου των οποίων συστήθηκε ο Φορέας Διαχείρισης Χελμού - Βουραϊκού. Βασική επιδίωξη είναι η διατήρηση και διαχείριση των σπάνιων οικοτόπων και των ειδών χλωρίδας και πανίδας που απαντώνται στη περιοχή, της οποίας οι τόποι που διακρίνονται για το περιβαλλοντικό, τοπικό και τουριστικό ενδιαφέρον είναι η λίμνη Τσιβλού, η λίμνη Δόξας, ο ορεινός όγκος του Χελμού και τα ύδατα Στυγός, το φαράγγι του Βουραϊκού, το αισθητικό δάσος Καλαβρύτων και το σπήλαιο των Λιμνών. Αυτό κρίνεται αναγκαίο γιατί, παρά το γεγονός ότι για την προστασία της βιοποικιλότητας της περιοχής του εθνικού πάρκου έχουν εκπονηθεί αρκετές μελέτες και έχουν καταρτιστεί σχετικά ευρωπαϊκά προγράμματα, η κατάσταση εξακολουθεί να απέχει σημαντικά από το να χαρακτηριστεί ικανοποιητική.

6.2. Σημαντικός φυσικός και τοπιακός πόρος, τόσο της παρούσας Ενότητας όσο και της ΠΔΕ, είναι ο Κορινθιακός κόλπος, ο οποίος αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους κόλπους της χώρας με ορατά σημεία υποβάθμισης. Ως εκ τούτου, στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης και προστασίας του είναι απαραίτητη η διαπεριφερειακή συνεργασία και η κοινή δράση της ΠΔΕ με τις Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας και Πελοποννήσου για την αποτελεσματική αντιμετώπιση προβλημάτων όπως είναι η ρύπανση του βυθού και ο κορεσμός από την συγκέντρωση μονάδων της εντατικής ιχθυοκαλλιέργειας, η εναπόθεση στερεών αποβλήτων και ιδίως κόκκινης λάσπης στη θάλασσα και διηθήματος αυτής στη βόρεια ακτή του κόλπου, καθώς και η εκπόνηση δράσεων και προγραμμάτων για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης των παράκτιων περιοχών και της αρτιότερης σύνδεσής τους (βόρεια με νότια περιοχή του κόλπου), σε συνδυασμό με τη διερεύνηση της βιωσιμότητας και τη λειτουργία πορθμειακής γραμμής που να συνδέει ακτοπλοϊκά την Πελοπόννησο με την Στερεά Ελλάδα.

6.3. Στο πλαίσιο των γενικών κατευθύνσεων του άρθρου 14 του παρόντος, που ισχύουν και γι' αυτήν την χωρική ενότητα προτείνονται ως ειδικότερες κατευθύνσεις οι ακόλουθες:

α) ειδικότερες κατευθύνσεις και προτάσεις για τα Τοπικά Χωρικά Σχέδια που αφορούν στην προστασία του τοπίου, ιδίως:

- του Σπηλαίου Λιμνών Καστριών, του φαραγγιού Βουραϊκού και της Χαράδρας της Στύγας, του Αισθητικού Δάσους Καλαβρύτων, των λιμνών Τσιβλού, της Μαυρόλιμνης, της λιμνοθάλασσας Αλυκής Αιγίου, των πηγών των ποταμών Αροάνιου, Ερύμανθου και Λάδωνα (Χελωνοσπηλιά) και των ποταμών Βουραϊκού, Κράθη, Αροάνιου και Σελινούντα και του συνολικού τοπίου του Αφροδίσιου Όρους, (Αροάνειος, Ερύμανθος με τις κοιλάδες τους, αγροδοσικό τοπίο, και παραδοσιακοί οικισμοί Τριπόταμα, Πασο, Βεσίνοι, Δεχούνη και Δάφνη).
- των γεωτόπων του Γεωπάρκου Χελμού Βουραϊκού.
- των δασικών τοπίων του Αισθητικού Δάσους Εθνικής Ανεξαρτησίας, του πλατανόδασους στις πηγές του Αροάνιου ποταμού, του Περιθωρίου – Ζαρούχλας και του δρυόδασους της Κανίστας με διερεύνηση των δυνατοτήτων ανάπτυξης δραστηριοτήτων αναψυχής.
- ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων με δημιουργία «Αρχαιολογικών Τοπίων».
- του αξιόλογου αγροτικού καλλιεργημένου τοπίου των Αμπελώνων, καθώς και του παραγόμενου προϊόντος.
- Ανάδειξη του οδοντωτού σιδηρόδρομου και της διαδρομής του, καθώς και των Σταθμών του.

β) άμεση αντιμετώπιση των ελλείψεων στη διαχείριση των στερεών απορριμμάτων και των υγρών αποβλήτων, προώθηση βιώσιμων μεθόδων διαχείρισης και κατασκευή των κατάλληλων υποδομών ως μέσο για την προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας,

γ) υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου διαχειριστικού σχεδίου για την αντιμετώπιση των πιέσεων που εντοπίζονται στην περιοχή του εθνικού πάρκου Χελμού – Βουραϊκού,

δ) υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου διαχειριστικού σχεδίου για την ανάπτυξη του τουρισμού και την αξιοποίηση του φυσικού πλούτου των περιοχών: λίμνη Τσιβλού, λίμνη Δόξας (ευρύτερη περιοχή), Χελμού και Ύδατα Στυγός, φαράγγι του Βουραϊκού, Αισθητικό Δάσος Καλαβρύτων, Σπήλαιο των Λιμνών, ευρωπαϊκό μονοπάτι Ε4.

ε) αντιμετώπιση των παράνομων αμμολησιών, επιβολή αυστηρών κυρώσεων κατά τη διαπίστωση τέτοιων περιστατικών και θεσμοθέτηση λατομικών περιοχών, σε περίπτωση αδυναμίας θεσμοθέτησης των οποίων θα μπορούσαν να εξεταστούν εναλλακτικά άλλοι τρόποι για την κάλυψη των αναγκών σε αδρανή υλικά (π.χ μονάδα ανακύκλωσης οικοδομικών μπαζών),

στ) θεσμοθέτηση αμπελουργικής ζώνης ορεινής Αιγιαλείας και χαρακτηρισμός της περιοχής ως διακριτής αμπελουργικής ζώνης ΠΟΠ Ορεινής Αιγιαλείας,

ζ) θεσμοθέτηση του τοπίου των πηγών και της κοιλάδας του Λάδωνα (Τριπόταμα) και αντιμετώπιση της παράνομης υλοτομίας του παραποτάμιου δάσους.

7. Οικιστικό δίκτυο

Το οικιστικό δίκτυο της παρούσας διαδημοτικής αναπτυξιακής χωρικής Ενότητας διαρθρώνεται με κύριο αστικό κέντρο το Αίγιο και την ευρύτερη περιοχή του. Σημαντικό κέντρο, δευτερεύοντα περιφερειακό πόλο και δεύτερο κρίκο του δικτύου αποτελούν τα Καλάβρυτα (οικισμός ενισχυμένου 6^{ου} επιπέδου) και η Ακράτα. Οι έδρες των υπόλοιπων πρώην καποδιστριακών δήμων αποτελούν τους λοιπούς κρίκους του οικιστικού δικτύου, ως τοπικά κέντρα 6^{ου} επιπέδου (Κλειτορία, Αιγείρα, Διακοπτό, Ροδοδάφνη, Λαμπίρι, Δάφνη, Ψωφίδα), με τους μικρότερους οικισμούς τους, που συνιστούν το 7^ο οικιστικό επίπεδο. Η ενίσχυση του αστικού εξοπλισμού και των υποδομών της ευρύτερης περιοχής πρωτίστως του Αιγίου και της παραλιακής ζώνης της παρούσας χωρικής Ενότητας και δευτερευόντως των Καλαβρύτων και των εδρών των δημοτικών ενότητων των δύο δήμων, κρίνεται αναγκαία προκειμένου να συμβάλει στην ανάσχεση της υπερσυγκέντρωσης δραστηριοτήτων στην πόλη της Πάτρας. Επίσης, προτείνεται η χρήση από τις δημοτικές ενότητες του Αιγίου και των λοιπών πόλεων και οικισμών της παράκτιας ζώνης της Αιγιαλείας των κατάλληλων χωροταξικών και πολεοδομικών εργαλείων με σκοπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της άναρχης δόμησης της παράκτιας ζώνης, την προστασία των φυσικών και αρχαιολογικών πόρων, καθώς και των αξιόλογων τοπίων της περιοχής, την προστασία των υπαρχουσών κτιριακών εγκαταστάσεων στις παράκτιες

περιοχές με μέση τρωτότητα και το δραστικό περιορισμό των νέων εξ αυτών σε μια ζώνη 100 μέτρων από τον αιγιαλό για την αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών της κλιματικής αλλαγής.

Άρθρο 27 – Ειδικότερες κατευθύνσεις για την ενδοπεριφερειακή αναπτυξιακή χωρική ενότητα Δήμων Πύργου, Αρχαίας Ολυμπίας, Ζαχάρως και Ανδρίτσαινας - Κρεστένων

1. Η παρούσα χωρική ενότητα διαθέτει ως κύρια αναπτυξιακά πλεονεκτήματα τα διεθνή μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους της Αρχαίας Ολυμπίας και του Επικούρειου Απόλλωνα, τη δυναμικότητα στην πρωτογενή παραγωγή και τον τουρισμό, την πόλη του Πύργου ως κύριο αστικό κέντρο και το βεβαιωμένο κοίτασμα υδρογονανθράκων στη θαλάσσια περιοχή του Κατακόλου. Η βασική αναπτυξιακή στρατηγική εστιάζεται για την παρούσα Ενότητα στην ενίσχυση τριών τομέων, σε συνεργασία με τις ΠΕ Αρκαδίας, Μεσσηνίας, την περιφέρεια Πελοποννήσου, τα γειτονικά Ιόνια Νησιά και ιδίως τη Ζάκυνθο και την Κεφαλλονιά, ως εξής:

- α) με τη διεύρυνση της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς τομέα και της μεταποίησης του, κυρίως όσον αφορά τα βιολογικά προϊόντα (Π.Ο.Π. και Π.Γ.Ε.),
- β) με τον εμπλουτισμό και την αναβάθμιση του παράκτιου τουρισμού και των ειδικών ή εναλλακτικών μορφών του (τουρισμός κρουαζιέρας, ιστιοπλοϊκός, αρχαιολογικός, πολιτιστικός, ιαματικός τουρισμός κ.α.),
- γ) με την εφαρμογή της καινοτομίας στους δύο παραπάνω τομείς.

2. Στο πλαίσιο της στρατηγικής κατεύθυνσης για εδαφική, κοινωνική και οικονομική συνοχή και με στόχο τη σταδιακή άμβλυνση των δημογραφικών και αναπτυξιακών ανισοτήτων, οι προτεραιότητες για την ανάπτυξη της παρούσας χωρικής Ενότητας εντοπίζονται:

- α) στην ολοκλήρωση και λειτουργία των μεγάλων έργων που διαμορφώνουν τους κύριους αναπτυξιακούς διαδρόμους της χωρικής Ενότητας,
- β) στην ενίσχυση πρωτίστως του Πύργου, ως πρωτεύοντος περιφερειακού πόλου σε συνεργασία με την Αμαλιάδα, και δευτερευόντως των μικρότερων περιφερειακών πόλων (Αρχαία Ολυμπία, Ζαχάρω, Κρέστενα) και τη δικτύωση όλων των οικισμών της Ενότητας σε ένα ενιαίο και συνεργαζόμενο οικιστικό δίκτυο με σκοπό την ισόρροπη οικιστική ανάπτυξη,
- γ) στην ενίσχυση της συνεργασίας με τη χωρική Ενότητα της Ηλείας, με τις ΠΕ Αρκαδίας και Μεσσηνίας και με την περιφέρεια Πελοποννήσου,
- δ) στη δικτύωση της παρούσας χωρικής Ενότητας με τις γειτονικές μέσω της ανάδειξης του αρχαιολογικού πολιτιστικού τριπόλου «Αρχαία Ολυμπία – Αρχαία Ήλιδα – Επικούρειος Απόλλωνας»,
- ε) στην ανάδειξη και προστασία των ιδιαίτερα αξιόλογων φυσικών περιοχών και τοπίων με δράσεις, έργα και μελέτες που περιγράφονται στο κεφάλαιο Γ της παρούσας,
- στ) στην ανάδειξη και ποιοτική τουριστική ανάπτυξη των παράκτιων ζωνών των δήμων μέσω του συστηματικού ελέγχου των συγκρούσεων γης και της άναρχης ανάπτυξης της παραθεριστικής κατοικίας, καθώς και μέσω της διασφάλισης παραγωγικών πόρων και της ενίσχυσης της γης υψηλής παραγωγικότητας.

3. Πρωτογενής και δευτερογενής τομέας παραγωγής

3.1. Στα πλαίσια των κατευθύνσεων των παρ. 1 και 2 του άρθρου 15 του παρόντος που ισχύουν και γι' αυτή την χωρική ενότητα, προτεραιότητα για την περιοχή αποτελεί η αύξηση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς τομέα παραγωγής, με ειδικότερες κατευθύνσεις:

- α) την προστασία και τον εκσυγχρονισμό της γης υψηλής παραγωγικότητας με ρυθμίσεις που περιορίζουν την κατάτμησή της, μεγεθύνουν τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και απαγορεύουν χρήσεις μη συμβατές με την αγροτική χρήση,
- β) με στροφή σε προϊόντα αναγνωρισμένης ποιότητας και προέλευσης και παράλληλη ενίσχυση και επέκταση της βιολογικής καλλιέργειας και κτηνοτροφίας, ιδίως στα τοπικά προϊόντα στα οποία η παρούσα χωρική Ενότητα υπερέχει (δενδροκομικά προϊόντα και κυρίως πορτοκάλια, ελιά και ελαιόλαδο Ολυμπίας, αμπελουργικά προϊόντα και σταφίδα, κηπευτικά προϊόντα, καρπούζια, πεπόνια, πατάτα, καλαμπόκι και ζωοτροφές),
- γ) με ανάδειξη και αξιοποίηση των ζωνών ΠΟΠ και ΠΓΕ της ενδοπεριφερειακής ενότητας μέσω του χωρικού καθορισμού τους από τα τοπικά χωροταξικά σχέδια και του δραστικού περιορισμού χρήσεων που δεν συνάδουν με τον τοπικό αγροτικό και μεταποιητικό χαρακτήρα της ζώνης, καθώς και με απόδοση προτεραιότητας στην καινοτομία και την έξυπνη εξειδίκευση στα προϊόντα μεταποίησης ΠΟΠ και ΠΓΕ της περιοχής,
- δ) με τη δημιουργία εκτατικού φυσικού κτηνοτροφικού πάρκου, υπό την εποπτεία κτηνιάτρου, για το σύνολο της Π.Ε. Ηλείας, ιδίως στις ημιορεινές περιοχές δήμων που διαθέτουν βοσκότοπους μεγαλύτερων στρεμματικών εκτάσεων,
- ε) με δράσεις και ενέργειες υποστήριξης επενδυτικών πρωτοβουλιών για νέους αγρότες, με την υδροδότηση ποιμνιοστασίων από τις πηγές Μωρίου
- στ) με την υλοποίηση δασικών έργων και την εκμετάλλευση των δασικών εκτάσεων της Φολόης.
- ζ) με ενίσχυση και εκσυγχρονισμό της δραστηριότητας της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας στην περιοχή λίμνης Καϊάφα.

3.2. Στο πλαίσιο της κατεύθυνσης για καθετοποίηση της μεταποίησης αγροτικών προϊόντων και της αύξησης της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των βιοτεχνικών και βιομηχανικών μονάδων, προτείνονται οι ακόλουθες κατευθύνσεις:

- α) δημιουργία επιχειρηματικού πάρκου για την οργάνωση των μεταποιητικών μονάδων στην ευρύτερη περιοχή του Πύργου και την περιοχή της Ζαχάρως,
- β) ανάπτυξη δραστηριοτήτων μεταποίησης παραδοσιακών προϊόντων στο πλαίσιο ολοκληρωμένων παρεμβάσεων στις ορεινές περιοχές, σε συσχετισμό και με τον τουρισμό,
- γ) ενίσχυση των κύριων τοπικών μεταποιητικών κλάδων με συγκριτικά πλεονεκτήματα.
- δ) στήριξη των επιχειρήσεων του δευτερογενή τομέα της χωρικής ενότητας, σε θέματα ανάπτυξης καινοτομιών, εκσυγχρονισμού, βελτίωσης της ποιότητας, της υγιεινής και της ασφάλειας των προϊόντων.

4. Τουρισμός

4.1. Συμπληρωματικά των κατευθύνσεων του άρθρου 15 του παρόντος για κάθε τουριστική περιοχή αυτής της χωρικής ενότητας [τμήμα της παράκτιας περιοχής Πύργου - Αρχαίας Ολυμπίας – Δ. Ήλιδας – Αρχαίας Ήλιδας (10α), η ορεινή και πεδινή περιοχή της ενδοχώρας της τουριστικής ενότητας Δ. Πύργου – Ήλιδας – Αρχαίας Ολυμπίας (10β), η παράκτια περιοχή Ν.Δ. Ηλείας – Καϊάφα (11α) και η ορεινή και πεδινή περιοχή της ενδοχώρας της τουριστικής ενότητας Δ. Ζαχάρως, Κρέστενων – Ανδρίτσαινας (11β)] και στα πλαίσια της ανάδειξης και προστασίας της περιοχής της Αρχαίας Ολυμπίας και της δικτύωσής της με τους υπόλοιπους αρχαιολογικούς χώρους του διεθνούς σημασίας τριπόλου «Αρχαίας Ολυμπίας – Ήλιδας - Επικούρειου Απόλλωνα», κρίνεται σκόπιμο να προωθηθεί:

- α) η ανάδειξη του λιμένας του Κατακόλου ως βασικού προορισμού τουριστικού ρεύματος (λιμένας υποδοχής) μέσω του εκσυγχρονισμού των εγκαταστάσεών του, της δημιουργίας τουριστικού αγκυροβολίου – μαρίνας και υδατοδρομίου και της αναβάθμισης της οδικής και σιδηροδρομικής σύνδεσής του με την Αρχαία Ολυμπία,
- β) η κατασκευή ποδηλατόδρομων στο δήμο Αρχαίας Ολυμπίας και η διαμόρφωση της ιστορικής διαδρομής «Αρχαίας Ολυμπίας – Αρχαίας Ήλιδας»,
- γ) η προώθηση του τουριστικού προϊόντος της περιοχής των δήμων μέσω της αξιοποίησης των υφιστάμενων τουριστικών πόρων και υποδομών της περιοχής και της προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- δ) η ανάπτυξη και συμπλήρωση των αστικών υποστηρικτικών υπηρεσιών του Πύργου και Πρόγραμμα Δράσης για την Προσέλκυση Τουριστών από το Λιμένα του Κατακόλου στην Πόλη του Πύργου (αστικός τουρισμός), αλλά και η δημιουργία παραλιακού κατασκηνωτικού κέντρου,
- ε) στα πλαίσια του διασυνοριακού προγράμματος Interreg Ευρωπαϊκής Έδαφικής Συνεργασίας Ελλάδα – Ιταλία 2007 - 2013 και του έργου «NOBARRIER - Tourism without BARRIER» - «Τουρισμός χωρίς εμπόδια», ιδιαίτερη έμφαση, σε δημοτικό επίπεδο, στο σχεδιασμό «ίσων ευκαιριών» και «κοινωνικής ένταξης», για τη βελτίωση της προσβασιμότητας των τουριστών με προβλήματα κινητικά, όρασης, ακοής κλπ. σε τουριστικές περιοχές και θέρετρα.

4.2. Στο πλαίσιο αναβάθμισης του παράκτιου τουρισμού και παραθερισμού προτείνεται ειδικότερα:

- α) η άμεση εκπόνηση ειδικής μελέτης ΠΕΧΠ για την εξυγίανση και αναβάθμιση της παράκτιας ζώνης του δήμου Πύργου (νότια του Κατάκολου μέχρι τις εκβολές του Αλφειού ποταμού), καθώς και η ενίσχυση των παραγωγικών ζωνών του πρωτογενούς τομέα μέσω του ελέγχου των συγκρούσεων γης και της διασφάλισης των περιβαλλοντικών πόρων,
- β) ο καθορισμός στο πλαίσιο τοπικών χωρικών σχεδίων και ΓΠΣ / ΣΧΟΟΑΠ περιορισμών στις χρήσεις γης, στους όρους δόμησης και στα όρια κατάτμησης, καθώς και η απαγόρευση ασύμβατων χρήσεων γης στις περιπτώσεις που από τα προγραμματικά μεγέθη και τις προδιαγραφές προκύπτει η ανάγκη πολεοδομησης για περιοχές πρώτης ή δεύτερης κατοικίας, ώστε οι περιοχές αυτές να προτείνονται με βάση τις αρχές της συμπαγούς πόλης, με κριτήριο τη μεγαλύτερη δυνατή οικονομία, ακόμη και με κατά προτίμηση εισαγωγή οργανωμένων τρόπων ιδιωτικής πολεοδομησης μέσω χωροθέτησης ΠΕΡΠΟ,
- γ) η άμεση εφαρμογή μέτρων άμυνας έναντι των αρνητικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, λαμβάνοντας υπόψη ότι μεγάλα τμήματα των ακτών παρουσιάζουν υψηλό βαθμό τρωτότητας,
- δ) η οργάνωση δράσεων ανάδειξης της λίμνης Καϊάφα και των ιαματικών πηγών με σκοπό την προώθηση του ιαματικού τουρισμού σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Π.Δ/τος για την προστασία του Περιφερειακού Πάρκου.

4.3. Για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού στις ορεινές περιοχές της παρούσας χωρικής Ενότητας προτείνονται:

- α) η ανάδειξη και προστασία της περιοχής του Επικούρειου Απόλλωνα και η σύνδεσή του με τον αρχαιολογικό χώρο της Αρχαίας Ολυμπίας και της Αρχαίας Ήλιδας,
- β) η δημιουργία πολιτιστικού πάρκου «Αρχαία Ευκαρπία – Φυγάλεια – Λεοντάριο» στη Μεγαλόπολη,
- γ) η ανάδειξη της περιοχής του δρυοδάσους της Φολόης,
- δ) η ενίσχυση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού μέσω θέσπισης κινήτρων και συμμετοχής σε σχετικά ευρωπαϊκά προγράμματα,
- ε) η αναζήτηση δυνητικών περιοχών οργανωμένης ανάπτυξης δεύτερης κατοικίας και τουρισμού,

στ) η βελτίωση της οδικής σύνδεσης και των υποδομών των ορεινών κωμοπόλεων και κεφαλοχωρίων και η σύνδεση των σημαντικών περιβαλλοντικών και τουριστικών τους πόρων με τα πλησιέστερα αστικά κέντρα.

5. Οικιστικό δίκτυο

Το οικιστικό δίκτυο της παρούσας ενδοπεριφερειακής αναπτυξιακής χωρικής Ενότητας διαρθρώνεται με βάση τις γενικότερες κατευθύνσεις του κεφαλαίου Γ της παρούσας. Στο πλαίσιο της γενικότερης κατεύθυνσης για οργάνωση και ιεράρχηση του οικιστικού δικτύου και για ορθολογική κατανομή του διοικητικού και κοινωνικού εξοπλισμού σε τοπικό επίπεδο, ώστε να αποφεύγεται ο μη παραγωγικός κατακερματισμός των υποδομών, των εγκαταστάσεων και του ανθρώπινου δυναμικού, προτείνεται αφενός η προώθηση της εφαρμογής των τοπικών χωροταξικών σχεδίων (ΓΠΣ, ΣΧΟΟΑΠ) και αφετέρου η ενίσχυση των αστικών λειτουργιών και κοινωνικού εξοπλισμού ως εξής:

- α) σε α' βαθμό: ο πρωτεύων περιφερειακός πόλος του Πύργου (5^{ου} ενισχυμένου επιπέδου) και οι δευτερεύοντες περιφερειακοί πόλοι της Αρχαίας Ολυμπίας, Ζαχάρως και Κρεστένων (6^{ου} ενισχυμένου επιπέδου),
- β) σε β' βαθμό: οι έδρες των δημοτικών ενότητων των καλλικράτειων δήμων,
- γ) σε γ' βαθμό: οι μεγαλύτεροι από τους οικισμούς 6ου επιπέδου και το Κατάκολο (υπηρεσίες διοίκησης και λιμεναρχείο).

Ειδικότερες κατευθύνσεις στα πλαίσια της γενικότερης κατεύθυνσης για ενίσχυση του κοινωνικού εξοπλισμού, των υποδομών και της βελτίωσης της ποιότητας ζωής είναι: α) Υλοποίηση Ολοκληρωμένου Σχεδίου Αστικής Ανάπτυξης (ΟΣΑΑ) ή ολοκληρωμένων αναπλάσεων της Πόλης του Πύργου και μελέτες και αναπλάσεις των κύριων οικισμών του παράκτιου μετώπου, β) εφαρμογή των πορισμάτων της μελέτης "Μορφολογικών κανόνων δόμησης και Αρχιτεκτονικής, στις περιοχές εντός και εκτός οικισμών μέχρι 2.000 κατοίκων, της Περιφερειακής ενότητας Ηλείας της ΠΔΕ", οι οποίοι ανήκουν σ' αυτή την χωρική ενότητα.

6. Φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

Το φυσικό (λίμνη Καϊάφα και Π.Π., Οροπέδιο Φολόης, Κόλπος Κυπαρισσίας) και πολιτιστικό περιβάλλον της ενότητας έχει ως ορόσημο την Αρχαία Ολυμπία - Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς και το Ναό του Επικούρειου Απόλλωνα). Στο πλαίσιο των γενικών κατευθύνσεων του άρθρου 14 του παρόντος, που ισχύουν και γι' αυτήν την χωρική ενότητα προτείνονται ως ειδικότερες κατευθύνσεις οι ακόλουθες:

- α) ειδικότερες κατευθύνσεις και προτάσεις για τα Τοπικά Χωρικά Σχέδια που αφορούν στην προστασία του τοπίου, ιδίως:
  - Των ποταμών Πηνειού και Αλφειού και Νέδα, του δρυοδάσους της Φολόης, του ελατοδάσους της Λαμπείας, των πηγών του Πηνειού, του «φαραγγιού Ακρώρειας», των ποταμών Ερύμανθου και Ηλειακού Λάδωνα, της Κάπελης, της λίμνης Καϊάφα και των ιαματικών πηγών καθώς και των σπηλαίων Ανηδρίδες, Νύμφες και Γεράνιο άντρο
  - Ανάδειξη, των αρχαιολογικών χώρων και θέσεων του συνόλου της τοπιακής ενότητας, με δημιουργία «Αρχαιολογικών Τοπίων».
  - του αγροτικού τοπίου των ορεινών ελαιώνων της Φυγαλείας και της κοιλάδας του ποταμού Νέδα.
  - του αστικού τοπίου, της πόλης Πύργος.
- β) δράσεις προστασίας και ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου Ολυμπίας και του Ναού του Επικούρειου Απόλλωνα, θεσμοθέτηση Ολυμπιακού τοπίου και δημιουργία πολιτιστικής διαδρομής Αρχαία Ολυμπία– Αρχαία Ήλιδα.
- γ) δράσεις προστασίας και ανάδειξης των πηγών Καϊάφα και του Π.Π. της λίμνης και της θαλάσσιας περιοχής Κόλπου Κυπαρισσίας (όπως δρομολογείται από το ΥΠΕΚΑ με σχέδιο Π. Δ/τος).
- δ) αποκατάσταση και ενίσχυση των ορεινών περιοχών που επλήγησαν από τις πυρκαγιές του 2007 και ενίσχυση της πυροπροστασίας.
- ε) μη αξιοποίηση των λιγνιτικών πεδίων που έχουν εντοπισθεί στην περιοχή του Δήμου Ζαχάρως.
- στ) Ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης (Master Plan) για την βιώσιμη αξιοποίηση του παράκτιου μετώπου και αντιμετώπιση των πιέσεων από την άναρχη δόμηση στις γύρω λοφώδεις περιοχές.
- ζ) επαναπλημμυρισμός των αποξηραμένων λιμνών Αγουλινίτσας - Μουριάς και κατασκευή διώρυγας υπερχειλίσης στη Μουριά.
- η) άμεση αντιμετώπιση των ελλείψεων στην διαχείριση των στερεών απορριμμάτων και των υγρών αποβλήτων με την προώθηση βιώσιμων μεθόδων διαχείρισης.
- θ) αντιμετώπιση των παράνομων αμμοληψιών από τους ποταμούς Πηνειού και Λάδωνα και αντιρρυπαντική προστασία και διαχείριση λεκάνης Πηνειού - απορρύπανση ποταμού Πηνειού.

Άρθρο 28 – Ειδικότερες κατευθύνσεις για την ενδοπεριφερειακή αναπτυξιακή χωρική ενότητα Δήμων Ήλιδας, Πηνειού και Ανδραβίδας – Κυλλήνης

1. Η παρούσα χωρική Ενότητα έχει ως κύρια αναπτυξιακά συγκριτικά πλεονεκτήματα τα ακόλουθα:

- α) τον αρχαιολογικό χώρο της Αρχαίας Ήλιδας και τμήμα του σημαντικού αρχαιολογικού, πολιτιστικού τριπόλου «Αρχαία Ολυμπία – Αρχαία Ήλιδα – Επικούρειος Απόλλων»,
- β) τη δυναμικότητα στον τομέα της πρωτογενούς παραγωγής,

γ) την πόλη της Αμαλιάδας, ως κύριο αστικό κέντρο και πρωτεύοντα περιφερειακό πόλο με σχετικά επαρκή αριθμό κοινωνικών και διοικητικών λειτουργιών και εξυπηρετήσεων,
δ) το εθνικό πάρκο των υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφιλιάς και την τεχνητή λίμνη Πηνειού που παρουσιάζουν δυνατότητες και προοπτικές ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην παραλίμνια περιοχή,
ε) το αξιόλογο παράκτιο μέτωπο για την ανάπτυξη ποιοτικού τουρισμού.

2. Η βασική αναπτυξιακή στρατηγική εξειδικεύεται κυρίως στην ενίσχυση τριών τομέων, σε συνεργασία με τη γειτονική χωρική ενότητα της Ηλείας και τα γειτονικά Ιόνια Νησιά, ιδίως τη Ζάκυνθο και την Κεφαλονιά:

α) διεύρυνση της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς τομέα και της μεταποίησης του και ιδίως των βιολογικών γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων,
β) εμπλουτισμός και αναβάθμιση του παράκτιου και του ήπιου εναλλακτικού τουρισμού σε ευαίσθητες περιοχές και σύνδεσή του με τους σημαντικούς πολιτιστικούς (Αρχαία Ήλιδα) και φυσικούς πόρους (εθνικό πάρκο Κοτυχίου – Στροφιλιάς) της περιοχής,
γ) εφαρμογή της καινοτομίας σε σχέση με τους δύο παραπάνω τομείς.

3. Στο πλαίσιο της στρατηγικής κατεύθυνσης για εδαφική, κοινωνική και οικονομική συνοχή με σκοπό τη σταδιακή άμβλυση των δημογραφικών και αναπτυξιακών ανισοτήτων, οι προτεραιότητες για τη βιώσιμη ανάπτυξη της παρούσας χωρικής Ενότητας είναι:

α) η ολοκλήρωση και λειτουργία των μεγάλων έργων που διαμορφώνουν τους κύριους αναπτυξιακούς διαδρόμους και πόλους της χωρικής Ενότητας,
β) η τοπική και υπερτοπική δικτύωση των αστικών κέντρων, των μικρότερων κωμοπόλεων και των κεφαλοχωριών σε ένα ενιαίο και συνεργαζόμενο οικιστικό δίκτυο με σκοπό την ισόρροπη οικιστική ανάπτυξη,
γ) η ενίσχυση πρωτίστως της Αμαλιάδας, ως πρωτεύοντος περιφερειακού πόλου σε συνεργασία με τον Πύργο και δευτερευόντως των μικρότερων περιφερειακών πόλων (Γαστούνη, Λεχαινά), καθώς και των κωμοπόλεων – εδρών των δημοτικών ενότητων των τριών δήμων,
δ) η δικτύωση της παρούσας χωρικής Ενότητας με τις γειτονικές χωρικές Ενότητες με σκοπό την ανάδειξη του αρχαιολογικού πολιτιστικού τριπόλου «Αρχαία Ολυμπία – Αρχαία Ήλιδα – Επικούρειος Απόλλωνας», την προστασία των αξιόλογων αρχαιολογικών χώρων και ιστορικών τόπων και τη δημιουργία πολιτιστικών διαδρομών (κάστρα, αρχαιολογικοί χώροι κλπ),
ε) η ανάδειξη και προστασία των ιδιαίτερα αξιόλογων φυσικών περιοχών με δράσεις, έργα και μελέτες που περιγράφονται αναλυτικά στο κεφάλαιο Γ της παρούσας,
στ) η ανάδειξη και τουριστική ανάπτυξη των παράκτιων ζωνών των δήμων, ο έλεγχος των συγκρούσεων γης λόγω της άναρχης ανάπτυξης της παραθεριστικής κατοικίας, η διασφάλιση των περιβαλλοντικών και παραγωγικών πόρων και η ενίσχυση της γης υψηλής παραγωγικότητας.

4. Πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής (εκτός τουρισμού) τομέας παραγωγής

4.1. Στα πλαίσια των κατευθύνσεων των παρ. 1 και 2 του άρθρου 15 του παρόντος που ισχύουν και γι' αυτή την χωρική ενότητα αποτελώντας προτεραιότητα η κατεύθυνση για αύξηση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς τομέα παραγωγής, διατυπώνονται οι παρακάτω ειδικότερες κατευθύνσεις:

α) προστασία και εκσυγχρονισμός της γης υψηλής παραγωγικότητας με τις ειδικότερες κατευθύνσεις που έχουν προταθεί στο σχετικό κεφάλαιο για την αγροτική παραγωγή,
β) στροφή σε προϊόντα αναγνωρισμένης ποιότητας και προέλευσης, ενίσχυση και επέκταση της βιολογικής καλλιέργειας και κτηνοτροφίας, ιδίως στα τοπικά προϊόντα στα οποία η παρούσα χωρική Ενότητα υπερέχει (αυγοτάραχο από τη λιμνοθάλασσα Κοτυχίου, ελιά, σταφίδα, κηπευτικά προϊόντα, φράουλα, καρπούζια, πεπόνια, πατάτα, δενδροκομικά προϊόντα και ιδίως πορτοκάλια, καλαμπόκι, αμπελοουργικά προϊόντα, σταφίδα και ζωοτροφές).
γ) χωρική ανάδειξη και αξιοποίηση των ζωνών παραγωγής προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ της ενδοπεριφερειακής ενότητας με τον κατ' αρχήν χωρικό προσδιορισμό τους από τα τοπικά χωροταξικά σχέδια και την απαγόρευση/δραστικό περιορισμό χρήσεων που δεν συνάδουν με τον τοπικό αγροτικό / μεταποιητικό χαρακτήρα της ζώνης.
δ) ανάδειξη και προστασία της γης υψηλής παραγωγικότητας με μέτρα και ρυθμίσεις που περιορίζουν την κατάτμησή της σύμφωνα με τα σχετικά τοπικά χωροταξικά σχέδια (ΓΠΣ / ΣΧΟΟΑΠ), όπως η αύξηση των ορίων αρτιότητας και κατάτμησης άνω των τεσσάρων στρεμμάτων, η κατάργηση των παρεκκλίσεων εκτός σχεδίου, η απαγόρευση χρήσεων μη συμβατών με την αγροτική χρήση και τη μεταποίηση τοπικών προϊόντων, σε συνδυασμό με την καθιέρωση μέτρων και κινήτρων για τη μεγέθυνση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων μέσω εκούσιων αναδασμών, ώστε ένα σημαντικό ποσοστό της γης υψηλής παραγωγικότητας να είναι βιώσιμη ως προς την καλλιεργούμενη έκταση και τα παραγόμενα προϊόντα,
ε) προώθηση της δημιουργίας εκτατικού φυσικού κτηνοτροφικού πάρκου για το σύνολο της Π.Ε. Ηλείας, στη δημοτική ενότητα Πηνειάς του δήμου Ήλιδας, εκτάσεως 300 στρεμμάτων περίπου.
στ) υποστήριξη επενδυτικών πρωτοβουλιών για νέους αγρότες,
ζ) εκσυγχρονισμός και επέκταση του αρδευτικού δικτύου του Πηνειού,
η) ενίσχυση της δραστηριότητας της αλιείας και της εκτατικής υδατοκαλλιέργειας στο δήμο Ανδραβίδας – Κυλλήνης, καθώς και εκσυγχρονισμός και αναδιάρθρωση των αλιευτικών σκαφών και των μεθόδων αλιείας,
θ) υλοποίηση δασικών έργων και αξιοποίηση των δασικών εκτάσεων της Φολόης.

4.2. Στο πλαίσιο της κατεύθυνσης για καθετοποίηση της μεταποίησης αγροτικών προϊόντων και για αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των βιοτεχνικών και βιομηχανικών μονάδων της περιοχής, καθώς και της προσέλκυσης νέων επιχειρήσεων, προτείνονται ειδικότερα τα ακόλουθα:

- α) η δημιουργία επιχειρηματικού πάρκου για την οργάνωση των μεταποιητικών μονάδων στην ευρύτερη περιοχή της Αμαλιάδας,
- β) η ρύθμιση των συγκρούσεων χρήσεων γης στην παράκτια ζώνη μέσω της εκπόνησης μελέτης ΠΟΑΠΔ της παράκτιας περιοχής,
- γ) η ενίσχυση των τοπικών μεταποιητικών κλάδων στους οποίους η παρούσα χωρική ενότητα παρουσιάζει παραδοσιακά συγκριτικά πλεονεκτήματα (λάδι, ελιά, βιομηχανική τομάτα, αυγοτάραχο κ.α.).
- δ) ανάπτυξη δραστηριοτήτων μεταποίησης, βιοτεχνίας παραδοσιακών προϊόντων στα πλαίσια Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων στις ορεινές περιοχές, σε συσχετισμό και με τον τουρισμό, ε) στήριξη των επιχειρήσεων του δευτερογενή τομέα της χωρικής ενότητας, σε θέματα ανάπτυξης καινοτομιών, εκσυγχρονισμού, βελτίωσης της ποιότητας, της υγιεινής και της ασφάλειας των προϊόντων

4.3. Στο πλαίσιο του στόχου για ανάπτυξη της υγιούς επιχειρηματικότητας, μέσω της προώθησης προγραμμάτων καινοτομίας στη μεταποίηση και τυποποίηση των παραγόμενων προϊόντων προτείνεται:

- α) η ανάδειξη των υπηρεσιών εμπορίου και μεταφορών σε προωθητική δραστηριότητα για την ευρύτερη περιοχή του λιμένος Κυλλήνης,
- β) η δημιουργία δημοπρατηρίου και διαμετακομιστικού κέντρου αγροτικών προϊόντων πρωτίστως σε θέση κοντά στα όρια με τον Δ. Δυτ. Αχαΐας και το αεροδρόμιο, δευτερευόντως σε θέση στο δήμο δυτικής Αχαΐας κοντά στο αεροδρόμιο του Αράξου και τη ΒΙΠΕ Πατρών και εναλλακτικά σε θέση στη Χ.Ε. νότιας Ηλείας (Πύργου κλπ.), με δεδομένο ότι προτείνεται ένα δημοπρατήριο για το σύνολο της ΠΔΕ, με δύο παραρτήματα (το ένα στη Λεπενού της Π.Ε. Αιτωλ/νίας).
- γ) η αξιοποίηση της υποδομής και του ανθρώπινου δυναμικού στην έρευνα και τεχνολογία και την κοινωνία της πληροφορίας, με στόχο τη στενότερη διασύνδεση με παραγωγικές δραστηριότητες και τη διάχυση της καινοτομίας στις επιχειρήσεις της ΠΔΕ.

5. Τουρισμός

5.1. Συμπληρωματικά με τις κατευθύνσεις του άρθρου 15 του παρόντος για κάθε τουριστική περιοχή αυτής της χωρικής ενότητας [τμήμα της παράκτιας περιοχής Κοτυχίου – Καλογριάς (8), τις ακτές ΔΕ Κάστρου Κυλλήνης και Δ. Πηνειού (9) και τμήμα της παράκτιας περιοχής Πύργου - Αρχαίας Ολυμπίας – Δ. Ήλιδας – Αρχαίας Ήλιδας (10α)] οι ειδικότερες κατευθύνσεις για την **ποιοτική αναβάθμιση, εμπλουτισμό με νέες μορφές και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος και την βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη της περιοχής είναι:**

Στο πλαίσιο της ανάδειξης και προστασίας της περιοχής της Αρχαίας Ήλιδας κρίνεται σκόπιμη:

- α) η δικτύωση της περιοχής αυτής με τους υπόλοιπους αρχαιολογικούς χώρους του διεθνούς σημασίας τριπόλου «Αρχαίας Ολυμπίας – Ήλιδας – Επικούρειου Απόλλωνα», καθώς και η προώθηση του ειδικού εναλλακτικού τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή του αρχαιολογικού χώρου, σε συνδυασμό με τη διαμόρφωση της ιστορικής διαδρομής «Αρχαίας Ήλιδας – Αρχαίας Ολυμπίας».
- β) ανάπτυξη και συμπλήρωση των αστικών υποστηρικτικών υπηρεσιών Αμαλιάδας,
- γ) στα πλαίσια του διασυνοριακού προγράμματος Interreg Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας Ελλάδα – Ιταλία 2007 - 2013 και του έργου «NOBARRIER - Tourism without BARRIER» - «Τουρισμός χωρίς εμπόδια», ιδιαίτερη έμφαση, σε δημοτικό επίπεδο, στο σχεδιασμό «ίσων ευκαιριών» και «κοινωνικής ένταξης», για τη βελτίωση της προσβασιμότητας των τουριστών με προβλήματα κινητικά, όρασης, ακοής κλπ. σε τουριστικές περιοχές και θέρετρα.

5.2. Στο πλαίσιο της αναβάθμισης του παράκτιου τουρισμού της περιοχής προτείνονται οι ακόλουθες κατευθύνσεις:

- α) η σύνταξη και εφαρμογή διαχειριστικού σχεδίου για την παράκτια περιοχή, καθώς και ειδικής μελέτης ΠΟΑΠΔ από την Κυλλήνη μέχρι το Κατάκολο, με σκοπό την οργάνωση των τουριστικών ζωνών σε συνδυασμό με τις παραγωγικές ζώνες του πρωτογενούς τομέα, προνοώντας για τον έλεγχο των συγκρούσεων γης και για τη διασφάλιση των περιβαλλοντικών πόρων,
- β) η άμεση εφαρμογή μέτρων άμυνας έναντι των αρνητικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, λαμβάνοντας υπόψη ότι μεγάλα τμήματα των ακτών παρουσιάζουν υψηλό βαθμό τρωτότητας,
- γ) η οργάνωση δράσεων για την ανάδειξη και αξιοποίηση των λουτρών Κυλλήνης και Κουνουπελίου με σκοπό την προώθηση του ιαματικού τουρισμού και η δικτύωση των λουτρών αυτών με άλλους πόλους ιαματικού και θεραπευτικού τουρισμού,
- δ) η αξιοποίηση των ιδιοκτησιών του Δημοσίου, με βάση στοιχεία του ΤΑΙΠΕΔ, στις παράκτιες περιοχές της Κυλλήνης και των Λεχαιών του δήμου Ανδραβίδας – Κυλλήνης, καθώς στις περιοχές του δήμου Πηνειού, υπό την προϋπόθεση τήρησης των απαραίτητων περιβαλλοντικών όρων και περιορισμών, καθώς και των κατευθύνσεων του ΠΠΧΣΑΑ.
- ε) η ήπια ανάπτυξη εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού στην έκταση του Εθνικού Πάρκου Κοτυχίου - Στροφυλιάς, σύμφωνα με το διαχειριστικό σχέδιο που πρέπει να συνταχθεί και εφαρμοσθεί και τις διατάξεις του Π.Δ/τος προστασίας του Εθνικού Πάρκου Κοτυχίου – Στροφυλιάς.

6. Οικιστικό δίκτυο

Το οικιστικό δίκτυο της παρούσας ενδοπεριφερειακής αναπτυξιακής χωρικής Ενότητας διαρθρώνεται με βάση τις γενικότερες κατευθύνσεις του κεφαλαίου Γ της παρούσας, με κύριο αστικό κέντρο την πόλη της Αμαλιάδας, η οποία συνιστά πρωτεύοντα περιφερειακό πόλο μαζί με τον Πύργο, με δευτερεύοντες περιφερειακούς πόλους τα Λεχαινά και τη Γαστούνη (οικισμοί 6^{ου} ενισχυμένου επιπέδου) και με τους λοιπούς κρίκους του οικιστικού δικτύου να αποτελούνται από τα κέντρα (έδρες) των πρώην καποδιστριακών δήμων (τοπικά κέντρα 6^{ου} επιπέδου), όπως είναι η Βάρδα, η Κυλλήνη, το Βαρθολομιό, το Τραγανό, το Σιμόπουλο και η Ανδραβίδα, ενώ τέλος, εναπομένοντες μικρότεροι οικισμοί συνιστούν το 7^ο οικιστικό επίπεδο της παρούσας χωρικής Ενότητας. Στο πλαίσιο της γενικότερης κατεύθυνσης για ορθολογική κατανομή του διοικητικού και κοινωνικού εξοπλισμού σε τοπικό επίπεδο με σκοπό την αποφυγή του μη παραγωγικού κατακερματισμού σε υποδομές, εγκαταστάσεις και ανθρώπινο δυναμικό, προτείνεται ενίσχυση των αστικών λειτουργιών και των λειτουργιών κοινωνικού εξοπλισμού σε τρία επίπεδα, ως ακολούθως, λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές μελέτες ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ:

- α) σε α' βαθμό: η πόλη της Αμαλιάδας ως πρωτεύων περιφερειακός πόλος και οι πόλεις των Λεχαινών και της Γαστούνης ως δευτερεύοντες περιφερειακοί πόλοι,
- β) σε β' βαθμό: οι έδρες των δημοτικών ενοτήτων των καλλικράτειων δήμων,
- γ) σε γ' βαθμό: οι μεγαλύτεροι από τους οικισμούς του 6^{ου} επιπέδου.

Ειδικότερες κατευθύνσεις στα πλαίσια της γενικότερης κατεύθυνσης για **ενίσχυση του κοινωνικού εξοπλισμού, των υποδομών και της βελτίωσης της ποιότητας ζωής** και της ελκυστικότητας του οικιστικού περιβάλλοντος είναι: α) Ολοκληρωμένο πρόγραμμα και σχέδιο ανάπτυξης και αναβάθμισης του κέντρου της Αμαλιάδας (ΣΟΑΠ) και Ολοκληρωμένο Σχέδιο Αστικής Ανάπτυξης (ΟΣΑΑ) ή ολοκληρωμένων αναπλάσεων της πόλης της Ήλιδας, β) ανάπτυξη περιοχών σε μικρότερους οικισμούς, γ) εφαρμογή των πορισμάτων της μελέτης "Μορφολογικών κανόνων δόμησης και Αρχιτεκτονικής, στις περιοχές εντός και εκτός οικισμών μέχρι 2.000 κατοίκων, της Περιφερειακής ενότητας Ηλείας της ΠΔΕ", οι οποίοι ανήκουν σ' αυτή την χωρική ενότητα.

7. Φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

Το φυσικό (τμήμα του προστατευόμενου συμπλέγματος του Δάσους Στροφυλιάς, λιμνοθάλασσες Προκόπου και Καλογριάς - Πάπα, Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Στροφυλιάς – Κοτυχίου, οι εκβολές Πηνειού) και το πολιτιστικό περιβάλλον (πολιτιστικά / θρησκευτικά μνημεία και αρχαιολογικοί χώροι), έχουν ορόσημο τον αρχαιολογικό χώρο της Ήλιδας. Στο πλαίσιο των γενικών κατευθύνσεων του άρθρου 14 του παρόντος, που ισχύουν και γι' αυτήν την χωρική ενότητα προτείνονται ως ειδικότερες κατευθύνσεις οι ακόλουθες:

α) ειδικότερες κατευθύνσεις και προτάσεις για τα Τοπικά Χωρικά Σχέδια που αφορούν στην προστασία του τοπίου, ιδίως:

- του δελταϊκού τοπίου του ποταμού Πηνειού ως κοινού τόπου – τοπίου, πολύ υψηλής οικολογικής αξίας, με τη ζώνη του Χελωνίτη κόλπου, του όλου τοπίου της περιοχής των «Πηγών Κυλλήνης», του χαρακτηριστικού γνωρίσματος του λιμένα της Κυλλήνης «Νησάκι Καυκαλίδας», της παραλίας της Καλογριάς, του ακρωτηρίου Άραξος καθώς και του όλου παράκτιου τοπίου.
- Ανάδειξη, των αρχαιολογικών χώρων και θέσεων του συνόλου της τοπιακής ενότητας, με δημιουργία «Αρχαιολογικών Τοπίων».

β) Ολοκληρωμένο Σχεδίου Δράσης για την βιώσιμη αξιοποίηση του παράκτιου μετώπου στην βάση της προστασίας του περιβάλλοντος (μεταξύ άλλων προτείνεται να εντοπιστούν ζώνες οι οποίες να επιτρέπουν μελλοντικές επενδύσεις ξενοδοχειακών μονάδων, στις οποίες να τεκμηριώνεται επαρκώς ότι δεν θα υποβαθμιστεί το περιβάλλον και η βιοποικιλότητα που φιλοξενεί).

γ) δράσεις προστασίας και ανάδειξης των υδάτινων πόρων της περιοχής.

δ) δράσεις προστασίας / ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου Ήλιδας και των υπόλοιπων πολιτιστικών πόρων της περιοχής και δημιουργία πολιτιστικής διαδρομής Αρχαίας Ήλιδας – Αρχαίας Ολυμπίας.

ε) δημιουργία Σύγχρονου Ενωδρείου «Καρέτα – Καρέτα» στο Χελωνίτη Κόλπο και Βιοκλιματικού Πάρκου και Βιοκλιματικού Χωριού με Συνεδριακό Κέντρο, σε περιοχή του Δ. Ήλιδας.

στ) προώθηση της βιολογικής γεωργίας ως μέσο για την αντιμετώπιση της νιτρορύπανσης των εδαφών και των νερών και ολοκληρωμένο διαχειριστικό σχέδιο για την αντιμετώπιση των αιτιών υποβάθμισης των οικοσυστημάτων, παράλληλα με την διερεύνηση της δυνατότητας δημιουργίας εργοστασίου επεξεργασίας των αποβλήτων / λυμάτων (ελαιοτριβείων / τυροκομείων) για την παραγωγή βιομάζας.

ζ) αποκατάσταση και ενίσχυση των ορεινών περιοχών που επλήγησαν από τις πυρκαγιές του 2007.

η) υλοποίηση υποδομών αξιοποίησης του υδάτινου δυναμικού της τεχνητής λίμνης Πηνειού, με σχεδιασμό για την παράλληλη προστασία της.

θ) αντιμετώπιση των παράνομων αμμοληψιών από τους ποταμούς Πηνειού και Λάδωνα και επιβολή αυστηρών κυρώσεων κατά την διαπίστωση τέτοιων περιστατικών.

ι) αντιρρυπαντική προστασία και διαχείριση λεκάνης Πηνειού - Απορρύπανση ποταμού Πηνειού

κ) άμεση αντιμετώπιση των ελλείψεων στην διαχείριση των στερεών απορριμμάτων και των υγρών αποβλήτων με την προώθηση βιώσιμων μεθόδων διαχείρισης. Κατασκευή των κατάλληλων υποδομών ως μέσο για την προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ

Άρθρο 29 – Πρόγραμμα Δράσης

Το πρόγραμμα δράσης για την εφαρμογή του Περιφερειακού Πλαισίου αναφέρεται στις στρατηγικές προτεραιότητες – κατευθύνσεις του και εξειδικεύει τις, κατά προτεραιότητα, ενέργειες, ρυθμίσεις, μέτρα και προγράμματα, τις πηγές χρηματοδότησης των προτεινόμενων παρεμβάσεων, όπως και τους φορείς των προτεινόμενων μέτρων και δράσεων.

Υποδιαιρείται σε δύο περιόδους:

- α) στο μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα και
- β) στο μακροπρόθεσμο πρόγραμμα (μέχρι το 2030).

1. Μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα δράσης

Το μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα είναι σε άμεση χρονική και αναπτυξιακή συνάφεια με το νέο ΕΣΠΑ 2014 – 2020, το οποίο αποτελεί σημαντικό χρηματοδοτικό σκέλος ενός ευρύτερου σχεδίου ανάπτυξης για την περίοδο 2014 – 2020. Συνεπώς το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του ΕΣΠΑ 2014 -2020 αποτελεί και το πρόγραμμα δράσης για αυτήν τη χρονική περίοδο. Τα χρηματοδοτικά εργαλεία για την Προγραμματική περίοδο 2014-2020 κατηγοριοποιούνται σε: Χρηματοδοτικά εργαλεία σε επίπεδο Ένωσης με κεντρική διαχείριση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (π.χ. Κοινή πρωτοβουλία Ε.Ε. & ΕΤΕΠ για ΜΜΕ – SME Initiative) και χρηματοδοτικά εργαλεία σε εθνικό, περιφερειακό, διακρατικό ή διασυνοριακό επίπεδο, διαχειριζόμενα από ή υπό την ευθύνη της διαχειριστικής αρχής (έτοιμα - off the self ή βάσει των ειδικών αναγκών κάθε αγοράς- tailor made).

Το μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα δράσης του αναθεωρημένου ΠΠΧΣΑΑ καταγράφεται στον πίνακα της μελέτης και οι στρατηγικές κατευθύνσεις διαχωρίζονται σε 7 άξονες, ο καθένας από τους οποίους αναλύεται σε ρυθμίσεις - δράσεις και μελέτες-έργα, τα οποία αντιστοιχίζονται τόσο με τα 4 πολυτομεακά και πολυταμειακά Εθνικά Επιχειρησιακά Προγράμματα του νέου ΕΣΠΑ (2014 - 2020) (1. Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα, 2. Μεταρρύθμιση του Δημοσίου, 3. Περιβάλλον – Μεταφορές και 4. Εκπαίδευση, Κατάρτιση, Απασχόληση) όσο και με τους θεματικούς στόχους της Περιφέρειας για το νέο ΕΣΠΑ 2014-2020.

Οι 7 άξονες - πεδία του μεσοπρόθεσμου προγράμματος δράσης είναι:

Άξονας 1: Αναβάθμιση της χωρικής ένταξης της Περιφέρειας στον εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο.

Άξονας 2: Αναπτυξιακή αναδιάρθρωση και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της Περιφέρειας σε κρίσιμους παραγωγικούς τομείς (με έντονη τη διάσταση της χωρικής ανάπτυξης των κρίσιμων περιοχών).

Άξονας 3: Βιώσιμη αστική ανάπτυξη - οικιστική διάρθρωση και ανάδειξη της εταιρικής σχέσης πόλης - υπαίθρου.

Άξονας 4: Προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και των τοπίων της ΠΔΕ.

Άξονας 5: Ανάδειξη – ενίσχυση των βιώσιμων μεταφορών με προτεραιότητα των ΔΕΔ-Μ.

Άξονας 6: Χωρική αναβάθμιση κρίσιμων ζωνών του ενδοπεριφερειακού χώρου.

Άξονας 7: Εκσυγχρονισμός και αναδιάρθρωση της Διοίκησης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

2. Μακροπρόθεσμο πρόγραμμα δράσης

Το μακροπρόθεσμο πρόγραμμα (μέχρι το 2030), περιλαμβάνει τις σημαντικότερες ενέργειες και δράσεις που είτε χαρακτηρίζονται ως δεύτερης προτεραιότητας, είτε για διάφορους λόγους δεν είναι δυνατόν να προγραμματισθούν/υλοποιηθούν μέχρι το 2020 και για λόγους που σχετίζονται με την ιδιαίτερα χαμηλή ωριμότητα προόδου των σχετικών μελετών, θεσμικών και άλλων ρυθμίσεων και εντάξεων στα σχετικά προγράμματα.

Στον μακροχρόνιο ορίζοντα τοποθετείται η ολοκλήρωση ενεργειών, διαδικασιών και έργων, τόσο από πλευράς ανταπόκρισης της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, όσο και από πλευράς εμφανών αποτελεσμάτων από τις ρυθμίσεις και τα μέτρα που θεσπίζονται, ιδιαίτερα στους παρακάτω τομείς και πεδία, κρίσιμης σημασίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη της Περιφέρειας:

- I. Περιβάλλον – πολιτισμός
- II. Οικιστικές δραστηριότητες
- III. Οικιστικό δίκτυο
- IV. Υποδομές (μεταφορών, τεχνικές, ενέργειας κλπ.)
- V. Γεωργία
- VI. Κτηνοτροφία
- VII. Υδατοκαλλιέργειες
- VIII. Βιομηχανία –βιοτεχνία (μεταποίηση)
- IX. Εξόρυξη
- X. Τουρισμός
- XI. Ενέργεια

Άρθρο 30 – Διαγράμματα και χάρτες

Όπως στο παράρτημα που αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της απόφασης αυτής.

Άρθρο 31 – Ισχύς

Η ισχύς της παρούσας απόφασης αρχίζει από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.